

**Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка**

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ**
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (А Освіта),
спеціальності 013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта),
освітніх рівнів - **перший (бакалаврський),
другий (магістерський),
третій (освітньо-науковий)**

Навчально-методичний посібник

Глухів-2024

**Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка**

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ**

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (А Освіта),
спеціальності 013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта),
освітніх рівнів - **перший (бакалаврський),
другий (магістерський),
третій (освітньо-науковий)**
за освітніми програмами
«Початкова освіта»,
«Початкова освіта та психологія»,
«Початкова освіта та інформатика»,
«Початкова освіта та мова і література (англійська)»

Навчально-методичний посібник

Укладачі: доктор педагогічних наук, професор Людмила Бірюк, доктор педагогічних наук, професор Віра Курок, доктор педагогічних наук, професор Наталія Ткаченко, доктор педагогічних наук, професор Ірина Пінчук, кандидат педагогічних наук, доцент Тетяна Зенченко, кандидат педагогічних наук, доцент Валентина Собко, кандидат педагогічних наук, доцент Андрій Шерудило, доктор філософії, старший викладач Альона Тихонова.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол №11 від 27.11.2024).

Рецензенти:

Кондратенко С.М. – кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної і початкової освіти, директор Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

Коренева І.М. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету факультету природничої і фізико-математичної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Укладачі:

Бірюк Л. Я., Курок В. П., Ткаченко Н. М., Пінчук І.О., Собко В. О., Зенченко Т. Ф., Шерудило А. В., Тихонова А. П.

Наскрізна програма педагогічної практики здобувачів освіти Навчально-наукового інституту педагогіки і психології галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (А Освіта), спеціальності 013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта) : навчально-методичний посібник / Л. Я. Бірюк та ін. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2025.

Для здобувачів освіти Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (А Освіта), спеціальності 013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта) за першим (бакалаврським); другим (магістерським); третім (освітньо-науковим) ступенями вищої освіти за освітніми програмами: «Початкова освіта», «Початкова освіта та психологія», «Початкова освіта та інформатика».

ЗМІСТ

Вступ	5
I. ПРОГРАМИ ПРАКТИК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	9
1.1. За освітніми програмами «Початкова освіта»/ «Початкова освіти та мова і література (англійська)», «Початкова освіта та інформатика», «Початкова освіта та психологія».....	9
1.1.1. Зміст та організація практики «Педагогічна практика (безвідривна)»	9
1.1.2. Зміст та організація_практики «Педагогічна практика в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку».....	19
1.1.3. Зміст та організація практики «Виробнича педагогічна практика»	32
1.1.4. Зміст та організація практики «Виробнича психолого-педагогічна практика».....	58
1.1.6. Зміст та організація педагогічної практики на робочому місці вчителя початкових класів.....	87
II. Програми практики здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем	113
2.1. Зміст та організація науково-дослідницької практики з написання кваліфікаційної роботи (безвідривної)	113
2.2.Зміст та організація_виробничої педагогічної практики в початкових класах закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО).....	137
3. Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня освітньо-наукової програми «Початкова освіта» спеціальності 013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта)	164
3.1. Педагогічна практика у ЗВО	169
3.2. Науково-педагогічна практика.....	178
3.3. Система оцінювання практичної підготовки.....	189
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	191
ДОДАТКИ	230

Вступ

Педагогічна практика – важливий складник підготовки майбутніх учителів початкових класів. За час її проходження студенти мають ознайомитися із освітнім процесом у початкових класах, досвідом роботи вчителів початкових класів, Державним стандартом початкової освіти, реалізацією Навчальних програм для 1–4 класів тощо. У Концепції розвитку педагогічної освіти наголошено, що педагогічна освіта покликана забезпечити формування вчителя, здатного розвивати особистість дитини, зорієнтований на особистісний та професійний саморозвиток і готовий працювати творчо в закладах освіти різного типу.

Професійна педагогічна підготовка в умовах університету здійснюється в межах освітніх компонентів, у тому числі педагогічної практики, форма, тривалість і терміни якої визначаються з урахуванням особливостей освітнього ступеня професійної підготовки. Зміст програм практик відображає багатогранний, складний безперервний процес засвоєння організаційних, проєктувальних, дослідницьких знань, умінь і навичок, інших здатностей відповідно до Стандартів вищої освіти та трудових функцій Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 №1225.

Організація практик та форми звітності зумовлюються чинним «Положенням про проведення практики студентів вищих педагогічних навчальних закладів України», затвердженим наказом Міністерства освіти України №93 від 08.04.1993 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти України № 351 від 20.12.94) освітньо-професійними (освітньо-науковими) програмами підготовки, Державним стандартом початкової освіти України, затвердженим постановою КМУ №87 від 21 лютого 2018 року (зі змінами, внесеними постановою №898 від 30.09.2020), внутрішніми положеннями та документами Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка тощо.

Мета і завдання практики передбачають:

- якісну підготовку майбутнього педагога;
- виховання професійно важливих якостей особистості вчителя;
- закріплення, поглиблення і збагачення суспільно-політичних, психолого-педагогічних та спеціальних здатностей у процесі їх застосування під час розв'язання конкретних педагогічних завдань;
- формування і розвиток професійних умінь і навичок;
- вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності;

- ознайомлення і використання передового педагогічного досвіду;
- вивчення психологічних та індивідуальних особливостей учнів.

Підготовка майбутніх учителів початкових класів є багатограним процесом, що вимагає інтеграції теоретичних знань та практичних навичок. Опанування теоретичних основ педагогіки, психології, методики навчання предметів є необхідною умовою, проте лише через практичну діяльність студенти можуть закріпити знання, розвинути навички та сформувати установку на безперервне професійне зростання.

Важливість педагогічної практики особливо проявляється у формуванні професійної ідентичності майбутнього вчителя. Через безпосередню взаємодію з учнями, педагогічним колективом, батьками, студенти починають усвідомлювати сутність педагогічної діяльності, свою роль як вихователя, наставника та організатора освітнього процесу. Практика допомагає зрозуміти психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку, їхні потреби, інтереси та індивідуальні відмінності, стимулює розвиток особистісних якостей майбутнього педагога, зокрема терпіння, відповідальності, емпатія, стресостійкості, умінь ефективного управління класом, створення сприятливого освітнього середовища, використання інтерактивних методів навчання, що відповідають віковим особливостям молодших школярів. Інноваційні підходи до проходження педагогічної практики дають змогу студентам отримати досвід роботи в умовах сучасної школи, яка активно впроваджує технології дистанційного навчання, диференційованого підходу, інклюзивної освіти. Практика стає платформою для реалізації дослідницької діяльності студентів, сприяючи розвитку їхньої креативності, вмінь аналізувати та вирішувати педагогічні проблеми.

Важливим складником педагогічної практики є підтримка з боку наставників – досвідчених учителів початкових класів, які спрямовують студентів, допомагають адаптуватися до шкільного середовища, діляться власним педагогічним досвідом і методичними напрацюваннями. Така взаємодія створює основу для формування у студентів ціннісних принципів та орієнтації на постійне професійне вдосконалення.

Результати педагогічної практики стають важливим показником готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності: демонструють здатність інтегрувати знання та практичні навички, приймати відповідальні рішення, дотримуватися етичних норм педагогічної діяльності, працювати у команді. Успішне проходження практики підвищує мотивацію студентів, формує у них віру у власні сили, прагнення до подальшого розвитку.

Систему неперервної педагогічної практики майбутніх учителів початкових класів у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка становлять різні види практик, поданих у табл.1.

Таблиця 1.
Види практик у межах освітніх програм спеціальності
013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта)

№ п/п	Види практик	Курс, семестр	Обсяг (кредити)	Відповідальні кафедри	Примітка
1.	Педагогічна практика (безвідривна)	ОС «Бакалавр» II-III курси, 3-5 семестри	12	Кафедра педагогіки і психології початкової освіти	Щосеместрово упродовж 3-5 семестрів (визначається один день на тиждень для відвідування освітнього закладу)
2.	Педагогічна практика в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку	ОС «Бакалавр», II курс, 5 семестр	5	Кафедра педагогіки і психології початкової освіти	Одна літня зміна
3.	Виробнича педагогічна практика	ОС «Бакалавр», III курс, 6 семестр	10	Кафедра теорії і методики початкової освіти, кафедра педагогіки і психології початкової освіти	Для ОП «Початкова освіта»/ «Початкова освіта та мова і література (англійська)», «Початкова освіта та інформатика»
4.	Виробнича психолого-педагогічна практика	ОС «Бакалавр», III курс, 6 семестр	10	Кафедра теорії і методики початкової освіти, кафедра педагогіки і психології початкової освіти	Для ОП «Початкова освіта та психологія»
5.	Педагогічна практика на робочому місці вчителя початкових класів	ОС «Бакалавр», IV курс, 7 семестр	9	Кафедра теорії і методики початкової освіти, кафедра педагогіки і психології початкової освіти	Для ОП «Початкова освіта», «Початкова освіта та англійська мова», «Початкова освіта та інформатика», «Початкова освіта та психологія»

6.	Науково-дослідницька практика з написання магістерської роботи (безвідривна)	ОС «Магістр», 1-2 курси, 1-3 семестри	7	Кафедра теорії і методики початкової освіти, кафедра педагогіки і психології початкової освіти	На фахових кафедрах у ЗВО
7.	Виробнича педагогічна практика в початкових класах закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО)	ОС «Магістр», 1 курс, 2 семестр	9	Кафедра теорії і методики початкової освіти, кафедра педагогіки і психології початкової освіти	Практика спрямована на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів ЗЗСО. Завершення формувального етапу педагогічного експерименту. Проведення уроків і виховного заходу відповідно до обраної теми дослідження
8.	Педагогічна практика у закладах вищої освіти	ОНС «Доктор філософії», 2 курс, III семестр	4	Кафедра теорії і методики початкової освіти, кафедра педагогіки і психології початкової освіти	Загальне керівництво – завідувач випускової кафедри; безпосереднє керівництво – науковий керівник аспіранта
9.	Науково-педагогічна практика	ОНС «Доктор філософії», 2 курс, IV семестр	5	Кафедра теорії і методики початкової освіти, кафедра педагогіки і психології початкової освіти	Загальне керівництво – завідувач випускової кафедри; безпосереднє керівництво – науковий керівник аспіранта

I. ПРОГРАМИ
ПРАКТИК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (А Освіта),
спеціальності 013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта)
за освітніми програмами
«Початкова освіта»/
«Початкова освіти та мова і література (англійська)»
«Початкова освіта та інформатика»,
«Початкова освіта та психологія»

**1.1. Зміст та організація практики «Педагогічна
практика (безвідривна)»
(ОС «Бакалавр» – 3, 4, 5 семестри)**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка (А Освіта)
Спеціальність 013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта)
Кількість кредитів: 12.

Відповідальна кафедра: педагогіки і психології початкової освіти.

База практики – освітні заклади І–ІІІ ст. м.Глухова та заклади освіти відповідно до укладеної студентом двосторонньої угоди, цільового направлення.

Пояснювальна записка

Педагогічна практика організовується в початкових класах та групах продовженого дня на базі різних типів закладів загальної середньої освіти щосеместрово упродовж 3-5 семестрів (визначається один день на тиждень для відвідування освітнього закладу (у тому числі дистанційно відповідно до розподілу навантаження 6 кредитів – 3 семестр, 4 кредити – 4 семестр, 2 кредити – 5 семестр), в який зменшується аудиторне навантаження) для денної форми навчання та в міжсесійний період для заочної форми навчання. У період проходження активної частини практики студенти виробовують себе у ролі помічника вчителя/вихователя групи продовженого дня (ГПД).

Метою практики є цілеспрямоване поповнення та систематизація теоретичних і практичних професійних знань здобувачів освіти у процесі вивчення особливостей педагогічної діяльності вчителя початкових класів, ознайомлення здобувачів вищої освіти з особливостями організації освітнього

процесу в період адаптації учнів першого класу до навчальної діяльності, підготовка здобувачів освіти до повноцінного перебування на посаді вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти.

Завдання практики:

- ознайомлення студента з освітнім закладом, нормативно-правовим, методичним та матеріальним забезпеченням освітнього процесу відповідно до вимог Нової української школи;
- осмислене накопичення інформації про особливості планування та реалізації освітньої діяльності вчителя початкових класів;
- визначення основних ефективних форм освітньої діяльності вчителя з учнями;
- формування діагностичних, прогностичних, організаційних та корекційних умінь студента-практиканта на основі вивчення аналогічних дій вчителя (визначати конкретні виховні завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей; долучатися до організації дитячого колективу на виконання поставлених завдань; визначати послідовність роботи, аналізувати ефективність використання методів і прийомів педагогічної взаємодії, застосованої вчителем, спостереження за організацією контролю, корекції та підведення підсумків освітньої діяльності);
- ознайомлення здобувачів освіти із методами та прийомами вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів початкових класів;
- рефлексія індивідуального цілеспрямованого спостереження та аналізу різних форм реалізації вчителем освітнього процесу в початковій школі;
- виховання стійкого інтересу до професії вчителя початкових класів, постійної потреби в самоосвіті.

У результаті педагогічних практик у майбутніх учителів мають бути сформовані такі компетентності за ОС «Бакалавр»:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних

джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності (ФК)

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-4. Здатність керувати власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

Забезпечення програмних результатів навчання:

ПР-01. Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-04. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-08. Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-11. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими

фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПР-17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

Урахування трудових функцій учителя відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН від 29.08.2024 №1225, а саме:

Трудова функція Б. Партнерська взаємодія з учасникам и освітнього процесу.

Б1. Психологічна компетентність, що охоплює, зокрема

Б1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;

Б 1.1.31. Індивідуальні особливості здобувачів освіти, вплив цих особливостей на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, ознаки погіршення психоемоційного стану;

Б1.1.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу та іншими особами (за потреби) про індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній вплив на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, важливість врахування психоемоційного стану;

Б 1.2. *Здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності (часткове застосування дескрипторів Знання, Уміння та навички, Комунікація);*

Б1.2.31. Основні види самооцінки;

Б1.2.УІ Визначати прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів з метою їх корегування (частково);

Б1.2.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про вияви самооцінки у здобувачів освіти й умови формування позитивної самооцінки);

Б.1.3. Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організувати їхню пізнавальну діяльність (частково):

Б1.3.31. Види пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.32. Основні умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання);

Б1.3.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про мотивацію здобувачів освіти й умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання.

Б2. Емоційно-етична компетентність. Б2.1. *Здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інші їх учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами;*

Б2.1.31. Різновиди й інтенсивність почуттів та емоцій, причини їхньої появи;

Б2.1.32. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, які сприяють розвитку уваги; способи/методи саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозуміння;

Б2.1.У1. Використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, керування власними емоціями;

Б2.1.У2. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню;

Б2.1.К1. Спілкуватися про способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями, сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу;

Б2.2.31. Методи ведення діалогу й полілогу, усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації;

Б2.2.К1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу на засадах конструктивної та безпечної взаємодії, принципах культури діалогу.

Б3. Компетентність педагогічного партнерства. Б3.1. *Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі;*

Б3.1.31. Переваги й основні етапи формування суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

Б3.1.32. Основні ролі вчителя в педагогічній діяльності.

Б3.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;

Б3.2.31. Основні форми й засоби визначення запитів та очікувань батьків;

Б3.2.32. Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах здобувачів освіти.

Трудова функція В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища.

В1.Інклюзивна компетентність.

В2.1. *Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу» в дискрипторі Знання:*

В2.1.31. Ознаки безпечного освітнього середовища;

В2.1.32. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

В 2.1.33. Види та прояви насильства, дискримінації, булінгу (цькування), правила запобігання та протидії їм».

В2.3. *Здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя* в дискрипторі Знання:

В2.3.31. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я здобувачів освіти;

В2.3.32. Методики й технології формування культури здорового й безпечного способу життя здобувачів освіти.

В2.4. *Здатність підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності* в дискрипторі Знання:

В2.4.31. Взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням;

В2.4.32. Засади здорового способу життя, правила поведінки в надзвичайних ситуаціях;

Трудова функція Г. Проведення освітнього процесу, зокрема Г1 Прогностична компетентність (Г1.1. *Здатність прогнозувати результати освітнього процесу*, Г1.2. *Здатність планувати*) реалізується частково на рівні спостереження;

Г2. Організаційна компетентність (Г2.1. *Здатність організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти*, Г2.2. *Здатність організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти*, Г2.3. *Здатність організовувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти*), – формуються частково в межах дискриптора «Знання»:

Г1.2.31. Види та етапи планування освітнього процесу;

Г2.1.31. Вимоги законодавства щодо організації освітнього процесу;

Г2.2.31. Форми організації освітнього процесу, види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Зміст педагогічної практики

3 семестр (6 кредитів, 180 годин, 60 активних годин):

1. Настановна конференція, у ході якої студенти ознайомлюються з програмою практики та особливостями її проходження у конкретному навчальному закладі.

2. Організовані зустрічі студентів із керівництвом та педагогічним колективом початкових класів закладів загальної середньої освіти.

3. Ознайомлення з основною шкільною документацією освітнього закладу, на базі якого проводиться практика (навчальний план початкової школи (закладу освіти I ступеня (або структурного підрозділу іншого закладу освіти), що забезпечує початкову освіту), річний план роботи конкретного вчителя, різні види керівної та звітної шкільної документації, особливості оформлення особових справ учнів та умов їх зберігання).

4. Спостереження та аналіз особливостей організації освітнього процесу в 1 класі в контексті вимог Нової української школи, зокрема психологічної адаптації учнів першого класу до навчальної діяльності, у тому числі в умовах дистанційного навчання.

5. Ознайомлення з навчально-матеріальною базою школи та її документацією; основними напрямками освітньої роботи в початкових класах, групах продовженого дня; специфікою комплектації контингенту учнів.

4 семестр (4 кредити, 120 годин, 40 активних годин):

1. Спостереження та аналіз особливостей організації освітнього процесу в 2- 4 класах в контексті вимог Нової української школи, у тому числі в умовах дистанційного навчання.

2. Вивчення системи виховної роботи вчителя початкових класів та вихователя ГПД (ознайомлення з планом виховної роботи і щоденним плануванням роботи вихователя тощо).

3. Здійснення детального опису окремих напрямів навчальної та позанавчальної роботи вчителя з учнями початкових класів.

4. Ознайомлення з особливостями роботи дитячих громадських організацій у конкретному дитячому осередку.

5. Вивчення особливостей (шляхів) організації взаємодії вчителя початкової школи з батьками учнів (батьківським колективом) щодо психологічної підтримки, своєчасного запобігання неуспішності, відставання в навчанні учнів тощо.

6. Проведення психолого-педагогічних спостережень щодо вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів.

7. Спостереження та аналіз уроків, виховних заходів, проведених педагогами школи та іншими студентами-практикантами.

5 семестр (2 кредити, 60 годин, 20 активних годин):

1. Здійснення педагогічно керованої допомоги вчителям початкових класів у проведенні освітньої роботи з учнями.

2. Допомога вчителю (вихователю ГПД) в підготовці методичного

забезпечення (роздаткового дидактичного матеріалу, наочності, презентацій тощо).

3. Оволодіння студентами методами та прийомами самостійного розроблення і проведення окремих видів виховної роботи з учнями початкової школи (бесіди, вітання, щодення новини, пізнавальні ігри, зокрема в межах ранкових зустрічей, руханки, оформлення класних куточків разом з учнями тощо).

4. Долучення практиканта до підготовки та проведення виховних заходів із наступним професійним аналізом ходу та результатів проведення.

5. Проведення психолого-педагогічних спостережень за учнями під час дистанційного (змішаного) навчання в умовах воєнного стану.

6. Оформлення різних видів документації практики (складання індивідуального плану, ведення щоденника результатів запланованої психолого-педагогічної діяльності, підготовка аналізів освітніх заходів та звіту, складання Портфоліо/«Педагогічної скарбнички»).

7. Звітування із презентацією результатів практики на підсумковій конференції. Захист практики.

Таблиця 1.1.

Норми оцінювання звітної документації та окремих видів діяльності студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Індивідуальний план та результати освітньої діяльності	20
2	Портфоліо/«Педагогічна скарбничка»	30
3	Методична розробка виховного заходу	10
4	Аналіз виховного заходу, проведеного учителем	10
5	Психологічний аналіз уроку/уроків за визначеною структурою	10
6	Документація про педагогічну практику	10
7	Звіт про виконання індивідуального плану та результати освітньої діяльності практиканта	5
8	Творчий підхід до створення презентації, активна участь у підсумковій конференції	5
	Всього	100

Звітна документація (див. додаток А):

1. Індивідуальний план практиканта та результати проходження практики.
2. Аналіз виховного заходу, проведеного учителем.
3. Портфоліо/«Педагогічна скарбничка».
4. Конспект виховного заходу, до організації і проведення якого практиканта було долучено.
5. Психологічний аналіз відвіданого уроку (або уроків).
6. Звіт про педагогічну практику, складений на основі індивідуального плану.
7. Презентація (лише в електронному варіанті).

Узагальнені критерії оцінювання роботи здобувачів освіти під час практики

Оцінкою **(А/90–100 балів)** оцінюється практика здобувача вищої освіти, який вчасно і якісно виконав запланований обсяг робіт, правильно визначати й ефективно розв'язувати навчальні та виховні завдання, передбачати способи і результати їх виконання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, виявив самостійність, творчий підхід, педагогічний такт.

Оцінка **В (82–89)** ставиться здобувачу вищої освіти, який повністю виконав окреслену на період практики програму роботи, виявив уміння визначати навчальні та виховні завдання і способи їх виконання, виявив ініціативу в роботі, проте у процесі проведення окремих видів навчальної або виховної роботи припускався незначних помилок.

Оцінка **С (74–81)** ставиться здобувачу вищої освіти, який виконав окреслену на період практики програму роботи із незначними недоліками, виявив уміння визначати навчальні та виховні завдання, способи їх виконання, виявив ініціативу в роботі, проте у процесі проведення окремих видів навчальної або виховної роботи припускався незначних помилок.

Оцінка **Д (64–73)** ставиться здобувачу вищої освіти, який у цілому виконав програму практики, проте не виявив глибокого знання психолого-педагогічної теорії й уміння застосовувати її, припускався помилок у плануванні й проведенні окремих позакласних заходів, недостатньо враховував вікові й індивідуальні особливості учнів.

Оцінка **Е (60–63)** ставиться здобувачу вищої освіти, який у цілому виконав програму практики, виявив основи знання психолого-педагогічної теорії й частково вміння її застосовувати, припускався значних помилок у плануванні й проведенні окремих позакласних заходів, недостатньо враховував вікові й індивідуальні особливості учнів.

Оцінкою **FX (35–59)** оцінюється практика здобувача вищої освіти, який не

виконав основних завдань програми практики; не виявив знання психолого-педагогічної теорії, вміння застосовувати її для реалізації навчальних та виховних завдань під час практики, не зміг налагодити взаємини з учнями, організувати педагогічно доцільну діяльність.

Оцінкою **F (1–34)** оцінюється практика здобувача вищої освіти, який не виконав програми практики; не виявив знання психолого-педагогічної теорії, вміння застосовувати її для реалізації навчальних та виховних завдань під час проходження практики, потребує повторної підготовки та проходження практики.

1.1.2. Зміст та організація практики «Педагогічна практика в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку» (ОС «Бакалавр» – III курс, 5 семестр)

Керівництво практикою: здійснюється груповим керівником від кафедри педагогіки і психології початкової освіти

Груповий керівник:

- проводить настановну консультацію;
- здійснює перевірку звітної документації;
- організовує підготовку до творчого захисту практики (фестивалю дистанційних технологій організації оздоровчо-виховного процесу);
- організовує творчий захист практики та підсумкову конференцію.

Бази практики: шкільні онлайн-табори, онлайн-табори закладів позашкільної освіти, дитячі заклади оздоровлення та відпочинку різних типів та форм власності.

Пояснювальна записка

Метою практики є опанування здобувачами освіти змістом, сучасними методами, формами організації оздоровчо-виховного процесу в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку в літній період (шляхом використання дистанційних технологій), формування у них на базі одержаних знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час проходження практики; виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Завдання практики:

- ознайомити здобувачів освіти з особливостями виховної роботи з дітьми в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- поглибити знання здобувачів освіти з педагогіки та методики виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- вивчити особливості планування виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- формувати і розвивати в майбутніх педагогів навички спілкування з дітьми та молоддю;
- навчити студентів самостійного проведення колективних творчих справ (шляхом використання дистанційних технологій);
- формувати професійні якості педагога (вміння виявляти індивідуальні

особливості вихованців, убачати в них співучасників педагогічного процесу тощо);

- формувати почуття відповідальності за доручену справу, організованості та дисциплінованості;

- формувати в здобувачів освіти уміння і навички планувати та організовувати дозвілля дітей (уміння реалізовувати завдання громадянського, патріотичного, морального-естетичного виховання, виховувати культуру поведінки, дбати про здоров'я дітей);

- формувати вміння з організації тимчасового дитячого колективу, навички спілкування з дітьми різних вікових груп, уміння знаходити індивідуальний підхід до них та планувати роботу, педагогічно осмислювати й аналізувати досвід своєї педагогічної діяльності;

- виховувати в здобувачів освіти любов до педагогічної професії, стимулювати їх до поглиблення педагогічних знань та вдосконалення педагогічних здібностей;

- формувати психологічну готовність до виконання ролі організатора виховної роботи тимчасового дитячого колективу;

- формувати вміння вести самостійний облік результатів своєї педагогічної діяльності в педагогічному щоденнику, аналізувати власний педагогічний досвід;

- навчити здобувачів освіти проведення постійного контролю роботи, ведення педагогічної документації, оформлення звіту з практики.

Програмні компетентності

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

Програмні результати навчання (ПР)

ПР-01. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР - 02. Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-04. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-05. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПР-08. Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-09. Планувати та організувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-13. Організувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-14. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПР-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПР-17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування освіти та вміти застосовувати їх у професійній діяльності

Урахування трудових функцій учителя відповідно до Професійного стандарту, а саме:

Трудова функція Б. Партнерські взаємодія з учасниками освітнього процесу передбачає часткове формування компетентностей з огляду на позанавчальний характер практики, зокрема

Б1. Психологічна компетентність за всіма дискрипторами.

Б1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;

Б 1.1.31. Індивідуальні особливості здобувачів освіти, вплив цих особливостей на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, ознаки погіршення психоемоційного стану;

Б1.1.У3. Надавати підтримку учням, які мають ознаки стресу;

Б1.1.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу та іншими особами (за потреби) про індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній вплив на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, важливість врахування психоемоційного стану;

Б 1.2. Здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності;

Б 1.2.32. Основні умови формування позитивної самооцінки здобувачів освіти;

Б1.2.33. Основні стратегії, що сприяють формуванню позитивної самооцінки здобувачів освіти;

Б1.2.У1. Визначати прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів освіти з метою корегування їх;

Б1.2.У2. Створювати умови формування позитивної самооцінки здобувачів освіти;

Б1.2.У3. Використовувати основні стратегії роботи зі здобувачами освіти, що сприяють формуванню їхньої позитивної самооцінки;

Б1.2.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про вияви самооцінки у здобувачів освіти й умови формування позитивної самооцінки;

Б1.2.В 1. Надавати рекомендації учасникам освітнього процесу щодо розвитку позитивної самооцінки й ідентичності здобувачів освіти;

Б.1.3. Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організувати їхню пізнавальну діяльність;

Б1.3.У1. Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали й завдання для розвитку пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.В2. Застосовувати різні підходи для формування мотивації та організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б 1.4. Здатність формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного;

Б1.4.31. Різні практики, спрямовані на посилення взаємодії здобувачів освіти;

Б1.4.У1. Використовувати практики, що заохочують здобувачів освіти до ефективної взаємодії;

Б1.4.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б1.4.К2. Практикувати діалогічне спілкування на основі партнерства;

Б 1.4. В 1. Дотримуватися демократичних цінностей у професійній діяльності, заохочуючи кожного здобувача освіти виражати свою думку й брати участь у прийнятті рішень;

Б2. Емоційно-етична компетентність.

Б2.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інші учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами

Б2.1.31. Різновиди й інтенсивність почуттів та емоцій, причини їхньої появи

Б2.1.32. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, які сприяють розвитку уваги; способи/ методи саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозуміння;

Б2.1.У1. Використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, керування власними емоціями;

Б2.1.У2. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню;

Б2.1.К1. Спілкуватися про способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями, сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу;

Б2.2. Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б2.2.31. Методи ведення діалогу й полілогу, усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації;

Б2.2.У2. Застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; запобігати конфліктам в освітньому процесі;

Б2.2.К1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу на засадах конструктивної та безпечної взаємодії, принципах культури діалогу;

Б2.2.В1 Визначати прояви неконструктивної взаємодії та реагувати на них, уникаючи дій і прийняття рішення, що можуть негативно вплинути на перебіг явного чи прихованого конфлікту і, зокрема, поглибити його;

Б2.3. Здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі;

Б2.3.31. Розмаїття й унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання і трансформації конфліктів;

Б2.3.У1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, урахувавши культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей;

Б2.3.У2. Застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав, а також захисту здобувачів освіти під час освітнього процесу;

Б2.3.У3. Ураховувати в освітньому процесі підходи, визначені цілями сталого розвитку; розкривати потенціал учасників освітнього процесу для креативних колективних рішень щодо подолання проблем;

Б2.3.К1. Взаємодіяти, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей, а також дотримуватися етики спілкування;

Б2.3.В1. Використовувати стратегії попередження, подолання й трансформації конфліктів під час професійної діяльності й шукати рішення, які базуються на співпраці.

Б3.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі;

Б3.1.У2. Застосовувати навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, підтримувати їхнє прагнення до саморозвитку, розкривати їхні здібності;

Б3.1.В1. Створювати можливості для рефлексії, самоконтролю й самореалізації здобувачів освіти в освітньому процесі, особистісному творенні власних цілей);

Трудова функція В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища (*часткове формування компетентностей*).

В1.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі і сприятливі умови для кожного здобування освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей;

В1.3.32. Способи виявлення здібностей, інтересів, навчальних можливостей здобувачів освіти;

В1.3.33. Вимоги до особливостей організації освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувачів освіти;

В1.3.У1. Організовувати навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб, здібностей і навчальних можливостей;

В1.3.У2. Використовувати в роботі зі здобувачами освіти матеріали, пристрої та обладнання (за потреби) для задоволення їхніх індивідуальних потреб у навчанні й розвитку;

В1.3.У3. Організовувати освітнє середовище з урахуванням особливостей, потреб, здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти);

В2. Здоров'язбережувальна компетентність.

В2.1. Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу;

В2.1.У1. Організувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил охорони праці і норм, протиепідемічних правил та діям у надзвичайних ситуаціях;

В2.1.У2. Вживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства та дискримінації серед здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу;

В2.1.К1. Взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу для організації безпечного освітнього середовища;

В2.1.В1. Інтегрувати апробовані здоров'язбережувальні технології, засоби й ресурси в освітній процес, зокрема для запобігання та протидії насильству, булінгу (цькуванню).

В2.2. Здатність здійснювати профілактичнопросвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни

В2.2.33. Засади збереження психоемоційного здоров'я в освітньому середовищі;

В2.2.У1. Проводити профілактичні заходи, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти;

В2.2.У2. Забезпечувати дотримання здобувачами освіти вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

В2.2.У3. Створювати умови для збереження психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

В2.2.К1. Проводити просвітницько-навчальні заходи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни);

В2.3. Здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя;

В2.3.3І. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я здобувачів освіти;

В2.3.У1. Використовувати методики, що зменшують вплив стресогенних факторів на здоров'я здобувачів освіти;

В2.3.У2. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового й безпечного способу життя;

В2.3.К1. Популяризувати серед учасників освітнього процесу культуру здорового й безпечного способу життя.

В2.5. Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (частково);

B2.5. Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;

B2.5.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для надання домедичної допомоги відповідно до законодавства.

Зміст діяльності студентів-практикантів

Виконання завдань практики відбувається поетапно.

На підготовчому етапі практиканти під час організації табірному збору ознайомлюються з організацією роботи дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, вивчають документацію та аналізують роботу педагогів-організаторів, вихователів (проведення режимних процесів, організацію різних видів дозвілльєвої діяльності), готуються до самостійної роботи на посаді педагога-організатора, вихователя: складають календарні плани роботи на період практики, поповнюють педагогічну скарбничку іграми, розвагами, сценаріями заходів різної тематики, виготовляють необхідні дидактичні посібники, ігровий матеріал. Опановують алгоритм роботи з сервісом GoogleClassroom для створення, поширення та класифікації навчального контенту; засоби організації виховних справ, у тому числі у відеорежимі (Zoom, Skype, GoogleMeet).

Під час участі в настановній конференції здобувачі освіти ознайомлюються з метою та завданнями практики, особливостями її проходження в дистанційному режимі, структурою та технологією інноваційної педагогічної діяльності за допомогою можливостей дистанційних сервісів, можливостями проєктування і реалізації авторських інновацій, особливостями використання інноваційних технологій у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку в дистанційному режимі.

Основний етап практики. Практиканти самостійно працюють, виконуючи функції педагога-організатора, вихователя в першу половину дня дистанційно за допомогою сервісу GoogleClassroom та організують заходи з вихованнями, за умови проходження практики в змішаному чи дистанційному форматі – у відеорежимі (Zoom, Skype, GoogleMeet та ін.). Здійснюють всебічний розвиток дітей, добираючи для цього конкретний зміст роботи й засоби педагогічного впливу в дистанційному режимі. Проводять режимні процеси, руханки, комплекси спортивних вправ, спостереження, віртуальні екскурсії, мотиваційні завдання, онлайн-квести, онлайн майстер-класи та інші форми роботи в дистанційному режимі.

Особливу увагу приділяють проведенню щоденних інструктажів дітей з питань гігієни та правильного поведіння в умовах карантину, послаблення карантину. Проводять заняття з використанням фізичних вправ, рухливі ігри,

спортивні розваги, дні здоров'я тощо.

Ураховуючи потреби дітей і специфіку завдань, практиканти організовують:

– предметно-ігрове середовище загону, створюють умови для самостійної дитячої діяльності (ігрової, трудової, художньої, пізнавальної); створюють і підтримують у групі психологічно комфортний клімат, проводять інструктажі з питань охорони здоров'я дітей;

– щодня студенти-практиканти організовують свята і розваги для дітей свого загону за допомогою дистанційних сервісів.

У цей період здобувачі вищої освіти проводять психолого-педагогічне спостереження за дітьми, які записують у щоденник, обробляють зібраний емпіричний матеріал; проводять роботу з батьками (телефон, viber) у вихідні дні: бесіди, консультації з різних питань виховання дітей, залучають батьків до виконання вихованцями виробів, малюнків, участі в екскурсіях, у тому числі віртуальних) та інших формах роботи з дітьми.

За потреби оздоровчого закладу практиканти виконують окремі доручення методичного характеру: додатково працюють над поповненням матеріалами, які доцільно використовувати в умовах організації дистанційного освітнього процесу, виступають перед працівниками дитячих закладів оздоровлення та відпочинку з доповідями, повідомленнями за допомогою дистанційних сервісів.

Наприкінці практики здобувачі вищої освіти оформлюють звітну документацію (в електронному вигляді), беруть участь у педагогічній раді (чи виробничій нараді), присвяченій обговоренню підсумків педагогічної практики.

Форми звітності студента про практику (Додаток А)

1. Узагальнений звіт про педагогічну практику
2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень.
3. Відеозапис інформаційного та розважального занять, скріншоти занять в Zoom, Skype та ін. (у вигляді посилання на Google Диск, You Tube).
4. План-конспект загонової колективної творчої справи.

Уся документація надсилається на корпоративну електронну пошту деканату.

За результатами проведених захистів практик, здобувачі вищої освіти, які виконали завдання практики, отримують **«Сертифікат студента-практиканта»** за орієнтовною структурою: серія і номер сертифіката, ПІП студента, факультет, курс, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, терміни практики, перелік сформованих компетентностей (загальні,

фахові), кількість опанованих під час практики кредитів, результати проходження практики (оцінювання за відповідними шкалами). Сертифікат засвідчується підписами декана факультету, групового керівника, завідувача практиками та печаткою факультету.

Засоби діагностики сформованих компетентностей, зокрема, методи їх демонстрування:

- звітна документація з практики, визначена робочою програмою;
- звітна конференція (творчий захист).

Критерії оцінювання результатів педагогічної практики

Педагогічна практика студентів завершується диференційованим заліком за накопичувальною системою та за системою ECTS.

У процесі оцінювання результатів педагогічної практики враховуються такі показники:

1) організованість і дисциплінованість студента-практиканта в період проходження практики;

2) ініціатива і творчість, виявлені під час проходження педпрактики на різних ділянках роботи;

3) якість виховної роботи:

– підготовка до роботи в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку (пришкільному онлайн-таборі);

– робота з рекомендованою літературою;

– підготовка до виконання завдань практики;

– ведення документації;

5) якість виховної роботи з дитячим колективом і окремими дітьми за умови використання дистанційних технологій:

– характер виховного впливу педагога-організатора на дитину й колектив в очному форматі (або синхронному та асинхронному режимах);

– ефективність впливу;

– вмотивованість впливу;

6) якість підготовки відеозанять:

- змістовність занять/відеозанять;

- креативний підхід під час підготовки заходів/відеозаходів;

- різноманітність вибору форм виховної роботи під час підготовки занять/відеозанять (гра, гра-руханка, танцювальна гра, віртуальна екскурсія тощо);

7) якість оформлення документації з педпрактики;

8) своєчасність подання документації.

Таблиця 1.2.

**Норми оцінювання звітної документації
та окремих видів діяльності студентів-практикантів**

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Індивідуальний план та результати освітньої діяльності	20
2	Портфоліо/«Педагогічна скарбничка»	30
3	Методична розробка виховного заходу	10
4	Аналіз виховного заходу, проведеного учителем	10
5	Психологічний аналіз уроку/уроків за визначеною структурою	10
6	Документація про педагогічну практику	10
7	Звіт про виконання індивідуального плану та результати освітньої діяльності практиканта	5
8	Творчий підхід до створення презентації, активна участь у підсумковій конференції	5
	Всього	100

Під час оцінювання якості проходження практик враховуються різні види діяльності студентів.

Узагальнені критерії оцінювання:

Оцінка А (90-100 балів) ставиться тоді, коли завдання практики виконані на високому рівні якості, а саме: студент проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний у всіх видах роботи, завоював повагу і високу оцінку серед дитячого і педагогічного колективів ЗЗСО, керівників практики, у визначений термін здав належним чином оформлену документацію.

Оцінкою В (83-89 балів) оцінюється педагогічна практика в тому випадку, коли завдання практики виконані на достатньому рівні якості, а саме: студентом допущено деякі помилки, які він зміг самостійно виправити або пояснити причину їхнього допущення; в ході практики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність в усіх видах роботи; студент добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів ЗЗСО і керівників практики; у визначений термін здав належним чином оформлену документацію.

Оцінка С (74-81 бал) ставиться студенту, який повністю виконав програму практики, проявив ініціативу в роботі, однак допускав незначні

помилки у реалізації окремих видів робіт і мав труднощі щодо самостійного їхнього виправлення або не міг пояснити причину їхнього допущення; в ході педпрактики студентом-практикантом не допускалася неорганізованість, шаблонність у всіх видах роботи; він добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів навчального закладу; здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

Результати практики, оцінені на **D (64-73 бали)** свідчать про те, що студент на задовільному рівні якості підготовлений до виконання завдань практики, допускає незначні порушення положень педагогіки і психології, які вміє виправити і пояснити при зверненні на них уваги групового керівника і не повторює їх під час подальшої роботи з дитячим колективом. Студент проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний. Студент вчасно здав документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою групового керівника.

Оцінка E (60-63 бали) ставиться студенту, який виконав програму практики, однак не проявив достатніх знань з психології й педагогіки і вмінь застосовувати їх у практичній діяльності, допускав помилки при плануванні і підготовці виховних заходів, не враховував у достатній мірі вікові та індивідуальні особливості дітей, їхні інтереси. Студент невчасно здав документацію.

Оцінка FX (35-59 бали) ставиться тоді, коли студент не виконав більшість завдань практики.

Оцінка F (1-34 бали) ставиться, якщо студент не виконав завдання практики та безвідповідально ставився до своїх обов'язків.

1.1.3. Зміст та організація практики «Виробнича педагогічна практика» (ОС «Бакалавр», III курс, 6 семестр)

Кількість кредитів: 10.

Відповідальні кафедри:

- теорії і методики початкової освіти;
- педагогіки і психології початкової освіти.

База практики: заклади загальної середньої освіти I–III ст. м. Глухова та заклади освіти відповідно до укладеної студентом двосторонньої угоди, цільового направлення.

Пояснювальна записка

Метою педагогічної практики є: оволодіння студентами сучасними методами і формами організації освітнього процесу в початкових класах закладів загальної середньої освіти Нової української школи; формування у них на базі здобутих в університеті знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час практичної діяльності в реальних професійних умовах; формування уміння здійснювати різноманітну позакласну роботу, виготовляти наочний дидактичний матеріал, вивчати досвід роботи вчителів початкових класів з урахуванням сучасних умов здійснення освітньої діяльності; виховання потреби систематично поповнювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності, орієнтуватися й володіти науковою інформацією.

Основні завдання педагогічної практики:

- ознайомлення із сучасним станом освітньої діяльності в початкових класах закладів загальної середньої освіти, провідним педагогічним досвідом;
- поглиблення і закріплення теоретичних знань, здобутих в університеті, застосування цих знань на практиці в освітньому процесі початкових класів закладів загальної середньої освіти;
- формування умінь: прогностичних, організаційних, аналітичних, корекційних;
- озброєння студентів умінням спостерігати й аналізувати освітню (навчальну та виховну) роботу, яка проводиться з учнями;
- підготовка студентів до проведення різного типу стандартних і нетрадиційних уроків із застосуванням методів, які активізують пізнавальну діяльність учнів, забезпечують реалізацію компетентнісного підходу;

– закріплення умінь використання сучасних методичних підходів до формування в учнів ключових та предметних компетентностей відповідно до Державного стандарту початкової освіти та концептуальних засад Нової української школи;

– проведення навчальної та виховної роботи з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей;

– знання закономірностей і особливостей усного й писемного мовлення;

– формування світогляду учнів на основі загальнолюдських і національних цінностей; розвиток інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання;

– розвиток і зміцнення у студентів інтересу до педагогічної професії, прагнення до вивчення педагогічних і спеціальних дисциплін, до роботи з педагогічною літературою, самоосвіти, до удосконалення своїх педагогічних здібностей, прищеплення інтересу до науково-дослідницької роботи в галузі педагогічних наук.

Програмні компетентності

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПР-1. Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-2. Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-3. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-4. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-5. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПР-06. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-09. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо

попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПР-17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування освіти та вміння застосовувати їх у професійній діяльності.

Компетентності відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024)

Трудова функція А. Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів).

A1. Мовно-комунікативна компетентність.

A1.1. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою;

A1.1.31. Норми і стилі української літературної мови, використання усного й писемного мовлення A1.1.32. Інтонаційні й позамовні засоби виразності мовлення;

A1.1.U1. Вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння комунікувати усно й письмово;

A1.1.U2. Застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлювання ними думок, почуттів і ставлень, сприяння мовленнєвій творчості здобувачів освіти;

A1.1.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу державною мовою для здійснення професійної діяльності;

A1.1.B.1 Виявляти мовну стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства;

A1.2. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти мовою відповідного корінного народу або національної меншини України (частково);

A1.2.31. Умови реалізації права вивчати мову/права на навчання мовою корінного народу чи національної меншини України відповідно до законодавства;

A1.4. Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти;

A1.4.31. Стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу;

A1.4.U1. Формувати в здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння/ міжособистісної взаємодії/ засобами активної і пасивної комунікації;

A1.4.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, застосовуючи конструктивну комунікацію;

A 1.4.B1. Сприяти налагодженню конструктивної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

A2. Предметно-методична компетентність.

A2.1. Здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти;

A2.1.31. Вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти;

A2.1.32. Зміст освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу);

A2.1.33. Методики й технології моделювання змісту навчання (частково);

A2.1.U1. Визначати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) і послідовність його опрацювання;

A2.1.U2. Адаптувати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) до потреб здобувачів освіти (частково);

A2.1.K1. Використовувати навички ефективної комунікації для досягнення навчальних цілей в освітньому процесі;

A2.1.K2. Використовувати актуальну термінологію і поняттєвий апарат освітньої галузі;

A2.1.K3. Використовувати різні комунікативні практики для пояснення навчального матеріалу й організувати комунікацію між здобувачами освіти з навчальною метою (частково);

A2.2. Здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.31. Ключові компетентності здобувачів освіти й наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.32. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти і рівнів сформованості їхніх компетентностей (відповідно до освітньої галузі);

A2.2.U1. Створювати умови для формування і розвитку в здобувачів освіти ключових компетентностей, наскрізних умінь;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів

навчання;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання:

A2.2.B1. Використовувати методи і прийоми, які дають можливість здобувачам освіти реалізувати здобуті вміння на практиці як в освітньому процесі, так у житті загалом.

A2.3. Здатність здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти;

A2.3.31. Види інтеграції в навчанні, підходи до інтегрованого навчання здобувачів освіти;

A2.3.U1. Застосовувати міжпредметні зв'язки й інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів);

A2.3.U2. Формувати в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків різних процесів, умінь вирішувати практичні завдання, що вимагають синтезу знань з різних освітніх галузей; розвивати в здобувачів освіти системне мислення;

A2.3.K1. Використовувати термінологічний апарат і поняттєву базу різних освітніх галузей для реалізації інтегрованого навчання;

A2.3.K2. Використовувати навички усного й писемного мовлення для формування в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків між процесами і явищами, розвивати відповідні вміння;

A2.3.B1. Застосовувати інтегроване навчання для досягнення обов'язкових результатів навчання;

A2.4. Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти (частково);

A2.4.31. Форми, методи й засоби навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти різних вікових груп засобами освітньої галузі(навчального предмета / інтегрованого курсу);

A2.4.U1. Добирати доцільні форми, методи й засоби навчання;

A2.4.U3. Упроваджувати технології та методики особистісно зорієнтованого, компетентісного й інтегрованого навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти (частково);

A2.4.K1. Використовувати навички педагогічної риторики для реалізації різних видів навчальної діяльності;

A2.4.K2. Використовувати технології навчання, спрямовані на розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти;

A2.4.K3. Розвивати здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами під час вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу) (частково);

A2.4.B1. Обирати ефективні форми, методи й засоби навчання залежно від навчальних цілей;

A2.4.B2. Розробляти вправи й завдання для навчального предмета (інтегрованого курсу), взаємодіючи з іншими учасниками освітнього процесу (частково).

A2.5. Здатність формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти;

A2.5.31. Підходи до формування ціннісних ставлень здобувачів освіти;

A2.5.U1. Формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти у процесі їхнього навчання, виховання й розвитку;

A2.5.K1. Використовувати комунікацію як інструмент формування у здобувачів освіти ціннісних ставлень.

A3. Інформаційно-цифрова компетентність.

A3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;

A3.1.31. Функційна грамотність у використанні цифрових пристроїв, їхнього базового програмного забезпечення, онлайнсервісів зокрема фінансових, мережі Інтернет;

A3.1.32. Правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності, цифрової фінансової грамотності A3.1.33. Цифрові середовища, професійні онлайнспільноти й електронні (цифрові) ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя;

A3.1.34. Вимоги законодавства щодо академічної доброчесності й використання об'єктів авторського права; мережевий етикет у професійній діяльності;

A3.1.35. Правила безпеки в цифровому середовищі, наслідки впливу цифрової інформації на людину;

A3.1.U1. Використовувати цифрові пристрої, їхнє базове програмне забезпечення; працювати з операційними системами, онлайн-сервісами, файлами, мережею Інтернет;

A3.1.U2. Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток здобувачів освіти, на прийняття рішень;

A3.1.U3. Використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси педагогічного спрямування для професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом, створювати й наповнювати власне е-портфоліо (частково);

A3.1.U4. Уникати небезпек в інформаційному просторі; забезпечувати захист і збереження персональних даних;

A3.1.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для створення спільнот обміну досвідом використання цифрових технологій;

A3.1.B1. Усвідомлювати важливість цифрової гігієни, ініціювати й проводити заходи з популяризації дотримання цифрової гігієни серед учасників освітнього процесу.

A3.2. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;

A3.2.31. Класифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів і призначення їх, ознаки електронного (цифрового) освітнього середовища;

A3.2.32. Правила зміни, модифікації відкритих електронних (цифрових) освітніх ресурсів, створення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів і спільного використання їх;

A3.2.U1. Добирати електронні (цифрові) освітні ресурси, оцінювати їхню ефективність для досягнення навчальних цілей;

A3.2.U2. Модифікувати, редагувати, комбінувати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси; створювати (за потреби) особисто або спільно з іншими особами нові електронні (цифрові) освітні ресурси; упорядковувати ресурси й надавати до них доступ учасникам освітнього процесу;

A3.2.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для розроблення / модифікації / адаптації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.2.B1. Визначати потреби класу / групи, які можна задовольнити шляхом створення / адаптації / модифікації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі;

A3.3.31. Підходи до організації освітнього процесу з використанням цифрових технологій (зокрема дистанційного навчання), умови організації цифрових робочих місць;

A3.3.U1. Використовувати безпечне електронне (цифрове) освітнє середовище для організації та управління освітнім процесом, організації групової взаємодії, зворотного зв'язку, спільного створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу, використовуючи різні електронні (цифрові) засоби й сервіси;

A3.3.B1. Надавати допомогу й виявляти підтримку іншим учасникам освітнього процесу в оволодінні цифровими технологіями;

A3.3.B2. Використовувати для організації навчання здобувачів освіти захищені цифрові ресурси.

Трудова функція Б. Партнерська взаємодія з учасникам и освітнього процесу.

Б1. Психологічна компетентність.

Б1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;

Б 1.1.31. Індивідуальні особливості здобувачів освіти, вплив цих особливостей на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, ознаки погіршення психоемоційного стану;

Б1.1.У1. Планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням вікових й індивідуальних особливостей здобувачів освіти;

Б1.1.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу та іншими особами (за потреби) про індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній вплив на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, важливість врахування психоемоційного стану;

Б1.1.В1. Відстежувати зміни щодо вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхнього психоемоційного стану й здійснювати необхідні адаптації/модифікації в освітньому процесі (частково);

Б 1.2. Здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності;

Б1.2.31. Основні види самооцінки;

Б1.2.32. Основні умови формування позитивної самооцінки здобувачів освіти;

Б1.2.У1. Визначати прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів з метою їх корегування (частково);

Б1.2.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про вияви самооцінки у здобувачів освіти й умови формування позитивної самооцінки);

Б.1.3. Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організовувати їхню пізнавальну діяльність (частково):

Б1.3.31. Види пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.32. Основні умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання);

Б1.3.У1. Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали й завдання для розвитку пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про мотивацію здобувачів освіти й умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання;

Б.1.3.В2. Застосовувати різні підходи для формування мотивації та організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Б1.4. Здатність формувати спільноту здобувачів освіти, у якій

поважають і враховують права кожного;

Б1.4.31. Різні практики, спрямовані на посилення взаємодії здобувачів освіти;

Б1.4.У1. Використовувати практики, що заохочують здобувачів освіти до ефективної взаємодії;

Б1.4.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б1.4.К2. Практикувати діалогічне спілкування на основі партнерства;

Б1.4.В1. Дотримуватися демократичних цінностей у професійній діяльності, заохочуючи кожного здобувача освіти виражати свою думку й брати участь у прийнятті рішень.

Б2. Емоційно-етична компетентність.

Б2.1. *Здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інші учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами;*

Б2.1.31. Різновиди й інтенсивність почуттів та емоцій, причини їхньої появи;

Б2.1.32. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, які сприяють розвитку уваги; способи/методи саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозуміння;

Б2.1.У1. Використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, керування власними емоціями;

Б2.1.У2. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню;

Б2.1.У3. Застосовувати в освітньому процесі практики концентрації уваги, усвідомленого емоційного реагування, емоційної стійкості;

Б2.1.К1. Спілкуватися про способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями, сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу;

Б2.1.В1. Відстежувати власні відчуття, почуття, емоції і потреби, особисті стани, керувати емоційними станами й звертатися по допомогу (за потреби);

Б2.2. *Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;*

Б2.2.31. Методи ведення діалогу й полілогу, усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації;

Б2.2.У1. Організувати діалог і полілог з учасниками освітнього процесу, поважаючи права людини й суспільні цінності;

Б2.2.У2. Застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та

безконфліктної комунікації; запобігати конфліктам в освітньому процесі;

Б2.2.К1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу на засадах конструктивної та безпечної взаємодії, принципах культури діалогу;

Б2.2.В1 Визначати прояви неконструктивної взаємодії Б2.2.В1 Визначати прояви неконструктивної взаємодії;

Б2.3. Здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі;

Б2.3.31. Розмаїття й унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання і трансформації конфліктів;

Б2.3.У1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей;

Б2.3.К1. Взаємодіяти, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей, а також дотримуватися етики спілкування.

Б3. Компетентність педагогічного партнерства.

Б3.1. *Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі;*

Б3.1.31. Переваги й основні етапи формування суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

Б3.1.32. Основні ролі вчителя в педагогічній діяльності.

Б3.1.У1. Застосовувати механізми реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

Б3.1.У2. Застосовувати навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, підтримувати їхнє прагнення до саморозвитку, розкривати їхні здібності і пізнавальні можливості;

Б3.1.К1. Комунікувати зі здобувачами освіти на засадах суб'єктсуб'єктної взаємодії;

Б3.1.В1. Створювати можливості для рефлексії, самоконтролю й самореалізації здобувачів освіти в освітньому процесі, особистісному творенні власних цілей.

Б3.2. *Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;*

Б3.2.31. Основні форми й засоби визначення запитів та очікувань батьків;

Б3.2.32. Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах здобувачів освіти;

Б3.2.У1. Визначати запити й очікування батьків щодо навчання дітей, бачення їхньої майбутньої успішності, участі в освітньому процесі й відповідно реагувати на них;

Б3.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами;

Б3.3.31. Основні принципи командної взаємодії;

Б3.3.32. Основні завдання членів команди психологопедагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами (частково).

Трудова функція В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища.

В1.Інклюзивна компетентність.

В1.2.Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;

В1.2.31. Принципи, форми й методи ефективної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;

В1.2.У1. Забезпечувати педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами (частково);

В1.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей;

В1.3.31. Технології індивідуального та диференційованого навчання;

В1.3.32. Способи виявлення здібностей, інтересів, навчальних можливостей здобувачів освіти;

В1.3.33. Вимоги до особливостей організації освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувачів освіти;

В1.3.У1. Організовувати навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб, здібностей і навчальних можливостей;

В1.3.У2. Використовувати в роботі зі здобувачами освіти матеріали, пристрої та обладнання (за потреби) для задоволення їхніх індивідуальних потреб у навчанні й розвитку;

В1.3.У3. Організовувати освітнє середовище з урахуванням особливостей, потреб, здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти;

В1.3.К1. Надавати інформацію учасникам освітнього процесу про сприятливі умови навчання для кожного здобувача освіти, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів;

В1.3.В1. Проектувати чи застосовувати самостійно створені матеріали, інші засоби навчання в освітньому середовищі з урахуванням індивідуальних

потреб і здібностей кожного здобувача освіти; залучати здобувачів освіти і їхніх батьків до створення сприятливих умов в освітньому середовищі (частково).

В2. Здоров'язбережувальна компетентність

В2.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу;

В2.1.31. Ознаки безпечного освітнього середовища;

В2.1.32. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

В2.1.33. Види та прояви насильства, дискримінації, булінгу (цькування), правила запобігання та протидії їм;

В2.1.У1. Організовувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил охорони праці і норм, протиепідемічних правил та діям у надзвичайних ситуаціях;

В2.1.У2. Вживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства та дискримінації серед здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу;

В2.1.К1. Взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу для організації безпечного освітнього середовища;

В2.1.В1. Інтегрувати апробовані здоров'язбережувальні технології, засоби й ресурси в освітній процес, зокрема для запобігання та протидії насильству, булінгу (цькуванню);

В2.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

В2.2.31. Засади профілактичнопросвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

В2.2.33. Засади збереження психоемоційного здоров'я в освітньому середовищі;

В2.2.У1. Проводити профілактичні заходи, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти;

В2.2.У2. Забезпечувати дотримання здобувачами освіти вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

В2.2.У3. Створювати умови для збереження психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

В2.2.К1. Проводити просвітницьконавчальні заходи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

В2.3. Здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й

безпечного способу життя;

V2.3.31. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.32. Методики й технології формування культури здорового й безпечного способу життя здобувачів освіти;

V2.3.33. Закономірностей та особливостей використання рухової активності для формування здоров'я;

V2.3.У1. Використовувати методики, що зменшують вплив стресогенних факторів на здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.У2. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового й безпечного способу життя;

V2.3.У3. Використовувати методики й технології організації активного й безпечного дозвілля здобувачів освіти;

V2.3.У4. Формувати в здобувачів освіти навички здорового й безпечного способу життя;

V2.3.У5. Використовувати різні види та форми фізкультурно-оздоровчої рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

V2.3.К1. Популяризувати серед учасників освітнього процесу культуру здорового й безпечного способу життя;

V2.3.В1. Використовувати оптимальні форми, засоби і стратегії формування культури здорового й безпечного способу життя, життєвих навичок для збереження фізичного та психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.В2. Заохочувати здобувачів освіти до здорового й безпечного способу життя;

V2.4. Здатність підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності:

V2.4.31. Взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням;

V2.4.32. Засади здорового способу життя, правила поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.33. Вплив професійної діяльності на здоров'я, прийоми збереження особистого здоров'я у професійній діяльності;

V2.4.У1. Дотримуватись у професійній діяльності санітарних правил і норм, правил поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.У2. Здійснювати профілактичні заходи зі збереження особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.У3. Використовувати методики зміцнення здоров'я та запобігання

захворюванням;

V2.4.K1. Взаємодіяти з іншими колегами щодо підтримки особистого фізичного й психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.B1. Дотримуватися правил підтримки особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності, заохочувати інших учасників освітнього процесу дотримуватися цих правил;

V2.5. Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;

V2.5.31. Зовнішні ознаки погіршення фізичного та психоемоційного стану людини V2.5.32. Правила надання домедичної допомоги;

V2.5.U1. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (за потреби) V2.5.U2. Виявляти ознаки погіршення фізичного, психоемоційного стану учасників освітнього процесу;

V2.5.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для надання домедичної допомоги відповідно до законодавства.

Трудова функція Г. Проведення освітнього процесу.

Г1 Прогностична компетентність.

Г1.1. *Здатність прогнозувати результати освітнього процесу;*

Г1.1.31. Методики педагогічного прогнозування;

Г1.1.U1. Формулювати цілі освітнього процесу на основі прогностичних методів планування;

Г1.1.K1. Залучати здобувачів освіти до спільного визначення цілей навчального заняття (частково);

Г1.1.B1. Брати відповідальність за планування й досягнення освітніх цілей, передбачених освітніми програмами;

Г1.2. *Здатність планувати освітній процес;*

Г1.2.31. Види та етапи планування освітнього процесу;

Г1.2.32. Зміст типових освітніх програм / модельних навчальних програм з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г1.2.33. Вимоги до навчальних програм;

Г1.2.U1. Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних його етапах;

Г1.2.U2. Планувати навчальні заняття на основі модельних навчальних програм, навчальних програм;

Г1.2.K1. Взаємодіяти з колегами щодо визначення спільних підходів до планування;

Г1.2.K2. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу стосовно тем, які вивчаються, та очікуваних результатів навчання;

Г1.2.В1. Брати відповідальність за поінформованість здобувачів освіти та їхніх батьків щодо навчальних тем, та очікуваних результатів навчання;

Г2. Організаційна компетентність.

Г2.1. Здатність організувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

Г2.1.31. Вимоги законодавства щодо організації освітнього процесу;

Г2.1.У1. Організувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;

Г2.1.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу щодо прийняття спільних рішень стосовно організації освітнього процесу в межах шкільної автономії;

Г2.1.В1. Відповідально ставитися до прийняття спільних та особистих професійних рішень щодо педагогічної автономії (частково);

Г2.2. Здатність організувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.31. Форми організації освітнього процесу, види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У1. Організувати навчальні заняття різних типів;

Г2.2.У2. Застосовувати різні види й форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У3. Раціонально використовувати навчальний час;

Г2.2.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для ефективного залучення здобувачів освіти до різних форм навчальної та пізнавальної діяльності;

Г2.2.В1. Відповідально ставитися до вибору форм навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти й розподілу навчального часу;

Г2.3. Здатність організувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

Г2.3.31. Вимоги до змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.31. Перелік обладнання, необхідного для забезпечення викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г2.3.У1. Розміщувати й використовувати дидактичні матеріали та обладнання в навчальному приміщенні;

Г2.3.У2. Використовувати фізичний, інформаційний простори навчальних та інших приміщень закладу освіти як освітній ресурс;

Г2.3.К1. Інформувати й консультувати учасників освітнього процесу щодо змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.В1. Моделювати освітнє середовище з урахуванням принципів універсального дизайну й розумного пристосування із залученням учасників освітнього процесу, інших заінтересованих сторін (частково).

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність.

Г3.1. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.31. Види оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.32. Форми оцінювання;

Г3.1.33. Методики здійснення формульованого поточного і підсумкового оцінювання;

Г3.1.34. Способи фіксації результатів педагогічних спостережень;

Г3.1.35. Критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти

Г3.1.У1. Застосовувати до різних видів оцінювання відповідну методичку та шкалу;

Г3.1.У2. Застосовувати різні форми оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.У3. Дотримуватися визначених законодавством критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.К1. Роз'яснювати учасникам освітнього процесу роль оцінювання в навчальному поступі, його процедури;

Г3.1.К2. Пояснювати критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.В1. Здійснювати оцінювання здобувачів освіти на основі об'єктивності, прозорості, поваги, відповідальності, справедливості, індивідуального характеру оцінювання;

Г3.1.В2. Відповідально ставитися до розроблення критеріїв оцінювання здобувачів освіти, формувати відповідальне ставлення здобувачів освіти до свого навчання через залучення до спільного розроблення критеріїв оцінювання окремих видів діяльності;

Г3.2. Здатність аналізувати результати навчання здобувачів освіти;

Г3.2.31. Методи і прийоми здійснення аналізу й рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти та її результативності;

Г3.2.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності та її результативності;

Г3.2.К1. Забезпечувати зворотний зв'язок зі здобувачами освіти щодо сприйняття, розуміння й засвоєння ними навчального матеріалу;

Г3.2.В1. Відповідально ставитися до формулювання й способу надання

зворотного зв'язку здобувачам освіти та їхнім батькам;

Г3.3. Здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;

Г3.3.31. Методи й прийоми здійснення самооцінювання і взаємооцінювання здобувачами освіти результатів навчання;

Г3.3.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;

Г3.3.К1. Взаємодіяти зі здобувачами освіти, надавати рекомендації щодо здійснення само- і взаємооцінювання;

Г3.3.В1. Відповідально ставитися до формування спроможності здобувачів освіти до само- і взаємооцінювання, запобігати суб'єктивізації під час взаємооцінювання.

Професійна функція Д. Безперервний професійний розвиток

Д1. Здатність до навчання впродовж життя (*частково*);

Д1.1. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег;

Д1.1.31. Вимоги до організації професійного розвитку Д1.1.32. Форми й види професійного розвитку;

Д1.1.У1. Визначати потреби особистого професійного розвитку Д1.1.У2. Планувати власний професійний розвиток;

Д1.1.К.1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку;

Д1.1.В1. Виявляти самостійність, професійність, академічну добросовісність, надання пріоритетності розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності;

Д1.1.33. Вимоги до професійної діяльності вчителя, визначені професійним стандартом;

Д1.1.У3. Обирати суб'єкта (суб'єктів) освітньої діяльності й ресурси для професійного розвитку;

Д1.2. Здатність надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку;

Д1.2.31. Особливості організації різних форм професійної підтримки й допомоги вчителям;

Д1.2.У1. Надавати підтримку колегам в організації освітнього процесу, вдосконаленні професійної діяльності;

Д1.1.К.1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку.

Д1.2.В.1. Виявляти авторитетність, самостійність і автономію, академічну добродієність, надавати пріоритетність розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності (частково).

Перед початком педагогічної практики проводиться **настановна конференція**, де студенти ознайомлюються з метою, завданнями, змістом та обов'язками, а також груповими методистами та методистами-предметниками.

Зміст діяльності студента-практиканта передбачає:

- 1) зустріч з адміністрацією закладу освіти, ознайомлення зі школою, необхідною шкільною документацією;
- 2) вивчення особливостей учнівського колективу, стилю роботи вчителя в класі, де проходить педагогічна практика;
- 3) вивчення специфіки роботи вчителя початкових класів на уроках, у позаурочний час та під час проведення позакласних заходів;
- 4) вивчення особливостей планування та організації навчання у початковій школі в умовах Нової української школи (вимоги програми, методичне та програмне забезпечення для вивчення; форми, методи та засоби навчання);
- 5) проведення навчальної і виховної роботи на уроках із відповідних предметів і в позаурочний час.

Обов'язки студента-практиканта

Студенти в процесі педагогічної практики повинні:

- 1) одержати консультацію щодо оформлення необхідних документів для проходження практики перед її початком;
- 2) з'явитися на настановну конференцію й окрему консультацію керівника педпрактики;
- 3) вчасно прибути на місце практики;
- 4) виконувати у повному обсязі всі завдання, передбачені програмою практики, вказівки вчителя та керівника;
- 5) підготувати та провести залікові уроки (**1 урок**) з кожної дисципліни:
 - українська мова;
 - читання/літературне читання;
 - математика;
 - «Я досліджую світ»;
 - інформатика;
 - іноземна (англійська) мова;
 - мистецтво (музичне мистецтво);
 - мистецтво (образотворче мистецтво);

- дизайн і технології;
- фізичне виховання.

б) додержуватися правил внутрішнього розпорядку школи, не порушувати трудову дисципліну, виконувати розпорядження адміністрації школи та керівника практики;

7) вчасно оформити та здати на перевірку звітну документацію та захистити педпрактику.

Протягом першого тижня перебування на педагогічній практиці студенти повинні:

- 1) ознайомитися із колективом класу, календарним планом уроків;
- 2) відвідати усі уроки вчителя у закріпленому класі, зробити аналіз одного з уроків за поданою схемою;
- 3) ознайомитися із планом позаурочної та позакласної виховної роботи вчителя у закріпленому класі;
- 4) скласти індивідуальний план роботи на період проходження педпрактики.

Протягом наступних тижнів студенти мають виконати таку роботу:

- 1) скласти поширені конспекти залікових уроків із предметів, визначених програмою педпрактики, одержати консультації вчителя та методистів, провести уроки у закріпленому класі;
- 2) підготувати та провести виховний захід у закріпленому класі;
- 3) проводити виховну роботу у закріпленому класі;
- 4) підготувати та провести предметний позанавчальний захід у закріпленому класі;
- 5) звітувати про виконання програми педагогічної практики, подати плани-конспекти залікових уроків, наочність та конспект виховного заходу.

Форма звітності студентів про практику

У результаті **навчально-залікової** педагогічної практики студент подає **протягом трьох днів** на такі звітні матеріали (див. матеріали Додатку А):

- індивідуальний план практиканта та результати проходження практики роботи;
- розгорнуті плани-конспекти залікових уроків;
- план-конспект виховного заходу;
- психолого-педагогічну характеристику на учня;
- наочність до залікових уроків;
- звіт про педпрактику;
- презентацію проходження педагогічної практики (звіт в електронному форматі зі скріншотами проведеної освітньої діяльності).

Таблиця 1.3.

Норми оцінювання звітної документації та окремих видів діяльності студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Індивідуальний план та результати освітньої діяльності	10
2	Конспекти уроків	50
3	Методична розробка виховного заходу	10
4	Психологічна характеристика на учня	10
5	Звіт про виконання індивідуального плану та результати освітньої діяльності практиканта,	5
7	Якість оформлення документації	5
8	Творчий підхід до створення презентації, активна участь у підсумковій конференції	10
	Всього	100

Загальна характеристика критеріїв оцінювання знань, умінь і навичок студентів-практикантів

Методисти-предметники, керівник педагогічної практики керуються визначеними нижче **критеріями оцінювання** освітньої роботи студентів-практикантів.

Загальна оцінка **A (90–100 балів)** ставиться, якщо уроки й позакласні заходи було проведено на високому науковому і організаційно-методичному рівнях, студентом ефективно розв'язувалися завдання практики, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації учнів початкових класів з урахуванням їхніх вікових особливостей та індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови й аналізу занять.

Здобувачем освіти:

- повністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- використано методичні прийоми, які відповідають умовам навчання та поставленим цілям;
- правильно встановлено послідовність та співвідношення усних і письмових тренувальних вправ на осмислення знань, умінь, навичок за певною

системою з поступовим ускладненням форм роботи, зростанням самостійності та творчої активності учнів;

- надано чіткі й методично правильні настанови учням щодо виконання фронтальної, індивідуальної і групової форм навчальної діяльності;
- правильно розподілено час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- практично не допущено помилок, помилки учнів вчасно й коректно виправлено;
- використано різні способи активізації розумової діяльності учнів на уроці з урахуванням їхніх вікових особливостей і здійснено індивідуальний підхід до учнів;
- раціонально поєднано фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи на уроці залежно від кількості учнів і характеру їхньої взаємодії між собою та з учителем;
- правильно окреслено об'єкти контролю, застосовано критерії їх оцінювання, використано різноманітні прийоми контролю, у тому числі тестування;
- студент уміє викликати інтерес учнів до навчального матеріалу;
- грамотно використано наочність та технічні засоби навчання, у тому числі самостійно виготовлені;
- епізодично користується конспектом і в ході уроку може скоригувати свою діяльність.

Оцінка **В (82–89)** ставиться, якщо студент:

- провів навчальні та позакласні заходи на достатньому науковому і методичному рівнях, успішно розв'язував навчальні й виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів;
- неповністю зреалізував виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- дібрав методичні прийоми раціонально, відповідно до поставлених цілей та умов навчання;
- в основному правильно дібрав послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- не завжди правильно розподіляв час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- виправляв більшість помилок учнів;
- у цілому володіє різними способами активізації діяльності учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;
- раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми

роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;

- правильно виділяє об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування;

- уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці;

- використовує наявні і самостійно виготовлені наочні дидактичні матеріали, але методика їх використання не завжди раціональна;

- епізодично користується конспектом протягом уроку, за потреби коригує свою діяльність.

Оцінка **C (74–81)** ставиться, якщо:

- студент навчальні та позакласні заходи провів на достатньому науковому і методичному рівнях, успішно розв'язував навчальні й виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів;

- виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:

- недостатньо реалізував виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;

- дібрав методичні прийоми раціонально, відповідно до поставлених цілей та умов навчання;

- в цілому правильно дібрав послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;

- не завжди ефективно й правильно розподіляв час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;

- іноді допускав неістотні мовленнєві помилки, які сам виправляв, як і більшість помилок учнів;

- у цілому володіє різними способами активізації діяльності учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;

- раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;

- правильно виділяє об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування;

- студент уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці;

- використовує наявні і самостійно виготовлені наочні дидактичні матеріали, але методика використання не завжди раціональна;

- епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати заплановану діяльність.

Оцінка Д (64–73) ставиться, якщо:

- студент у реалізації завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. Водночас:

- неповністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;

- методичні прийоми не завжди раціональні, часто не відповідають меті;

- мають місце порушення послідовності вправ і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;

- порушено розподіл часу на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;

- студент часто робить мовленнєві помилки і в багатьох випадках не звертає увагу на помилки учнів;

- недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;

- нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;

- неправильно визначає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, не використовує різноманітні прийоми контролю;

- практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці;

- мало і не завжди раціонально використовує наочні дидактичні матеріали, не виготовляє їх самостійно;

- постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.

Оцінка Е (60–63) ставиться, якщо:

- студент у реалізації завдань допускав істотні помилки, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків ;

- спостерігалось систематичне порушення послідовності вправ і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;

- порушено розподіл часу на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;

- студент систематично робить мовленнєві помилки і не звертає увагу на

помилки учнів;

- недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- неправильно визначає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, не використовує різноманітні прийоми контролю;
- практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці;
- недостатньо використовує наочні дидактичні матеріали;
- не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.

Оцінка **FX (35–59)** ставиться, якщо не було досягнуто мети уроків, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечено дисципліну; якщо студент виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й не зміг проаналізувати власні помилки та виправити їх.

Оцінка **F (1–34)** ставиться, якщо не було виконано завдання практики, студент виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й не критично ставився до своєї діяльності.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі оцінок, виставлених методистами-предметниками, консультантом із психології та груповим керівником виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

За результатами проведених захистів практик, здобувачі вищої освіти, які виконали завдання практики, отримують **«Сертифікат студента-практиканта»** за орієнтовною структурою: серія і номер сертифіката, ПП студента, факультет, курс, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, терміни практики, перелік сформованих компетентностей (загальні, фахові), кількість опанованих під час практики кредитів, результати проходження практики (оцінювання за відповідними шкалами). Сертифікат засвідчується підписами декана факультету, групового керівника, завідувача практиками та печаткою факультету.

1.1.4. Зміст та організація практики «Виробнича психолого-педагогічна практика» (ОС «Бакалавр», III курс, 6 семестр)

Кількість кредитів: 10.

Відповідальні кафедри:

- теорії і методики початкової освіти;
- педагогіки і психології початкової освіти.

База практики: заклади загальної середньої освіти I–III ст. м. Глухова та заклади освіти відповідно до укладеної студентом двосторонньої угоди, цільового направлення.

Пояснювальна записка

Метою педагогічної практики є: оволодіння студентами сучасними методами і формами організації освітнього процесу в початкових класах закладів загальної середньої освіти Нової української школи; формування у них на базі здобутих в університеті знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час практичної діяльності в реальних професійних умовах; формування уміння здійснювати різноманітну позакласну роботу, виготовляти наочний дидактичний матеріал, вивчати досвід роботи вчителів початкових класів з урахуванням сучасних умов здійснення освітньої діяльності; виховання потреби систематично поповнювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності, орієнтуватися й володіти науковою інформацією.

Основні завдання педагогічної практики:

- ознайомлення із сучасним станом освітньої діяльності в початкових класах закладів загальної середньої освіти, провідним педагогічним досвідом;
- поглиблення і закріплення теоретичних знань, здобутих в університеті, застосування цих знань на практиці в освітньому процесі початкових класів закладів загальної середньої освіти;
- формування умінь: прогностичних, організаційних, аналітичних, корекційних;
- озброєння студентів умінням спостерігати й аналізувати освітню (навчальну та виховну) роботу, яка проводиться з учнями;
- підготовка студентів до проведення різного типу стандартних і нетрадиційних уроків із застосуванням методів, які активізують пізнавальну діяльність учнів, забезпечують реалізацію компетентнісного підходу;

- закріплення умінь використання сучасних методичних підходів до формування в учнів ключових та предметних компетентностей відповідно до Державного стандарту початкової освіти та концептуальних засад Нової української школи;
- проведення навчальної та виховної роботи з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей;
- знання закономірностей і особливостей усного й писемного мовлення;
- формування світогляду учнів на основі загальнолюдських і національних цінностей; розвиток інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання;
- розвиток і зміцнення у студентів інтересу до педагогічної професії, прагнення до вивчення педагогічних і психологічних дисциплін, до роботи з педагогічною літературою, самоосвіти, до удосконалення своїх педагогічних здібностей, прищеплення інтересу до науково-дослідницької роботи в галузі психолого-педагогічних наук;
- проведення психологічних досліджень (збір, інтерпретація та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності).

Програмні компетентності

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПР-1. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-2. Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-3. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-4. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-5. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПР-06. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-09. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПР-17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування освіти та вміння застосовувати їх у професійній діяльності.

Компетентності відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024)

Трудова функція А. Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів).

A1. Мовно-комунікативна компетентність.

A1.1. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою;

A1.1.31. Норми і стилі української літературної мови, використання усного й писемного мовлення A1.1.32. Інтонаційні й позамовні засоби виразності мовлення;

A1.1.U1. Вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння комунікувати усно й письмово;

A1.1.U2. Застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлювання ними думок, почуттів і ставлень, сприяння мовленнєвій творчості здобувачів освіти;

A1.1.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу державною мовою для здійснення професійної діяльності;

A1.1.B.1 Виявляти мовну стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства;

A1.2. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти мовою відповідного корінного народу або національної меншини України (частково);

A1.2.31. Умови реалізації права вивчати мову/права на навчання мовою корінного народу чи національної меншини України відповідно до

законодавства;

A1.4. Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти;

A1.4.31. Стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу;

A1.4.U1. Формувати в здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння/ міжособистісної взаємодії/ засобами активної і пасивної комунікації;

A1.4.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, застосовуючи конструктивну комунікацію;

A 1.4.B1. Сприяти налагодженню конструктивної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

A2. Предметно-методична компетентність.

A2.1. Здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти;

A2.1.31. Вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти;

A2.1.32. Зміст освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу);

A2.1.33. Методики й технології моделювання змісту навчання (частково);

A2.1.U1. Визначати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) і послідовність його опрацювання;

A2.1.U2. Адаптувати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) до потреб здобувачів освіти (частково);

A2.1.K1. Використовувати навички ефективної комунікації для досягнення навчальних цілей в освітньому процесі;

A2.1.K2. Використовувати актуальну термінологію і поняттєвий апарат освітньої галузі;

A2.1.K3. Використовувати різні комунікативні практики для пояснення навчального матеріалу й організувати комунікацію між здобувачами освіти з навчальною метою (частково);

A2.2. Здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.31. Ключові компетентності здобувачів освіти й наскрізні уміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.32. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти і рівнів сформованості їхніх компетентностей (відповідно до освітньої галузі);

A2.2.U1. Створювати умови для формування і розвитку в здобувачів

освіти ключових компетентностей, наскрізних умінь;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання:

A2.2.V1. Використовувати методи і прийоми, які дають можливість здобувачам освіти реалізувати здобуті вміння на практиці як в освітньому процесі, так у житті загалом.

A2.3. Здатність здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти;

A2.3.31. Види інтеграції в навчанні, підходи до інтегрованого навчання здобувачів освіти;

A2.3.U1. Застосовувати міжпредметні зв'язки й інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів);

A2.3.U2. Формувати в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків різних процесів, уміння вирішувати практичні завдання, що вимагають синтезу знань з різних освітніх галузей; розвивати в здобувачів освіти системне мислення;

A2.3.K1. Використовувати термінологічний апарат і поняттєву базу різних освітніх галузей для реалізації інтегрованого навчання;

A2.3.K2. Використовувати навички усного й писемного мовлення для формування в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків між процесами і явищами, розвивати відповідні вміння;

A2.3.V1. Застосовувати інтегроване навчання для досягнення обов'язкових результатів навчання;

A2.4. Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти (частково);

A2.4.31. Форми, методи й засоби навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти різних вікових груп засобами освітньої галузі(навчального предмета / інтегрованого курсу);

A2.4.U1. Добирати доцільні форми, методи й засоби навчання;

A2.4.U3. Упроваджувати технології та методики особистісно зорієнтованого, компетентісного й інтегрованого навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти (частково);

A2.4.K1. Використовувати навички педагогічної риторики для реалізації різних видів навчальної діяльності;

A2.4.K2. Використовувати технології навчання, спрямовані на розвиток

комунікативних навичок здобувачів освіти;

A2.4.K3. Розвивати здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами під час вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу) (частково);

A2.4.B1. Обирати ефективні форми, методи й засоби навчання залежно від навчальних цілей;

A2.4.B2. Розробляти вправи й завдання для навчального предмета (інтегрованого курсу), взаємодіючи з іншими учасниками освітнього процесу (частково).

A2.5. Здатність формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти;

A2.5.31. Підходи до формування ціннісних ставлень здобувачів освіти;

A2.5.U1. Формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти у процесі їхнього навчання, виховання й розвитку;

A2.5.K1. Використовувати комунікацію як інструмент формування у здобувачів освіти ціннісних ставлень.

A3. Інформаційно-цифрова компетентність.

A3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;

A3.1.31. Функційна грамотність у використанні цифрових пристроїв, їхнього базового програмного забезпечення, онлайнсервісів зокрема фінансових, мережі Інтернет;

A3.1.32. Правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності, цифрової фінансової грамотності A3.1.33. Цифрові середовища, професійні онлайнспільноти й електронні (цифрові) ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя;

A3.1.34. Вимоги законодавства щодо академічної доброчесності й використання об'єктів авторського права; мережевий етикет у професійній діяльності;

A3.1.35. Правила безпеки в цифровому середовищі, наслідки впливу цифрової інформації на людину;

A3.1.U1. Використовувати цифрові пристрої, їхнє базове програмне забезпечення; працювати з операційними системами, онлайн-сервісами, файлами, мережею Інтернет;

A3.1.U2. Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток здобувачів освіти, на прийняття рішень;

A3.1.U3. Використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси педагогічного спрямування для професійного розвитку та обміну педагогічним

досвідом, створювати й наповнювати власне е-портфоліо (частково);

A3.1.U4. Уникати небезпек в інформаційному просторі; забезпечувати захист і збереження персональних даних;

A3.1.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для створення спільнот обміну досвідом використання цифрових технологій;

A3.1.B1. Усвідомлювати важливість цифрової гігієни, ініціювати й проводити заходи з популяризації дотримання цифрової гігієни серед учасників освітнього процесу.

A3.2. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;

A3.2.31. Класифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів і призначення їх, ознаки електронного (цифрового) освітнього середовища;

A3.2.32. Правила зміни, модифікації відкритих електронних (цифрових) освітніх ресурсів, створення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів і спільного використання їх;

A3.2.U1. Добирати електронні (цифрові) освітні ресурси, оцінювати їхню ефективність для досягнення навчальних цілей;

A3.2.U2. Модифікувати, редагувати, комбінувати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси; створювати (за потреби) особисто або спільно з іншими особами нові електронні (цифрові) освітні ресурси; упорядковувати ресурси й надавати до них доступ учасникам освітнього процесу;

A3.2.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для розроблення / модифікації / адаптації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.2.B1. Визначати потреби класу / групи, які можна задовольнити шляхом створення / адаптації / модифікації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі;

A3.3.31. Підходи до організації освітнього процесу з використанням цифрових технологій (зокрема дистанційного навчання), умови організації цифрових робочих місць;

A3.3.U1. Використовувати безпечне електронне (цифрове) освітнє середовище для організації та управління освітнім процесом, організації групової взаємодії, зворотного зв'язку, спільного створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу, використовуючи різні електронні (цифрові) засоби й сервіси;

A3.3.B1. Надавати допомогу й виявляти підтримку іншим учасникам освітнього процесу в оволодінні цифровими технологіями;

A3.3B2. Використовувати для організації навчання здобувачів освіти захищені цифрові ресурси.

Трудова функція Б. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу.

Б1. Психологічна компетентність.

Б1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;

Б 1.1.31. Індивідуальні особливості здобувачів освіти, вплив цих особливостей на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, ознаки погіршення психоемоційного стану;

Б1.1.У1. Планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням вікових й індивідуальних особливостей здобувачів освіти;

Б1.1.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу та іншими особами (за потреби) про індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній вплив на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, важливість врахування психоемоційного стану;

Б1.1.В1. Відстежувати зміни щодо вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхнього психоемоційного стану й здійснювати необхідні адаптації/модифікації в освітньому процесі (частково);

Б 1.2. Здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності;

Б1.2.31. Основні види самооцінки;

Б1.2.32. Основні умови формування позитивної самооцінки здобувачів освіти;

Б1.2.У1 Визначати прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів з метою їх корегування (частково);

Б1.2.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про вияви самооцінки у здобувачів освіти й умови формування позитивної самооцінки);

Б.1.3. Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організувати їхню пізнавальну діяльність (частково):

Б1.3.31. Види пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.32. Основні умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання);

Б1.3.У1. Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали й завдання для розвитку пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про мотивацію здобувачів освіти й умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання;

Б1.3.В2. Застосовувати різні підходи для формування мотивації та організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Б1.4. Здатність формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного;

Б1.4.31. Різні практики, спрямовані на посилення взаємодії здобувачів освіти;

Б1.4.У1. Використовувати практики, що заохочують здобувачів освіти до ефективної взаємодії;

Б1.4.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б1.4.К2. Практикувати діалогічне спілкування на основі партнерства;

Б1.4.В1. Дотримуватися демократичних цінностей у професійній діяльності, заохочуючи кожного здобувача освіти виражати свою думку й брати участь у прийнятті рішень.

Б2. Емоційно-етична компетентність.

Б2.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інші учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами;

Б2.1.31. Різновиди й інтенсивність почуттів та емоцій, причини їхньої появи;

Б2.1.32. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, які сприяють розвитку уваги; способи/методи саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозуміння;

Б2.1.У1. Використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, керування власними емоціями;

Б2.1.У2. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню;

Б2.1.У3. Застосовувати в освітньому процесі практики концентрації уваги, усвідомленого емоційного реагування, емоційної стійкості;

Б2.1.К1. Спілкуватися про способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями, сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу;

Б2.1.В1. Відстежувати власні відчуття, почуття, емоції і потреби, особисті стани, керувати емоційними станами й звертатися по допомогу (за потреби);

Б2.2. Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б2.2.31. Методи ведення діалогу й полілогу, усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації;

Б2.2.У1. Організувати діалог і полілог з учасниками освітнього

процесу, поважаючи права людини й суспільні цінності;

Б2.2.У2. Застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; запобігати конфліктам в освітньому процесі;

Б2.2.К1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу на засадах конструктивної та безпечної взаємодії, принципах культури діалогу;

Б2.2.В1 Визначати прояви неконструктивної взаємодії Б2.2.В1 Визначати прояви неконструктивної взаємодії;

Б2.3. Здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі;

Б2.3.31. Розмаїття й унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання і трансформації конфліктів;

Б2.3.У1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей;

Б2.3.К1. Взаємодіяти, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей, а також дотримуватися етики спілкування.

Б3. Компетентність педагогічного партнерства.

Б3.1. *Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі;*

Б3.1.31. Переваги й основні етапи формування суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

Б3.1.32. Основні ролі вчителя в педагогічній діяльності.

Б3.1.У1. Застосовувати механізми реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

Б3.1.У2. Застосовувати навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, підтримувати їхнє прагнення до саморозвитку, розкривати їхні здібності і пізнавальні можливості;

Б3.1.К1. Комунікувати зі здобувачами освіти на засадах суб'єктсуб'єктної взаємодії;

Б3.1.В1. Створювати можливості для рефлексії, самоконтролю й самореалізації здобувачів освіти в освітньому процесі, особистісному творенні власних цілей.

Б3.2. *Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;*

Б3.2.31. Основні форми й засоби визначення запитів та очікувань батьків;
Б3.2.32. Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах здобувачів освіти;

Б3.2.У1. Визначати запити й очікування батьків щодо навчання дітей, бачення їхньої майбутньої успішності, участі в освітньому процесі й відповідно реагувати на них;

Б3.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами;

Б3.3.31. Основні принципи командної взаємодії;

Б3.3.32. Основні завдання членів команди психологопедагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами (частково).

Трудова функція В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища.

В1.Інклюзивна компетентність.

В1.2.Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;

В1.2.31. Принципи, форми й методи ефективної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;

В1.2.У1. Забезпечувати педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами (частково);

В1.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей;

В1.3.31. Технології індивідуального та диференційованого навчання;

В1.3.32. Способи виявлення здібностей, інтересів, навчальних можливостей здобувачів освіти;

В1.3.33. Вимоги до особливостей організації освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувачів освіти;

В1.3.У1. Організовувати навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб, здібностей і навчальних можливостей;

В1.3.У2. Використовувати в роботі зі здобувачами освіти матеріали, пристрої та обладнання (за потреби) для задоволення їхніх індивідуальних потреб у навчанні й розвитку;

В1.3.У3. Організовувати освітнє середовище з урахуванням особливостей, потреб, здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти;

В1.3.К1. Надавати інформацію учасникам освітнього процесу про сприятливі умови навчання для кожного здобувача освіти, залежно від його

індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів;

V1.3.V1. Проєктувати чи застосовувати самостійно створені матеріали, інші засоби навчання в освітньому середовищі з урахуванням індивідуальних потреб і здібностей кожного здобувача освіти; залучати здобувачів освіти і їхніх батьків до створення сприятливих умов в освітньому середовищі (частково).

V2. Здоров'язбережувальна компетентність

V2.1. *Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу;*

V2.1.31. Ознаки безпечного освітнього середовища;

V2.1.32. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.1.33. Види та прояви насильства, дискримінації, булінгу (цькування), правила запобігання та протидії їм;

V2.1.U1. Організовувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил охорони праці і норм, протиепідемічних правил та діям у надзвичайних ситуаціях;

V2.1.U2. Вживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства та дискримінації серед здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу;

V2.1.K1. Взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу для організації безпечного освітнього середовища;

V2.1.V1. Інтегрувати апробовані здоров'язбережувальні технології, засоби й ресурси в освітній процес, зокрема для запобігання та протидії насильству, булінгу (цькуванню);

V2.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.31. Засади профілактичнопросвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.33. Засади збереження психоемоційного здоров'я в освітньому середовищі;

V2.2.U1. Проводити профілактичні заходи, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти;

V2.2.U2. Забезпечувати дотримання здобувачами освіти вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.U3. Створювати умови для збереження психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

V2.2.K1. Проводити просвітницьконавчальні заходи щодо безпеки

життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.3. Здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя;

V2.3.31. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.32. Методики й технології формування культури здорового й безпечного способу життя здобувачів освіти;

V2.3.33. Закономірностей та особливостей використання рухової активності для формування здоров'я;

V2.3.У1. Використовувати методики, що зменшують вплив стресогенних факторів на здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.У2. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового й безпечного способу життя;

V2.3.У3. Використовувати методики й технології організації активного й безпечного дозвілля здобувачів освіти;

V2.3.У4. Формувати в здобувачів освіти навички здорового й безпечного способу життя;

V2.3.У5. Використовувати різні види та форми фізкультурно-оздоровчої рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

V2.3.К1. Популяризувати серед учасників освітнього процесу культуру здорового й безпечного способу життя;

V2.3.В1. Використовувати оптимальні форми, засоби і стратегії формування культури здорового й безпечного способу життя, життєвих навичок для збереження фізичного та психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.В2. Заохочувати здобувачів освіти до здорового й безпечного способу життя;

V2.4. Здатність підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності:

V2.4.31. Взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням;

V2.4.32. Засади здорового способу життя, правила поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.33. Вплив професійної діяльності на здоров'я, прийоми збереження особистого здоров'я у професійній діяльності;

V2.4.У1. Дотримуватись у професійній діяльності санітарних правил і норм, правил поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.U2. Здійснювати профілактичні заходи зі збереження особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.U3. Використовувати методики зміцнення здоров'я та запобігання захворюванням;

V2.4.K1. Взаємодіяти з іншими колегами щодо підтримки особистого фізичного й психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.B1. Дотримуватися правил підтримки особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності, заохочувати інших учасників освітнього процесу дотримуватися цих правил;

V2.5. Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;

V2.5.31. Зовнішні ознаки погіршення фізичного та психоемоційного стану людини V2.5.32. Правила надання домедичної допомоги;

V2.5.U1. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (за потреби) V2.5.U2. Виявляти ознаки погіршення фізичного, психоемоційного стану учасників освітнього процесу;

V2.5.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для надання домедичної допомоги відповідно до законодавства.

Трудова функція Г. Проведення освітнього процесу.

Г1 Прогностична компетентність.

Г1.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу;

Г1.1.31. Методики педагогічного прогнозування;

Г1.1.U1. Формулювати цілі освітнього процесу на основі прогностичних методів планування;

Г1.1.K1. Залучати здобувачів освіти до спільного визначення цілей навчального заняття (частково);

Г1.1.B1. Брати відповідальність за планування й досягнення освітніх цілей, передбачених освітніми програмами;

Г1.2. Здатність планувати освітній процес;

Г1.2.31. Види та етапи планування освітнього процесу;

Г1.2.32. Зміст типових освітніх програм / модельних навчальних програм з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г1.2.33. Вимоги до навчальних програм;

Г1.2.U1. Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних його етапах;

Г1.2.U2. Планувати навчальні заняття на основі модельних навчальних програм, навчальних програм;

Г1.2.K1. Взаємодіяти з колегами щодо визначення спільних підходів до

планування;

Г1.2.К2. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу стосовно тем, які вивчаються, та очікуваних результатів навчання;

Г1.2.В1. Брати відповідальність за поінформованість здобувачів освіти та їхніх батьків щодо навчальних тем, та очікуваних результатів навчання;

Г2. Організаційна компетентність.

Г2.1. Здатність організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

Г2.1.31. Вимоги законодавства щодо організації освітнього процесу;

Г2.1.У1. Організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;

Г2.1.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу щодо прийняття спільних рішень стосовно організації освітнього процесу в межах шкільної автономії;

Г2.1.В1. Відповідально ставитися до прийняття спільних та особистих професійних рішень щодо педагогічної автономії (частково);

Г2.2. Здатність організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.31. Форми організації освітнього процесу, види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У1. Організовувати навчальні заняття різних типів;

Г2.2.У2. Застосовувати різні види й форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У3. Раціонально використовувати навчальний час;

Г2.2.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для ефективного залучення здобувачів освіти до різних форм навчальної та пізнавальної діяльності;

Г2.2.В1. Відповідально ставитися до вибору форм навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти й розподілу навчального часу;

Г2.3. Здатність організовувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

Г2.3.31. Вимоги до змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.31. Перелік обладнання, необхідного для забезпечення викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г2.3.У1. Розміщувати й використовувати дидактичні матеріали та обладнання в навчальному приміщенні;

Г2.3.У2. Використовувати фізичний, інформаційний простори

навчальних та інших приміщень закладу освіти як освітній ресурс;

Г2.3.К1. Інформувати й консультувати учасників освітнього процесу щодо змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.В1. Моделювати освітнє середовище з урахуванням принципів універсального дизайну й розумного пристосування із залученням учасників освітнього процесу, інших заінтересованих сторін (частково).

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність.

Г3.1. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.31. Види оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.32. Форми оцінювання;

Г3.1.33. Методики здійснення формувального поточного і підсумкового оцінювання;

Г3.1.34. Способи фіксації результатів педагогічних спостережень;

Г3.1.35. Критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти

Г3.1.У1. Застосовувати до різних видів оцінювання відповідну методику та шкалу;

Г3.1.У2. Застосовувати різні форми оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.У3. Дотримуватися визначених законодавством критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.К1. Роз'яснювати учасникам освітнього процесу роль оцінювання в навчальному поступі, його процедури;

Г3.1.К2. Пояснювати критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.В1. Здійснювати оцінювання здобувачів освіти на основі об'єктивності, прозорості, поваги, відповідальності, справедливості, індивідуального характеру оцінювання;

Г3.1.В2. Відповідально ставитися до розроблення критеріїв оцінювання здобувачів освіти, формувати відповідальне ставлення здобувачів освіти до свого навчання через залучення до спільного розроблення критеріїв оцінювання окремих видів діяльності;

Г3.2. Здатність аналізувати результати навчання здобувачів освіти;

Г3.2.31. Методи і прийоми здійснення аналізу й рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти та її результативності;

Г3.2.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності та її результативності;

Г3.2.К1. Забезпечувати зворотний зв'язок зі здобувачами освіти щодо сприйняття, розуміння й засвоєння ними навчального матеріалу;

Г3.2.В1. Відповідально ставитися до формулювання й способу надання зворотного зв'язку здобувачам освіти та їхнім батькам;

Г3.3. Здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;

Г3.3.31. Методи й прийоми здійснення самооцінювання і взаємооцінювання здобувачами освіти результатів навчання;

Г3.3.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;

Г3.3.К1. Взаємодіяти зі здобувачами освіти, надавати рекомендації щодо здійснення само- і взаємооцінювання;

Г3.3.В1. Відповідально ставитися до формування спроможності здобувачів освіти до само- і взаємооцінювання, запобігати суб'єктивізації під час взаємооцінювання.

Професійна функція Д. Безперервний професійний розвиток

Д1. Здатність до навчання впродовж життя (*частково*);

Д1.1. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег;

Д1.1.31. Вимоги до організації професійного розвитку Д1.1.32. Форми й види професійного розвитку;

Д1.1.У1. Визначати потреби особистого професійного розвитку Д1.1.У2. Планувати власний професійний розвиток;

Д1.1.К.1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку;

Д1.1.В1. Виявляти самостійність, професійність, академічну доброчесність, надання пріоритетності розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності;

Д1.1.33. Вимоги до професійної діяльності вчителя, визначені професійним стандартом;

Д1.1.У3. Обирати суб'єкта (суб'єктів) освітньої діяльності й ресурси для професійного розвитку;

Д1.2. Здатність надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку;

Д1.2.31. Особливості організації різних форм професійної підтримки й допомоги вчителям;

Д1.2.У1. Надавати підтримку колегам в організації освітнього процесу, вдосконаленні професійної діяльності;

Д1.1.К.1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань

професійного розвитку.

Д1.2.В.1. Виявляти авторитетність, самостійність і автономію, академічну доброчесність, надавати пріоритетність розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності (частково).

Перед початком психолого-педагогічної практики проводиться **настановна конференція**, де студенти ознайомлюються з метою, завданнями, змістом та обов'язками, а також груповими методистами та методистами-предметниками, психологічним консультантом.

Зміст діяльності студента-практиканта передбачає:

6) зустріч з адміністрацією закладу освіти, ознайомлення зі школою, необхідною шкільною документацією;

7) вивчення особливостей учнівського колективу, стилю роботи вчителя в класі, де проходитиме педагогічна практика;

8) вивчення специфіки роботи вчителя початкових класів на уроках, у позаурочний час та під час проведення позакласних заходів;

9) вивчення особливостей планування та організації навчання у початковій школі в умовах Нової української школи (вимоги програми, методичне та програмне забезпечення для вивчення; форми, методи та засоби навчання);

10) проведення навчальної і виховної роботи на уроках із відповідних предметів і в позаурочний час;

11) здійснення спостереження за діяльністю шкільного психолога;

12) проведення психологічних спостережень.

Обов'язки студента-практиканта

Студенти в процесі педагогічної практики повинні:

1) одержати консультацію щодо оформлення необхідних документів для проходження практики перед її початком;

2) з'явитися на настановну конференцію й окрему консультацію керівника педпрактики;

3) вчасно прибути на місце практики;

4) виконувати у повному обсязі всі завдання, передбачені програмою практики, настанови вчителя, методистів, психологічного консультанта, керівника практики;

5) підготувати та провести залікові уроки (по **1 уроку**) з кожної дисципліни:

– українська мова;

– читання/літературне читання;

- математика;
 - «Я досліджую світ»;
 - інформатика;
 - іноземна (англійська) мова;
 - мистецтво (музичне мистецтво);
 - мистецтво (образотворче мистецтво);
 - дизайн і технології;
 - фізичне виховання.
- 6) додержуватися правил внутрішнього розпорядку школи, не порушувати трудову дисципліну, виконувати розпорядження адміністрації школи та керівника практики;
- 7) підготувати діагностичну програму та її результати (протоколи діагностичних процедур з інтерпретацією дослідницьких даних; діагностичні висновки з вказівкою детермінант дослідницької проблеми та прогнозом подальшого розвитку; розроблена програма розвитку (план та рекомендації) профілактичних заходів для запобігання психологічних ускладнень та створення умов для повноцінного функціонування та розвитку особистості.
- 8) психолого-педагогічну характеристику на учня;
- 9) вчасно оформити та здати на перевірку звітну документацію та захистити педпрактику.

Протягом першого тижня перебування на педагогічній практиці студенти повинні:

- 5) ознайомитися із колективом класу, календарним планом уроків;
- 6) відвідати усі уроки вчителя у закріпленому класі, зробити аналіз одного з уроків за поданою схемою;
- 7) ознайомитися із планом позаурочної та позакласної виховної роботи вчителя у закріпленому класі;
- 8) скласти індивідуальний план роботи на період проходження педпрактики.

Протягом наступних тижнів студенти мають виконати таку роботу:

- 6) скласти поширені конспекти залікових уроків із предметів, визначених програмою педпрактики, одержати консультації вчителя та методистів, провести уроки у закріпленому класі;
- 7) підготувати та провести виховний захід у закріпленому класі;
- 8) проводити виховну роботу у закріпленому класі;
- 9) підготувати та провести предметний позанавчальний захід у закріпленому класі;
- 10) звітувати про виконання програми педагогічної практики, подати

плани-конспекти залікових уроків, наочність та конспект виховного заходу.

Форма звітності студентів про практику

У результаті **навчально-залікової** педагогічної практики студент подає **протягом трьох днів** на такі звітні матеріали (див. матеріали Додатку А):

- індивідуальний план практиканта та результати проходження практики роботи;
- розгорнуті плани-конспекти залікових уроків;
- план-конспект виховного заходу;
- наочність до залікових уроків;
- психолого-педагогічну характеристику на учня;
- діагностична програма та її результати (протоколи діагностичних процедур з інтерпретацією дослідницьких даних; діагностичні висновки з вказівкою детермінант дослідницької проблеми та прогнозом подальшого розвитку; розроблена програма розвитку (план та рекомендації) профілактичних заходів для запобігання психологічних ускладнень та створення умов для повноцінного функціонування та розвитку особистості.
- звіт про психолого-педагогічну практику;
- презентацію проходження психолого-педагогічної практики (звіт в електронному форматі зі скріншотами проведеної освітньої діяльності).

Таблиця 1.4

Норми оцінювання звітної документації та окремих видів діяльності студентів-практикантів

№	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Індивідуальний план та результати освітньої діяльності	10
2	Конспекти уроків	50
3	Методична розробка виховного заходу	10
4	Матеріали діагностичної програми та її результатів	10
4	Психологічна характеристика на учня	5
5	Звіт про виконання індивідуального плану та результати освітньої діяльності практиканта,	5
7	Якість оформлення документації	5
8	Творчий підхід до створення презентації, активна участь у підсумковій конференції	5
	Всього	100

Загальна характеристика критеріїв оцінювання знань, умінь і навичок студентів-практикантів

Методисти-предметники, керівник педагогічної практики керуються визначеними нижче **критеріями оцінювання** освітньої роботи студентів-практикантів.

Загальна оцінка **A (90–100 балів)** ставиться, якщо уроки й позакласні заходи було проведено на високому науковому і організаційно-методичному рівнях, студентом ефективно розв'язувалися завдання практики, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації учнів початкових класів з урахуванням їхніх вікових особливостей та індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови й аналізу занять.

Здобувачем освіти:

- повністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- використано методичні прийоми, які відповідають умовам навчання та поставленим цілям;
- правильно встановлено послідовність та співвідношення усних і письмових тренувальних вправ на осмислення знань, умінь, навичок за певною системою з поступовим ускладненням форм роботи, зростанням самостійності та творчої активності учнів;
- надано чіткі й методично правильні настанови учням щодо виконання фронтальної, індивідуальної і групової форм навчальної діяльності;
- правильно розподілено час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- практично не допущено помилок, помилки учнів вчасно й коректно виправлено;
- використано різні способи активізації розумової діяльності учнів на уроці з урахуванням їхніх вікових особливостей і здійснено індивідуальний підхід до учнів;
- раціонально поєднано фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи на уроці залежно від кількості учнів і характеру їхньої взаємодії між собою та з учителем;
- правильно окреслено об'єкти контролю, застосовано критерії їх оцінювання, використано різноманітні прийоми контролю, у тому числі тестування;
- студент уміє викликати інтерес учнів до навчального матеріалу;

- грамотно використано наочність та технічні засоби навчання, у тому числі самостійно виготовлені;
- епізодично користується конспектом і в ході уроку може скоригувати свою діяльність;
- проводить діагностичні обстеження з дотриманням принципів моралі та етики у роботі психодіагноста;
- майстерно володіє діагностичним інструментарієм та грамотно будує програму обстеження, з урахуванням вікових, гендерних та індивідуальних особливостей дитини, а також конкретних умов проведення діагностики;
- комплексно розглядає проблему дослідження як теоретично, так і практично;
- здатен вільно інтерпретувати кількісну інформацію досліджень та формулювати висновки;
- вміє узагальнювати та інтегрувати отриману інформацію, а також формулювати діагностичні висновки прогностичного характеру.

Оцінка В (82–89) ставиться, якщо студент:

- провів навчальні та позакласні заходи на достатньому науковому і методичному рівнях, успішно розв'язував навчальні й виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів;
- неповністю зреалізував виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- дібрав методичні прийоми раціонально, відповідно до поставлених цілей та умов навчання;
- в основному правильно дібрав послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- не завжди правильно розподіляв час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- виправляв більшість помилок учнів;
- у цілому володіє різними способами активізації діяльності учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;
- раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;
- правильно виділяє об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування;
- уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці;
- використовує наявні і самостійно виготовлені наочні дидактичні

матеріали, але методика їх використання не завжди раціональна;

- епізодично користується конспектом протягом уроку, за потреби коригує свою діяльність.

- проводить діагностичні обстеження з дотриманням принципів моралі та етики у роботі психодіагноста;

- на достатньому рівні володіє діагностичним інструментарієм та грамотно будує програму обстеження, з урахуванням вікових, гендерних та індивідуальних особливостей дитини, а також конкретних умов проведення діагностики;

- комплексно розглядає проблему дослідження як теоретично, так і практично;

- розуміє доцільність використання окремих методів статистичної обробки даних, враховуючи характеристику зібраної дослідницької інформації;

- здатен вільно інтерпретувати кількісну інформацію досліджень та формулювати висновки;

- вміє узагальнювати та інтегрувати отриману інформацію, а також формулювати діагностичні висновки прогностичного характеру.

Оцінка **C (74–81)** ставиться, якщо:

- студент навчальні та позакласні заходи провів на достатньому науковому і методичному рівнях, успішно розв'язував навчальні й виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів;

- виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:

- недостатньо реалізував виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;

- дібрав методичні прийоми раціонально, відповідно до поставлених цілей та умов навчання;

- в цілому правильно дібрав послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;

- не завжди ефективно й правильно розподіляв час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;

- іноді допускав неістотні мовленнєві помилки, які сам виправляв, як і більшість помилок учнів;

- у цілому володіє різними способами активізації діяльності учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;

- раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми

роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;

- правильно виділяє об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування;

- студент уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці;

- використовує наявні і самостійно виготовлені наочні дидактичні матеріали, але методика використання не завжди раціональна;

- епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати заплановану діяльність;

- проводить діагностичні обстеження з дотриманням принципів моралі та етики у роботі психодіагноста;

- на достатньому рівні володіє діагностичним інструментарієм та грамотно будує програму обстеження, з урахуванням вікових, гендерних та індивідуальних особливостей дитини, а також конкретних умов проведення діагностики, водночас подекуди спостерігається неповна характеристика результатів досліджень, що в цілому не впливає на їх результат;

- комплексно розглядає проблему дослідження як теоретично, так і практично;

- розуміє доцільність використання окремих методів статистичної обробки даних, проте потребує консультування;

- здатен інтерпретувати кількісну інформацію досліджень та формулювати непоширені (лаконічні) висновки;

- вміє узагальнювати та інтегрувати отриману інформацію, формулювати діагностичні висновки прогностичного характеру з консультуванням шкільного психолога та психологічного консультанта від університету.

Оцінка Д (64–73) ставиться, якщо:

- студент у реалізації завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. Водночас:

- неповністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;

- методичні прийоми не завжди раціональні, часто не відповідають меті;

- мають місце порушення послідовності вправ і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;

- порушено розподіл часу на організацію діяльності учнів на різних

етапах уроку;

- студент часто робить мовленнєві помилки і в багатьох випадках не звертає увагу на помилки учнів;
- недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;
- неправильно визначає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, не використовує різноманітні прийоми контролю;
- практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці;
- мало і не завжди раціонально використовує наочні дидактичні матеріали, не виготовляє їх самостійно;
- постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку;
- проводить діагностичні обстеження з дотриманням принципів моралі та етики у роботі психодіагноста;
- орієнтується в діагностичному інструментарії. Будує програму обстеження з урахуванням вікових та гендерних особливостей учня, конкретних умов проведення діагностики, водночас не повною мірою враховує індивідуальні особливості респондента;
- засвідчує неповне уявлення про проблему дослідження;
- обмежено розуміє доцільність використання окремих методів статистичної обробки даних, недостатньо володіє процедурою їх проведення;
- інтерпретує отриману інформацію за допомогою психолога та консультанта із психології від університету, у висновках дослідження не враховує прогностичний характер.

Оцінка Е (60–63) ставиться, якщо:

- студент у реалізації завдань допускав істотні помилки, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків ;
- спостерігалось систематичне порушення послідовності вправ і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- порушено розподіл часу на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- студент систематично робить мовленнєві помилки і не звертає увагу на помилки учнів;

- недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- неправильно визначає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, не використовує різноманітні прийоми контролю;
- практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці;
- недостатньо використовує наочні дидактичні матеріали;
- не може скоригувати свою діяльність у ході уроку;
- проводить діагностичні обстеження з дотриманням принципів моралі та етики у роботі психодіагноста;
- недостатньо орієнтується в діагностичному інструментарії. Будує програму обстеження зі частковим урахуванням вікових, гендерних та індивідуальних особливостей дитини;
- засвідчує поверхневе уявлення про проблему дослідження;
- обмежено розуміє доцільність використання окремих методів статистичної обробки даних, недостатньо володіє процедурою їх проведення;
- на низькому рівні інтерпретує отриману інформацію, потребує сторонньої допомоги.

Оцінка **FX (35–59)** ставиться, якщо не було досягнуто мети уроків, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечено дисципліну; якщо студент виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й не зміг проаналізувати власні помилки та виправити їх.

У ході діагностичного обстеження дотримується етичних принципів психодіагноста;

- не орієнтується в діагностичному інструментарії. У побудові програми обстеження не враховує вікові особливості дитини та конкретні умови проведення діагностики;

- відсутнє комплексне бачення проблеми дослідження з позиції її теоретичного та практичного аспектів;

- поверхнево розуміє доцільність використання конкретних груп методів статистичної обробки даних та процедур їх проведення;

- допускає грубі помилки в інтерпретації кількісної інформації досліджень, примітивізм у формулюванні висновків та відсутність у них прогностичного характеру.

Оцінка **F (1–34)** ставиться, якщо не було виконано завдання практики, студент виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й некритично ставився до своєї діяльності. Окрім того:

- у ході діагностичного обстеження не дотримується етичні принципи психодіагноста;
- не орієнтується в діагностичному інструментарії;
- відсутнє комплексне бачення проблеми дослідження з позиції її теоретичного та практичного аспектів;
- виявлено порушення норм академічної доброчесності (плагіат), фальсифікацію дослідницької інформації.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі оцінок, виставлених методистами-предметниками, консультантом із психології та груповим керівником виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

За результатами проведених захистів практик, здобувачі вищої освіти, які виконали завдання практики, отримують **«Сертифікат студента-практиканта»** за орієнтовною структурою: серія і номер сертифіката, ПІП студента, факультет, курс, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, терміни практики, перелік сформованих компетентностей (загальні, фахові), кількість опанованих під час практики кредитів, результати проходження практики (оцінювання за відповідними шкалами). Сертифікат засвідчується підписами декана факультету, групового керівника, завідувача практиками та печаткою факультету.

1.1.6. Зміст та організація педагогічної практики на робочому місці вчителя початкових класів (освітній ступінь «Бакалавр», 7 семестр, 9 кредитів, 270 годин)

Пояснювальна записка

База практики: заклади загальної середньої освіти І–ІІІ ст. м. Глухова та заклади освіти відповідно до укладеної студентом двосторонньої угоди, цільового направлення.

Метою педагогічної практики є: відпрацювання здобувачами вищої освіти сучасних методів і форм організації освітнього процесу в початкових класах закладів загальної середньої освіти; формування у них на базі здобутих в університеті знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних для професійної діяльності умовах; формування уміння здійснювати різноманітну позакласну роботу, виготовляти наочні посібники, вивчати досвід роботи вчителів початкових класів; виховання потреби систематично поповнювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності, орієнтуватися і володіти науковою інформацією.

Основні завдання педагогічної практики:

- ознайомлення із сучасним станом освітньої діяльності в початкових класах закладів загальної середньої освіти, провідним педагогічним досвідом;
- поглиблення і закріплення теоретичних знань, здобутих в університеті, застосування цих знань на практиці в професійній педагогічній роботі з учнями;
- озброєння студентів умінням спостерігати й аналізувати навчальну та виховну роботу, яка проводиться з учнями;
- проведення навчальної та виховної роботи з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей;
- підготовка студентів до проведення різного типу стандартних і нетрадиційних уроків із застосуванням методів, які активізують пізнавальну діяльність учнів;
- удосконалення умінь визначати й обґрунтовано застосовувати в освітньому процесі методик викладання, сучасні технології навчання іноземних мов відповідно до умов і цілей навчання; визначати й аналізувати цілі, зміст, принципи, методи, прийоми роботи з навчання іноземних мов у початковій школі;

- виконання майбутніми вчителями функції вчителя початкових класів, робота з колективом учнів 1-4 класів, проведення індивідуальної виховної роботи з учнями і їхніми батьками;
- розвиток і зміцнення у студентів інтересу до педагогічної професії, прагнення до вивчення педагогічних і спеціальних дисциплін, до роботи з педагогічною літературою, самоосвіти, до удосконалення своїх педагогічних здібностей, прищеплення інтересу до науково-дослідницької роботи в галузі педагогічних наук.

Програмні компетентності

Загальні компетентності

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

СК-13. Здатність до практичного застосування англomовних лінгвокраїнознавчих знань у професійній діяльності, до використання автентичних англomовних творів в освітньому процесі початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПР-01. Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні

цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-02. Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-04. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-05. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПР-06. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-09. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в

стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування

ПР-13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-14. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПР-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПР-17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування освіти та вміння застосовувати їх у професійній діяльності.

ПР-18. Застосовувати англомовні лінгвокраїнознавчі знання у професійній діяльності вчителя початкових класів; використовувати автентичні англомовні твори в освітньому процесі початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Компетентності відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024)

Трудова функція А. Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів).

А1. Мовно-комунікативна компетентність.

А1.1. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою;

А1.1.31. Норми і стилі української літературної мови, використання усного й писемного мовлення **А1.1.32.** Інтонаційні й позамовні засоби

виразності мовлення;

A1.1.U1. Вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння комунікувати усно й письмово;

A1.1.U2. Застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлювання ними думок, почуттів і ставлень, сприяння мовленнєвій творчості здобувачів освіти;

A1.1.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу державною мовою для здійснення професійної діяльності;

A1.1.B.1 Виявляти мовну стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства;

A1.2. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти мовою відповідного корінного народу або національної меншини України (частково);

A1.2.31. Умови реалізації права вивчати мову/права на навчання мовою корінного народу чи національної меншини України відповідно до законодавства;

A1.4. Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти;

A1.4.31. Стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу;

A1.4.U1. Формувати в здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння/ міжособистісної взаємодії/ засобами активної і пасивної комунікації;

A1.4.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, застосовуючи конструктивну комунікацію;

A 1.4.B1. Сприяти налагодженню конструктивної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

A2. Предметно-методична компетентність.

A2.1. Здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти;

A2.1.31. Вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти;

A2.1.32. Зміст освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу);

A2.1.33. Методики й технології моделювання змісту навчання (частково);

A2.1.U1. Визначати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) і послідовність його опрацювання;

A2.1.U2. Адаптувати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) до потреб здобувачів освіти (частково);

A2.1.K1. Використовувати навички ефективної комунікації для досягнення навчальних цілей в освітньому процесі;

A2.1.K2. Використовувати актуальну термінологію і поняттєвий апарат освітньої галузі;

A2.1.K3. Використовувати різні комунікативні практики для пояснення навчального матеріалу й організувати комунікацію між здобувачами освіти з навчальною метою (частково);

A2.2. Здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.31. Ключові компетентності здобувачів освіти й наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.32. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти і рівнів сформованості їхніх компетентностей (відповідно до освітньої галузі);

A2.2.U1. Створювати умови для формування і розвитку в здобувачів освіти ключових компетентностей, наскрізних умінь;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання:

A2.2.B1. Використовувати методи і прийоми, які дають можливість здобувачам освіти реалізувати здобуті вміння на практиці як в освітньому процесі, так у житті загалом.

A2.3. Здатність здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти;

A2.3.31. Види інтеграції в навчанні, підходи до інтегрованого навчання здобувачів освіти;

A2.3.U1. Застосовувати міжпредметні зв'язки й інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів);

A2.3.U2. Формувати в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків різних процесів, вміння вирішувати практичні завдання, що вимагають синтезу знань з різних освітніх галузей; розвивати в здобувачів освіти системне мислення;

A2.3.K1. Використовувати термінологічний апарат і поняттєву базу різних освітніх галузей для реалізації інтегрованого навчання;

A2.3.K2. Використовувати навички усного й писемного мовлення для формування в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків між процесами і явищами, розвивати відповідні вміння;

A2.3.B1. Застосовувати інтегроване навчання для досягнення обов'язкових результатів навчання;

A2.4. *Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти (частково);*

A2.4.31. Форми, методи й засоби навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти різних вікових груп засобами освітньої галузі(навчального предмета / інтегрованого курсу);

A2.4.U1. Добирати доцільні форми, методи й засоби навчання;

A2.4.U3. Упроваджувати технології та методики особистісно зорієнтованого, компетентісного й інтегрованого навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти (частково);

A2.4.K1. Використовувати навички педагогічної риторики для реалізації різних видів навчальної діяльності;

A2.4.K2. Використовувати технології навчання, спрямовані на розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти;

A2.4.K3. Розвивати здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами під час вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу) (частково);

A2.4.B1. Обирати ефективні форми, методи й засоби навчання залежно від навчальних цілей;

A2.4.B2. Розробляти вправи й завдання для навчального предмета (інтегрованого курсу), взаємодіючи з іншими учасниками освітнього процесу (частково).

A2.5. *Здатність формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти;*

A2.5.31. Підходи до формування ціннісних ставлень здобувачів освіти;

A2.5.U1. Формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти у процесі їхнього навчання, виховання й розвитку;

A2.5.K1. Використовувати комунікацію як інструмент формування у здобувачів освіти ціннісних ставлень.

A3. Інформаційно-цифрова компетентність.

A3.1. *Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;*

A3.1.31. Функційна грамотність у використанні цифрових пристроїв, їхнього базового програмного забезпечення, онлайнсервісів зокрема фінансових, мережі Інтернет;

A3.1.32. Правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності, цифрової фінансової грамотності A3.1.33. Цифрові

середовища, професійні онлайнспільноти й електронні (цифрові) ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя;

A3.1.34. Вимоги законодавства щодо академічної доброчесності й використання об'єктів авторського права; мережевий етикет у професійній діяльності;

A3.1.35. Правила безпеки в цифровому середовищі, наслідки впливу цифрової інформації на людину;

A3.1.U1. Використовувати цифрові пристрої, їхнє базове програмне забезпечення; працювати з операційними системами, онлайн-сервісами, файлами, мережею Інтернет;

A3.1.U2. Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток здобувачів освіти, на прийняття рішень;

A3.1.U3. Використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси педагогічного спрямування для професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом, створювати й наповнювати власне е-портфоліо (частково);

A3.1.U4. Уникати небезпек в інформаційному просторі; забезпечувати захист і збереження персональних даних;

A3.1.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для створення спільнот обміну досвідом використання цифрових технологій;

A3.1.B1. Усвідомлювати важливість цифрової гігієни, ініціювати й проводити заходи з популяризації дотримання цифрової гігієни серед учасників освітнього процесу.

A3.2. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;

A3.2.31. Класифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів і призначення їх, ознаки електронного (цифрового) освітнього середовища;

A3.2.32. Правила зміни, модифікації відкритих електронних (цифрових) освітніх ресурсів, створення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів і спільного використання їх;

A3.2.U1. Добирати електронні (цифрові) освітні ресурси, оцінювати їхню ефективність для досягнення навчальних цілей;

A3.2.U2. Модифікувати, редагувати, комбінувати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси; створювати (за потреби) особисто або спільно з іншими особами нові електронні (цифрові) освітні ресурси; упорядковувати ресурси й надавати до них доступ учасникам освітнього процесу;

A3.2.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для розроблення / модифікації / адаптації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.2.B1. Визначати потреби класу / групи, які можна задовольнити

шляхом створення / адаптації / модифікації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі;

A3.3.31. Підходи до організації освітнього процесу з використанням цифрових технологій (зокрема дистанційного навчання), умови організації цифрових робочих місць;

A3.3.U1. Використовувати безпечне електронне (цифрове) освітнє середовище для організації та управління освітнім процесом, організації групової взаємодії, зворотного зв'язку, спільного створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу, використовуючи різні електронні (цифрові) засоби й сервіси;

A3.3.V1. Надавати допомогу й виявляти підтримку іншим учасникам освітнього процесу в оволодінні цифровими технологіями;

A3.3.B2. Використовувати для організації навчання здобувачів освіти захищені цифрові ресурси.

Трудова функція Б. Партнерська взаємодія з учасникам и освітнього процесу.

Б1. Психологічна компетентність.

Б1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;

Б 1.1.31. Індивідуальні особливості здобувачів освіти, вплив цих особливостей на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, ознаки погіршення психоемоційного стану;

Б1.1.U1. Планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням вікових й індивідуальних особливостей здобувачів освіти;

Б1.1.K1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу та іншими особами (за потреби) про індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній вплив на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, важливість врахування психоемоційного стану;

Б1.1.V1. Відстежувати зміни щодо вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхнього психоемоційного стану й здійснювати необхідні адаптації/модифікації в освітньому процесі (частково);

Б 1.2. Здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності;

Б1.2.31. Основні види самооцінки;

Б1.2.32. Основні умови формування позитивної самооцінки здобувачів освіти;

Б1.2.У1. Визначати прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів з метою їх корегування (частково);

Б1.2.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про вияви самооцінки у здобувачів освіти й умови формування позитивної самооцінки);

Б1.3. *Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організувати їхню пізнавальну діяльність* (частково):

Б1.3.31. Види пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.32. Основні умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання);

Б1.3.У1. Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали й завдання для розвитку пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про мотивацію здобувачів освіти й умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання;

Б1.3.В2. Застосовувати різні підходи для формування мотивації та організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Б1.4. Здатність формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного;

Б1.4.31. Різні практики, спрямовані на посилення взаємодії здобувачів освіти;

Б1.4.У1. Використовувати практики, що заохочують здобувачів освіти до ефективної взаємодії;

Б1.4.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б1.4.К2. Практикувати діалогічне спілкування на основі партнерства;

Б1.4.В1. Дотримуватися демократичних цінностей у професійній діяльності, заохочуючи кожного здобувача освіти виражати свою думку й брати участь у прийнятті рішень.

Б2. Емоційно-етична компетентність.

Б2.1. *Здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інші учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами;*

Б2.1.31. Різновиди й інтенсивність почуттів та емоцій, причини їхньої появи;

Б2.1.32. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, які сприяють розвитку уваги; способи/методи саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозуміння;

Б2.1.У І. Використовувати способи самозбереження психічного здоров'я,

запобігання професійному вигоранню, керування власними емоціями;

Б2.1.У2. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню;

Б2.1.У3. Застосовувати в освітньому процесі практики концентрації уваги, усвідомленого емоційного реагування, емоційної стійкості;

Б2.1.К1. Спілкуватися про способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями, сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу;

Б2.1.В1. Відстежувати власні відчуття, почуття, емоції і потреби, особисті стани, керувати емоційними станами й звертатися по допомогу (за потреби);

Б2.2. Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б2.2.31. Методи ведення діалогу й полілогу, усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації;

Б2.2.У1. Організувати діалог і полілог з учасниками освітнього процесу, поважаючи права людини й суспільні цінності;

Б2.2.У2. Застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; запобігати конфліктам в освітньому процесі;

Б2.2.К1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу на засадах конструктивної та безпечної взаємодії, принципах культури діалогу;

Б2.2.В1. Визначати прояви неконструктивної взаємодії Б2.2.В1. Визначати прояви неконструктивної взаємодії;

Б2.3. Здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі;

Б2.3.31. Розмаїття й унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання і трансформації конфліктів;

Б2.3.У1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей;

Б2.3.К1. Взаємодіяти, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей, а також дотримуватися етики спілкування.

Б3. Компетентність педагогічного партнерства.

Б3.1. *Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі;*

Б3.1.31. Переваги й основні етапи формування суб'єкт-суб'єктних

відносин між вчителем і здобувачем освіти;

БЗ.1.32. Основні ролі вчителя в педагогічній діяльності.

БЗ.1.У1. Застосовувати механізми реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

БЗ.1.У2. Застосовувати навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, підтримувати їхнє прагнення до саморозвитку, розкривати їхні здібності і пізнавальні можливості;

БЗ.1.К1. Комунікувати зі здобувачами освіти на засадах суб'єктсуб'єктної взаємодії;

БЗ.1.В1. Створювати можливості для рефлексії, самоконтролю й самореалізації здобувачів освіти в освітньому процесі, особистісному творенні власних цілей.

БЗ.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;

БЗ.2.31. Основні форми й засоби визначення запитів та очікувань батьків;

БЗ.2.32. Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах здобувачів освіти;

БЗ.2.У1. Визначати запити й очікування батьків щодо навчання дітей, бачення їхньої майбутньої успішності, участі в освітньому процесі й відповідно реагувати на них;

БЗ.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами;

БЗ.3.31. Основні принципи командної взаємодії;

БЗ.3.32. Основні завдання членів команди психологопедагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами (частково).

Трудова функція В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища.

В1.Інклюзивна компетентність.

В1.2.Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;

В1.2.31. Принципи, форми й методи ефективної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;

В1.2.У1. Забезпечувати педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами (частково);

В1.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних

особливостей;

V1.3.31. Технології індивідуального та диференційованого навчання;

V1.3.32. Способи виявлення здібностей, інтересів, навчальних можливостей здобувачів освіти;

V1.3.33. Вимоги до особливостей організації освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувачів освіти;

V1.3.U1. Організовувати навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб, здібностей і навчальних можливостей;

V1.3.U2. Використовувати в роботі зі здобувачами освіти матеріали, пристрої та обладнання (за потреби) для задоволення їхніх індивідуальних потреб у навчанні й розвитку;

V1.3.U3. Організовувати освітнє середовище з урахуванням особливостей, потреб, здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти;

V1.3.K1. Надавати інформацію учасникам освітнього процесу про сприятливі умови навчання для кожного здобувача освіти, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів;

V1.3.B1. Проєктувати чи застосовувати самостійно створені матеріали, інші засоби навчання в освітньому середовищі з урахуванням індивідуальних потреб і здібностей кожного здобувача освіти; залучати здобувачів освіти і їхніх батьків до створення сприятливих умов в освітньому середовищі (частково).

V2. Здоров'язбережувальна компетентність

V2.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу;

V2.1.31. Ознаки безпечного освітнього середовища;

V2.1.32. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.1.33. Види та прояви насильства, дискримінації, булінгу (цькування), правила запобігання та протидії їм;

V2.1.U1. Організовувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил охорони праці і норм, протиепідемічних правил та діям у надзвичайних ситуаціях;

V2.1.U2. Вживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства та дискримінації серед здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу;

V2.1.K1. Взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу для організації безпечного освітнього середовища;

V2.1.B1. Інтегрувати апробовані здоров'язбережувальні технології, засоби й ресурси в освітній процес, зокрема для запобігання та протидії

насилъству, булінгу (цькуванню);

V2.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.31. Засади профілактичнопросвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.33. Засади збереження психоемоційного здоров'я в освітньому середовищі;

V2.2.У1. Проводити профілактичні заходи, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти;

V2.2.У2. Забезпечувати дотримання здобувачами освіти вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.У3. Створювати умови для збереження психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

V2.2.К1. Проводити просвітницьконавчальні заходи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.3. *Здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя;*

V2.3.31. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.32. Методики й технології формування культури здорового й безпечного способу життя здобувачів освіти;

V2.3.33. Закономірностей та особливостей використання рухової активності для формування здоров'я;

V2.3.У1. Використовувати методики, що зменшують вплив стресогенних факторів на здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.У2. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового й безпечного способу життя;

V2.3.У3. Використовувати методики й технології організації активного й безпечного дозвілля здобувачів освіти;

V2.3.У4. Формувати в здобувачів освіти навички здорового й безпечного способу життя;

V2.3.У5. Використовувати різні види та форми фізкультурно-оздоровчої рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

V2.3.К1. Популяризувати серед учасників освітнього процесу культуру здорового й безпечного способу життя;

V2.3.В1. Використовувати оптимальні форми, засоби і стратегії

формування культури здорового й безпечного способу життя, життєвих навичок для збереження фізичного та психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.V2. Заохочувати здобувачів освіти до здорового й безпечного способу життя;

V2.4. *Здатність підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності:*

V2.4.31. Взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням;

V2.4.32. Засади здорового способу життя, правила поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.33. Вплив професійної діяльності на здоров'я, прийоми збереження особистого здоров'я у професійній діяльності;

V2.4.U1. Дотримуватись у професійній діяльності санітарних правил і норм, правил поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.U2. Здійснювати профілактичні заходи зі збереження особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.U3. Використовувати методики зміцнення здоров'я та запобігання захворюванням;

V2.4.K1. Взаємодіяти з іншими колегами щодо підтримки особистого фізичного й психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.V1. Дотримуватися правил підтримки особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності, заохочувати інших учасників освітнього процесу дотримуватися цих правил;

V2.5. *Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;*

V2.5.31. Зовнішні ознаки погіршення фізичного та психоемоційного стану людини V2.5.32. Правила надання домедичної допомоги;

V2.5.U1. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (за потреби) V2.5.U2. Виявляти ознаки погіршення фізичного, психоемоційного стану учасників освітнього процесу;

V2.5.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для надання домедичної допомоги відповідно до законодавства.

Трудова функція Г. Проведення освітнього процесу.

Г1 Прогностична компетентність.

Г1.1. *Здатність прогнозувати результати освітнього процесу;*

Г1.1.31. Методики педагогічного прогнозування;

Г1.1.U1. Формулювати цілі освітнього процесу на основі прогностичних

методів планування;

Г1.1.К1. Залучати здобувачів освіти до спільного визначення цілей навчального заняття (частково);

Г1.1.В1. Брати відповідальність за планування й досягнення освітніх цілей, передбачених освітніми програмами;

Г1.2. *Здатність планувати освітній процес;*

Г1.2.31. Види та етапи планування освітнього процесу;

Г1.2.32. Зміст типових освітніх програм / модельних навчальних програм з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г1.2.33. Вимоги до навчальних програм;

Г1.2.У1. Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних його етапах;

Г1.2.У2. Планувати навчальні заняття на основі модельних навчальних програм, навчальних програм;

Г1.2.К1. Взаємодіяти з колегами щодо визначення спільних підходів до планування;

Г1.2.К2. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу стосовно тем, які вивчаються, та очікуваних результатів навчання;

Г1.2.В1. Брати відповідальність за поінформованість здобувачів освіти та їхніх батьків щодо навчальних тем, та очікуваних результатів навчання;

Г2. Організаційна компетентність.

Г2.1. *Здатність організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;*

Г2.1.31. Вимоги законодавства щодо організації освітнього процесу;

Г2.1.У1. Організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;

Г2.1.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу щодо прийняття спільних рішень стосовно організації освітнього процесу в межах шкільної автономії;

Г2.1.В1. Відповідально ставитися до прийняття спільних та особистих професійних рішень щодо педагогічної автономії (частково);

Г2.2. *Здатність організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;*

Г2.2.31. Форми організації освітнього процесу, види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У1. Організовувати навчальні заняття різних типів;

Г2.2.У2. Застосовувати різні види й форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У3. Рационально використовувати навчальний час;

Г2.2.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для ефективного залучення здобувачів освіти до різних форм навчальної та пізнавальної діяльності;

Г2.2.В1. Відповідально ставитися до вибору форм навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти й розподілу навчального часу;

Г2.3. Здатність організовувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

Г2.3.31. Вимоги до змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.31. Перелік обладнання, необхідного для забезпечення викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г2.3.У1. Розміщувати й використовувати дидактичні матеріали та обладнання в навчальному приміщенні;

Г2.3.У2. Використовувати фізичний, інформаційний простори навчальних та інших приміщень закладу освіти як освітній ресурс;

Г2.3.К1. Інформувати й консультивати учасників освітнього процесу щодо змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.В1. Моделювати освітнє середовище з урахуванням принципів універсального дизайну й розумного пристосування із залученням учасників освітнього процесу, інших заінтересованих сторін (частково).

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність.

Г3.1. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.31. Види оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.32. Форми оцінювання;

Г3.1.33. Методики здійснення формувального поточного і підсумкового оцінювання;

Г3.1.34. Способи фіксації результатів педагогічних спостережень;

Г3.1.35. Критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти

Г3.1.У1. Застосовувати до різних видів оцінювання відповідну методичку та шкалу;

Г3.1.У2. Застосовувати різні форми оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.У3. Дотримуватися визначених законодавством критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.К1. Роз'яснювати учасникам освітнього процесу роль оцінювання в навчальному поступі, його процедури;

Г3.1.К2. Пояснювати критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.В1. Здійснювати оцінювання здобувачів освіти на основі об'єктивності, прозорості, поваги, відповідальності, справедливості, індивідуального характеру оцінювання;

Г3.1.В2. Відповідально ставитися до розроблення критеріїв оцінювання здобувачів освіти, формувати відповідальне ставлення здобувачів освіти до свого навчання через залучення до спільного розроблення критеріїв оцінювання окремих видів діяльності;

Г3.2. Здатність аналізувати результати навчання здобувачів освіти;

Г3.2.31. Методи і прийоми здійснення аналізу й рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти та її результативності;

Г3.2.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності та її результативності;

Г3.2.К1. Забезпечувати зворотний зв'язок зі здобувачами освіти щодо сприйняття, розуміння й засвоєння ними навчального матеріалу;

Г3.2.В1. Відповідально ставитися до формулювання й способу надання зворотного зв'язку здобувачам освіти та їхнім батькам;

Г3.3. Здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;

Г3.3.31. Методи й прийоми здійснення самооцінювання і взаємооцінювання здобувачами освіти результатів навчання;

Г3.3.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;

Г3.3.К1. Взаємодіяти зі здобувачами освіти, надавати рекомендації щодо здійснення само- і взаємооцінювання;

Г3.3.В1. Відповідально ставитися до формування спроможності здобувачів освіти до само- і взаємооцінювання, запобігати суб'єктивізації під час взаємооцінювання.

Професійна функція Д. Безперервний професійний розвиток

Д1. Здатність до навчання впродовж життя (*частково*);

Д1.1. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег;

Д1.1.31. Вимоги до організації професійного розвитку Д1.1.32. Форми й види професійного розвитку;

Д1.1.У1. Визначати потреби особистого професійного розвитку Д1.1.У2. Планувати власний професійний розвиток;

Д1.1.К.1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку;

Д1.1.В1. Виявляти самостійність, професійність, академічну доброчесність, надання пріоритетності розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності;

Д1.1.33. Вимоги до професійної діяльності вчителя, визначені професійним стандартом;

Д1.1.У3. Обирати суб'єкта (суб'єктів) освітньої діяльності й ресурси для професійного розвитку;

Д1.2. Здатність надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку;

Д1.2.31. Особливості організації різних форм професійної підтримки й допомоги вчителям;

Д1.2.У1. Надавати підтримку колегам в організації освітнього процесу, вдосконаленні професійної діяльності;

Д1.1.К.1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку.

Д1.2.В.1. Виявляти авторитетність, самостійність і автономію, академічну доброчесність, надавати пріоритетність розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності.

Зміст діяльності студента-практиканта передбачає:

- 1) зустріч з адміністрацією школи, ознайомлення зі школою, необхідною шкільною документацією;
- 2) вивчення особливостей учнівського колективу, стилю роботи вчителя, у якого проходить педагогічна практика;
- 3) вивчення специфіки роботи вчителя початкових класів на уроках, у позаурочний час та під час проведення позакласних заходів;
- 4) проведення навчальної та виховної роботи на всіх уроках інваріантної складової Типових навчальних планів початкової школи в умовах Нової української школи:
- 5) українська мова;
- 6) читання/літературне читання;
- 7) математика;
- 8) «Я досліджую світ»;
- 9) інформатика;
- 10) англійська мова;
- 11) музичне мистецтво;
- 12) образотворче мистецтво;
- 13) уроки дизайну і технологій;

14) фізичне виховання.

Протягом першого тижня перебування на педагогічній практиці студенти повинні:

- ознайомитися зі школою, педагогічним колективом, організацією освітнього процесу у 1 класі;
- відвідати всі уроки у 1 класі;
- проаналізувати специфіку навчання, виховання і розвитку шестирічних першокласників у перші дні перебування в школі, їх адаптацію до Нової української школи.

Протягом другого тижня перебування на педагогічній практиці студенти повинні:

- ознайомитися із колективом класу, у якому проходить практика, програмами, підручниками, календарними планами уроків;
- відвідати усі уроки вчителя у закріпленому класі, зробити аналіз одного з уроків за поданою схемою;
- ознайомитися із планом позаурочної та позакласної виховної роботи вчителя у закріпленому класі;
- скласти індивідуальний план роботи на період проходження педпрактики.

Протягом наступних тижнів студенти мають виконати таку роботу:

- скласти поурочні плани-конспекти уроків із предметів, визначених програмою педпрактики, і провести їх у закріпленому класі;
- підготувати і провести позакласний предметний захід з мови і літератури (англійська) у закріпленому класі;
- відвідувати уроки студентів-практикантів у своїй школі;
- проводити виховну роботу в закріпленому класі;
- звітувати про виконання програми педагогічної практики, подавши на кафедру теорії та методики початкового навчання календарні плани на період практики, плани-конспекти всіх уроків, наочність.

Форма звітності студентів про практику

У результаті **навчально-залікової педагогічної практики** студент подає **протягом трьох днів** на такі звітні матеріали (див. матеріали Додатка А):

- індивідуальний план практиканта та результати проходження практики роботи;
- розгорнуті плани-конспекти залікових уроків;
- план-конспект виховного заходу;
- психолого-педагогічну характеристику на учня;

- наочність до залікових уроків;
- звіт про педпрактику;
- презентацію проходження педагогічної практики (звіт в електронному форматі зі скріншотами проведеної освітньої діяльності).

Форма звітності студентів про практику:

- розгорнуті плани-конспекти всіх уроків, проведених студентами;
- індивідуальний план практиканта та результати проходження практики роботи;
 - план-конспект виховного позакласного заходу;
 - план-конспект позакласного предметного заходу з мови і літератури (англійська);
- наочність до залікових уроків;
- психолого-педагогічну характеристику класного колективу;
- звіт про педпрактику;
- презентацію проходження педагогічної практики (в електронному варіанті).

Таблиця 1.5.

Норми оцінювання звітної документації та окремих видів діяльності студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Індивідуальний план та результати освітньої діяльності	10
2	Конспекти уроків	50
3	Методична розробка виховного заходу	10
4	Психологічна характеристика на учня	10
5	Звіт про виконання індивідуального плану та результати освітньої діяльності практиканта,	5
7	Якість оформлення документації	5
8	Творчий підхід до створення презентації, активна участь у підсумковій конференції	10
	Всього	100

Загальна характеристика критеріїв оцінювання знань, умінь і навичок студентів-практикантів

Методисти-предметники, керівник педагогічної практики керуються **критеріями оцінювання** навчальної та позакласної роботи студентів-практикантів, запропонованими нижче.

Оцінка **A (90–100 балів)** ставиться, якщо уроки й позакласні заходи було проведено на високому науковому і організаційно-методичному рівнях,

студентом ефективно розв'язувалися навчальні та виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації школярів з урахуванням їхніх вікових особливостей та індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови й аналізу занять.

Водночас:

- 1) повністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми відповідають умовам навчання та поставленим цілям;
- 3) правильно встановлено послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ на осмислення знань, умінь, навичок за певною системою з поступовим ускладненням форм роботи, зростанням самостійності і творчої активності учнів;
- 4) практикант дає чіткі й методично правильні настанови на виконання учнями фронтальної, індивідуальної і групової форм навчальної діяльності;
- 5) правильно розподіляє час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку.
- 6) студент практично не робить помилок, помічає помилки учнів і вчасно, коректно їх виправляє;
- 7) практикант використовує різні способи активізації розумової діяльності учнів на уроці з урахуванням їхніх вікових особливостей і здійснює індивідуальний підхід до учнів;
- 8) раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи на уроці залежно від кількості учнів і характеру їхньої взаємодії між собою та з учителем;
- 9) правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, у тому числі тестування;
- 10) студент уміє викликати інтерес учнів до виучуваного матеріалу;
- 11) грамотно використовує наочність та технічні засоби навчання, як наявні, так і самостійно виготовлені;
- 12) епізодично користується конспектом і в ході уроку може скоригувати свою діяльність.

Оцінка **В (82–89)** ставиться, якщо студент навчальні та позакласні заходи провів на достатньому науковому і методичному рівнях, успішно розв'язував навчальні і виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів; якщо студент виявив знання

психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у проведенні занять:

- 1) неповністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми раціональні, відповідають поставленим цілям та умовам навчання;
- 3) правильно дібрано послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- 4) не завжди правильно розподілено час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- 5) практикант іноді допускає неістотні мовленнєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок учнів;
- 6) студент у цілому володіє різними способами активізації діяльності учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;
- 7) раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;
- 8) правильно виділяє об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування;
- 9) студент уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці;
- 10) використовує наявні і самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна;
- 11) епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою заплановану діяльність.

Оцінка **С (74–81)** ставиться, якщо студент-практикант навчальні та позакласні заходи провів на достатньому науковому і методичному рівнях, успішно розв'язував навчальні і виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:

- 1) неповністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- 2) використання методичних прийомів потребує корегування з метою встановлення повної відповідності поставленим цілям та умовам навчання;
- 3) в основному правильно дібрано послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- 4) у розподілі часу на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку простежуються помилки;

5) практикант допускає неістотні мовленнєві помилки, які сам виправляє, помічає і виправляє більшість помилок учнів;

6) студент у цілому володіє різними способами активізації діяльності учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;

7) в цілому доцільно поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;

8) виділяє об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування, але потребує додаткового уточнення;

9) студент уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці;

10) використовує наявні і самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна;

11) користується конспектом протягом уроку.

Оцінка Д (64–73) ставиться, якщо студент у реалізації освітніх завдань помилявся, не достатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. Водночас:

1) неповністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;

2) методичні прийоми не раціональні, часто не відповідають меті;

3) простежуються порушення послідовності вправ і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;

4) порушено розподіл часу на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;

5) студент робить мовленнєві помилки і не помічає в багатьох випадках помилок учнів;

6) недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;

7) нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;

8) неправильно виділяє об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, не використовує різноманітні прийоми контролю;

9) практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці;

10) мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх сам;

11) постійно користується конспектом і не може скоригувати свою

діяльність у ході уроку.

Оцінка **Д (Е/60–63)** ставиться, якщо студент у реалізації навчально-виховних завдань помилявся, неефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, не зміг активізувати пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. При цьому:

- 1) неповністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми нераціональні, часто не відповідають меті;
- 3) систематичні порушення послідовності вправ і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- 4) значно порушено розподіл часу на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- 5) студент часто робить мовленнєві помилки і не помічає в багатьох випадках помилок учнів;
- 6) недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- 7) нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;
- 8) неправильно виділяє об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, не використовує різноманітні прийоми контролю;
- 9) мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх сам;
- 10) постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.

Оцінка **(FX/35–59)** ставиться, якщо на уроці не було досягнуто більшої частини складників мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечувалася дисципліна; якщо студент виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й некритично ставився до своєї роботи.

Оцінка **(F/1–34)** ставиться, якщо на уроці не було досягнуто мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечувалася дисципліна; якщо студент не виявив знань психолого-педагогічної теорії; некритично ставився до своєї роботи.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі оцінок, виставлених методистами-предметниками, консультантом із психології та груповим керівником виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

II. Програми практики здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем

2.1. Зміст та організація

науково-дослідницької практики з написання кваліфікаційної роботи (безвідривної) для студентів ОС «Магістр»

Шифр та назва галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Код та назва спеціальності: 013 Початкова освіта

Обсяг практики: 7 кредитів, 210 годин

Тривалість: 1-3 семестри

Відповідальні кафедри:

- теорії і методики початкової освіти;
- педагогіки і психології початкової освіти.

База практики: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, кафедра теорії і методики початкової освіти, кафедра педагогіки і психології початкової освіти.

Пояснювальна записка

Мета практики – набуття здобувачами освітнього ступеня «Магістр» досвіду самостійної науково-дослідної роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань у педагогічній сфері, добір фактичного матеріалу для написання кваліфікаційної роботи, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел. Формування і розвиток у здобувачів освіти навичок до самостійної наукової діяльності, проведення досліджень і експериментів, закріплення отриманих теоретичних знань за відповідними освітніми компонентами.

Завдання практики:

- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою і результатами наукової роботи освітніх закладів та їх провідних спеціалістів щодо обраного напрямку дослідження;
- вивчення теоретичних класичних джерел за обраною науковою проблемою;
- визначення стану розроблення питань обраної наукової проблеми у вітчизняній та іноземній літературі;

– визначення структури та основних завдань магістерського дослідження;

– оволодіння методикою оброблення та аналізу статистичних даних;

– апробація основних теоретичних та практичних рекомендацій магістерської роботи (у формі виступів на конференціях, науково-методичних семінарах, написанні тез, наукових статей, методичних рекомендацій тощо).

Науково-дослідницька практика повинна відповідати напряму наукових досліджень здобувача освіти в магістратурі. Під час такої практики надається можливість використати нові методи та отримати необхідні результати досліджень, проведених у процесі написання магістерської роботи.

Під час практики студент повинен розвинути та закріпити свої вміння та навички:

– проводити бібліографічну роботу із залученням сучасних інформаційних технологій;

– формулювати та реалізувати в практичній площині науковий апарат дослідження, його мету;

– добирати необхідні методи дослідження, розробляти нові методи, з огляду на завдання конкретного дослідження;

– проводити наукове дослідження й обробляти отримані результати, аналізувати та осмислювати їх з урахуванням опублікованих матеріалів;

– апробувати матеріали дослідження у виступах і доповідях на науково-методичних семінарах, конференціях; шляхом публікування тез/статей у наукових збірниках доповідей конференцій, періодичних виданнях.

Пререквізити: теоретичною базою вивчення освітнього компонента є освітні компоненти «Філософія освіти», «Культура наукової української мови», «Іноземна мова для академічних цілей», «Методологія і методи наукових досліджень».

Постреквізити: сформовані компетентності реалізуються в завершеному магістерському дослідженні та оприлюдненні його результатів та передзахистом, що ґрунтується і взаємопов'язано із освітнім компонентом «Академічна риторика», є основою для удосконалення критичного мислення, реалізації творчого потенціалу майбутніх учителів початкових класів з освітньою кваліфікацією «Магістр початкової освіти», яка присвоюється за результатами ОК13 «Захист кваліфікаційної роботи».

Освітній компонент спрямовано на формування загальних і фахових компетентностей та досягнення програмних результатів навчання за ОПП.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 4. Здатність працювати автономно.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність реалізовувати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти в професійній діяльності, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

ФК 2. Здатність використовувати різні стратегії комунікації державною та іноземною мовами в професійній та науковій діяльності у сфері початкової освіти.

ФК 3. Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси в організації освітнього та наукового процесів у сфері початкової освіти.

ФК 4. Здатність створювати та застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

ФК 7. Здатність інтегрувати знання й розв'язувати складні задачі, провадити дослідження та/або інноваційну діяльність з метою розвитку нових знань та процедур у сфері початкової освіти.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння/навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН 2. Вільно обговорювати результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проектів у сфері початкової освіти державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН 3. Створювати інноваційне інформаційно-освітнє середовище початкової школи, адаптувати його до різних умов реалізації освітнього процесу.

ПРН 4. Організовувати та управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців у стандартних, нестандартних та невизначених умовах.

ПРН 6. Об'єктивно оцінювати результати діяльності учнів та колективів у сфері початкової освіти, проводити педагогічну експертизу, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності.

Компетентності відповідно до Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020)

Трудові функції (професійні компетентності, що входять до них)

Трудова функція А Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)
(А1 Мовно-комунікативна компетентність, А2 Предметно-методична компетентність, А3 Інформаційно-цифрова компетентність);

Трудова функція Б Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

(Б1 Психологічна компетентність; Б2 Емоційно-етична компетентність; Б3 Компетентність педагогічного партнерства);

Трудова функція В Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища

(В1 Інклюзивна компетентність (*частково*); В2 Здоров'язбережувальна компетентність *частково*); В3 Проєктувальна компетентність);

Трудова функція Г Управління освітнім процесом

(Г1 Прогностична компетентність; Г2 Організаційна компетентність; Г3 Оцінювально-аналітична компетентність);

Трудова функція Д Безперервний професійний розвиток

(Д1 Інноваційна компетентність; Д2 Здатність до навчання впродовж життя;

Д3 Рефлексивна компетентність).

Компетентності відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024)

Трудова функція А. Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів).

А1. Мовно-комунікативна компетентність.

A1.1. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою;

A1.1.31. Норми і стилі української літературної мови, використання усного й писемного мовлення;

A1.1.32. Інтонційні й позамовні засоби виразності мовлення;

A1.1.U1. Вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння комунікувати усно й письмово;

A1.1.U2. Застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлювання ними думок, почуттів і ставлень, сприяння мовленнєвій творчості здобувачів освіти;

A1.1.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу державною мовою для здійснення професійної діяльності;

A1.1.B1. Виявляти мовну стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства;

A1.2. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти мовою відповідного корінного народу або національної меншини України (частково в залежності від вибору теми дослідження);

A1.4. Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти;

A1.4.31. Стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу;

A1.4.U1. Формувати в здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння/ міжособистісної взаємодії/ засобами активної і пасивної комунікації;

A1.4.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, застосовуючи конструктивну комунікацію;

A 1.4.B1. Сприяти налагодженню конструктивної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

A2. Предметно-методична компетентність.

A2.1. Здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти;

A2.1.31. Вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти;

A2.1.32. Зміст освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого

курсу);

A2.1.33. Методики й технології моделювання змісту навчання (частково);

A2.1.U1. Визначати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) і послідовність його опрацювання;

A2.1.U2. Адаптувати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) до потреб здобувачів освіти (частково);

A2.1.K1. Використовувати навички ефективної комунікації для досягнення навчальних цілей в освітньому процесі;

A2.1.K2. Використовувати актуальну термінологію і поняттєвий апарат освітньої галузі;

A2.1.K3. Використовувати різні комунікативні практики для пояснення навчального матеріалу й організувати комунікацію між здобувачами освіти з навчальною метою (частково);

A2.2. Здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.31. Ключові компетентності здобувачів освіти й наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.32. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти і рівнів сформованості їхніх компетентностей (відповідно до освітньої галузі);

A2.2.U1. Створювати умови для формування і розвитку в здобувачів освіти ключових компетентностей, наскрізних умінь;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання:

A2.2.V1. Використовувати методи і прийоми, які дають можливість здобувачам освіти реалізувати здобуті вміння на практиці як в освітньому процесі, так у житті загалом.

A2.3. Здатність здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти (частково в залежності від вибору теми дослідження);

A2.3.31. Види інтеграції в навчанні, підходи до інтегрованого навчання здобувачів освіти;

A2.3.U1. Застосовувати міжпредметні зв'язки й інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів);

A2.3.U2. Формувати в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків різних процесів, уміння вирішувати практичні завдання, що вимагають синтезу знань з різних освітніх галузей; розвивати в здобувачів освіти системне мислення;

A2.3.K1. Використовувати термінологічний апарат і поняттєву базу різних освітніх галузей для реалізації інтегрованого навчання;

A2.3.K2. Використовувати навички усного й писемного мовлення для формування в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків між процесами і явищами, розвивати відповідні вміння;

A2.3.B1. Застосовувати інтегроване навчання для досягнення обов'язкових результатів навчання;

A2.4. Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

A2.4.31. Форми, методи й засоби навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти різних вікових груп засобами освітньої галузі(навчального предмета/інтегрованого курсу);

A2.4.U1. Добирати доцільні форми, методи й засоби навчання;

A2.4.U3. Упроваджувати технології та методики особистісно зорієнтованого, компетентісного й інтегрованого навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти (частково);

A2.4.K1. Використовувати навички педагогічної риторики для реалізації різних видів навчальної діяльності;

A2.4.K2. Використовувати технології навчання, спрямовані на розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти;

A2.4.K3. Розвивати здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами під час вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу) (частково);

A2.4.B1. Обирати ефективні форми, методи й засоби навчання залежно від навчальних цілей;

A2.4.B2. Розробляти вправи й завдання для навчального предмета (інтегрованого курсу), взаємодіючи з іншими учасниками освітнього процесу (*частково в залежності від вибору теми дослідження*).

A2.5. Здатність формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти;

A2.5.31. Підходи до формування ціннісних ставлень здобувачів освіти;

A2.5.U1. Формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти у процесі їхнього навчання, виховання й розвитку;

A2.5.K1. Використовувати комунікацію як інструмент формування у здобувачів освіти ціннісних ставлень.

А3. Інформаційно-цифрова компетентність.

А3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;

А3.1.31. Функційна грамотність у використанні цифрових пристроїв, їхнього базового програмного забезпечення, онлайнсервісів зокрема фінансових, мережі Інтернет;

А3.1.32. Правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності, цифрової фінансової грамотності А3.1.33. Цифрові середовища, професійні онлайнспільноти й електронні (цифрові) ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя;

А3.1.34. Вимоги законодавства щодо академічної доброчесності й використання об'єктів авторського права; мережевий етикет у професійній діяльності;

А3.1.35. Правила безпеки в цифровому середовищі, наслідки впливу цифрової інформації на людину;

А3.1.У1. Використовувати цифрові пристрої, їхнє базове програмне забезпечення; працювати з операційними системами, онлайн-сервісами, файлами, мережею Інтернет;

А3.1.У2. Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток здобувачів освіти, на прийняття рішень;

А3.1.У3. Використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси педагогічного спрямування для професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом, створювати й наповнювати власне е-портфоліо (частково);

А3.1.У4. Уникати небезпек в інформаційному просторі; забезпечувати захист і збереження персональних даних;

А3.1.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для створення спільнот обміну досвідом використання цифрових технологій;

А3.1.В1. Усвідомлювати важливість цифрової гігієни, ініціювати й проводити заходи з популяризації дотримання цифрової гігієни серед учасників освітнього процесу.

А3.2. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;

А3.2.31. Класифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів і призначення їх, ознаки електронного (цифрового) освітнього середовища;

А3.2.32. Правила зміни, модифікації відкритих електронних (цифрових) освітніх ресурсів, створення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів і

спільного використання їх;

A3.2.U1. Добирати електронні (цифрові) освітні ресурси, оцінювати їхню ефективність для досягнення навчальних цілей;

A3.2.U2. Модифікувати, редагувати, комбінувати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси; створювати (за потреби) особисто або спільно з іншими особами нові електронні (цифрові) освітні ресурси; упорядковувати ресурси й надавати до них доступ учасникам освітнього процесу;

A3.2.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для розроблення / модифікації / адаптації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.2.B1. Визначати потреби класу / групи, які можна задовольнити шляхом створення / адаптації / модифікації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі;

A3.3.31. Підходи до організації освітнього процесу з використанням цифрових технологій (зокрема дистанційного навчання), умови організації цифрових робочих місць;

A3.3.U1. Використовувати безпечне електронне (цифрове) освітнє середовище для організації та управління освітнім процесом, організації групової взаємодії, зворотного зв'язку, спільного створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу, використовуючи різні електронні (цифрові) засоби й сервіси;

A3.3.B1. Надавати допомогу й виявляти підтримку іншим учасникам освітнього процесу в оволодінні цифровими технологіями;

A3.3.B2. Використовувати для організації навчання здобувачів освіти захищені цифрові ресурси.

Трудова функція Б. Партнерська взаємодія з учасникам и освітнього процесу.

Б1. Психологічна компетентність.

Б1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;

Б 1.1.31. Індивідуальні особливості здобувачів освіти, вплив цих особливостей на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, ознаки погіршення психоемоційного стану;

Б1.1.U1. Планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням вікових

й індивідуальних особливостей здобувачів освіти;

Б1.1.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу та іншими особами (за потреби) про індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній вплив на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, важливість врахування психоемоційного стану;

Б1.1.В1. Відстежувати зміни щодо вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхнього психоемоційного стану й здійснювати необхідні адаптації/модифікації в освітньому процесі (частково);

Б 1.2. Здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Б1.2.31. Основні види самооцінки;

Б1.2.32. Основні умови формування позитивної самооцінки здобувачів освіти;

Б1.2.У1. Визначати прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів з метою їх корегування (частково);

Б1.2.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про вияви самооцінки у здобувачів освіти й умови формування позитивної самооцінки);

Б1.3. Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організовувати їхню пізнавальну діяльність ((частково в залежності від вибору теми дослідження);

Б1.3.31. Види пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.32. Основні умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання);

Б1.3.У1. Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали й завдання для розвитку пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про мотивацію здобувачів освіти й умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання;

Б1.3.В2. Застосовувати різні підходи для формування мотивації та організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Б1.4. Здатність формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного;

Б1.4.31. Різні практики, спрямовані на посилення взаємодії здобувачів освіти;

Б1.4.У1. Використовувати практики, що заохочують здобувачів освіти до ефективної взаємодії;

Б1.4.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б1.4.К2. Практикувати діалогічне спілкування на основі партнерства;

Б1.4.В1. Дотримуватися демократичних цінностей у професійній діяльності, заохочуючи кожного здобувача освіти виражати свою думку й брати участь у прийнятті рішень.

Б2. Емоційно-етична компетентність.

Б2.1. *Здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інші учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами (частково в залежності від вибору теми дослідження);*

Б2.1.31. Різновиди й інтенсивність почуттів та емоцій, причини їхньої появи;

Б2.1.32. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, які сприяють розвитку уваги; способи/методи саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозуміння;

Б2.1.У1. Використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, керування власними емоціями;

Б2.1.У2. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню;

Б2.1.У3. Застосовувати в освітньому процесі практики концентрації уваги, усвідомленого емоційного реагування, емоційної стійкості;

Б2.1.К1. Спілкуватися про способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями, сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу;

Б2.1.В1. Відстежувати власні відчуття, почуття, емоції і потреби, особисті стани, керувати емоційними станами й звертатися по допомогу (за потреби);

Б2.2. *Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;*

Б2.2.31. Методи ведення діалогу й полілогу, усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації;

Б2.2.У1. Організувати діалог і полілог з учасниками освітнього процесу, поважаючи права людини й суспільні цінності;

Б2.2.У2. Застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; запобігати конфліктам в освітньому процесі;

Б2.2.К1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу на засадах конструктивної та безпечної взаємодії, принципах культури діалогу;

Б2.2.В1. Визначати прояви неконструктивної взаємодії Б2.2.В1. Визначати

прояви неконструктивної взаємодії;

Б2.3. Здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Б2.3.31. Розмаїття й унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання і трансформації конфліктів;

Б2.3.У1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей;

Б2.3.К1. Взаємодіяти, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей, а також дотримуватися етики спілкування.

Б3. Компетентність педагогічного партнерства.

Б3.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі;

Б3.1.31. Переваги й основні етапи формування суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

Б3.1.32. Основні ролі вчителя в педагогічній діяльності.

Б3.1.У1. Застосовувати механізми реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

Б3.1.У2. Застосовувати навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, підтримувати їхнє прагнення до саморозвитку, розкривати їхні здібності і пізнавальні можливості;

Б3.1.К1. Комунікувати зі здобувачами освіти на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії;

Б3.1.В1. Створювати можливості для рефлексії, самоконтролю й самореалізації здобувачів освіти в освітньому процесі, особистісному творенні власних цілей.

Б3.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Б3.2.31. Основні форми й засоби визначення запитів та очікувань батьків;

Б3.2.32. Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах здобувачів освіти;

Б3.2.У1. Визначати запити й очікування батьків щодо навчання дітей, бачення їхньої майбутньої успішності, участі в освітньому процесі й відповідно реагувати на них;

Б3.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Трудова функція В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища.

В1. Інклюзивна компетентність.

В1.2. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами (частково в залежності від вибору теми дослідження);

В1.2.31. Принципи, форми й методи ефективної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;

В1.2.У1. Забезпечувати педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами;

В1.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей;

В1.3.31. Технології індивідуального та диференційованого навчання;

В1.3.32. Способи виявлення здібностей, інтересів, навчальних можливостей здобувачів освіти;

В1.3.33. Вимоги до особливостей організації освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувачів освіти;

В1.3.У1. Організовувати навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб, здібностей і навчальних можливостей;

В1.3.У2. Використовувати в роботі зі здобувачами освіти матеріали, пристрої та обладнання (за потреби) для задоволення їхніх індивідуальних потреб у навчанні й розвитку;

В1.3.У3. Організовувати освітнє середовище з урахуванням особливостей, потреб, здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти;

В1.3.К1. Надавати інформацію учасникам освітнього процесу про сприятливі умови навчання для кожного здобувача освіти, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів;

В1.3.В1. Проектувати чи застосовувати самостійно створені матеріали, інші засоби навчання в освітньому середовищі з урахуванням індивідуальних потреб і здібностей кожного здобувача освіти; залучати здобувачів освіти і їхніх батьків до створення сприятливих умов в освітньому середовищі.

В2. Здоров'язбережувальна компетентність

В2.1. *Здатність організовувати безпечне освітнє середовище,*

використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу (частково в залежності від вибору теми дослідження);

V2.1.31. Ознаки безпечного освітнього середовища;

V2.1.32. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.1.33. Види та прояви насильства, дискримінації, булінгу (цькування), правила запобігання та протидії їм;

V2.1.У1. Організувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил охорони праці і норм, протиепідемічних правил та діям у надзвичайних ситуаціях;

V2.1.У2. Вживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства та дискримінації серед здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу;

V2.1.К1. Взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу для організації безпечного освітнього середовища;

V2.1.В1. Інтегрувати апробовані здоров'язбережувальні технології, засоби й ресурси в освітній процес, зокрема для запобігання та протидії насильству, булінгу (цькуванню);

V2.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.31. Засади профілактичнопросвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.33. Засади збереження психоемоційного здоров'я в освітньому середовищі;

V2.2.У1. Проводити профілактичні заходи, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти;

V2.2.У2. Забезпечувати дотримання здобувачами освіти вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.У3. Створювати умови для збереження психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

V2.2.К1. Проводити просвітницьконавчальні заходи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.3. *Здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя (частково в залежності від вибору теми дослідження);*

V2.3.31. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.32. Методики й технології формування культури здорового й

безпечного способу життя здобувачів освіти;

V2.3.33. Закономірностей та особливостей використання рухової активності для формування здоров'я;

V2.3.У1. Використовувати методики, що зменшують вплив стресогенних факторів на здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.У2. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового й безпечного способу життя;

V2.3.У3. Використовувати методики й технології організації активного й безпечного дозвілля здобувачів освіти;

V2.3.У4. Формувати в здобувачів освіти навички здорового й безпечного способу життя;

V2.3.У5. Використовувати різні види та форми фізкультурно-оздоровчої рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

V2.3.К1. Популяризувати серед учасників освітнього процесу культуру здорового й безпечного способу життя;

V2.3.В1. Використовувати оптимальні форми, засоби і стратегії формування культури здорового й безпечного способу життя, життєвих навичок для збереження фізичного та психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.В2. Заохочувати здобувачів освіти до здорового й безпечного способу життя;

V2.4. Здатність підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності:

V2.4.31. Взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням;

V2.4.32. Засади здорового способу життя, правила поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.33. Вплив професійної діяльності на здоров'я, прийоми збереження особистого здоров'я у професійній діяльності;

V2.4.У1. Дотримуватись у професійній діяльності санітарних правил і норм, правил поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.У2. Здійснювати профілактичні заходи зі збереження особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.У3. Використовувати методики зміцнення здоров'я та запобігання захворюванням;

V2.4.К1. Взаємодіяти з іншими колегами щодо підтримки особистого фізичного й психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.B1. Дотримуватися правил підтримки особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності, заохочувати інших учасників освітнього процесу дотримуватися цих правил;

V2.5. Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (частково в залежності від вибору теми дослідження);

V2.5.31. Зовнішні ознаки погіршення фізичного та психоемоційного стану людини V2.5.32. Правила надання домедичної допомоги;

V2.5.U1. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (за потреби) V2.5.U2. Виявляти ознаки погіршення фізичного, психоемоційного стану учасників освітнього процесу;

V2.5.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для надання домедичної допомоги відповідно до законодавства.

Трудова функція Г. Проведення освітнього процесу.

Г1 Прогностична компетентність.

Г1.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу;

Г1.1.31. Методики педагогічного прогнозування;

Г1.1.U1. Формулювати цілі освітнього процесу на основі прогностичних методів планування;

Г1.1.K1. Залучати здобувачів освіти до спільного визначення цілей навчального заняття (частково);

Г1.1.B1. Брати відповідальність за планування й досягнення освітніх цілей, передбачених освітніми програмами;

Г1.2. Здатність планувати освітній процес;

Г1.2.31. Види та етапи планування освітнього процесу;

Г1.2.32. Зміст типових освітніх програм / модельних навчальних програм з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г1.2.33. Вимоги до навчальних програм;

Г1.2.U1. Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних його етапах;

Г1.2.U2. Планувати навчальні заняття на основі модельних навчальних програм, навчальних програм;

Г1.2.K1. Взаємодіяти з колегами щодо визначення спільних підходів до планування;

Г1.2.K2. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу стосовно тем, які вивчаються, та очікуваних результатів навчання;

Г1.2.В1. Брати відповідальність за поінформованість здобувачів освіти та їхніх батьків щодо навчальних тем, та очікуваних результатів навчання;

Г2. Організаційна компетентність.

Г2.1. Здатність організувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

Г2.1.31. Вимоги законодавства щодо організації освітнього процесу;

Г2.1.У1. Організувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;

Г2.1.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу щодо прийняття спільних рішень стосовно організації освітнього процесу в межах шкільної автономії;

Г2.1.В1. Відповідально ставитися до прийняття спільних та особистих професійних рішень щодо педагогічної автономії (частково);

Г2.2. Здатність організувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.31. Форми організації освітнього процесу, види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У1. Організувати навчальні заняття різних типів;

Г2.2.У2. Застосовувати різні види й форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У3. Раціонально використовувати навчальний час;

Г2.2.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для ефективного залучення здобувачів освіти до різних форм навчальної та пізнавальної діяльності;

Г2.2.В1. Відповідально ставитися до вибору форм навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти й розподілу навчального часу;

Г2.3. Здатність організувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

Г2.3.31. Вимоги до змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.31. Перелік обладнання, необхідного для забезпечення викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г2.3.У1. Розміщувати й використовувати дидактичні матеріали та обладнання в навчальному приміщенні;

Г2.3.У2. Використовувати фізичний, інформаційний простори навчальних та інших приміщень закладу освіти як освітній ресурс;

Г2.3.К1. Інформувати й консультувати учасників освітнього процесу

щодо змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.В1. Моделювати освітнє середовище з урахуванням принципів універсального дизайну й розумного пристосування із залученням учасників освітнього процесу, інших заінтересованих сторін.

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність.

Г3.1. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Г3.1.31. Види оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.32. Форми оцінювання;

Г3.1.33. Методики здійснення формульовального поточного і підсумкового оцінювання;

Г3.1.34. Способи фіксації результатів педагогічних спостережень;

Г3.1.35. Критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти

Г3.1.У1. Застосовувати до різних видів оцінювання відповідну методику та шкалу;

Г3.1.У2. Застосовувати різні форми оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.У3. Дотримуватися визначених законодавством критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.К1. Роз'яснювати учасникам освітнього процесу роль оцінювання в навчальному поступі, його процедури;

Г3.1.К2. Пояснювати критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.В1. Здійснювати оцінювання здобувачів освіти на основі об'єктивності, прозорості, поваги, відповідальності, справедливості, індивідуального характеру оцінювання;

Г3.1.В2. Відповідально ставитися до розроблення критеріїв оцінювання здобувачів освіти, формувати відповідальне ставлення здобувачів освіти до свого навчання через залучення до спільного розроблення критеріїв оцінювання окремих видів діяльності;

Г3.2. Здатність аналізувати результати навчання здобувачів освіти;

Г3.2.31. Методи і прийоми здійснення аналізу й рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти та її результативності;

Г3.2.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності та її результативності;

Г3.2.К1. Забезпечувати зворотний зв'язок зі здобувачами освіти щодо сприйняття, розуміння й засвоєння ними навчального матеріалу;

Г3.2.В1. Відповідально ставитися до формулювання й способу надання зворотного зв'язку здобувачам освіти та їхнім батькам;

Г3.3. Здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Г3.3.31. Методи й прийоми здійснення самооцінювання і взаємооцінювання здобувачами освіти результатів навчання;

Г3.3.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;

Г3.3.К1. Взаємодіяти зі здобувачами освіти, надавати рекомендації щодо здійснення само- і взаємооцінювання;

Г3.3.В1. Відповідально ставитися до формування спроможності здобувачів освіти до само- і взаємооцінювання, запобігати суб'єктивізації під час взаємооцінювання.

Професійна функція Д. Безперервний професійний розвиток

Д1. Здатність до навчання впродовж життя (*частково в залежності від вибору теми дослідження*));

Д1.1. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег;

Д1.1.31. Вимоги до організації професійного розвитку;

Д1.1.32. Форми й види професійного розвитку;

Д1.1.У1. Визначати потреби особистого професійного розвитку Д1.1.У2. Планувати власний професійний розвиток;

Д1.1.К1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку;

Д1.1.В1. Виявляти самостійність, професійність, академічну доброчесність, надання пріоритетності розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності;

Д1.1.33. Вимоги до професійної діяльності вчителя, визначені професійним стандартом;

Д1.1.У3. Обирати суб'єкта (суб'єктів) освітньої діяльності й ресурси для професійного розвитку;

Д1.2. Здатність надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Д1.2.31. Особливості організації різних форм професійної підтримки й

допомоги вчителям;

Д1.2.У1. Надавати підтримку колегам в організації освітнього процесу, вдосконаленні професійної діяльності;

Д1.1.К.1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку.

Д1.2.В.1. Виявляти авторитетність, самостійність і автономію, академічну доброчесність, надавати пріоритетність розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності.

Д1.3. Здатність до інноваційної діяльності (професійна компетентність, яка здобувається на рівні вчителі-магістра);

Д1.3.31. Наукові методи, рівні й форми пізнання;

Д1.3.32. Освітні інновації, їхні характеристики;

Д1.3.33. Особливості організації інноваційної педагогічної діяльності;

Д1.3.34. Методи роботи з різними джерелами інформації;

Д1.3.У1. Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання;

Д1.3.У2. Аналізувати інформацію щодо освітніх інновацій, умов їхнього впровадження;

Д1.3.У3. Інтегрувати інновації у власну педагогічну практику;

Д1.3.У4. Збирати, систематизувати й використовувати інформацію;

Д2.1.К.2. Взаємодіяти в професійних спільнотах з питань інноваційної діяльності;

Д2.1.В.1. Виявляти авторитетність, інноваційність, самостійність і автономію, академічну доброчесність, надавати пріоритетність розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності

За результатами педагогічної практики здобувачі освіти мають протягом **трьох днів** на відповідні кафедри подати такі матеріали:

I навчальний семестр

1. Індивідуальний план практиканта та результати проходження практики роботи за період педпрактики, який має бути складено до кінця першого тижня і затверджено керівником (оформлення у *матеріалах Додатках Д*).

2. Тема дослідження, прізвище наукового керівника та зміст дослідження (план дослідження).

3. План-графік виконання кваліфікаційної роботи, в якому відображено етапи і узгоджені із керівником терміни їх виконання.

4. Вступ дослідження (актуальність, суперечності, мета, завдання, об'єкт,

предмет, практичне значення, дослідження, апробація результатів дослідження – публікації, участь у конференціях; експериментальна база дослідження) об'ємом 5–7 сторінок.

5. **Матеріали підрозділу 1.1.** (10–15 сторінок).

6. **Список літератури та електронних джерел**, оформлений за вимогами ДСТУ 8302.2015 до підрозділу 1.1.

7. Завдання до **виконання кваліфікаційної роботи**.

8. **Тези доповіді** (до 3 сторінок машинописного тексту) з вихідними даними публікацій.

9. **Звіт магістранта про проходження практики**, у якому за відповідною системою описується робота, особисто виконана здобувачами освіти за термін науково-дослідницької практики (написання магістерської роботи).

10. **Презентація проходження практики** (в електронному варіанті).

II навчальний семестр

Студент-практикант під керівництвом наукового керівника (керівника практики) повинен відповідно до **Плану-графіка виконання кваліфікаційної роботи**: продовжувати здійснювати аналіз літературних джерел із теми дослідження, підготувати текст першого розділу кваліфікаційної (магістерської) роботи; розробити методологію збору даних, методів обробки результатів, оцінювання їхньої валідності для здійснення висновків дослідження; провести експериментальне дослідження, проаналізувати одержані експериментальні дані, здійснити їхню математичну обробку;

- за результатами підготувати текст доповіді для науково-практичної конференції (тези або статтю за вибором здобувача).

За результатами педагогічної практики здобувачі освіти мають протягом **трьох днів** на відповідні кафедри подати такі матеріали:

1. **План-графік виконання кваліфікаційної роботи** з відмітками про його виконання.

2. Завершений текст 1 розділу кваліфікаційної роботи.

3. Текст доповіді та презентація для участі у науковій конференції (сертифікат учасника/програму конференції).

3. Текст наукової статті/тез.

4. Звіт про проходження практики.

III навчальний семестр

Студент-практикант під керівництвом наукового керівника (керівника практики) повинен відповідно до **Плану-графіка виконання**

кваліфікаційної роботи: завершити другий розділ кваліфікаційної (магістерської) роботи; узагальнити результати дослідження, підготувати висновки; оформити список використаних джерел; отримати довідку про комп'ютерну перевірку на відсоток збігу та помилок відповідно до положення «Про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка»; підготувати доповідь і презентацію для публічного захисту магістерської роботи та представити їх на методичному семінарі (засіданні) відповідної кафедри (педагогіки і психології початкової освіти або теорії і методики початкової освіти).

За результатами педагогічної практики здобувачі освіти мають протягом **трьох днів** на відповідні кафедри подати такі матеріали:

1. План-графік виконання кваліфікаційної роботи з відмітками про його виконання для затвердження науковому керівникові та завідувачу кафедри.
2. Завершений 2 розділ кваліфікаційної роботи.
4. Доповіді та презентацію для участі у науковій конференції (сертифікат учасника/програму конференції).
3. Текст наукової статті/тез (за бажанням здобувача)
4. Звіт про проходження практики.

Таблиця 2.1.

Норми оцінювання звітної документації та окремих видів діяльності студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Індивідуальний план та результати освітньої діяльності,	5
2	План-графік виконання кваліфікаційної роботи	5
2	Тема і зміст дослідження	10
3	Вступ дослідження	20
4	Матеріали дослідження	30
5	Список літератури та електронних джерел	5
6.	Завдання виконання кваліфікаційної роботи	5
7	Тези доповіді/стаття	5
8	Звіт про виконання індивідуального плану та результати освітньої діяльності практиканта,	5
9	Якість оформлення документації та наявність презентації	5

10	Творчий підхід до створення презентації, активна участь у підсумковій конференції	5
	Усього	100

Загальнена оцінка **A (90–100 балів)** означає, що студент в повному обсязі виконав завдання науково-дослідницької практики, отримав позитивні відгуки керівників практики, послідовно та логічно доповів про результати практики під час захисту, продемонстрував ґрунтовні знання з досліджуваної теми та вміння чітко викладати власні думки, супроводжував доповідь змістовними ілюстративними матеріалами, дав вичерпні аргументовані відповіді на всі запитання.

Оцінка **B (82–89)** ставиться, якщо студент повністю виконав завдання, отримав позитивні відгуки керівників практики, достатньо змістовно доповів про результати практики, під час захисту супроводжував доповідь ілюстративними матеріалами, в цілому аргументовано і без неточностей надав відповіді на всі запитання; виконав завдання науково-дослідницької практики, але з незначними недоліками, висвітленими у відгуках керівників практики, доповів про результати практики під час захисту без суттєвих порушень послідовності розкриття змісту, продемонстрував поглиблені знання з досліджуваної теми, супроводжував доповідь ілюстративними матеріалами (водночас вони були недостатньо змістовними).

Оцінка **C (74–81)** ставиться, якщо студент виконав завдання, отримав позитивні відгуки керівників практики, але з окремими несуттєвими зауваженнями, достатньо змістовно доповів про результати практики, під час захисту супроводжував доповідь ілюстративними матеріалами, в цілому аргументовано і без суттєвих помилок надавав відповіді на всі запитання; виконав завдання науково-дослідницької практики, але з окремими недоліками, висвітленими у відгуках керівників практики, доповів про результати практики під час захисту без суттєвих порушень послідовності розкриття змісту, продемонстрував недостатньо глибокі знання з досліджуваної теми, не супроводжував доповідь ілюстративними матеріалами (або матеріали використовувались, але були незмістовними), неповно або недостатньо аргументовано відповідав на запитання, припустив окремі помилки у своїх відповідях.

Оцінка **D (64–73)** ставиться, якщо програма практики виконана не в повному обсязі, простежуються помилки в оформленні звітної документації. Здобувач освіти недостатньо добре володіє матеріалом, за допомогою керівника знаходить відповіді на запитання, уточнює й корегує одержану інформацію.

Оцінка **E (60–63)** ставиться, якщо програма практики виконана не в повному обсязі, наявні принципові помилки в оформленні звітної документації. Студент поверхнево володіє матеріалом. Компетентність – нижча за середній рівень.

Оцінка **FX (35–59)** ставиться, якщо програма практики не виконана, у поданих звітних матеріалах не простежується цілеспрямована робота практиканта, потребує доопрацювання шляхом повторного проходження практика. Необхідна досконала переробка звітного матеріалу.

Оцінка **F (1–34)** ставиться, якщо програма практики не виконана. Здобувач освіти потребує повторної підготовки та перепроходження практики.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі оцінок, виставлених методистами-предметниками, консультантом із психології та груповим керівником виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

2.2. Зміст та організація
виробничої педагогічної практики в початкових класах закладів
загальної середньої освіти (ЗЗСО) за ОС «Магістр»
(I курс, 2 семестр)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність 013 Початкова освіта
Кількість кредитів: 9.

Відповідальні кафедри:

- педагогіки і психології початкової освіти;
- теорії і методики початкової освіти.

База практики: заклади загальної середньої освіти I–III ст. м. Глухова та заклади освіти відповідно до укладеної студентом двосторонньої угоди.

Пояснювальна записка

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, прийомами, інноваційними педагогічними технологіями у початковій школі, формування в них професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень в реальних умовах, виховання інтересу до професії, любові до дітей, потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності, вивчення та використання інноваційного педагогічного досвіду, набуття навичок, умінь і знань планування, підготовки, організації і виконання експериментальної (кваліфікаційної) роботи та оформлення її результатів, формування потреб у педагогічній освіті та самоосвіті протягом життя.

Завдання педагогічної практики:

- закріплення, поглиблення та збагачення психолого-педагогічних знань студентів, їх застосування у розв'язанні конкретних педагогічних та методичних завдань;
- удосконалення умінь студентів спостерігати та аналізувати освітню діяльність у початкових класах;
- закріплення вміння студентів проводити навчальну та виховну роботу з дітьми з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей;
- підготовка майбутнього фахівця до проведення різних типів уроків із застосуванням інноваційних методів, що активізують пізнавальну та творчу діяльність учнів;
- підготовка майбутнього вчителя до формування спільноти учнів, у якій

кожен відчуває себе її частиною, до організації інклюзивного навчання здобувачів початкової освіти;

- формування та розвиток у майбутніх учителів педагогічних умінь та навичок, а також професійно важливих якостей особистості;

- виховання у студентів стійкого інтересу і любові до професії вчителя, потреби у педагогічній освіті;

- вироблення творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності;

- ознайомлення з сучасним станом навчальної та виховної роботи у закладах загальної середньої освіти та спеціалізованих навчальних закладах, з передовим педагогічним досвідом;

- розвиток комунікативних умінь студентів;

- опанування методами педагогічної діагностики освітнього процесу;

- формування умінь обирати методи педагогічної діагностики, адекватні її цілям; аналізувати, систематизувати та узагальнювати отримані результати різними засобами;

- удосконалення навички роботи з методичною літературою, дидактичними матеріалами;

- формування умінь здійснювати самоаналіз власної педагогічної діяльності, об'єктивно її оцінювати;

- розвиток і зміцнення у студентів інтересу до педагогічної професії, прагнення до самоосвіти і вдосконалення своїх педагогічних здібностей з метою підготовки до творчого розв'язання завдань навчання, виховання і розвитку здобувачів початкової освіти в умовах НУШ;

- реалізація педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя.

Програмні компетентності (загальні, фахові (спеціальні))

ЗК 3. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість

ЗК 4. Здатність працювати автономно

ФК 1. Здатність реалізовувати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти в професійній діяльності, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

ФК 2. Здатність використовувати різні стратегії комунікації державною та іноземною мовами в професійній та науковій діяльності у сфері початкової освіти.

ФК 3. Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології

та цифрові сервіси в організації освітнього та наукового процесів у сфері початкової освіти.

ФК 4. Здатність створювати та застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

ФК 5. Здатність до педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя.

ФК 6. Здатність управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, що потребує нових стратегічних підходів, з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК 8. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби та перспективи, оцінювати результати діяльності команд та колективів.

ФК 9. Здатність створювати соціально-сприятливі умови щодо функціонування інклюзивного освітнього середовища, формування спільноти учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною, до організації інклюзивного навчання здобувачів початкової освіти.

Програмні результати навчання

ПРН 01. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння/навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН 02. Вільно обговорювати результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проектів у сфері початкової освіти державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН 03. Створювати інноваційне інформаційно-освітнє середовище початкової школи, адаптувати його до різних умов реалізації освітнього процесу.

ПРН 04. Організовувати та управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців у стандартних, нестандартних та невизначених умовах.

ПРН 05. Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу.

ПРН 06. Об'єктивно оцінювати результати діяльності учнів та колективів у сфері початкової освіти, проводити педагогічну експертизу,

здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності.

ПРН 07. Моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи, організувати співпрацю фахівців у інклюзивному класі.

Компетентності відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024)

Трудова функція А. Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів).

A1. Мовно-комунікативна компетентність.

A1.1. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою;

A1.1.31. Норми і стилі української літературної мови, використання усного й писемного мовлення;

A1.1.32. Інтонаційні й позамовні засоби виразності мовлення;

A1.1.U1. Вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння комунікувати усно й письмово;

A1.1.U2. Застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлювання ними думок, почуттів і ставлень, сприяння мовленнєвій творчості здобувачів освіти;

A1.1.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу державною мовою для здійснення професійної діяльності;

A1.1.B.1 Виявляти мовну стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства;

A1.2. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти мовою відповідного корінного народу або національної меншини України (частково в залежності від вибору теми дослідження);

A1.4. Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти;

A1.4.31. Стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу;

A1.4.U1. Формувати в здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння/ міжособистісної взаємодії/ засобами активної і пасивної комунікації;

A1.4.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, застосовуючи конструктивну комунікацію;

A 1.4.B1. Сприяти налагодженню конструктивної взаємодії між

учасниками освітнього процесу.

A2. Предметно-методична компетентність.

A2.1. Здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти;

A2.1.31. Вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти;

A2.1.32. Зміст освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу);

A2.1.33. Методики й технології моделювання змісту навчання (частково);

A2.1.U1. Визначати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) і послідовність його опрацювання;

A2.1.U2. Адаптувати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) до потреб здобувачів освіти (частково);

A2.1.K1. Використовувати навички ефективної комунікації для досягнення навчальних цілей в освітньому процесі;

A2.1.K2. Використовувати актуальну термінологію і поняттєвий апарат освітньої галузі;

A2.1.K3. Використовувати різні комунікативні практики для пояснення навчального матеріалу й організувати комунікацію між здобувачами освіти з навчальною метою (частково);

A2.2. Здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.31. Ключові компетентності здобувачів освіти й наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;

A2.2.32. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти і рівнів сформованості їхніх компетентностей (відповідно до освітньої галузі);

A2.2.U1. Створювати умови для формування і розвитку в здобувачів освіти ключових компетентностей, наскрізних умінь;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання;

A2.2.K1. Володіти комунікативними методами і прийомами для забезпечення досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання:

A2.2.V1. Використовувати методи і прийоми, які дають можливість

здобувачам освіти реалізувати здобуті вміння на практиці як в освітньому процесі, так у житті загалом.

A2.3. Здатність здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти (частково в залежності від вибору теми дослідження);

A2.3.31. Види інтеграції в навчанні, підходи до інтегрованого навчання здобувачів освіти;

A2.3.У1. Застосовувати міжпредметні зв'язки й інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів);

A2.3.У2. Формувати в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків різних процесів, уміння вирішувати практичні завдання, що вимагають синтезу знань з різних освітніх галузей; розвивати в здобувачів освіти системне мислення;

A2.3.К1. Використовувати термінологічний апарат і поняттєву базу різних освітніх галузей для реалізації інтегрованого навчання;

A2.3.К2. Використовувати навички усного й писемного мовлення для формування в здобувачів освіти розуміння природних зав'язків між процесами і явищами, розвивати відповідні вміння;

A2.3.В1. Застосовувати інтегроване навчання для досягнення обов'язкових результатів навчання;

A2.4. Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

A2.4.31. Форми, методи й засоби навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти різних вікових груп засобами освітньої галузі (навчального предмета/інтегрованого курсу);

A2.4.У1. Добирати доцільні форми, методи й засоби навчання;

A2.4.У3. Упроваджувати технології та методики особистісно зорієнтованого, компетентісного й інтегрованого навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти (частково);

A2.4.К1. Використовувати навички педагогічної риторики для реалізації різних видів навчальної діяльності;

A2.4.К2. Використовувати технології навчання, спрямовані на розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти;

A2.4.К3. Розвивати здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами під час вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу) (частково);

A2.4.В1. Обирати ефективні форми, методи й засоби навчання залежно від навчальних цілей;

A2.4.В2. Розробляти справи й завдання для навчального предмета

(інтегрованого курсу), взаємодіючи з іншими учасниками освітнього процесу *(частково в залежності від вибору теми дослідження)*.

A2.5. Здатність формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти;

A2.5.31. Підходи до формування ціннісних ставлень здобувачів освіти;

A2.5.U1. Формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти у процесі їхнього навчання, виховання й розвитку;

A2.5.K1. Використовувати комунікацію як інструмент формування у здобувачів освіти ціннісних ставлень.

A3. Інформаційно-цифрова компетентність.

A3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;

A3.1.31. Функційна грамотність у використанні цифрових пристроїв, їхнього базового програмного забезпечення, онлайнсервісів зокрема фінансових, мережі Інтернет;

A3.1.32. Правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності, цифрової фінансової грамотності;

A3.1.33. Цифрові середовища, професійні онлайн-спільноти й електронні (цифрові) ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя;

A3.1.34. Вимоги законодавства щодо академічної доброчесності й використання об'єктів авторського права; мережевий етикет у професійній діяльності;

A3.1.35. Правила безпеки в цифровому середовищі, наслідки впливу цифрової інформації на людину;

A3.1.U1. Використовувати цифрові пристрої, їхнє базове програмне забезпечення; працювати з операційними системами, онлайн-сервісами, файлами, мережею Інтернет;

A3.1.U2. Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток здобувачів освіти, на прийняття рішень;

A3.1.U3. Використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси педагогічного спрямування для професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом, створювати й наповнювати власне е-портфоліо (частково);

A3.1.U4. Уникати небезпек в інформаційному просторі; забезпечувати захист і збереження персональних даних;

A3.1.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для створення спільнот обміну досвідом використання цифрових технологій;

A3.1.B1. Усвідомлювати важливість цифрової гігієни, ініціювати й проводити заходи з популяризації дотримання цифрової гігієни серед учасників освітнього процесу.

A3.2. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;

A3.2.31. Класифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів і призначення їх, ознаки електронного (цифрового) освітнього середовища;

A3.2.32. Правила зміни, модифікації відкритих електронних (цифрових) освітніх ресурсів, створення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів і спільного використання їх;

A3.2.U1. Добирати електронні (цифрові) освітні ресурси, оцінювати їхню ефективність для досягнення навчальних цілей;

A3.2.U2. Модифікувати, редагувати, комбінувати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси; створювати (за потреби) особисто або спільно з іншими особами нові електронні (цифрові) освітні ресурси; упорядковувати ресурси й надавати до них доступ учасникам освітнього процесу;

A3.2.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для розроблення / модифікації / адаптації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.2.B1. Визначати потреби класу / групи, які можна задовольнити шляхом створення / адаптації / модифікації електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі;

A3.3.31. Підходи до організації освітнього процесу з використанням цифрових технологій (зокрема дистанційного навчання), умови організації цифрових робочих місць;

A3.3.U1. Використовувати безпечне електронне (цифрове) освітнє середовище для організації та управління освітнім процесом, організації групової взаємодії, зворотного зв'язку, спільного створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

A3.3.K1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу, використовуючи різні електронні (цифрові) засоби й сервіси;

A3.3.B1. Надавати допомогу й виявляти підтримку іншим учасникам освітнього процесу в оволодінні цифровими технологіями;

A3.3.B2. Використовувати для організації навчання здобувачів освіти захищені цифрові ресурси.

Трудова функція Б. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу.

Б1. Психологічна компетентність.

Б1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;

Б 1.1.31. Індивідуальні особливості здобувачів освіти, вплив цих особливостей на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, ознаки погіршення психоемоційного стану;

Б1.1.У1. Планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням вікових й індивідуальних особливостей здобувачів освіти;

Б1.1.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу та іншими особами (за потреби) про індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній вплив на засвоєння навчального матеріалу й успішну соціалізацію, важливість врахування психоемоційного стану;

Б1.1.В1. Відстежувати зміни щодо вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхнього психоемоційного стану й здійснювати необхідні адаптації/модифікації в освітньому процесі (частково);

Б 1.2. Здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Б1.2.31. Основні види самооцінки;

Б1.2.32. Основні умови формування позитивної самооцінки здобувачів освіти;

Б1.2.У1. Визначати прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів з метою їх корегування (частково);

Б1.2.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про вияви самооцінки у здобувачів освіти й умови формування позитивної самооцінки);

Б1.3. Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організувати їхню пізнавальну діяльність ((частково в залежності від вибору теми дослідження);

Б1.3.31. Види пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.32. Основні умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання);

Б1.3.У1. Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали й завдання для розвитку пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Б1.3.К1. Спілкуватися з учасниками освітнього процесу про мотивацію здобувачів освіти й умови формування мотивації здобувачів освіти до навчання;

Б.1.3.В2. Застосовувати різні підходи для формування мотивації та організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Б1.4. Здатність формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного;

Б1.4.31. Різні практики, спрямовані на посилення взаємодії здобувачів освіти;

Б1.4.У1. Використовувати практики, що заохочують здобувачів освіти до ефективної взаємодії;

Б1.4.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б1.4.К2. Практикувати діалогічне спілкування на основі партнерства;

Б1.4.В1. Дотримуватися демократичних цінностей у професійній діяльності, заохочуючи кожного здобувача освіти виражати свою думку й брати участь у прийнятті рішень.

Б2. Емоційно-етична компетентність.

Б2.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття, емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Б2.1.31. Різновиди й інтенсивність почуттів та емоцій, причини їхньої появи;

Б2.1.32. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, які сприяють розвитку уваги; способи/методи саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозуміння;

Б2.1.У1. Використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, керування власними емоціями;

Б2.1.У2. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню;

Б2.1.У3. Застосовувати в освітньому процесі практики концентрації уваги, усвідомленого емоційного реагування, емоційної стійкості;

Б2.1.К1. Спілкуватися про способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями, сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу;

Б2.1.В1. Відстежувати власні відчуття, почуття, емоції і потреби, особисті стани, керувати емоційними станами й звертатися по допомогу (за потреби);

Б2.2. Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;

Б2.2.31. Методи ведення діалогу й полілогу, усвідомленого й

емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації;

Б2.2.У1. Організувати діалог і полілог з учасниками освітнього процесу, поважаючи права людини й суспільні цінності;

Б2.2.У2. Застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого й емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; запобігати конфліктам в освітньому процесі;

Б2.2.К1. Комунікувати з учасниками освітнього процесу на засадах конструктивної та безпечної взаємодії, принципах культури діалогу;

Б2.2.В1 Визначати прояви неконструктивної взаємодії;

Б2.2.В1 Визначати прояви неконструктивної взаємодії;

Б2.3. Здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Б2.3.31. Розмаїття й унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання і трансформації конфліктів;

Б2.3.У1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей;

Б2.3.К1. Взаємодіяти, ураховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації та поваги до відмінностей, а також дотримуватися етики спілкування.

Б3. Компетентність педагогічного партнерства.

Б3.1. *Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі;*

Б3.1.31. Переваги й основні етапи формування суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

Б3.1.32. Основні ролі вчителя в педагогічній діяльності.

Б3.1.У1. Застосовувати механізми реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти;

Б3.1.У2. Застосовувати навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, підтримувати їхнє прагнення до саморозвитку, розкривати їхні здібності і пізнавальні можливості;

Б3.1.К1. Комунікувати зі здобувачами освіти на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії;

Б3.1.В1. Створювати можливості для рефлексії, самоконтролю й самореалізації здобувачів освіти в освітньому процесі, особистісному творенні власних цілей.

Б3.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Б3.2.31. Основні форми й засоби визначення запитів та очікувань батьків;

Б3.2.32. Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах здобувачів освіти;

Б3.2.У1. Визначати запити й очікування батьків щодо навчання дітей, бачення їхньої майбутньої успішності, участі в освітньому процесі й відповідно реагувати на них;

Б3.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Трудова функція В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища.

В1.Інклюзивна компетентність.

В1.2.Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами (частково в залежності від вибору теми дослідження);

В1.2.31. Принципи, форми й методи ефективної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;

В1.2.У1. Забезпечувати педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами;

В1.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей;

В1.3.31. Технології індивідуального та диференційованого навчання;

В1.3.32. Способи виявлення здібностей, інтересів, навчальних можливостей здобувачів освіти;

В1.3.33. Вимоги до особливостей організації освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувачів освіти;

В1.3.У1. Організовувати навчання, виховання і розвиток здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб, здібностей і навчальних можливостей;

В1.3.У2. Використовувати в роботі зі здобувачами освіти матеріали, пристрої та обладнання (за потреби) для задоволення їхніх індивідуальних потреб у навчанні й розвитку;

В1.3.У3. Організовувати освітнє середовище з урахуванням особливостей, потреб, здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти;

В1.3.К1. Надавати інформацію учасникам освітнього процесу про

сприятливі умови навчання для кожного здобувача освіти, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів;

V1.3.V1. Проектувати чи застосовувати самостійно створені матеріали, інші засоби навчання в освітньому середовищі з урахуванням індивідуальних потреб і здібностей кожного здобувача освіти; залучати здобувачів освіти і їхніх батьків до створення сприятливих умов в освітньому середовищі.

V2. Здоров'язбережувальна компетентність

V2.1. *Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу (частково в залежності від вибору теми дослідження);*

V2.1.31. Ознаки безпечного освітнього середовища;

V2.1.32. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.1.33. Види та прояви насильства, дискримінації, булінгу (цькування), правила запобігання та протидії їм;

V2.1.U1. Організувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил охорони праці і норм, протиепідемічних правил та дій у надзвичайних ситуаціях;

V2.1.U2. Вживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства та дискримінації серед здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу;

V2.1.K1. Взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу для організації безпечного освітнього середовища;

V2.1.V1. Інтегрувати апробовані здоров'язбережувальні технології, засоби й ресурси в освітній процес, зокрема для запобігання та протидії насильству, булінгу (цькуванню);

V2.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.31. Засади профілактично-просвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.33. Засади збереження психоемоційного здоров'я в освітньому середовищі;

V2.2.U1. Проводити профілактичні заходи, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти;

V2.2.U2. Забезпечувати дотримання здобувачами освіти вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.2.U3. Створювати умови для збереження психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

V2.2.K1. Проводити просвітницько-навчальні заходи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

V2.3. *Здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя (частково в залежності від вибору теми дослідження);*

V2.3.31. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.32. Методики й технології формування культури здорового й безпечного способу життя здобувачів освіти;

V2.3.33. Закономірностей та особливостей використання рухової активності для формування здоров'я;

V2.3.U1. Використовувати методики, що зменшують вплив стресогенних факторів на здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.U2. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового й безпечного способу життя;

V2.3.U3. Використовувати методики й технології організації активного й безпечного дозвілля здобувачів освіти;

V2.3.U4. Формувати в здобувачів освіти навички здорового й безпечного способу життя;

V2.3.U5. Використовувати різні види та форми фізкультурно-оздоровчої рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

V2.3.K1. Популяризувати серед учасників освітнього процесу культуру здорового й безпечного способу життя;

V2.3.B1. Використовувати оптимальні форми, засоби і стратегії формування культури здорового й безпечного способу життя, життєвих навичок для збереження фізичного та психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

V2.3.B2. Заохочувати здобувачів освіти до здорового й безпечного способу життя;

V2.4. *Здатність підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності:*

V2.4.31. Взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням;

V2.4.32. Засади здорового способу життя, правила поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.33. Вплив професійної діяльності на здоров'я, прийоми збереження

особистого здоров'я у професійній діяльності;

V2.4.U1. Дотримуватись у професійній діяльності санітарних правил і норм, правил поведінки в надзвичайних ситуаціях;

V2.4.U2. Здійснювати профілактичні заходи зі збереження особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.U3. Використовувати методики зміцнення здоров'я та запобігання захворюванням;

V2.4.K1. Взаємодіяти з іншими колегами щодо підтримки особистого фізичного й психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності;

V2.4.B1. Дотримуватися правил підтримки особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності, заохочувати інших учасників освітнього процесу дотримуватися цих правил;

V2.5. Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (частково в залежності від вибору теми дослідження);

V2.5.31. Зовнішні ознаки погіршення фізичного та психоемоційного стану людини;

V2.5.32. Правила надання домедичної допомоги;

V2.5.U1. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (за потреби);

V2.5.U2. Виявляти ознаки погіршення фізичного, психоемоційного стану учасників освітнього процесу;

V2.5.K1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для надання домедичної допомоги відповідно до законодавства.

Трудова функція Г. Проведення освітнього процесу.

Г1 Прогностична компетентність.

Г1.1. *Здатність прогнозувати результати освітнього процесу;*

Г1.1.31. Методики педагогічного прогнозування;

Г1.1.U1. Формулювати цілі освітнього процесу на основі прогностичних методів планування;

Г1.1.K1. Залучати здобувачів освіти до спільного визначення цілей навчального заняття (частково);

Г1.1.B1. Брати відповідальність за планування й досягнення освітніх цілей, передбачених освітніми програмами;

Г1.2. *Здатність планувати освітній процес;*

Г1.2.31. Види та етапи планування освітнього процесу;

Г1.2.32. Зміст типових освітніх програм / модельних навчальних

програм з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г1.2.33. Вимоги до навчальних програм;

Г1.2.У1. Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних його етапах;

Г1.2.У2. Планувати навчальні заняття на основі модельних навчальних програм, навчальних програм;

Г1.2.К1. Взаємодіяти з колегами щодо визначення спільних підходів до планування;

Г1.2.К2. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу стосовно тем, які вивчаються, та очікуваних результатів навчання;

Г1.2.В1. Брати відповідальність за поінформованість здобувачів освіти та їхніх батьків щодо навчальних тем та очікуваних результатів навчання;

Г2. Організаційна компетентність.

Г2.1. Здатність організувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

Г2.1.31. Вимоги законодавства щодо організації освітнього процесу;

Г2.1.У1. Організувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;

Г2.1.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу щодо прийняття спільних рішень стосовно організації освітнього процесу в межах шкільної автономії;

Г2.1.В1. Відповідально ставитися до прийняття спільних та особистих професійних рішень щодо педагогічної автономії (частково);

Г2.2. Здатність організувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.31. Форми організації освітнього процесу, види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У1. Організувати навчальні заняття різних типів;

Г2.2.У2. Застосовувати різні види й форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти;

Г2.2.У3. Раціонально використовувати навчальний час;

Г2.2.К1. Взаємодіяти з учасниками освітнього процесу для ефективного залучення здобувачів освіти до різних форм навчальної та пізнавальної діяльності;

Г2.2.В1. Відповідально ставитися до вибору форм навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти й розподілу навчального часу;

Г2.3. Здатність організувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;

Г2.3.31. Вимоги до змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.31. Перелік обладнання, необхідного для забезпечення викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів);

Г2.3.У1. Розміщувати й використовувати дидактичні матеріали та обладнання в навчальному приміщенні;

Г2.3.У2. Використовувати фізичний, інформаційний простори навчальних та інших приміщень закладу освіти як освітній ресурс;

Г2.3.К1. Інформувати й консультивати учасників освітнього процесу щодо змістового наповнення освітнього середовища;

Г2.3.В1. Моделювати освітнє середовище з урахуванням принципів універсального дизайну й розумного пристосування із залученням учасників освітнього процесу, інших заінтересованих сторін.

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність.

Г3.1. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Г3.1.31. Види оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.32. Форми оцінювання;

Г3.1.33. Методики здійснення формувального поточного і підсумкового оцінювання;

Г3.1.34. Способи фіксації результатів педагогічних спостережень;

Г3.1.35. Критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти

Г3.1.У1. Застосовувати до різних видів оцінювання відповідну методику та шкалу;

Г3.1.У2. Застосовувати різні форми оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.У3. Дотримуватися визначених законодавством критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.К1. Роз'яснювати учасникам освітнього процесу роль оцінювання в навчальному поступі, його процедури;

Г3.1.К2. Пояснювати критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

Г3.1.В1. Здійснювати оцінювання здобувачів освіти на основі об'єктивності, прозорості, поваги, відповідальності, справедливості, індивідуального характеру оцінювання;

Г3.1.В2. Відповідально ставитися до розроблення критеріїв оцінювання

здобувачів освіти, формувати відповідальне ставлення здобувачів освіти до свого навчання через залучення до спільного розроблення критеріїв оцінювання окремих видів діяльності;

Г3.2. Здатність аналізувати результати навчання здобувачів освіти;

Г3.2.31. Методи і прийоми здійснення аналізу й рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти та її результативності;

Г3.2.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності та її результативності;

Г3.2.К1. Забезпечувати зворотний зв'язок зі здобувачами освіти щодо сприйняття, розуміння й засвоєння ними навчального матеріалу;

Г3.2.В1. Відповідально ставитися до формулювання й способу надання зворотного зв'язку здобувачам освіти та їхнім батькам;

Г3.3. Здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Г3.3.31. Методи й прийоми здійснення самооцінювання і взаємооцінювання здобувачами освіти результатів навчання;

Г3.3.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;

Г3.3.К1. Взаємодіяти зі здобувачами освіти, надавати рекомендації щодо здійснення само- і взаємооцінювання;

Г3.3.В1. Відповідально ставитися до формування спроможності здобувачів освіти до само- і взаємооцінювання, запобігати суб'єктивізації під час взаємооцінювання.

Професійна функція Д. Безперервний професійний розвиток.

Д1. Здатність до навчання впродовж життя ((частково в залежності від вибору теми дослідження));

Д1.1. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег;

Д1.1.31. Вимоги до організації професійного розвитку;

Д1.1.32. Форми й види професійного розвитку;

Д1.1.У1. Визначати потреби особистого професійного розвитку;

Д1.1.У2. Планувати власний професійний розвиток;

Д1.1.К.1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку;

Д1.1.В1. Виявляти самостійність, професійність, академічну

доброчесність, надання пріоритетності розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності;

Д1.1.33. Вимоги до професійної діяльності вчителя, визначені професійним стандартом;

Д1.1.У3. Обирати суб'єкта (суб'єктів) освітньої діяльності й ресурси для професійного розвитку;

Д1.2. Здатність надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку (частково в залежності від вибору теми дослідження);

Д1.2.31. Особливості організації різних форм професійної підтримки й допомоги вчителям;

Д1.2.У1. Надавати підтримку колегам в організації освітнього процесу, вдосконаленні професійної діяльності;

Д1.1.К.1. Взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку.

Д1.2.В.1. Виявляти авторитетність, самостійність і автономію, академічну доброчесність, надавати пріоритетність розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності.

Професійна компетентність, яка здобувається на рівні вчителя-магістра:

Д1.3. Здатність до інноваційної діяльності;

Д1.3.31. Наукові методи, рівні й форми пізнання;

Д1.3.32. Освітні інновації, їхні характеристики;

Д1.3.33. Особливості організації інноваційної педагогічної діяльності;

Д1.3.34. Методи роботи з різними джерелами інформації;

Д1.3.У1. Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання;

Д1.3.У2. Аналізувати інформацію щодо освітніх інновацій, умов їхнього впровадження;

Д1.3.У3. Інтегрувати інновації у власну педагогічну практику;

Д1.3.У4. Збирати, систематизувати й використовувати інформацію;

Д2.1.К.2. Взаємодіяти в професійних спільнотах з питань інноваційної діяльності;

Д2.1.В.1. Виявляти авторитетність, інноваційність, самостійність і автономію, академічну доброчесність, надавати пріоритетність розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної діяльності.

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА ПЕРЕДБАЧАЄ:

1) зустріч із адміністрацією школи, ознайомлення зі школою, з основними напрямками роботи школи, необхідною шкільною документацією,

матеріальною базою школи;

2) аналіз планів роботи школи, детальне ознайомлення з програмами, підручниками, розкладом занять;

3) вивчення особливостей учнівського колективу (у тому числі учнів із особливими освітніми потребами), стилю роботи класного керівника, де проходить педагогічна практика;

4) вивчення специфіки роботи вчителя початкових класів на уроках, у позаурочний час та під час проведення позакласних заходів;

5) здійснення освітньої (навчальної та виховної) діяльності на уроках відповідних предметів і в позаурочний час;

6) підготовка і проведення залікових уроків із таких дисциплін:

- українська мова (1 урок); читання/літературне читання (1 урок); якщо в класі проводяться інтегровані уроки мовно-літературної освіти, то студент проводить *два* таких уроки;

- математика (1 урок);

- «Я досліджую світ» (1 урок);

- технології / дизайн і технології (1 урок);

- інформатика (1 урок);

- англійська мова (1 урок);

- образотворче мистецтво (1 урок);

- музичне мистецтво (1 урок);

- фізична культура (1 урок).

7) проведення необхідних заходів відповідно до тематики дослідження.

8) підготовка звітної документації і захист педагогічної практики.

Протягом першого тижня перебування на педагогічній практиці студентам необхідно:

1) ознайомитися із колективом класу, календарним планом уроків;

2) відвідати усі уроки вчителя у закріпленому класі, зробити аналіз одного з уроків за поданою схемою;

3) ознайомитися із планом позаурочної та позакласної виховної роботи вчителя у закріпленому класі;

4) скласти індивідуальний план роботи на період проходження педпрактики.

Протягом наступних тижнів студенти мають виконати таку роботу:

1) скласти поширені конспекти залікових уроків із предметів, визначених програмою педпрактики, одержати консультації вчителя та методистів, провести уроки у закріпленому класі з урахуванням проблематики

кваліфікаційного дослідження, реалізації формувального етапу експериментальної його частини;

2) підготувати та провести позакласний предметний захід (за вибором студента) у закріпленому класі;

3) відвідувати уроки вчителя/інших студентів-практикантів у своїй школі (або в дистанційному форматі);

4) проводити виховну роботу у закріпленому класі з урахуванням індивідуальних особливостей учнів (у тому числі з особливими освітніми потребами);

5) звітувати про виконання програми педагогічної практики – подати на кафедру **теорії і методики початкової освіти** плани-конспекти залікових уроків, презентації, підготовлені дидактичні матеріали;

на кафедру **педагогіки і психології початкової освіти** груповому керівнику – виховний захід; щоденник психолого-педагогічних спостережень; звіт про педпрактику;

план-конспект виховного позакласного заходу;

психолого-педагогічна характеристику на класний колектив;

презентацію проходження педагогічної практики (в електронному варіанті).

Під час підготовки та проведення уроків необхідно враховувати рівень навчальних можливостей учнів, їхні інтереси та темп роботи, обґрунтувати, які принципи та технології індивідуального навчання були використані, і як вони сприяють розвитку особистості.

Додатково рекомендовано підготувати педагогічний кейс для підтримки учня з особливими освітніми потребами (за можливості — з практичним прикладом із класу), в якому визначити освітні труднощі учня, запропонувати форми та методи педагогічної підтримки, описати можливість забезпечення співпраці з батьками та асистентом учителя (за наявності).

У процесі створення дидактичних матеріалів або наочності для організації сприятливого освітнього середовища передбачити різні форми навчання навчання, продемонструвати їх використання під час занять, на захисті – обґрунтувати, яким чином ці матеріали сприятимуть задоволенню індивідуальних потреб учнів.

Форма звітності студентів про практику

За результатами педагогічної практики студент подає **протягом трьох днів** на відповідні кафедри такі **звітні матеріали (див. Додатки):**

*індивідуальний план практиканта та результати проходження практики;

*розгорнуті плани-конспекти залікових уроків (усього 10 конспектів);

- *дидактичні матеріали (мультимедійний супровід) до залікових уроків;
- *план-конспект виховного позакласного заходу;
- *психолого-педагогічну характеристику на класний колектив;
- *презентацію проходження педагогічної практики (в електронному варіанті).
- *звіт про педпрактику.

Для узагальнення результатів педагогічної практики проводиться підсумкова конференція-захист, у роботі якої беруть участь магістранти-практиканти, методисти-предметники, груповий керівник, консультант із психології, керівники практики від бази (факультет, інститут), керівники практики від кафедр.

Під час захисту практики необхідно:

- відрефлексувати про підготовку та її реалізацію;
- звернути увагу на формування доброзичливої атмосфери та співпраці між учнями, залучення учнів із різними здібностями та освітніми можливостями;
- описати організацію інтерактивної групової діяльності учнів на уроках;
- обґрунтувати умови, які сприяли активному залученню всіх учасників до освітнього процесу;
- запропонувати заходи щодо удосконалення освітнього середовища, які можна реалізувати під час практики.

Таблиця 2.2.

Норми оцінювання звітної документації та окремих видів діяльності студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Індивідуальний план та результати освітньої діяльності	10
2	Конспекти уроків	50
3	Методична розробка виховного заходу	10
4	Психологічна характеристика на класний колектив	10
5	Звіт про виконання індивідуального плану та результати освітньої діяльності практиканта	5
7	Якість оформлення документації	10
8	Творчий підхід до створення презентації, активна участь у підсумковій конференції	5
	Всього	100

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів-практикантів

Оцінка **A (90–100 балів)** ставиться, якщо уроки й позакласні заходи було проведено на високому науковому і організаційно-методичному рівнях, студентом ефективно розв'язувалися навчальні та виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації школярів із урахуванням їхніх вікових особливостей та індивідуальних відмінностей (у тому числі із особливими освітніми потребами), виявлено знання психолого-педагогічної теорії та творча самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови й аналізу занять. При цьому:

- повністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- методичні прийоми відповідають умовам навчання та поставленим цілям;
- правильно встановлено послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ на осмислення знань, умінь, навичок за певною системою з поступовим ускладненням форм роботи, зростанням самостійності та творчої активності учнів;
- практикант дає чіткі й методично правильні установки на виконання учнями фронтальної, індивідуальної і групової форм навчальної діяльності;
- правильно розподіляє час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку.
- студент практично не доускає помилок, помічає помилки учнів і вчасно, коректно їх виправляє;
- практикант використовує різні способи активізації розумової діяльності учнів на уроці з урахуванням їхніх вікових особливостей і здійснює індивідуальний підхід до учнів (у тому числі особливі освітні потреби);
- раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи на уроці залежно від кількості учнів і характеру їх взаємодії між собою та з учителем;
- правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування;
- студент уміє викликати інтерес учнів до навчального матеріалу;
- грамотно використовує наочність та технічні засоби навчання, як наявні, так і самостійно виготовлені;

- епізодично користується конспектом і в ході уроку може скоригувати свою діяльність.

Оцінка **В (82–89)** ставиться, якщо студент навчальні та позакласні заходи провів на достатньому науковому і методичному рівнях, успішно розв'язував навчальні і виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:

- методичні прийоми раціональні, відповідають поставленим цілям та умовам навчання;

- в основному правильно встановлено послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;

- не завжди точно розподілено час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;

- практикант іноді робить несуттєві мовленнєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє помилки учнів;

- студент у цілому володіє різними способами активізації діяльності учнів на уроці, але здійснює індивідуальний підхід до них (у тому числі особливі освітні потреби);

- раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;

- правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування;

- студент уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці;

- використовує наявні і самостійно виготовлену наочність, але методика її використання не завжди раціональна;

- епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою заплановану діяльність.

Оцінка **С (74–81)** ставиться, якщо студент навчальні та позакласні заходи провів на достатньому науковому і методичному рівнях, успішно розв'язував навчальні і виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:

- неповністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;

- методичні прийоми раціональні, відповідають поставленим цілям та умовам навчання;
- в основному правильно встановлено послідовність і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- не завжди правильно розподілено час на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- практикант іноді робить несуттєві мовленнєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок учнів;
- студент у цілому володіє різними способами активізації діяльності учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них (у тому числі особливі освітні потреби);
- раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;
- правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування;
- студент уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці;
- використовує наявні і самостійно виготовлену наочність, але методика її використання не завжди раціональна;
- епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою заплановану діяльність.

Оцінка **Д (64–73)** ставиться, якщо студент у реалізації навчальних та виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. При цьому:

- неповністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- використовувані методичні прийоми не завжди раціональні;
- мають місце порушення послідовності вправ і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- порушено розподіл часу на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- студент часто робить мовленнєві помилки і не помічає в багатьох випадках помилок учнів;
- недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, що впливає на індивідуальний підхід до них;

- нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;
- неправильно застосовує критерії їх оцінювання;
- може викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці;
- мало і не завжди раціонально використовує наочність, не виготовляє їх сам;
- постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.

Оцінка **E (60–63)** ставиться, якщо студент у реалізації навчальних та виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. При цьому:

- неповністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- методичні прийоми не завжди раціональні, часто не відповідають меті;
- мають місце порушення послідовності вправ і співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- значно порушено розподіл часу на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- студент часто робить мовленнєві помилки і не помічає в багатьох випадках помилок учнів;
- недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;
- неправильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю;
- практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці;
- мало і не завжди раціонально використовує наочність, не виготовляє її самостійно;
- постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.

Оцінка **FХ (35–59)** ставиться, якщо на уроці не було досягнуто поставленої мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечувалася дисципліна; якщо студент виявив

слабкі знання психолого-педагогічної теорії й некритично ставився до своєї роботи.

При цьому:

- не реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку;
- методичні прийоми не відповідають меті;
- мають місце порушення послідовності вправ, співвідношення усних і письмових тренувальних вправ;
- не здійснено розподіл часу на організацію діяльності учнів на різних етапах уроку;
- студент часто робить мовленнєві помилки, не помічає і не виправляє помилок учнів;
- не володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- не може зацікавити та мотивувати учнів;
- не використовує наочність;
- навіть за допомогою конспекту не здатний скоригувати свою діяльність у ході уроку.

Оцінка **F (1–34)** ставиться, якщо на уроці не було досягнуто мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечувалася дисципліна; якщо студент виявив недостатні знання психолого-педагогічної теорії й некритично ставився до своєї роботи.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі оцінок, виставлених методистами-предметниками, консультантом із психології та груповим керівником виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

**3. Наскрізна програма практичної підготовки
здобувачів вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня
освітньо-наукової програми «Початкова освіта»
спеціальності 013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта)**

Пояснювальна записка

Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти – це основний нормативний та навчально-методичний документ, що визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця відповідно до освітньо-наукової програми та навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти та регламентує послідовність, тривалість різних видів практик, визначає мету, завдання та місце кожного виду практик у структурно-логічній схемі підготовки фахівця, визначає перелік компетентностей (інтегральних, загальних, фахових), що формуються наскрісною системою практик у професійній підготовці майбутніх фахівців.

На основі наскрісної програми розробляються робочі програми всіх видів практик, в яких відображається конкретний зміст кожної з них, послідовність та організаційно-методичні форми її проведення, розподіл часу на різні види роботи, засоби і форми поточного та підсумкового контролю, зазначаються компетентності, програмні результати, критерії та механізми оцінювання практикантів, перелік звітної документації, вимоги до захисту результатів практики, які практично формуються та закріплюються певним видом практики.

Робочі програми практик розробляються кафедрою, погоджуються з базами практик, обговорюються зі стейкхолдерами, за необхідності, з кафедрами, що беруть участь у реалізації практичної підготовки здобувачів освіти на різних етапах, із подальшим обговоренням та затвердженням на засіданні кафедри, вченій раді ННІ Педагогіки і психології. Після схвалення вченою радою ННІ робочу програму практики затверджує перший проректор університету. Затвердження / Perezatverdzhennya робочої програми практики здійснюється до початку навчального семестру, у якому вона відбувається.

Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня освітньо-наукової програми «Початкова освіта» спеціальності 013 Початкова освіта розроблена з урахуванням Законів України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження порядку

підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502); Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (поза аспірантурою) та докторантурі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка; Положення про організацію, проведення практичної підготовки здобувачів освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, а також відповідно до ОНП «Початкова освіта» та навчального плану спеціальності 013 Початкова освіта ОС «Доктор філософії».

Мета та завдання наскрізної програми практичної підготовки полягає в узагальненні та структуруванні всіх етапів практичної підготовки майбутніх докторів філософії, які навчаються за ОНП «Початкова освіта» та навчального плану спеціальності 013 Початкова освіта.

Структуру наскрізної програми практичної підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня освітньо-наукової програми «Початкова освіта» спеціальності 013 Початкова освіта складають програми 2 етапів практичної підготовки, зокрема: педагогічної практики в закладах вищої освіти та науково-педагогічної практики.

Забезпечення високоякісної професійної підготовки науково-педагогічних кадрів у сучасних умовах можливе за умови синтезу теоретичного та практичного складників, що є підґрунтям становлення особистості фахівця – майбутнього викладача закладу вищої, фахової передвищої та загальної середньої освіти. Особлива роль у цьому контексті належить практичній підготовці.

Завданням практичної підготовки майбутніх докторів філософії зі спеціальності 013 Початкова освіта є ознайомлення здобувачів вищої освіти зі специфікою майбутнього фаху, набуття первинних професійних умінь і навичок, формування в них загальних та фахових компетентностей.

Освітньо-науковою програмою «Початкова освіта» підготовки докторів філософії за спеціальністю 013 Початкова освіта передбачено проходження здобувачами освіти двох видів практичної підготовки:

- педагогічна практика у закладах вищої освіти;
- науково-педагогічна практика.

Таблиця 3.1

Види практик
для здобувачів освіти ОС «Доктор філософії»,
які навчаються за ОНП «Початкова освіта»
спеціальності 013 Початкова освіта

№	Назва практики	Термін проходження	Загальний обсяг	Тривалість практики		Відповідальні
				денна	заочна	
1.	Педагогічна практика у ЗВО	III семестр	4 кредити (120 год)	4 тижні	2 тижні	Загальне керівництво – завідувач випускової кафедри;
2.	Науково-педагогічна практика	IV семестр	5 кредитів (150 год)	5 тижнів	2,5 тижні	безпосереднє керівництво – науковий керівник аспіранта

«Педагогічна практика у ЗВО» є обов'язковим компонентом освітньо-наукової програми «Початкова освіта» для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 013 Початкова освіта і має на меті ознайомлення здобувачів освіти з особливостями роботи викладача вишу, закріплення та поглиблення теоретичних знань, набутих в освітньому процесі, шляхом залучення до самостійної творчої педагогічної діяльності, формування у них системи педагогічних умінь та навичок здійснення продуктивної професійної діяльності в освітньому середовищі ЗВО.

Педагогічна практика у ЗВО спрямована на оволодіння здобувачами освіти сучасними методами, формами та засобами навчання у вищій школі; формування умінь проектувати навчально-методичні комплекси дисциплін відповідно до профілю підготовки; виховання потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності; сприяння формуванню професійно значущих якостей науково-педагогічних працівників, набуття ними універсальних навичок дослідника.

У системі професійної підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня педагогічна практика у ЗВО виконує такі **функції**:

– *адаптаційну* (проявляється в тому, що аспірант пристосовується до режиму роботи викладача, починає орієнтуватися в системі відносин, цінностей, традицій закладу; усвідомлює всі тонкощі організації освітнього процесу);

– *дидактичну* (передбачає перевірку теоретичних знань на практиці; формування основних педагогічних умінь і навичок, розвиток педагогічної свідомості, що в площині ідеальних уявлень переходять у систему реальних установок та поглядів здобувача);

– *розвивальну* (полягає в тому, що під час практики розвиваються педагогічні здібності аспірантів, формуються компенсаторні вміння; відбувається розвиток в особистісному, професійному, науково-дослідницькому аспектах);

– *діагностично-прогностичну* (під час практики аспірант може оцінити свій емоційний стан у процесі комунікативної взаємодії зі здобувачами освіти, колегами, викладачами; реальні умови педагогічної діяльності сприяють формуванню професійних якостей майбутнього фахівця);

– *рефлексивну* (практика передбачає запуск рефлексивних процесів, будь-яке ускладнення, зупинка діяльності сприяє аналізу й пошуку шляху подолання труднощів як можливість продовження дії в розвиненій, удосконаленій формі; формуються три вихідні складові структури рефлексії: дослідницька (відповідає за реконструкцію ситуації), критична (виявляє причину ускладнення), нормована (генерує рішення, створює новий спосіб діяльності).

Об'єктом педагогічної практики у ЗВО є науково-дослідницька та викладацька діяльність у закладі вищої освіти в межах підготовки фахівців за спеціальностями, що відповідають напряму підготовки аспіранта і пов'язані з тематикою його дисертації.

Предметом педагогічної практики у ЗВО є закономірності, технології, методи, прийоми та засоби організації освітнього процесу в межах окремої обов'язкової освітньої компоненти (фахової дисципліни) навчального плану з циклу загальної, професійної підготовки або вибіркової освітньої компоненти з циклу професійної підготовки фахівців за спеціальностями, що відповідають напряму підготовки аспіранта, а також позанавчальна та науково-дослідницька робота.

«Науково-педагогічна практика» також є обов'язковим компонентом освітньо-наукової програми для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 013 Початкова освіта і має на меті закріплення та поглиблення

теоретичних знань, набутих в освітньому процесі шляхом залучення здобувачів освіти до самостійної творчої педагогічної діяльності, формування у них системи педагогічних умінь та навичок здійснення продуктивної професійної діяльності в освітньому середовищі закладу фахової передвищої освіти; оволодіння сучасними методами, формами та засобами навчання; проектування навчально-методичних комплексів дисциплін відповідно до профілю підготовки; виховання потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності; сприяння формуванню професійно значущих якостей майбутніх фахівців; набуття досвіду самостійної науково-дослідної роботи з актуальної наукової проблеми в закладі першого рівня загальної середньої освіти; набуття навичок креативного підходу до розв'язання науково-педагогічних та дослідницьких завдань; розвитку комунікативних здібностей, а також педагогічного мислення.

Ця практика є одним із найбільш складних і багатоаспектних видів навчальної роботи аспірантів, оскільки їх діяльність у період практики є аналогом професійної діяльності викладача, реальною основою для інтеграції спеціальних, соціальних і психолого-педагогічних знань. Вона покликана здійснити стимулювання внутрішнього потенціалу особистості й забезпечити основу для формування власного стилю педагогічної діяльності майбутнього фахівця.

Об'єктом науково-педагогічної практики аспірантів є педагогічна діяльність у закладі фахової передвищої та науково-дослідницька діяльність, що відповідає напряму підготовки аспіранта і пов'язана з тематикою його дисертації.

Предметом науково-педагогічної практики є закономірності, технології, методи, прийоми та засоби педагогічної діяльності в межах професійно орієнтованих дисциплін навчального плану підготовки фахівців за спеціальностями, що відповідають напряму підготовки аспіранта і пов'язані з тематикою його дисертації, а також позанавчальна та науково-дослідницька робота.

Конкретний зміст і завдання кожної з практик, організаційно-методичні засади та засоби і форми підсумкового контролю конкретизуються в програмах практичної підготовки.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

3.1. Педагогічна практика у ЗВО

Педагогічна практика у ЗВО є важливим складником підготовки науково-педагогічних кадрів на третьому освітньо-науковому рівні, що передбачає формування в аспірантів професійних умінь і навичок у процесі ознайомлення з навчальною, методичною, науковою та організаційною діяльністю викладача ЗВО, набуття досвіду професійної діяльності.

Мета практики

Метою педагогічної практики у ЗВО є набуття здобувачами освіти професійних навичок та вмінь здійснення самостійної науково-педагогічної діяльності в конкретних умовах закладу вищої освіти.

Завдання практики

У ході педагогічної практики вирішуються такі **завдання**:

1. Систематизація, розширення і закріплення професійних знань, формування здатності систематично оновлювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності.
2. Розвиток професійних умінь педагогічної діяльності викладача, формування педагогічно важливих якостей, індивідуального стилю педагогічної діяльності, здатності до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, побудови кар'єри, командної взаємодії.
3. Формування вмінь планувати та організовувати навчально-методичну роботу викладача (у межах окремого заняття, теми, курсу); використовувати різноманітні педагогічні методи і прийоми; здібності до методичної рефлексії.
4. Оволодіння практичними навичками науково-методичного забезпечення освітнього процесу в закладі вищої освіти.
5. Стимулювання інтересу до педагогічної професійної діяльності.
6. Формування здатності до пошуку і впровадження прогресивних ідей, практик у професійній та науковій діяльності.
7. Формування здатності самостійно проводити наукові дослідження, ухвалювати рішення, формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації, упроваджувати результати в освітній процес
8. Формування здатності виконувати належні, оригінальні й придатні для опублікування дослідження в галузі теорії і методики вищої освіти та апробувати їх під час наукових заходів різного рівня.

Вимоги до рівня підготовленості здобувачів вищої освіти

Для успішного проходження педагогічної практики у ЗВО аспіранту необхідно володіти:

- знаннями, уміннями і навичками, отриманими у процесі оволодіння освітніми компонентами універсальної складової ОНП «Початкова освіта» зі спеціальності 013 Початкова освіта;
- знаннями форм організації освітнього процесу в ЗВО;
- методикою підготовки й проведення різноманітних видів навчальних занять відповідно до профілю підготовки;
- способами структурування і викладення навчального матеріалу, засобами активізації навчальної діяльності;
- навичками структурування наукового знання і педагогічно грамотного конструювання його в навчальний матеріал;
- основами педагогічного проєктування навчально-методичних комплексів дисциплін відповідно до профілю підготовки;
- навичками систематизації навчальних і виховних завдань;
- уміннями обґрунтування вибору інноваційних освітніх технологій та їх апробації в освітньому процесі;
- навичками діагностування, контролю й оцінки ефективності навчальної діяльності здобувачів освіти;
- методикою аналізу навчальних занять;
- знаннями сучасних науково-дослідницьких і освітніх технологій;
- навичками професійно-особистісної самоосвіти й самовдосконалення.

Компетентності та програмні результати навчання

За час проходження практики аспіранти мають набути таких **компетентностей та результатів навчання:**

Інтегральна компетентність (ІК):

здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та / або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері початкової освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне й практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність спілкуватися українською мовою як державною усно й письмово; конструктивно й неупереджено аналізувати філологічні проблеми на засадах академічної доброчесності та етики наукової співпраці,

демонструвати культуру наукового мовлення під час проведення, презентації та обговорення результатів наукового дослідження.

ЗК 4. Здатність працювати у міжнародному контексті, володіння іноземною мовою (англійською) в обсязі, достатньому для представлення й обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формах, повного розуміння іншомовних наукових текстів відповідно до спеціальності

ЗК 6. Здатність до професійно-педагогічної комунікації, налагодження й підтримки контактів з учасниками наукового дискурсу, до вільного обговорення професійних, комунікативних проблем в усному та писемному форматах наукового мовлення, на високому рівні презентувати дослідницьку роботу науковій спільноті.

ЗК 7. Здатність до проведення самостійних досліджень на сучасному рівні, до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу (лідерство) та підприємливість, ефективно діяти в команді.

Спеціальні компетентності (ФК):

СК 1. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях освітньої галузі та суміжних галузей, бути визнаними на національному та міжнародному рівнях.

СК 2. Здатність застосовувати сучасні методи та інструменти досліджень, цифрові засоби, інструменти, ресурси й технології для провадження досліджень і створення інновацій у сфері початкової освіти, а також в освітній діяльності.

СК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері початкової та вищої освіти, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК 5. Здатність до навчання впродовж життя, безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

СК 6. Здатність здійснювати та організовувати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК 7. Здатність поцінювати й пропагувати високу культуру професійної комунікації, вільно послуговуватися нормами наукового мовлення, розвивати й удосконалювати чуття мови в собі та інших учасників наукового, освітнього дискурсів, усвідомлювати їх цінність, ефективність і важливість, стежити за новітніми публікаціями та нормативними виданнями в початковій і вищій освіті

СК 8. Здатність до застосування комплексного підходу у виявленні, формулюванні та розв'язанні завдань і проблем початкової та вищої освіти; планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, впроваджувати здобуті результати у вітчизняну систему освіти.

СК 9. Здатність розробляти програми науково-педагогічних досліджень згідно з методологічними підходами; визначати науково-педагогічну проблему, формулювати гіпотезу, мету й завдання наукового пошуку, визначати структуру наукової роботи та рубрикацію її змістового наповнення.

СК 10. Здатність організовувати освітній процес на першому рівні (початкова освіта) повної загальної середньої освіти та ЗВО на засадах компетентнісно орієнтованого підходу.

СК 11. Здатність модифікувати, адаптувати, проектувати методи та розробляти методику науково-дослідницької діяльності у початковій та вищій освіті з використанням сучасних комп'ютерних технологій

СК 12. Здатність застосовувати знання основ психолого-педагогічної діяльності, традиційні та інноваційні форми, методи навчання й викладання, педагогічні технології в освітній діяльності.

СК 13. Здатність до професійного розвитку, самоорганізації, самовдосконалення, проектування кар'єри.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Розв'язувати комплексні проблеми професійної діяльності, науки та/або інновацій у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей, створювати передові концептуальні та методологічні знання, реалізовувати інновації відповідно до вимог Концепції НУШ та компетентнісного підходу.

ПРН 2. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми початкової освіти державною й іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

ПРН 4. Глибоко розуміти загальні принципи та методи педагогічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері початкової освіти та у викладацькій практиці з дотриманням норм професійної та академічної етики.

ПРН 5. Аналізувати стан і прогнозувати розвиток початкової освіти в Україні та поза її межами, пропонувати ефективні рішення щодо вирішення проблем початкової освіти, оцінювати результати впровадження інновацій.

ПРН 7. Застосовувати сучасні методи й інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері початкової освіти й у дотичних міждисциплінарних напрямках, для саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя.

ПРН 9. Розробляти й досліджувати концептуальні моделі освітніх процесів і систем, їх наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, організовувати освітній процес у закладах фахової передвищої та вищої освіти.

ПРН 11. Спілкуватися академічною українською та іноземною мовами усно й письмово, продукувати наукові тексти різних жанрів, вільно взаємодіяти в науковому і професійному середовищах, науково комунікувати з фахової тематики з фахівцями різних сфер професійної діяльності.

ПРН 12. Організовувати теоретичне та експериментальне дослідження в галузі вищої та початкової освіти, визначати завдання дослідницького пошуку та ефективно планувати час для отримання необхідних результатів; проєктувати, конструювати, організовувати й аналізувати власну дослідницько-пошукову діяльність і формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації.

ПРН 13. Проєктувати зміст навчання, розроблення та використовувати дидактичні засоби методичного супроводу навчального заняття у вищій та початковій школі, здійснювати діагностику якості освіти.

ПРН 15. Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах вищої та початкової освіти, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних професійних контекстах; інтегрувати та використовувати предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти та трансформувати їх на міжпредметній основі.

ПРН 16. Здійснювати пошук і впроваджувати прогресивні ідеї, практики в професійній і науковій діяльності; дотримуватися принципів академічної доброчесності; проявляти авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності.

ПРН 17. Дбати про власну комунікативну культуру, усвідомлювати необхідність її збагачення та постійного вдосконалення, прагнути до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, побудови кар'єри, командної взаємодії.

Бази практики

Місцями проходження практики можуть слугувати:

- Глухівський НПУ ім. О. Довженка (кафедра, яка забезпечує викладання дисциплін, що відповідають профілю підготовки аспіранта та є близькими за напрямом його дослідження);
- місце роботи аспіранта, якщо посада, яку він обіймає, відноситься до категорії професорсько-викладацького складу, або за умови наявності Договору між Університетом та роботодавцем аспіранта про проходження педагогічної практики;
- інший заклад вищої освіти, який є партнером Університету з освітньо-наукової діяльності, або за умови наявності Договору між Університетом та закладом (установою) про проходження педагогічної практики аспірантами чи Договору про участь у програмах мобільності.

Зміст практики

ОК «Педагогічна практика у ЗВО» передбачено види діяльності, які представлені такими змістовими модулями:

Змістовий модуль 1. Навчальна робота:

- проведення різних видів навчальних занять з дисциплін відповідно до напрямку дисертаційного дослідження аспіранта, з яких:
 - ✓ для денної форми: 3 – лекційні; 3 – практичні або лабораторні;
 - ✓ для заочної форми: 2 – лекційні; 2 – практичні або лабораторні.

Змістовий модуль 2. Методична робота:

- відвідування занять наукового керівника чи викладача кафедри та розгорнутий аналіз 1 лекційного та 1 практичного / лабораторного заняття;
- розроблення методичного супроводу для проведення навчальних занять з дисципліни за вибором аспіранта відповідно до напрямку дослідження (презентації, схеми, ментальні карти, роздаткові матеріали тощо);
- розроблення комплекту тестових завдань для оцінювання якості засвоєного навчального матеріалу з теми за вибором аспіранта в межах дисципліни, що викладається;
- розроблення проекту індивідуального плану викладача за всіма передбаченими розділами на період практики.

Змістовий модуль 3. Науково-дослідна робота:

- розроблення інструментарію та проведення констатувальних досліджень відповідно до теми дисертації аспіранта з подальшим їх обробленням (конкретний обсяг завдання та його зміст визначається науковим керівником);
- підготовка наукової статті відповідно до теми наукового

дослідження;

– оприлюднення наукових результатів на науковій конференції (виступ з доповіддю).

Змістовий модуль 4. Організаційна робота:

– проведення тренінгових занять будь-якого виду (для денної форми – 2, для заочної – 1) за вибором аспіранта відповідно до напрямку дослідження;

– участь у засіданнях кафедри, методичних семінарах тощо.

Терміни проходження практики та її зміст зазначаються в індивідуальному навчальному плані аспіранта та затверджуються науковим керівником.

Організаційні основи практики

Перший етап педагогічної практики у ЗВО охоплює такі завдання:

1) участь у настановній конференції з організації практики. Співбесіда з науковим керівником щодо уточнення завдань і змісту практики;

2) ознайомлення з порядком реалізації основних положень, вимог і документів, що регламентують діяльність Університету; кафедри; професорсько-викладацького складу; ознайомлення з порядком організації планування, ведення та забезпечення освітнього процесу в Університеті;

3) ознайомлення з основами організації навчально-методичної роботи;

4) аналіз навчальних планів спеціальності, що відповідає напрямку дослідження аспіранта, з метою вибору дисциплін, з яких планується проведення навчальних занять, а також робочих програм цих дисциплін; складання сітки проведення занять;

5) відвідування занять наукового керівника чи провідного викладача кафедри з метою вивчення педагогічного досвіду, їх розгорнутий аналіз.

Другий (основний) етап практики передбачає:

1) підготовку планів-конспектів навчальних занять із використанням інноваційних педагогічних технологій та їх методичного забезпечення;

2) проведення навчальних занять згідно з установленим розкладом та відповідно до форми здобуття освіти, що діє в закладі на період практики із дотриманням основних вимог;

3) розроблення власного тестового матеріалу для перевірки якості засвоєного навчального матеріалу з теми за вибором аспіранта в межах дисципліни, що викладається;

4) відвідування занять інших аспірантів-практикантів, у тому числі за допомогою засобів дистанційних технологій; обговорення відвіданих занять, виявлення переваг та недоліків;

5) розроблення інструментарію (анкети, інтерв'ю, опитування,

програми спостережень та ін.) для проведення констатувальних досліджень. Конкретний обсяг завдання та його зміст визначається науковим керівником;

6) підготовку доповіді для участі в науковому заході (конференції, семінарі, вебінарі тощо) за темою дослідження. Публікація наукових матеріалів із дотриманням умов академічної доброчесності;

7) підготовку наукової статті за темою дослідження з подальшою публікацією у фаховому виданні;

8) розроблення проєкту індивідуального плану викладача на період практики;

9) проведення тренінгових занять.

Третій (підсумковий) етап практики пов'язаний із:

1) самооцінкою виконаної роботи (визначення аспірантом, яких помилок припустився через нестачу професійних знань і вмінь (уміння відбору й структурування й візуалізації навчального матеріалу, вміння активізувати здобувачів освіти, організувати їх самостійну діяльність, варіювати методи та технології в процесі викладання дисциплін тощо), а які зумовлені його особистісними якостями (способи взаємодії, рівень емпатії, стиль спілкування, емоційність тощо)). Аналіз результатів практики, рефлексія, самодіагностика власних досягнень за результатами проходження практики шляхом складання звіту про проходження практики;

2) підготовка звітної документації про проходження практики;

3) захист результатів практики у встановленому порядку. Представлення звітних матеріалів про проходження практики.

Керівництво практикою

Загальне керівництво практикою покладається на завідувача випускової кафедри.

Безпосереднє керівництво практикою аспіранта, науково-методичне консультування та поточний контроль за виконанням програми практики здійснюється його науковим керівником, який:

– забезпечує планування, чітку організацію та облік результатів практики;

– затверджує загальний план-графік практики, його місце в системі індивідуального планування аспіранта;

– надає методичну допомогу в плануванні та організації навчальної взаємодії;

– контролює роботу аспіранта під час проходження практики, уживає заходи щодо ліквідації недоліків в її організації;

– готує відгук про роботу аспіранта під час проходження практики.

Підсумки практики

За підсумками проходження практики аспірант у триденний термін після її завершення подає:

науковому керівнику:

- 1) проєкт індивідуального плану викладача за всіма передбаченими розділами на період проходження практики;
- 2) плани-конспекти – 6 (4 – для заочної форми) занять з дисципліни за вибором аспіранта з розробленим методичним супроводом, з яких:
 - 3 лекційні (2 – для заочної форми);
 - 3 практичні / семінарські або лабораторні (2 – для заочної форми);
- 3) комплект тестових завдань для перевірки засвоєного навчального матеріалу з теми за вибором аспіранта в межах дисципліни, що викладається;
- 4) плани-конспекти – 2 (1 – для заочної форми) тренінгових занять з розробленим методичним супроводом;
- 5) заповнену таблицю (за умови дистанційної форми навчання в закладі проходження практики):

п/п	Навчальна дисципліна (інший вид роботи)	Дистанційна технологія, якою послуговувався	Лінки, коди Classroom тощо

- 6) аналіз 1 лекційного і практичного занять (матеріали додатку В);
- 7) матеріали констатувальних досліджень;
- 8) тези доповіді для участі в науково-практичній конференції;
- 9) матеріали статті з проблеми дисертації;

завідувачу аспірантури та докторантури:

- загальний звіт про проходження практики (результати проходження практики за всіма передбаченими модулями, сітка занять (дати проведення, академічна група, тема, види занять) з елементами самоаналізу проведеної роботи, підписаний завідувачем кафедри за місцем проходження практики та гарантом ОНП);
- відгук наукового керівника про проходження практики аспірантом;
- витяг з протоколу засідання кафедри, до якої аспірант був направлений для проходження практики, про затвердження звіту.

Підбиття підсумків проходження практики аспірантами здійснюється на звітній конференції за участю гарантів ОНП та наукових керівників аспірантів, що передбачає захист результатів практики у вигляді мультимедійної презентації та доповіді аспіранта, відповіді на запитання.

До захисту допускаються здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які в повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених п. 3.1.

Аспіранти, які не виконали індивідуальний план проходження практики, до її захисту не допускаються.

Аспіранти, які не виконали програму практики з поважних причин, що має бути підтверджено документально, направляються на практику повторно у вільний від навчання час.

Аспіранти, які не пройшли практику або не виконали програму практики без поважних причин і отримали негативну характеристику, незадовільну оцінку під час захисту звіту, повинні ліквідувати заборгованість з проходження практики в терміни, встановлені кафедрою, за якою вони закріплені.

3.2. Науково-педагогічна практика

Науково-педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньо-наукової програми для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 013 Початкова освіта, що передбачає формування в аспірантів професійних умінь і навичок у процесі ознайомлення з навчальною, методичною та організаційною діяльністю викладача закладу фахової передвищої освіти, та набуття досвіду професійної діяльності.

Діяльність аспірантів під час науково-педагогічної практики є аналогом професійної діяльності, оскільки організовується в реальних умовах роботи в підрозділах закладів фахової передвищої освіти.

Мета практики

Метою науково-педагогічної практики є поглиблення, апробація та закріплення теоретичних знань і практичних умінь, навичок, формування у здобувачів освіти системи здатностей здійснювати професійну діяльність в освітньому середовищі закладу фахової передвищої освіти на продуктивному рівні; набуття досвіду самостійної науково-дослідної роботи та педагогічної діяльності в контексті теми наукової проблеми; опанування загальними та фаховими компетентностями й соціальними навичками, що дозволяють ефективно реалізовувати педагогічну діяльність в закладах фахової передвищої освіти педагогічного профілю; виконання завдань

констатувального етапу педагогічного експерименту в закладах першого рівня загальної середньої освіти в межах науково-педагогічного дослідження за темою дисертації.

Завдання практики

Основними завданнями педагогічної практики є:

закріплення, розширення та поглиблення теоретичних знань із психолого-педагогічних, фахових дисциплін у науково-дослідницькій діяльності;

оволодіння практичними навичками навчально-методичного забезпечення освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти;

набуття досвіду самостійної організації освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти (проведення різних видів навчальних занять (лекційних, практичних, консультацій тощо) з використанням інноваційних освітніх технологій;

набуття досвіду науково-дослідницької діяльності, оволодіння сучасними методами та технологіями роботи з науковою інформацією та емпіричними даними (аналіз, синтез, узагальнення);

формування вмінь створювати і підтримувати оптимальне освітнє середовище, що сприятиме досягненню навчальних цілей;

формування потреби в самоосвіті, професійному зростанні, саморозвитку, самореалізації та науково-дослідницькій активності;

засвоєння сучасних методів проведення науково-педагогічних досліджень, оброблення й аналізу їх результатів;

адаптування міждисциплінарних знань і вмінь в організації та проведенні експериментального дослідження;

застосування сучасних діагностичних інструментів і засобів у науково-педагогічних дослідженнях;

опанування засобів презентації (і візуалізації) результатів педагогічного експерименту;

формування здатності впровадження сучасних цифрових технологій у педагогічному експериментуванні;

опублікування наукових результатів у збірниках матеріалів конференцій, у фахових виданнях;

участь у науковій конференції, семінарі: підготовка та виступ з доповіддю;

розвиток дослідницької культури, формування академічної доброчесності під час провадження освітнього процесу, дослідницької діяльності.

Вимоги до рівня підготовки здобувачів вищої освіти третього рівня

Для успішного проходження науково-педагогічної практики аспіранту необхідно володіти:

- знаннями, вміннями і навичками, отриманими при вивченні освітніх компонентів універсальної складової ОНП з наукової спеціальності;
- знаннями форм організації освітнього процесу в закладі фахової передвищої та першого рівня загальної середньої освіти;
- методикою підготовки й проведення різноманітних видів навчальних занять;
- методикою аналізу навчальних занять;
- знанням сучасних науково-дослідницьких і освітніх технологій;
- навичками професійно-особистісної самоосвіти й самовдосконалення;
- способами структурування і пред'явлення навчального матеріалу, засобами активізації навчальної діяльності;
- основами педагогічного проєктування навчально-методичних комплексів дисциплін відповідно до профілю підготовки;
- навичками структурування наукового знання і педагогічно грамотного конструювання його в навчальний матеріал;
- навичками систематизації навчальних і виховних завдань;
- уміннями обґрунтування вибору інноваційних освітніх технологій та їх апробації в освітньому процесі;
- навичками діагностики, контролю й оцінки ефективності навчальної діяльності здобувачів освіти; уміннями проводити різні види навчальних занять, керувати науково-дослідницькою роботою здобувачів освіти відповідно до профілю підготовки.

Компетентності та програмні результати навчання

За час проходження практики аспіранти мають набути таких компетентностей:

Інтегральна:

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері початкової освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК 3. Здатність спілкуватися українською мовою як державною усно й письмово; конструктивно й неупереджено аналізувати філологічні проблеми на засадах академічної доброчесності та етики наукової співпраці, демонструвати культуру наукового мовлення під час проведення, презентації та обговорення результатів наукового дослідження.

ЗК 5. Здатність використовувати цифрові технології в професійній і науковій діяльності.

ЗК 6. Здатність до професійно-педагогічної комунікації, налагодження й підтримки контактів з учасниками наукового дискурсу, до вільного обговорення професійних, комунікативних проблем в усному та писемному форматах наукового мовлення, на високому рівні презентувати дослідницьку роботу науковій спільноті.

ЗК 7. Здатність до проведення самостійних досліджень на сучасному рівні, до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу (лідерство) та підприємливість, ефективно діяти в команді.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях освітньої галузі та суміжних галузей, бути визнаними на національному та міжнародному рівнях.

СК 2. Здатність застосовувати сучасні методи та інструменти досліджень, цифрові засоби, інструменти, ресурси й технології для провадження досліджень і створення інновацій у сфері початкової освіти, а також в освітній діяльності.

СК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері початкової та вищої освіти, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК 5. Здатність до навчання впродовж життя, безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

СК 6. Здатність здійснювати та організовувати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК 7. Здатність поцінювати й пропагувати високу культуру професійної комунікації, вільно послуговуватися нормами наукового мовлення, розвивати й удосконалювати чуття мови в собі та інших учасників наукового, освітнього дискурсів, усвідомлювати їх цінність, ефективність і важливість, стежити за новітніми публікаціями та нормативними виданнями в початковій і вищій освіті.

СК 9. Здатність розробляти програми науково-педагогічних досліджень згідно з методологічними підходами; визначати науково-педагогічну проблему, формулювати гіпотезу, мету й завдання наукового пошуку, визначати структуру наукової роботи та рубрикацію її змістового наповнення.

СК 10. Здатність організовувати освітній процес на першому рівні (початкова освіта) повної загальної середньої освіти та ЗВО на засадах компетентнісно орієнтованого підходу.

СК 11. Здатність здійснювати кількісну та якісну обробку результатів науково-педагогічного дослідження.

СК 13. Здатність застосовувати знання основ психолого-педагогічної діяльності, традиційні та інноваційні форми, методи навчання й викладання, педагогічні технології в освітній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Розв'язувати комплексні проблеми професійної діяльності, науки та/або інновацій у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей, створювати передові концептуальні та методологічні знання, реалізовувати інновації відповідно до вимог Концепції НУШ та компетентнісного підходу.

ПРН 2. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми початкової освіти державною й іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

ПРН 3. Формулювати й перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, узагальнювати результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень у сфері початкової освіти.

ПРН 4. Глибоко розуміти загальні принципи та методи педагогічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері початкової освіти та у викладацькій практиці з дотриманням норм професійної та академічної етики.

ПРН 5. Аналізувати стан і прогнозувати розвиток початкової освіти в Україні та поза її межами, пропонувати ефективні рішення щодо вирішення проблем початкової освіти, оцінювати результати впровадження інновацій.

ПРН 6. Застосовувати сучасні інструменти й технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних

великого обсягу та/ або складної структури, технології роботи з відкритими даними, базами даних та інформаційними системами.

ПРН 7. Застосовувати сучасні методи й інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері початкової освіти й у дотичних міждисциплінарних напрямках, для саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя.

ПРН 9. Розробляти й досліджувати концептуальні моделі освітніх процесів і систем, їх наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, організувати освітній процес у закладах фахової передвищої та вищої освіти.

ПРН 11. Спілкуватися академічною українською та іноземною мовами усно й письмово, продукувати наукові тексти різних жанрів, вільно взаємодіяти в науковому і професійному середовищах, науково комунікувати з фахової тематики з фахівцями різних сфер професійної діяльності.

ПРН 12. Організувати теоретичне та експериментальне дослідження в галузі початкової освіти, визначати завдання дослідницького пошуку та ефективно планувати час для отримання необхідних результатів; проектувати, конструювати, організувати й аналізувати власну дослідницько-пошукову діяльність і формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації.

ПРН 16. Здійснювати пошук і впроваджувати прогресивні ідеї, практики в професійній і науковій діяльності; дотримуватися принципів академічної доброчесності; проявляти авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності.

ПРН 17. Дбати про власну комунікативну культуру, усвідомлювати необхідність її збагачення та постійного вдосконалення, прагнути до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, побудови кар'єри, командної взаємодії.

Бази практики

Місцями проходження практики можуть слугувати:

- заклади фахової передвищої освіти;
- заклади першого рівня загальної середньої освіти (для проведення констатувальних досліджень за темою дисертації).

Зміст практики

Науково-педагогічна практика передбачає такі види діяльності, які представлені трьома змістовими модулями:

Модуль 1	
Навчально-методична робота в закладах фахової передвищої освіти (2 тижні)	
1.1. Навчальна робота	
1.	Проведення різних видів навчальних занять в закладах фахової передвищої освіти з дисципліни відповідно до напрямку дисертаційного дослідження аспіранта, з яких: для денної форми – 2 лекційні; 2 практичні; для заочної форми – 1 лекційне; 1 практичне; проведення консультацій для студентів з дисципліни за вибором аспіранта. Дотримання взаємозв'язку науково-дослідницького та навчального складників під час використання дидактичного матеріалу, послуговування власними науковими дослідженнями як засобом удосконалення організації та реалізації освітнього простору.
1.2. Методична робота	
2.	Розроблення проєкту силябусу з дисципліни за вибором відповідно до тематики дисертаційного дослідження аспіранта.
3.	Розроблення методичного супроводу для проведення навчальних занять з дисципліни за вибором аспіранта відповідно до напрямку дослідження (лекційні заняття – 2; практичні заняття – 2; презентації, схеми, ментальні карти, роздаткові матеріали тощо).
4.	Розроблення комплекту тестових завдань для підсумкового оцінювання якості засвоєного навчального матеріалу з дисципліни за вибором аспіранта відповідно до напрямку дослідження.
5.	Підготовка доповіді на методичному об'єднанні / семінарі з обраної тематики дослідження. Участь у засіданнях кафедри, методичних семінарах тощо.
Модуль 2	
Дослідницька робота в закладах першого рівня загальної середньої освіти (2 тижні)	
6.	<i>Підготовчий етап:</i> підготовка до проведення констатувального етапу дослідження; визначення репрезентативності експериментальної вибірки; визначення логіки організації і провадження експериментального дослідження.
7.	<i>Експериментальний етап:</i> організація і проведення експериментальних зрізів; обробка отриманих експериментальних результатів із застосуванням статистичних методів чи якісних характеристик досліджуваного феномену.
8.	<i>Підсумковий етап:</i> самоаналіз виконаної роботи (визначення

	аспірантом, яких помилок припустився через нестачу професійних знань і умінь, яких - через особистісні якості (способи взаємодії, рівень емпатії, стиль спілкування, емоційність тощо).
Модуль 3 Науково-дослідницький складник (1 тиждень)	
9.	Оприлюднення результатів експериментального дослідження (підготовка публікаційних матеріалів, участь у конференціях, семінарах тощо). Самоаналіз результатів практики, рефлексія, самодіагностика власних досягнень за результатами проходження практики. Викладення основних результатів експериментального дослідження на засіданні кафедри.
10.	Підготовка звітної документації про проходження науково-педагогічної практики. Захист результатів практики.

Терміни проходження практики та її зміст зазначаються в індивідуальному навчальному плані аспіранта та затверджуються науковим керівником.

Організаційні основи практики

Перший етап науково-педагогічної практики охоплює такі завдання:

1. Оформлення договорів про проходження практики.
2. Участь в настановній конференції з організації науково-педагогічної практики. Співбесіда з науковим керівником щодо уточнення завдань і змісту практики.
3. Ознайомлення з порядком реалізації основних положень, вимог і документів, що регламентують діяльність закладу, який є базою практики; відділення; викладацького складу. Ознайомлення з порядком організації планування, ведення та забезпечення освітнього процесу в закладі освіти.
4. Ознайомлення з основами організації навчально-методичної роботи в закладі фахової освіти.
5. Аналіз навчальних планів спеціальності, що відповідає напряму дослідження аспіранта, з метою вибору дисциплін, з яких планується проведення навчальних занять, а також робочих програм цих дисциплін. Складання сітки проведення занять.
6. Відвідування занять та їх аналіз з метою вивчення педагогічного досвіду провідних викладачів відділення закладу фахової передвищої освіти тощо.

7. Відвідування занять інших аспірантів-практикантів, в тому числі за допомогою засобів дистанційних технологій. Обговорення відвіданих занять, виявлення переваг та недоліків.

8. Підготовка планів-конспектів навчальних занять із використанням інноваційних педагогічних технологій та їх методичного забезпечення, а також власних напрацювань у контексті дисертаційного дослідження.

9. Підготовка та коригування експериментальних матеріалів для проведення дослідження в початковій школі.

Другий етап науково-педагогічної практики передбачає:

1. Ознайомлення із організацією освітнього процесу в закладі першого рівня загальної середньої освіти (нормативні засади, учнівський колектив, освітнє середовище тощо).

2. Проведення констатувального етапу дослідження в закладі першого рівня загальної середньої освіти.

3. Опрацювання отриманих експериментальних результатів дослідження.

Третій етап науково-педагогічної практики передбачає:

1. Оприлюднення результатів експериментального дослідження (підготовка публікаційних матеріалів (тез, статті відповідно до теми дослідження), оприлюднення результатів на науковій конференції, семінарі, вебінарі (виступ із доповіддю)).

2. Самоаналіз результатів практики, рефлексія, самодіагностика власних досягнень за результатами проходження практики.

3. Викладення основних результатів експериментального дослідження на засіданні кафедри. Презентація ключових ідей щодо подальшої реалізації дослідження.

4. Підготовлення звітної документації про проходження науково-педагогічної практики.

5. Захист результатів практики у встановленому порядку.

Керівництво практикою

Загальне керівництво практикою покладається на завідувача випускової кафедри.

Безпосереднє керівництво практикою аспіранта, науково-методичне консультування та поточний контроль за виконанням програми практики здійснюється його науковим керівником, який:

- забезпечує планування, чітку організацію та облік результатів практики;
- затверджує загальний план-графік практики, його місце в системі індивідуального планування аспіранта;

- надає методичну допомогу в плануванні та організації навчальної взаємодії;
- контролює роботу аспіранта під час проходження практики, вживає заходи щодо ліквідації недоліків в її організації;
- готує відгук про роботу аспіранта під час проходження практики.

У разі проходження науково-педагогічної практики аспірантом в іншому закладі вищої освіти України чи за її межами, керівником практики від бази практики призначається досвідчений науково-педагогічний (педагогічний) працівник, який:

- спільно з науковим керівником аспіранта надає методичну допомогу в підготовці й проведенні занять, організації роботи зі студентським колективом тощо;
- затверджує плани-конспекти занять (до початку проведення), бере участь у обговоренні й оцінює рівень проведення занять;
- на засіданнях кафедри доповідає про результати проходження практики;
- готує відгук про проходження практики аспірантом.

Після закінчення практики науковому керівникові аспіранта подається звітна документація та відгук про роботу аспіранта за підписом керівника практики від бази практики.

Підсумки практики

Вимоги до звітної документації

За підсумками проходження практики аспірант у триденний термін після її завершення подає:

науковому керівнику (керівнику практики):

- 1) проєкт індивідуального графіку проходження практики за всіма передбаченими розділами;
- 2) проєкт робочої програми дисципліни за вибором відповідно до тематики дисертації;
- 3) проєкт силабусу з дисципліни за вибором аспіранта відповідно до тематики дисертації;
- 4) плани-конспекти 4 (2 – для заочної форми) занять з дисципліни за вибором аспіранта з елементами навчально-методичних напрацювань згідно теми дисертаційного дослідження та розробленим методичним супроводом, з яких:
 - 2 – лекційні (1 – для заочної форми);
 - 2 – практичні або лабораторні (1 – для заочної форми);

- 5) комплект тестових завдань для підсумкового оцінювання якості засвоєного матеріалу з дисципліни за вибором аспіранта;
- 6) заповнену таблицю, за умови дистанційної форми навчання в закладі проходження практики:

п/п	Навчальна дисципліна (інший вид роботи)	Дистанційна технологія, якою послуговувався	Лінки, коди Classroom тощо

- 7) програму експерименту та його матеріали (матеріали додатку В);
- 8) доповідь для участі у науково-практичній конференції;
- 9) матеріали статті з проблеми дисертації.

завідувачу аспірантури та докторантури:

- загальний звіт про проходження практики (результати проходження практики за всіма передбаченими модулями, сітка занять (дати проведення, академічна група, тема, види занять) з елементами самоаналізу проведеної роботи, підписаний завідувачем кафедри (відділення) за місцем проходження практики аспірантом та гарантом ОНП);
- відгук наукового керівника про проходження практики аспірантом;
- витяг з протоколу засідання циклової комісії чи педради про затвердження звіту.

Підбиття підсумків проходження практики аспірантами здійснюється на звітній конференції за участю гарантів ОНП та наукових керівників аспірантів, що передбачає захист результатів практики у вигляді презентації та доповіді аспіранта.

До захисту допускаються здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених Програмою.

Аспіранти, які не виконали індивідуальний план проходження практики, до її захисту не допускаються.

Аспіранти, які не виконали програму практики з поважних причин, що має бути підтверджено документально, направляються на практику повторно у вільний від навчання час.

Аспіранти, які не пройшли науково-педагогічну практику або не виконали програму практики без поважних причин, які отримали негативну характеристику, незадовільну оцінку при захисті звіту, повинні ліквідувати заборгованість по проходженню практики в терміни, встановлені кафедрою, за якою вони закріплені.

3.3. Система оцінювання практичної підготовки

З огляду на важливість встановлення рівня практичної підготовленості здобувачів вищої освіти третього рівня до професійної діяльності, формою підсумкового контролю з ОК 10 «Педагогічна практика у ЗВО» та ОК 11 «Науково-педагогічна практика» є диференційований залік, що передбачає, крім виставлення оцінки «зараховано»/«незараховано», оцінювання результатів практики за 100-бальною шкалою на основі другого типу оцінювання, який містить такі складники: стартовий – оцінювання результатів виконання завдань практики; підсумковий – оцінювання науковим керівником наданої звітної документації та захисту результатів практики.

Практика оцінюється відповідно до наступного розподілу балів за видами робіт, що підлягають контролю:

«Педагогічна практика у ЗВО»

Вид роботи	Кількість балів (макс.)
Змістовий модуль 1 «Навчальна робота»	40 балів
Змістовий модуль 2 «Методична робота»	20 балів
Змістовий модуль 3 «Науково-дослідна робота»	20 балів
Змістовий модуль 4 «Організаційна робота»	10 балів
Звітна документація та захист практики	10 балів
Всього	100 балів

Науково-педагогічна практика

Вид роботи	Кількість балів (макс.)
Змістовий модуль 1. Навчально-методична робота в закладах фахової передвищої освіти	30 балів
Змістовий модуль 2. Дослідницька робота в закладах першого рівня загальної середньої освіти	30 балів
Змістовий модуль 3. Науково-дослідницький складник	30 балів
Звітна документація та захист практики	10 балів
Всього	100 балів

Критерії оцінювання результатів практики:

- креативність, активність, ініціативність аспіранта у процесі виконання завдань практики;
- якість, коректність, теоретична ґрунтовність та практична доцільність розроблених методичних матеріалів;
- ґрунтовність репрезентації власного наукового доробку;
- змістовність виступу на конференції;
- дотримання аспірантами етичних правил, правил внутрішнього розпорядку Університету;
- повнота, логічність і досконалість звіту про проходження практики.

Підсумкову оцінку практики виставляє науковий керівник аспіранта на основі представлених звітних матеріалів та виступу аспіранта під час звітної конференції.

Шкала оцінювання

За школою ECTS	За 100 бальною шкалою ECTS	Значення оцінки за рівнями сформованості ЗК, ФК, ПРН
A	90-100	Високий рівень володіння ЗК, СК, ПРН
B	82-89	Достатній рівень володіння ЗК, СК, ПРН
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння ЗК, СК, ПРН
D	64-73	Середній рівень володіння ЗК, СК, ПРН
E	60-63	Рівень оволодіння ЗК, СК, ПРН нижче середнього
FX	35-59	Низький рівень сформованості ЗК, СК, ПРН
F	1-34	Дуже низький рівень сформованості ЗК, СК, ПРН

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Психологічний складник

1. Антонова Н. О. Ціннісні орієнтації студентів з різним типом готовності до професійної діяльності психолога. *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. № 2. С. 31–35.
2. Бондаренко О. Ф. Психологічні особливості сучасної студентської молоді та проблеми професійної підготовки психологів-практиків. *Практична психологія та соціальна робота*. 2003. № 4. С. 8–11.
3. Бочелюк В.Й., Зарицька В.В. Педагогічна психологія: навч. посібник К.: ЦНЛ, 2006. 248 с.
4. Варій М.І. Загальна психологія:: підручник (рекоменд. МОН) К.: ЦУЛ, 2009.
5. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для ВНЗ / О.Г. Видра ; Міністерство освіти і науки України ; Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 111 с.
6. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. К.: Каравела, 2007. 400 с.
7. Власова О.І. Педагогічна психологія: навч.посібник. К.: Либідь, 2005. 400 с.
8. Гріньова О.М., Терещенко Л.А. Дитяча психодіагностика: навчально-методичний посібник. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 227 с.
9. Дуткевич Т. В., Савицька О. В. Практична психологія: вступ до спеціальності: навч. посіб. 2-е вид. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256 с.
10. Ільїна Н.М., Мисник С.О. Загальна психологія: теорія та практикум : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2011. 352 с.
11. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навчальний посібник. За заг. ред.. В.М. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2007. 400 с.
12. Кутішева В.П., Ставицька С.О. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум: навч. посібник К.: Каравела, 2009. 448 с.
13. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навч. посібник Київ : Центр учб. літ., 2016. 125 с. (<https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=be5203f4b34bd335a58fdc62ad20d02d>)
14. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія.: навч. посіб. / Т.М. Лисянська. К: Каравела, 2016. 264 с.

15. Мисник С. О., Донець С.І. Ознайомлювальна (навчальна) практика в системі підготовки практичних психологів: методичні рекомендації / за заг. ред. В. М. Поліщука. Глухів : РВВ ГДПУ ім. О. Довженка, 2018. 74 с.
16. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 464 с
17. Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. та ін. Етичний кодекс практичного психолога. *Основи практичної психології*. К.: Либідь, 2001. С. 504–509.
18. Поліщук В.М. Виховання особистості: повсякдення і стереотипи. Глухів, 2004.
19. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2005. 220 с.
20. Поліщук В.М. Криза 13 років: феноменологія, проблеми. Суми, 2007.
21. Поліщук С.А. Вольовий розвиток дітей молодшого шкільного віку. Суми, 2005.
22. Поліщук С.А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів : навчально-методичний посібник. Глухів, РВВ ГНПУ ім. О.Довженка, 2012. 134 с.
23. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію : навчальний посібник [2-е вид.]. К. : Каравела, 2010. 232 с.
24. Психологічна діагностика інтелекту, мислення, креативності дитини / упоряд.: С. Максименко, Л. Кондратенко, О. Главник. Київ : Мікрос СВС, 2003. 112 с.
25. Психологічна практика : метод посіб / укл Гільова Л Л, Дворніченко Л. Л., Мотрук Т. О. [2-е вид., випр. і доп.]. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. 96 с.
26. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навч. посіб. К. : Академвидав, 2007. 424 с.
27. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навч. Посібник К. : Академвидав, 2009. 360 с. (<https://academia-ps.com.ua/product/26>) URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=e4fe3dcbbbc0e8bf2de1f72463c2e4fa> (дата звернення 1.10.2024).
28. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ: Центр учб. літ., 2018. 375с. 108.

29. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник. К.: Каравела, 2008. 400 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk743646.pdf> (дата звернення 1.10.2024).

30. Степанов О.М. Педагогічна психологія : навч. посібник К. : Академвидав, 2011. 414 с. (<https://academia-pc.com.ua/product/271>) URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=efdf612e9f0af4fed8874aad426ba27b> (дата звернення 1.10.2024).

31. Токарева Н.М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ, 2017. 548 с. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/handle/0564/1758> (дата звернення 1.10.2024).

Мовно-літературна освітня галузь

Основна література

1. Вашуленко М. С. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.
2. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод. посіб. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018. 400 с.
3. Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2 частинах). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018.
4. Вашуленко М. С., Дубовик С. Г. Українська мова та читання : підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2 ч.). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 144 с.
5. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А., Дубовик С. Г. Українська мова та читання : підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2 ч.). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.
6. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А., Дубовик С. Г. Українська мова та читання : підручник для 4 класу ЗЗСО (у 2 ч.). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2021. 168 с.
7. Вашуленко О.В. Формування у молодших школярів умінь створювати власні висловлювання на уроках літературного читання / [Електронне видання]: методичні рекомендації. Київ: Педагогічна думка, 2020. 71 с.

8. Державний стандарт початкової освіти. *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи*. Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 92–122.
9. Закон України «Про освіту». *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи*. Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 3 – 91.
10. Інноваційні технології навчання української мови та літературного читання в початковій школі: навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка; за заг. ред. Н. В. Гудими. Кам'янець-Подільський : Друк-сервіс, 2018. 166 с.
11. Коваль Г., Деркач Н., Наумчук М. *Методика викладання української мови*. Навч. посіб. Т. : Астон, 2018. 287 с.
12. Котик Т.М. *Методика навчання української мови в початковій школі : Навчально-методичний посібник для студентів дистанційної форми навчання спеціальності «Початкова освіта»*. Івано-Франківськ, 2015. 295 с.
13. *Методика навчання каліграфічного письма в початковій школі : навчальний посібник для студентів денної та заочної форм навчання педагогічних закладів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта / упорядник Н. О. Янко*. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2021. 92 с.
14. *Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка*. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
15. *Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу (затверджено наказом МОН України від 27.08.2019 р. № 1154)*. *Учитель початкової школи*. 2019. № 9.(вкладка);
16. *Наказ МОН від 16.09.2020 №1146 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів третіх і четвертих класів Нової української школи»*.
17. *Нова українська школа: Порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М.* Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяда», 2017. 206 с.
18. *Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2 частинах)*. Київ : Оріон, 2018.
19. *Пономарьова К. І., Гайова Л. А. Українська мова та читання : підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 4 частинах)*. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 80 с.

20. Пономарьова К. І., Гайова Л. А. Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 4 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 80 с.

21. Пономарьова К. І., Гайова Л. А. Українська мова та читання : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. 160 с.

22. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.

23. Прищепа О. Ю. Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.

24. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн. Київ : Грамота, 2012. 504 с.

25. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник/ Савченко О. Я. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. - 104 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/posibnyk_savchenko_pereverstano_.pdf (дата звернення 1.10.2024).

26. Савченко О.Я. Уміння вчитися — ключова компетентність молодшого школяра посібник; Савченко О.Я. Київ: Педагогічна думка, 2014. 176 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/savchenko.indd_2014.pdf (дата звернення 1.10.2024).

27. Бадер В. І. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів. 1–4 класи: Навч. пос. Донецьк: ВДБВ «ДОНБАС», 2013. 160 с.

28. Технології формування навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу : метод. посіб. / Надія Бібік, Валентина Мартиненко, Оксана Вашуленко, Наталія Листопад, Тетяна Юношева ; Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ початкової освіти ім. О. Я. Савченко. Київ, 2023. 408 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/11/Posibnyk_2023-3.pdf (дата звернення 1.10.2024).

29. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи. Київ : Видавництво «Світоч», 2019. С. 114 – 125. С. 244–254.

Додаткова література

1. Бадзюк О. Розвиток мовлення. Написання докладного переказу. II цикл навчання (3–4 класи). *Початкова школа*. 2020. № 5–6.

2. Баранова Н., Коцур Н. Дослідницька та експериментальна діяльність в умовах НУШ. *Початкова школа*. 2019. № 9.
3. Бурлака С. «Що ж ти нам, весно, принесла...». *Початкова школа*. 2019. № 6.
4. Василега Ольга. Адаптаційно-ігровий цикл навчання: урахування вікових особливостей дітей 6–8-річного віку в контексті впровадження НУШ. *Учитель початкової школи*. 2019. № 9.
5. Вашуленко М., Дубовик С. Методичні рекомендації до роботи за новим підручником «Українська мова», 2 клас. *Початкова школа*. 2019. № 7.
6. Вашуленко М., Вашуленко О. Про роботу за Букварем нового видання. *Початкова школа*. 2018. № 8.
7. Вашуленко М., Дубовик С. Тематично-календарне планування з української мови, 2 клас. *Початкова школа*. 2019. № 8.
8. Вашуленко М., Дубовик С. Формування в учнів початкових класів дослідницьких умінь на матеріалі програмового курсу української мови. *Початкова школа*. 2020. № 3. № 4.
9. Гетьман Оксана. Щоб у навчанні мати успіхи помітні, освоюєм стратегії новітні. Застосування прийомів розвитку критичного мислення. *Учитель початкової школи*. 2019. № 9.
10. Гойда Т. Урок навчання грамоти (читання), 1 клас (за підручником К. Пономарьової «Українська мова. Буквар». 1 клас. Частина 2). *Початкова школа*. 2020. № 9.
11. Губрева С. Вправи для розвитку критичного мислення. *Початкова школа*. 2019. № 11.
12. Гузь О. Актуальні шляхи удосконалення читацької компетентності учнів в умовах НУШ. *Початкова школа*. 2019. № 5.
13. Гуцалюк Т. У дивосвіті мови (Квест для учнів 2 класів). *Початкова школа*. 2019. № 2.
14. Дейнека К. Урок зв'язного мовлення у 2 класі. *Початкова школа*. 2020. № 10.
15. Дробчак Я., Кутняк І. Урок-мандрівка як засіб формування в учнів початкової школи ключових компетентностей. *Початкова школа*. 2019. № 6.
16. Заєць Л. Інтегрований урок навчання грамоти та курсу «Я досліджую світ», 1 клас. *Початкова школа*. 2019. № 9.
17. Захарійчук М. Особливості роботи за навчально-методичним комплектом з української мови до підручника «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 1» (автор М. Д. Захарійчук). *Початкова школа*. 2020. № 9.

18. Захарійчук М. Реалізація завдань Нової української школи на основі навчального змісту Букваря (авт. М.Захарійчук). *Початкова школа*. 2018. № 8.
19. Зенченко Т.Ф. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування комунікативної компетентності в учнів засобами інтерактивних технологій: європейський досвід. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка») Випуск № 10(44). Київ. 2024. С.191-204. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-191-203](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-191-203).
20. Зенченко Т.Ф. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації мети мовно-літературної освітньої галузі за допомогою інтерактивних технологій. *Вісник науки і освіти*. Випуск № 11(29). Київ. 2024. С.1131-1145. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1131-1144](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1131-1144).
21. Зозуляк А. Розвиток творчої особистості молодшого школяра в системі навчання за науково-педагогічною програмою «Інтелект України». *Початкова школа*. 2019. № 2.
22. Здорова В., Джулинська І., Павленко Л., Шевченко О. ЛЕГО-технологія для української мови. *Початкова школа*. 2019. № 12.
23. Іщенко О., Логачевська С. Інтегрований підручник як основа формування «компетенцій майбутнього» в учнів Нової української школи. *Початкова школа*. 2019. № 2.
24. Іваненко О. Розвиток емоційного інтелекту на прикладі складання есе. *Початкова школа*. 2019. № 8.
25. Карпищенко Наталія, Кузнецова Світлана. Овочі смачненькі, гарні і корисні приємно нам вивчати і куштувати, звісно! Конспект занять інтегрованого навчального дня у 1-му класі. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7 – 8.
26. Кистанчук Н. Урок-казка з української мови в 1 класі. *Початкова школа*. 2020. № 9.
27. Киян Л. «Робот», «річка», «рід» – тепер ми вивчаєм букву «Р». Інтегрований урок у 1-му класі. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7–8. (Електронна частина. С.31)
28. Клименко А. Система вивчення будови слова у початковій школі. *Початкова школа*. 2015. № 5.
29. Космовський Б. Конструювання і моделювання в Новій українській школі. *Початкова школа*. 2019. № 6.

30. Костенко О. Ми хочемо, щоб подружились з нами частини мови і комп'ютерні програми. Урок української мови у 3-му класі. *Учитель початкової школи*. 2020. № 1. С.23–25.
31. Котяхова Н. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів у контексті Нової української школи. *Початкова школа*. 2019. № 6.
32. Красоткіна Н. Розвиваємо у дітей спостережливість. *Початкова школа*. 2018. № 1.
33. Кріль О. Формування громадянських та соціальних компетентностей у молодших школярів. *Початкова школа*. 2019. № 9.
34. Крюкова О. Урок української мови, 2 клас. *Початкова школа*. 2019. № 5.
35. Кузнецова С. Комбінований урок-подорож з української мови, образотворчого мистецтва та музичного мистецтва в 3 класі. *Початкова школа*. 2019. №11.
36. Курило В., Остроуменко А. Створення успішного освітнього середовища для гармонійного розвитку молодшого школяра. *Початкова школа*. 2019. № 2.
37. Куріпта В. У грі вивчати букви веселіше. Урок пройде цікаво і жвавіше. Ігри з навчання грамоти у 1-му класі. *Учитель початкової школи*. 2020. № 1. С.32–35.
38. Лаврів Н. Квест «Мандрівка країною знань». *Початкова школа*. 2019. № 5.
39. Лапуренко В. Журавлики-журавлі (4 клас). *Початкова школа*. 2019. № 9
40. Лизак Н. Мета і завдання уроків читання у післябукварний період навчання грамоти. *Початкова школа*. 2019. № 2.
41. Лобчук О. Формування мовленнєвого етикету у молодших школярів. *Початкова школа*. 2017. № 7.
42. Марченко Л. Система вправ з розвитку критичного мислення на уроках в початкових класах. *Початкова школа*. 2018. № 1
43. Мельник О. Підготовка вчителів початкових класів до формування емоційного інтелекту учнів. *Початкова школа*. 2019. № 11.
44. Митник О., Стрижак А. Система завдань, спрямованих на формування комунікативних умінь як складової соціальної успішності молодшого школяра. *Початкова школа*. 2019. № 9.
45. Михайленко Т. Перевірні роботи з української мови, 4 клас. *Початкова школа*. 2019. № 4.

30. Навчання української мови в 3 класі / М.С. Вашуленко, Н.А. Васильківська, С.Г. Дубовик. К. : Видавничий дім “Освіта”, 2020. 160 с. <https://ru.calameo.com/read/005702959d08b3c288083?page=1&view=slide> (дата звернення 1.10.2024).
46. Петрик О. Реалізація комунікативно-діяльнісного підходу у мовно-мовленнєвій освіті молодших школярів. *Початкова школа*. 2019. № 6.
47. Пилипенко Т. Урок розвитку зв'язного мовлення, 3 клас (робота над твором-міркуванням). *Початкова школа*. 2017. № 3.
48. Полякова І. Стратегія «Фішбоун», варто знати, системне мислення дасть змогу розвивати. Можливості використання стратегії «Фішбоун» у роботі з молодшими школярами. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7–8. С.18–21.
49. Пономарьова К. Особливості навчання української мови в 3 класі. *Початкова школа*. 2020. № 9.
50. Пономарьова К.І. Пріоритети в навчанні грамоти першокласників НУШ. *Початкова школа*. 2018. № 8.
51. Приходько Алла. Розвиваємо і збагачуємо мовлення учнів. *Початкова школа*. 2020. № 7.
52. Рондяк Л. Технології формування партнерської взаємодії учнів у практичній підготовці майбутніх учителів початкових класів. *Початкова школа*. 2019. № 6.
53. Савченко О. Закон України «Про освіту»: коментар у контексті проблем реформування початкової освіти. *Початкова школа*. 2018. № 1.
54. Сібільова А., Зданевич Н. Диференційовані завдання з української мови для 2 класу. *Початкова школа*. 2018. № 1.
55. Сінна І. «Експерсія» до друкарні. Урок української мови в 3 класі. *Початкова школа*. 2019. № 12.
56. Сінна І. Урок української мови в 3 класі («Експерсія» дитячими театрами). *Початкова школа*. 2020. № 4.
57. Слюсар Юлія. Навчатися з набором лего цікаво, весело і легко. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7 – 8.
58. Собко В. Мова єдина у кожного з нас, будем вивчати її повсякчас. Виховання інтересу до рідного слова. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7–8.
59. Собко В. Словник як засіб реалізації компетентнісного підходу. *Учитель початкової школи*. 2019. № 9.
60. Собко В. О. Підготовка майбутніх учителів до реалізації компетентнісного підходу у початковому курсі української мови. *Вісник*

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Вип. 1 (54). Глухів, 2024. С. 207–214.

61. Собко В. О. Формування мовно-мовленнєвої компетентності здобувачів початкової освіти: методичні аспекти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. Глухів, 2024. № 3 (56). С. 118–126.*
62. Трачук О. Добра справа для природи. *Початкова школа. 2018. № 1.*
63. Трофіленко В. Робота над розвитком мовлення учнів – важлива складова мовленнєвої компетентності. *Початкова школа. 2019. № 7.*
64. Чадукова О. Інтегрований урок з використанням інтелект-карти у 3 класі. *Початкова школа. 2019. № 2.*
65. Черноус З. Інтегрований урок, 3 клас. (*Читання. Українська мова. Я у світі. Музика. Трудове навчання. Образотворче мистецтво*). *Початкова школа. 2019. № 12.*
66. Шаповалова Т. Ранкові зустрічі. Тиждень 5 «Осінь мозаїка». *Початкова школа. 2019. № 9.*
67. Юрченко Оксана. Навчання в радість. Способи мотивування молодших школярів до навчання у школі. *Учитель початкової школи. 2019. № 9.*
68. Ягупа І. Інтегровані заняття у 1 класі. *Початкова школа. 2019. № 2.* (Тема тижня «Зима»).
69. Ягупа І. Інтегровані заняття у 1 класі. *Початкова школа. 2018. № 1.*
70. Якименко С., Авраменко К., Тимченко А., Філімонова Т., Іванець Н. Інтегрований навчальний день у 2 класі. *Початкова школа. 2019. № 4.* (за навчальною програмою «Світ, в якому я живу» професора С. Якименко Миколаївського НУ ім. В.О.Сухомлинського. Галузі: мовно-літературна; інформативна; природнича; математична).
71. Яремчук Т. Мандрівка Всесвітом (4 клас). *Початкова школа. 2019. № 2.*

Методика навчання літературного читання

Основна література

1. Богданець-Білоskalенко Наталія, Шумейко Юлія. Особливості роботи за навчально-методичним комплектом до підручника «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 2» (автори: Н. Богданець-Білоskalенко, Ю. Шумейко). *Початкова школа. 2020. № 9.*

2. Державний стандарт початкової освіти. *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи*. К.: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 92–122.
3. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи. К.: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 124–134; С. 190–2015.
4. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи. К.: Видавництво «Світоч», 2019. С. 114 – 125. С.244–254.
5. Вашуленко О. Методичні рекомендації щодо роботи за новим підручником «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 2» (автор О. В. Вашуленко). *Початкова школа*. 2020. № 9.
6. Вашуленко М.С., Zenchenko T.F. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до викладання мовно-літературної освітньої галузі. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Вип. 3 (50). 1 част. Глухів, 2022. С. 78-85. DOI: 10.31376/2410-0897-2022-3-50-78-85.
7. Гузь О. Актуальні шляхи удосконалення читацької компетентності учнів в умовах НУШ. *Початкова школа*. 2019. № 5.
8. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 624 с.
9. Дитяча література: курс лекцій/ Автори-укладачі: І. Г. Данильченко, Т. Ф. Zenchenko. Суми : ФОП Цьома С.П., 2022. 202 с.
10. Zenchenko T.F. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування комунікативної компетентності в учнів засобами інтерактивних технологій: європейський досвід. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)* Випуск № 10(44). Київ. 2024. С.191-204. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-191-203](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-191-203).
11. Zenchenko T.F. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації мети мовно-літературної освітньої галузі за допомогою інтерактивних технологій. *Вісник науки і освіти*. Випуск № 11(29). Київ. 2024. С.1131-1145. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1131-1144](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1131-1144).
12. Zenchenko T.F. Підготовка до конструювання уроків мовно-літературної освітньої галузі: практичний аспект. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Серія: Педагогічні науки*. Глухів, 2024. №3 (56). (Подано до друку, випуск грудень 2024.).
13. Коваленко Л. Формування ключових компетентностей на уроках літературного читання. *Початкова школа*. 2017. № 1.

14. Кузнецова Г.П., Корчова О.М., Кухарчук І.О., Холявко І.В. Культура мовлення та риторика: навчальний посібник. Глухів, 2020. 324 С.

15. Мартиненко В. О Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів: методичний посібник./Мартиненко В. О. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/posibnyk-martynenko.pdf>

16. Мартиненко В. Читацька діяльність молодших школярів: сучасні тенденції розвитку. *Початкова школа*.2017. № 8.

17. Омельчук С., Климович С. Мовмо й пишімо поправно: навчальний посібник. Одеса: Олді+2024. 80 с.

18. Пентилюк М., Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. К.: Центр учбової літератури, 2021. 224 с.

19. Савченко О.Я. Методика читання у початкових класах : Посіб. для вчителя. К.: Освіта, 2007. 334 с.

20. Савченко О. Новий підручник «Читання» для 2 класу: методичний коментар і тематичне планування. *Початкова школа*. 2019. № 8. № 9.

21. Савченко О. Методичні рекомендації до впровадження програми з літературного читання у 3 класі. *Початкова школа*. 2020. № 9.

22. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник/ Савченко О. Я.: Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020.104 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/posibnyk_savchenko_pereverstano_.pdf.

23. Савченко О.Я. Уміння вчитися — ключова компетентність молодшого школяра посібник; Савченко О.Я. К.: Педагогічна думка, 2014. 176 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/savchenko.indd-_2014.pdf.

31. Технології формування навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу: метод. посіб. / Надія Бібік, Валентина Мартиненко, Оксана Вашуленко, Наталія Листопад, Тетяна Юношева; Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ початкової освіти ім. О. Я. Савченко. Київ, 2023. 408 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/11/Posibnyk_2023-3.pdf (дата звернення 1.10.2024).

Інформаційні ресурси

24. Підручники для осіб з особливими освітніми потребами. 3 клас. «Літературне читання» підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F 70) 3 клас (авт. Вавіна Л. С.) URL: <https://surl.li/lqcgew>

25. Матеріали для розвитку навичок читання. Для вікової категорії 6-8 років, для дітей з ООП. URL: <https://naurok.com.ua/chitannya-po-skladah-material-dlya-ditey-z-oor-437623.html>.

32. Покращуємо навички читання дитини з ООП в умовах дистанційного навчання. URL: <https://mmr3.irc.org.ua/news/17-25-04-21-03-2023> (дата звернення 1.10.2024).

26. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с. URL: <https://surl.li/ptmegw>.

Додаткова література

1. Антонкова М. Інтегрований день у 2 класі (Літературне читання, математика, природознавство, образотворче мистецтво). Початкова школа. 2019. № 4.

2. Бойчук Ю.Д., Казачінер О.С. Огляд ефективних методик навчання читання дітей з особливими освітніми потребами. *The V International Science Conference «Theoretical and scientific bases of development of scientific thought»*, February 16 – 19, 2021, Rome, Italy. P/370-375. URL: <https://surl.li/zrvwwx>.

3. Биканова Н. Урок літературного читання, 4 клас. Початкова школа. 2019. № 2.

4. Варухіна Л. Ранкова зустріч «Весна іде, красу несе!» / Урок читання у 2 класі, «Веснянки». *Початкова школа*. 2020. № 4.

5. Вашуленко Оксана. Інтеграція різних видів мистецтв на уроках літературного читання. *Учитель початкової школи*. 2016. № 2.

6. Волинкіна Н.В. Розвиток навичок читання у початковій школі. *Початкове навчання та виховання*. 2016. № 28–29. С. 8–14.

7. Горбунова Л. Урок літературного читання, 2 клас. *Початкова школа*. 2019. № 6.

8. Дзьоба О. Збудуться заповітні мрії. *Початкова школа*. 2019. № 12.

9. Дульська М. І нині Мономахові повчання не втратили свого звучання. Урок позакласного читання у 4-му класі. *Учитель початкової школи*. 2019. № 8. С. 38–41.

10. Заставська Г. Урок роботи з дитячою книжкою, 1 клас. *Початкова школа*. 2019. № 8.

11. Зілінська Н. Використання лепбуку на уроці літературного читання. *Початкова школа*. 2019. № 6.

12. Касперська Галина. Українська народна пісня. Телеміст (Інтегрований урок з музики та літературного читання). *Початкова школа*. 2018. № 1.
13. Кацубо Я. Урок літературного читання в 3 класі з елементами гуманної педагогіки Ш.О.Амонашвілі. *Початкова школа*. 2019. № 5.
14. Київська О. Читаймо Кіплінга, дорослі й діти, і вчимося природу розуміти. Урок позакласного читання у 4-му класі. *Учитель початкової школи*. 2019. № 8. С. 42–44.
15. Коваленко Л. Формування ключових компетентностей на уроках літературного читання. *Початкова школа*. 2017. № 1.
16. Лагола І. Читач – текст – автор: навчаємо сприймати художній твір вдумливо. Використання прийомів розвитку критичного мислення та елементів бібліопсихології на уроках літературного читання. *Учитель початкової школи*. 2020. № 2. С.6 .
17. Лютко І. Тести для уроків літературного читання (3–4 класи). *Початкова школа*. 2019. № 5.
18. Мариненко І. Вишиванка – душа українського народу. Інтегрований урок читання та образотворчого мистецтва. *Початкова школа*. 2018. № 1.
19. Мартиненко В. Читацька діяльність молодших школярів: сучасні тенденції розвитку. *Початкова школа*. 2017. № 8.
20. Мартисенко Т. Добро, як сонце, завжди гріє (Інтегрований урок: літературне читання. Християнська етика. Музика, 4 клас). *Початкова школа*. 2019. № 5.
21. Науменко Віра. Ознаки жанрів пригадаймо – казки, легенди, міфи упізнаймо. Система роботи над легендами у 1 – 4 класах. *Учитель початкової школи*. 2016. № 1.
22. Пастушенко Вікторія. Друзі пізнаються в біді. Урок літературного читання у 4-му класі. *Учитель початкової школи*. 2016. № 1.
23. Полєвікова О. Нова українська школа: відчуваємо, думаємо, діємо. Проект інноваційного уроку, присвяченого письменнику рідного краю та його творчості. *Початкова школа*. 2017. № 4.
24. Савченко О. Види міжпредметних завдань на уроках літературного читання. *Початкова школа*. 2019. № 2.
25. Савченко О. Літературне читання: інтерактивні методи і прийоми. *Початкова школа*. 2017. № 4.
26. Савченко О. Новий підручник «Читання» для 2 класу: методичний коментар і тематичне планування. *Початкова школа*. 2019. № 8. № 9.

27. Савченко О. Розуміння молодшими школярами літературних творів: сутність процесу і засоби формування. *Початкова школа*. 2017. № 8.

28. Самокиш Т. Рідне, неповторне, незоре, збережімо наше Чорне море! Інтегрований урок у 4-му класі. *Учитель початкової школи*. 2019. № 8. С.35 .

29. Слабинська Н. Інтегрований урок української мови і читання у 2 класі за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О.Я.Савченко. *Початкова школа*.2020. № 3.

30. Стрюк Т. Інтегрований урок у 4 класі (Літературне читання, трудове навчання, предмет «Я у світі»). *Початкова школа*. 2018. № 1.

31. Тернавич Т. Урок позакласного читання в 3 класі. *Початкова школа*.2019. № 4.

32. Трунова В. Основні положення щодо позакласного читання в початкових класах. *Початкова школа*. 2011. № 9.

33. Трунова В. Методика позакласного читання в підготовчий і початковий періоди. *Початкова школа*. 2011. № 10.

34. Трунова В. Методика позакласного читання в основний період. *Початкова школа*. 2012. № 7.

35. Тупіцина Є., Качан Л. Віночок українських пісень. Бінарний урок з літературного читання та музичного мистецтва. *Початкова школа*.2020. № 4.

36. Чабайовська М., Шароварко С. Застосування технології формування критичного мислення молодших школярів у процесі вивчення творчості Т.Г.Шевченка. *Початкова школа*.2020. № 3.

37. Чабайовська М., Шароварко С. Формування ключових та предметних компетентностей молодших школярів на уроках літературного читання (на матеріалі творчості Т.Г.Шевченка). *Початкова школа*. 2014. № 9.

38. Шаповалова І. «Поетична квітка України» (Поетичний ранок, присвячений Лесі Українці). *Початкова школа*.2017. № 7.

33. Halyna Kuznetsova, Alona Panasenko, Liubov Luchkina, Tetiana Zenchenko, Iryna Danylchenko. Dialogic learning as means of forming the communication skills of higher education students. *Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación*. 2023. Volumen 17, № 2. Abril-junio P. 101 – 115. URL: <https://revistaeduweb.org/index.php/eduweb/article/view/521/614> (дата звернення 1.10.2024). DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.9>.

Методика навчання іноземної мови

Основна література

1. Карпюк О. Навчально-методичний посібник. Нова українська школа: методика навчання англійської мови у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. 2021 р. Київ: Лібра Terra. 176 с.
2. Кміть О.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: Конспект лекцій для студентів спеціальності 013 Початкова освіта, спеціалізації Іноземна мова (англійська), освітній ступінь-магістр. Чернігів: ЧНПУ, 2017. 117 с.
34. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с. URL: <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bigych-o.-b.-borysko-n.-f.-boreczka-g.-e.-ta-in.-2013-metodyka-navchannya-inozemnyh-mov-i-kultur-teoriya-i-praktyka.pdf> (дата звернення 1.10.2024).
3. Пахомова Т. О., Гальченко О. Ю. Методика навчання іноземних мов : Навчально-методичний посібник для студентів освітнього ступеня «бакалавр» напряму підготовки «Мова і література (англійська)». Запоріжжя : Кругозір, 2015. 164 с.
6. Пінчук І. О. Іншомовна комунікативна компетентність учителя початкової школи: теорія та методика: монографія / за наук. ред. Л. Я. Бірюк. Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2020. 330 с.
7. Пінчук І. О. Особливості навчання англійської мови учнів початкових класів: навчальний посібник з методики навчання іноземних мов у початковій школі / укладач Пінчук І. О. Глухів: РВВ Глухівського НПУ імені О. Довженка, 2015. 119 с.
8. Пінчук І. О., Шерудило А. В. Педагогічна діяльність у дитячих оздоровчих таборах з вивченням англійської мови: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Лінгвістичні англійськомовні ігри в літньому мовному таборі. Суми. Вінніченко М. Д., 2018. 124 с.
9. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних

університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ за редакцією Ніколаєвої С.Ю. Київ: Ленвіт, 2016. 402 с.

10. Редько В. Г. Організація компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі: метод. рек. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2019. 36 с.

35. Редько В. Г., Коваленко О. Я., Шопулко М. Н., Горошкін І. О., Довбищенко Ф. В., Пасічник О. С., Яковчук М. В. Навчання іноземних мов у гімназії : Збірник методичних матеріалів для вчителів іноземних мов / за заг. ред. Редька В. Г. Тернопіль : Лібра Терра, 2023. 92 с. URL: <https://undip.org.ua/library/navchannia-inozemnykh-mov-u-himnazii-zbirnyk-metodychnykh-materialiv-dlia-vchyteliv-inozemnykh-mov> (дата звернення 1.10.2024).

11. Роман С.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: Навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2005. 208с.

36. Харченко Т. Г. Методика навчання іноземних мов у школі: збірник тестових завдань. Навчально-методичний посібник Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ. 2019 р. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30302> (дата звернення 1.10.2024).

Математична освітня галузь

Основна література

1. Богданович М.В., Лищенко Г.П. Пропедевтика алгебри та геометрії в початковій школі. Посібник для вчителя. Київ : Генеза, 2011. 208 с.

2. Державний стандарт початкової освіти. *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи.* Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 92–122.

3. Коваль Л.В., Скворцова С.О. Методика навчання математики: теорія і практика: Підручник для студентів за спеціальністю 6.010100 «Початкове навчання», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Харків: ЧП «Принт-Лідер», 2011. 414 с.

4. Корчевська О. П. Навчаємо математики. Методика роботи над задачами. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 106с.

5. Корчевська О. П. Навчаємо математики. Методика обчислень. 1 — 4 класи. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 156с.

6. Нова українська школа: Порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяда», 2017. 206 с.

7. Листопад Н.П. Вивчення величин на уроках математики в початковій школі на засадах компетентнісного підходу. Київ: Педагогічна думка, 2020. 72 с.

8. Онопрієнко О., Листопад Н., Скворцова С. Компетентнісний підхід до навчання математики. Київ : Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2014. 128 с.

9. Скворцова С. О., Онопрієнко О.В. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 352 с.

10. Скворцова С. О., Онопрієнко О.В. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 320 с.

11. Скворцова С.О. Сюжетні задачі, що містять сталу величину: 3-4 класи. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 128 с.

12. Скворцова С.О. Сюжетні задачі на процеси. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 128 с.

13. Скворцова С.О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до навчання молодших школярів розв'язувати сюжетні математичні задачі: [монографія] / Світлана Олексіївна Скворцова, Яна Станіславівна Гаєвець. – Харків: «Ранок-НТ», 2013. 331 с.

14. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1 – 2 класи. Київ : ТД «ОСВІТА – ЦЕНТР+», 2018. 240с.

37. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 3 – 4 класи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita> (дата звернення 1.10.2024).

Додаткова література

1. Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Мартиненко В.О. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2014. 346 с.

2. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 144 с.

3. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 2 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 160 с.

4. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 1 . Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 128 с.
5. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 2. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 128 с.
6. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 4 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 1. Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. 144 с.
7. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 4 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 2 . Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. 128 с.
8. Скворцова С. Обчислювальні навички як складова предметної математичної компетентності молодшого школяра. *Початкова школа*. 2012. №9. С. 39-42.
9. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 144 с.
10. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 144 с.
11. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.
12. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 136 с.
13. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 136 с.
14. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 136 с.
15. Непомняца Г.І. Підготовка майбутнього вчителя до опрацювання окремих видів простих задач у сучасній початковій школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруюва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С.225 – 237.
16. Непомняца Г.І. Підготовка майбутнього вчителя до вивчення частин і дробів у початкових класах // *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2022. Вип. 80. Т. С. 97 - 101.

17. Непомняща Г.І. Формування у молодших школярів умінь розв'язувати задачі у процесі вивчення початкового курсу математики : навчальний посібник. Глухів : РВВ ГНПУ, 2015. 122 с.

Інформатична освітня галузь

Основна

1. Биков В.Ю., Жук Ю. О. Засоби навчання нового покоління в комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2005. № 5. С. 20-24.
2. Горячев А. ІКТ в освіті: інноваційні підходи. Львів: Видавництво. 2021.
3. Гриневич Л. М., Морзе Н. В., Вембер В. П., Бойко М. А. Роль цифрових технологій у розвитку екосистеми STEM-освіти. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2021; №83(3): 1–25 с.
4. Ігнатенко О. В. Будова та основні складові інформаційних систем: навчально-методичний посібник. Суми, видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2022. 100 с. ISBN 978-966-473-311-0.
5. Зарецька І. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: теорія і практика. Київ: Видавництво; 2020.
6. Касова К. Викладання основ інформатики і комп'ютерної техніки для молодших школярів. *Початкова школа*. 2009. № 9. С. 33-39.
7. Кивлюк О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в системі навчальних дисциплін початкової школи. *Початкова школа*. 2004. №4. С.34-35.
8. Колесніков С.Я. Сходинки до інформатики: Експериментальний підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ : АДЕФ-Україна, 2001. 68 с.
9. Корнієнко М.М., Крамаровська С.М., Зарецька І.Т. Сходинки до інформатики: Підруч. для 2 класу загальноосвіт. навч. закл. Харків: Ранок, 2012.
10. Коршунова О.В. Сходинки до інформатики: Підруч. для 2 класу загальноосвіт. навч. закл. Київ: Генеза, 2012.
11. Ломаковська Г.В., Проценко Г.О., Ривкінд Й.Я., Ривкінд Ф.М. Сходинки до інформатики: Підруч. для 2 класу загальноосвіт. навч. закл. Київ: Освіта, 2012.

12. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики : навч. посіб. : у 4 ч. / Н.В. Морзе; за ред. акад. М.І. Жалдака. Ч. I : Загальна методика навчання інформатики. Київ : Навчальна книга, 2003. 256 с.

13. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики : навч. посіб. : у 4 ч. / Н.В. Морзе; за ред. акад. М.І. Жалдака. Ч. II : Методика навчання інформаційних технологій. Київ : Навчальна книга, 2003. 288 с.

14. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики : навч. посіб. : у 4 ч. / Н.В. Морзе; за ред. акад. М.І. Жалдака. Ч. III : Методика навчання основних послуг глобальної мережі Інтернет. Київ : Навчальна книга, 2003. 196 с.

15. Моцик Р.В. Вивчення пристроїв комп'ютера на уроках інформатики у початковій школі. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2014. Вип. 16. С. 242-246.

16. Шакотько В.В. Комп'ютер у початковій школі: навч.-метод. Посібник. Київ : ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2007. 128 с.

Допоміжна

1. Використання мультимедійного проектору та електронної інтерактивної дошки в навчально-виховному процесі ВНЗ. Навчально-методичний посібник / В.В. Осадчий, К.П. Осадча, І.М. Сердюк. Мелітополь: РВЦ МДПУ, 2010. 132 с. ISBN 978-966-197-083-9

2. Грицька Т.С. Етапи формування та види інформаційних компетентностей учнів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2010. №1. С. 41-42.

3. Жалдак М.І. Інформатика – фундаментальна наукова дисципліна. Вона має вивчати процеси і відповідні технології. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2010. №№ 1-3.

4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : [бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук]. К. : «К.І.С.», 2004. 112 с.

5. Корнієнко М.М., Іванова І. Д. Електронні таблиці Excel: теоретичні основи, приклади та завдання, практичні роботи. Харків : Веста, 2008. 48 с. + Додат. (48 с. + 16 с.).

6. Корнієнко М.М., Іванова і. Д. Інформатика. Основи алгоритмізації і програмування: Теоретичні основи, приклади та завдання, практичні роботи. Харків : Видавництво «Ранок», 2009. 48 с. + Додат. (48 с. + 16 с.).

7. Лещук І.М. Кабінет інформатики. Харків : Вид. група «Основа», 2010. 205, [3] с.

8. Луньова Г.С. Формування інформаційно-технологічної компетентності в учнів старшої школи як потреба сучасної освіти. *Збірник*

наукових праць. (Уманський держ. пед. університет ім. П. Тичини) / [ред. М.Т. Мартинюк]. Київ : Міленіум, 2005. 348 с. С. 47-54.

9. Моделювання й інтеграція сервісів хмаро орієнтованого навчального середовища : монографія / [Копняк Н., Корицька Г., Литвинова С., Носенко Ю., Пойда С., Седой В., Сіпачова О., Сокол І., Спірін О., Стромило І., Шишкіна М.] ; / за заг. ред. С. Г. Литвинової. Київ : ЦП «Компринт», 2015. 162 с.

10. Облаштування кабінету інформатики в школі / упоряд. В. Лапінський. Київ : Шк. світ, 2008. 112 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).

11. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

Інформаційні ресурси

1. Методика навчання інформатики. – [Режим доступу: <https://sites.google.com/site/informatikaushkoli/metodika-navcanna-informatiki>].

2. Слепуха Я. Специфіка та структура уроку інформатики у початковій школі.– Режим доступу: [http://liyalno1.blogspot.com/2013/11/blog-post_1.html].

3. Вимоги до уроку інформатики // Все на урок інформатики. – Режим доступу: [<http://urok-informatiku.ru/vimogi-do-uroku-informatiki/>].

Інтегрований курс «Я досліджую світ»

Рекомендована література

1. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3–4 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2020. 240 с.

2. Карапузова Н.Д., Карапузова І.В., Помогайбо В.М., Починок Є.А. Основи природознавства : підруч. Київ : ВЦ “Академія”, 2014. 368 с.

3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Електронний ресурс. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 1.10.2024).

4. Кукалець М.В. Методика викладання природознавства у початковій школі: навч.-метод. посіб. Львів : «Новий світ-2000», 2011. 222 с.

5. Мозуль І.В. Навчання природознавства в сучасній початковій школі : навч. програма спецкурсу, курс лекцій та метод. рекомендації : навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 236 с.
6. Мозуль І.В. Словник-довідник з природознавства : навч. посіб. Глухів : РВВ ГНПУ, 2015. 116 с.
7. На допомогу вчителю початкових класів. 1, 2, 3, 4 клас : для загальноосвіт. навч. закл. України. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2016. 144 с.
8. Рудницька Н.Ю., Синиця М.О. Педагогічні технології в початковій школі: Методичні рекомендації. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 87 с.
9. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти : підруч. Київ : Грамота, 2012. 504 с.
10. Словник термінів для учнів початкових класів: посіб. для загальноосвіт. навч. закл. / За наук. ред. М.С. Вашуленка (у співавт. Собко В.О., Демидчик Г.С., Ігнатенко О.В., Мозуль І.В. та ін.). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2016. 128 с.
11. Телячук В. П., Лесіна О. В. Інноваційні технології в початковій школі. Х. : Основа, 2007. 240 с.
12. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія / НПАН України, Ін-т педагогіки ; Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Мартиненко В.О. та ін. Київ : Педагогічна думка, 2014. 343 с.
13. Хаминець В.В., Кірик М.Ю. Інновації в початковій школі. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2008. 168 с.

Додаткова література

1. Бібік Н. М. Соціалізація молодших школярів у взаємозв'язку урочної та позаурочної діяльності: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
2. Білявський Г. О. Основи екології: теорія та практикум / Г. О. Білявський, Л. І. Бутченко К. : Лібра, 2014. 368 с.
3. Бойчук Ю. Д. Основи екології та екологічного права : навч. посіб. / Ю. Д. Бойчук, М. В. Шульга. Суми : Університетська книга, 2004. 351 с.
4. Борисенко Н.М., Москова Т.М. Основи природознавства з методикою: Навчально-методичні рекомендації. Херсон: Айлант, 2008. 64 с.
5. Брайон О. В., Чікаленко В. Г. Анатомія рослин. К.: Вища школа, 2002. 270 с.

6. Бровдій В.М., Гаца О.О. Екологічні проблеми України (проблеми ноогеніки). К.: НПУ, 2000. 110 с.
7. Васюкова Г.Т. Екологія. Підручник / Васюкова Г.Т., Ярошева О.І. К.: Кондор, 2009. 524 с.
8. Васютіна Т.М., Сав'юк Г.П., Сав'юк М.І. Основи природознавства: землезнавство. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Початкова освіта». К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2014. 130 с.
9. Волошин І. І. Загальне землезнавство: навч. посіб. для вузів. Ніжин: Видавництво Ніжинського педагогічного університету імені М. Гоголя, 2002. 294 с.
10. Волошин І. І., Уварова А. Є. Загальне землезнавство: практикум. К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2000 . 238 с.
11. Гавриленко О. П. Основи екології та безпека життєдіяльності. К.: Ніка-Центр, 2004.
12. Гандзюра В.П. Екологія: Навчальний посібник. Видання 3-є, перероблене і доповнене К.: ТОВ «Сталь», 2012. 345 с.
13. Гайнріх Д. Екологія: dtv-Atlas – пер. з 4-го нім. вид. / Гайнріх Д., Гердт М. К.: Знання-Прес, 2001. 287 с.
14. Географія України. К.: ЗАТ «Інститут передових технологій», 2006. 50 с.
15. Горопаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
16. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього середовища: Навч. посіб. К.: Афіша, 2001. 271 с.
17. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навч. посібник. 3-тє видання. К.: Знання, 2004. 309 с.
18. Замула І. В. Екологія як об'єкт дослідження економічних наук у контексті стійкого розвитку. *Вісник Запорізького національного університету*. 2011. № 1. С. 202–210. (Серія: Економічні науки).
19. Екологія: Навч.-метод. посіб. К.: Вид-во КНЕУ, 2005.
20. Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища. Підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. О.І.Бондаря, Г.І. Рудька. К.: Вид-во «ЕКМО», 2004. 423 с.
21. Екологічна енциклопедія: У 3 т. / Редколегія: А.В. Толстоухов (гол. ред.) та ін. К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації» Т. І: А-Е. 2007. 432 с.; Т. 2: Є-Н. 2007. 416 с.; Т. 3: О-Я. 2008. 472 с.

22. Запольський А. К., Салюк А. І. Основи екології. К.: Вища шк., 2004.
23. Карапузова Н.Д., Карапузова І.В., Помогайбо В.М., Починок Є.А. Основи природознавства. Інтегрований курс: підручник для студентів вищих навчальних закладів освіти / за ред. В.М. Помагайбо. К.: Академія, 2014. 476.
24. Коваленко Г. Д. Основи екології : навч. посібн. / Г. Д. Коваленко, Г. С. Попенко. Х. : Вид. ХНЕУ, 2016. 228 с.
25. Ковальчук Г. В. Зоологія з основами екології. К.: Вища шк., 1988. 296 с.
26. Корабльова А.І. Екологія: Взаємовідносини людини і середовища: Навчальний посібник для ВНЗ. Дніпропетровськ: Поліграфіст, 2003. 376 с.
27. Корсак К. В., Плахотнік О. В. Основи екології. К.: Знання, 2003. 314 с.
28. Кучерявий В.О. Екологія. Львів: Світ, 2000. 493 с.
29. Лабораторний практикум із зоології хордових / уклад. К.А. Сологор, М.Г. Білецька, Я.А. Омельковець. Луцьк: Вежа, 2003. 464 с.
30. Левченко Т. Г. Рідна природа. Матеріали до занять. Харків : Вид. група «Основа», 2014. 224 с.
31. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог-дошкільник: Монографія. Івано-Франківськ, 2007. 626 с.
32. Мацук Л.О. Методика ознайомлення дітей з природою: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2006. 192 с.
33. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н.М. Горопаха. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
34. Мечник Л., Волошин О., Мечник І. Природа України. Тернопіль, 2006. 80 с.
35. Мозуль І.В. Навчання природознавства в сучасній початковій школі: навч.-метод. посіб. Київ, ЛІРА-К, 2017. 216 с.
36. Мороз І. М., Гришко-Богменко Б. К. Ботаніка з основами екології. К.: Вища школа, 2004. 240 с.
37. Неведомська Є. О., Маруненко І.М., Омері І.Д. Ботаніка: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2012. 218 с.
38. Ніколаєва С. Любов до природи виховуємо з дитинства. Харків , 2007. 96 с.
39. Олійник Я. Б., Федоришак Р. П., Шищенко П. Г. Загальне землезнавство: навч. посіб.. К.: Знання-Прес, 2003. 247 с.

40. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. д. е.н., проф. Л.Г. Мельника. Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. 654 с.
41. Приступ В. В., Штефан Л. Ю. Електронний посібник з «Методики ознайомлення дітей з природою». URL : <http://krempeddoshk.at.ua/load>.
42. Савчук Р. І. Загальне землезнавство з основами краєзнавства. Практикум : навч. посіб. для студ. природн. спец. вищ. навч. закл. Суми : Університетська книга, 2009. 185 с.
43. Сандуляк Л.І., Товажнянський Л.Л., Масікевич Ю.Г. та ін. Екологія людини: Навчальний посібник. Чернівці: "Зелена Буковина", 2005. 240 с.
44. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування: навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів / Т. А. Сафранов. Львів : Новий Світ-2020, 2004. 248 с.
45. Сафранов Т.А., Губанова О.Р., Лукашов Д.В. Еколого-економічні основи природокористування: навчальний посібник. Львів: "Новий світ-2000", 2013. 350 с.
46. Сухарев С. М. Основи екології та охорони довкілля / С. М. Сухарев, С. Ю. Чудак, О. Ю. Сухарева. К. : Центр навчальної літератури, 2016. 394 с.
47. Царенко О. М. Основи екології та економіка природокористування : курс лекцій. Практикум : навч. посібн. Суми : ВТД "Університетська книга", 2017. 592 с.
48. Шаламов Р. В., Литовченко О. А. Тваринний світ України: Енциклопедич. довід. Х.: Школа, 2006. 144 с.
49. Шевчук В. Я. Екологічне управління / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкин, Г. О. Білявський. К. : Либідь, 2014. 432 с.
50. Яришева Н.Ф. Основи природознавства: Природа України. Навч. посібник. Київ : Вища школа, 2010. 335 с.
51. Шевчук В. Ноосферогенез і гармонійний розвиток / Шевчук В., Білявський Г., Саталкін Ю. та ін. К.: Геопринт, 2002. 127 с.
52. Шеремета В. Екологічний дороговказ: Маленькі поради для великих змін / Шеремета В. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. 160 с.
53. Штефан Л. Ю., Приступ В. В. Методика ознайомлення дітей з природою в схемах та таблицях. URL : <http://krempeddoshk.at.ua/load> (дата звернення 1.10.2024).

Технологічна освітня галузь

Основна література:

1. Веремійчик І. М. Творчість на кінчиках пальців. Тернопіль: Мальва-ОСО, 2002. 108 с.
2. Веремійчик І. М. Тестові завдання для перевірки навчальних досягнень учнів з трудового навчання. *Початкова школа*. 2011. № 4. С. 30 – 33.
3. Веремійчик І.М. Методика трудового навчання в початковій школі: навч. посіб. Тернопіль: ОСО Мальва, 2004. 276 с.
4. Гра по-новому, навчання по-іншому. Методичний посібник / Упорядник О.Рома. The LEGO Foundation, 2018. 44 с.
5. Денисенко Л., Тименко В. Орієнтовне планування у 1-2 класах. К. : Початкова школа. 2003. 24 с.
6. Державний стандарт початкової загальної освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 .
7. Дробчак Я. Оптимальний вибір методів на уроках трудового навчання в початковій школі. *Початкова школа*. 2010. № 3. С. 38-42.
8. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч. метод. посібник. За заг. ред. О. М. Коберника, Г. В. Терещука. Умань : СПД Жовтий, 2008. 212 с.
9. Коберник О,М., Терещук Г.В. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч.-метод. посіб. / [за заг. ред. О.М.Коберника, Г.В.Терещук]. Умань: СПД Жовтий, 2008. 212 с.
10. Лілянова І.А. Методичні вказівки (рекомендації) до самостійної роботи студентів з курсу «Методика трудового навчання з практикумом» [Текст]: навч.-метод. Посібник. Борислав: БПК, 2014. 58 с.
11. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: навчальний посібник. За заг. ред. О. М. Коберник, В. К. Сидоренка. Умань : СПД Жовтий, 2008. 216 с.
12. Методичні рекомендації оцінювання учнів НУШ. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-osinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення 1.10.2024).
13. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Грамота, 2013. 504 с.

14. Сидоренко В. Психофізіологічні основи трудового навчання – важливий компонент професійної підготовки вчителя. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2010. № 3. С. 25-28.
15. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (під керівництвом О.Я.Савченко). URL: mon.gov.ua.
16. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (під керівництвом Р.Б.Шиян). URL: mon.gov.ua
17. Типові освітні програми Нової української школи 1-2 та 3-4 класи. Київ: Видавництво «Світоч» 2019. 336 с.
18. Труш І.В. Календарно-тематичне планування уроків з курсу «Дизайн і технології» у 1 класі НУШ. 2018. URL : schoollife.org.ua/838-2018/
19. Труш І.В. Календарно-тематичне планування уроків з курсу «Дизайн і технології» у 1 класі НУШ. 2018. URL: schoollife.org.ua/838-2018/
20. Тхоржевський Д. О. Методика трудового та професійного навчання. Київ: РНЦ «ДІНІТ», 2000. Ч. I. 248 с.
21. Хорунжий В. І. Практикум в навчальних майстернях з методикою трудового навчання. Тернопіль: СМП Астон, 2003. 220 с.
22. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник/Упорядник О.Рома. The LEGO Foundation, 2018. 32с.

Додаткова:

1. Адам'янц Р. А. Художня праця: Плани – конспекти занять. Харків: Веста «Ранок», 2002. 128 с.
2. Безверхня Г. Виготовлення аплікаційних композицій з природного матеріалу. *Початкова освіта*. 2007. № 33-34 (вкладка).
3. Беркун О. Є. Барви Великодня: Заняття з вишивання. *Розкажіть онуку*. 2006. № 5-6. С. 154-155.
4. Боринець Н. Ізонитка в трудовому навчанні. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 2. С. 36-37.
5. Борисова С. Великодне яйце з бісеру. *Трудове навчання в закладах освіти*. 2003. № 2. С. 44-47.
6. Ботюк О. Ф. Конструювання з паперу методом орігамі: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 64 с.
7. Будак В. Робота з соломкою. *Початкова школа*. 2005. № 9. С. 38.
8. Веремійчик І. Бісерне низання. *Початкова школа*. 2006. № 1. С. 31-33.

9. Веремійчик І. Конструювання іграшок з текстильних кульок. *Початкова школа*. 2004. №1. С. 36.
10. Веремійчик І. М. Уроки трудового навчання у початкових класах: посібник для вчителя. Київ : Педагогічна думка, 2003. 112 с. (Бібліотека вчителя початкових класів)
11. Ветреннікова О. Ромашку ніжну й чарівну на свято матері несучи. *Початкова школа*. 2008. № 4 (вкладка).
12. Волинець Л. Зміст навчання пластичних мистецтв у початковій школі Франції. *Початкова школа*. 2011. № 4. С. 52 – 55.
13. Гамза В. Аплікація. *Початкова школа*. 2007. № 42 (вкладка).
14. Глінка І. Новорічна листівка. *Початкова освіта*. 2006. № 45. С. 24-25.
15. Глобчак В. Особистісно-орієнтоване навчання і виховання молодших школярів на уроках праці у початковій ланці. *Рідна школа*. 2004. №4. С.19- 20.
16. Гордуз М. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках трудового навчання. *Початкова школа*. 2003. №4. С.1-4.
17. Денисюк Н. Формування в учнів естетичного смаку і творчої активності під час навчання виготовлення квітів з бісеру. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2005. № 1. С. 9-13.
18. Діденко С. А яєчки-витинанки – це прекрасні подарунки. *Розкажіть онуку*. 2004. № 7-8. С. 152-153.
19. Дробчак Я. Елементи геометрії на уроках трудового навчання. *Початкова школа*. 2007. № 12. С. 34-36.
20. Дробчак Я. Листівки-саморобки як засіб розвитку творчості. *Початкова школа*. 2006. № 3. С. 25-26.
21. Дробчак Я. Оптимальний вибір методів на уроках трудового навчання в початкових класах. *Початкова школа*. 2010. № 3. С. 38 – 42.
22. Дубінська В. Вироби з пап'є-маше. Виготовлення моделей посуду. *Розкажіть онуку*. 2008. № 11. С. 126-127.
23. Жадан Л. М. Праця – найвеличніша краса. *Все для вчителя*. 2008. № 5. С. 26-28.
24. Жгута Т. Вчимося вишивати бісером на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2007. № 3. С. 42-47.
25. Закревська Л. Система уроків художньої праці. *Початкова школа*. 2007. № 8. С. 39-41.

26. Закревська Л. Система уроків художньої праці. *Початкова школа*. 2007. № 9. С. 35-38.
27. Закревська Л. Система уроків художньої праці. *Початкова школа*. 2007. № 10. С. 40-43.
28. Залізко О. С. Конструювання ялинкової прикраси Дід Мороз. *Розкажіть онуку*. 2006. № 21-22. С. 44.
29. Залюбовська Л. Можна все сконструювати з прямокутника й квадрата. Розробки уроків художньої праці. *Розкажіть онуку*. 2006. № 3-4. С. 98-102.
30. Запольська А. Живе у лісі казка: інтегрований урок, 2 клас. *Початкова освіта*. 2005. № 19 (вкладка).
31. Заровська Л. І. Перенесення малюнка на тканину. *Все для вчителя*. 2003. № 34. С. 60-61.
32. Іваницька Л. Пізнання навколишнього світу через оригамі. *Початкова освіта*. 2003. № 1. С. 10-11.
33. Коберник О.М., Сидоренко В.К. Методика трудового навчання: проектнотехнологічний підхід: навч. посіб. / [за заг. ред. О.М. Коберника, В.К.Сидоренка]. Умань: СПД Жовтий, 2014. 216 с
34. Калібабчук Т. П. Диво-витинанки. *Початкове навчання та виховання*. 2008. № 7. С. 19-23.
35. Козак К. Узгодження силуетної форми й декору. Декоративний коник (1 кл.). *Початкова освіта*. 2007. № 42 (вкладка).
36. Копитіна І. В. Умілі ручки. 1 клас. Альбом-посібник з трудового навчання 2-е видання, доповнене та перероблене. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2009. 80 с.
37. Копитіна Н. Умілі ручки. 2 клас. Альбом-посібник з трудового навчання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2011. 64 с.
38. Копитіна Н. Умілі ручки. 3 клас. Альбом-посібник з трудового навчання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2010. 64 с.
39. Копитіна Н. Умілі ручки. 4 клас. Альбом-посібник з трудового навчання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2011. 64 с.
40. Котелянець Н. Проектно-технологічна діяльність молодших школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. № 1. С. 12-14.
38. Ебру малювання на воді. URL: <http://www.mymagickey.com/index.php/ebru-malyuvannya-na-vodi> (дата звернення 1.10.2024).

39. Ліщинська-Кравець Г.Л. Техніки вишивання. 2010. URL: <http://vishivanka.net.ua/article/5> (дата звернення 1.10.2024).

41. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

40. Шахінкая І.Розвиваємо творчі навички: техніка малювання на воді – ебру. 2019. URL : <http://mini-rivne.com/malyvanna-navodi-embry> (дата звернення 1.10.2024).

42. Що таке квіллінг? Ідеальна техніка для початківців. Корисні поради на кожен день. URL : <http://vidproviday.com/shho-takekvilling-idealna-texnika-dlya-rochatkivciv> (дата звернення).

Мистецька освітня галузь

Основна література

1. Ковальов О. Образотворче мистецтво в школі 1-7 кл.. Суми: ВТД «Університетська книга». 2019. 389 с.

2. Красовська О. О. Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі : навч. посібник. Львів : «Новий Світ», 2020. 292 с.

3. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я., 1-2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf> (дата звернення 1.10.2024).

4. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я., 3-4 клас. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf> (дата звернення 1.10.2024).

5. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б., 1-2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyuan.pdf> (дата звернення 1.10.2024).

6. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б., 3-4 клас. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf>

objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf (дата звернення 1.10.2024).

Допоміжна література

1. Аторіна В.М. Становлення естетичного виховання особистості в епоху Просвітництва. *Наука, освіта та суспільство: тенденції, виклики, перспективи*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 1 лютого 2022 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2022. С. 7-8.
2. Аторіна В.М., Пилипенко Т.Д. Образотворча діяльність як засіб розвитку мистецько-творчої компетентності дошкільників. *Theory and practice of modern science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IV International Scientific and Theoretical Conference, October 28, 2022*. Kraków, Republic of Poland: European Scientific Platform. P. 124-126.
3. Калініченко О. В., Аристова Л. С. Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 3 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 129 с.
4. Калініченко О. В., Аристова Л. С. Мистецтво 1 клас. Київ : Освіта, 2018. 132 с.
5. Калініченко О. В., Аристова Л. С. Мистецтво 2 клас. Київ : Освіта, 2019. 141 с.
6. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Вища школа, 2002. 190 с.
7. Ковальов О. Декоративно-прикладне мистецтво у школі. 1-7 клас: навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2006. 144 с.
8. Ковальов О. Образотворче мистецтво в школі 1-7 кл.. Суми: ВТД «Університетська книга». 2019. 389 с.
9. Коновець С. Творчий розвиток учителя образотворчого мистецтва. Рівне: Волинські береги. 2009. 384 с.
10. Коновець С.В. Образотворче мистецтво в початковій школі. Київ, 2000. 79 с.

11. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. 200 с.
12. Малицька О. В. Образотворче мистецтво з методикою навчання: навч.-мет. посіб. Бердянськ : БДПУ, 2016. 344 с.
13. Малініна А.О., Малиніна І.О., Гриднєва О.Ю. Великодній сувенір. Українська народна писанка: Навчально-методичний посібник. Харків: «Скорпіон», 2005. 48 с.
14. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів. Харків: Веста: «Ранок», 2016. 256 с.
15. Масол Л. М. Нова українська школа: Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу: навч.-мет. посіб. Київ, 2020. 160 с.
16. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М. Мистецтво : підруч. для 3- го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Генеза, 2020. 136 с.
17. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М. Мистецтво 1 клас. Київ : Генеза, 2018. 129 с.
18. Масол Л. М., Гайдамака, О. В., Колотило О. М. Мистецтво 2 клас. Київ : Генеза, 2019. 121 с.
19. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В.Калініченко, І.В.Руденко. Харків : Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с.
20. Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти / І. Б. Стеценко, С. М. Садовенко. Київ : Світоч, 2024. 112 с.
21. Мистецтво: особливості викладання в початковій школі: навчально-методичний посібник / автор-уклад. В. П. Мартинова. Харків: Друкарня Мадрид, 2019. 111 с.
22. Островський В. М., Федун Г. П. Мистецтво 2 клас. Київ : Богдан, 2019. 126 с.
23. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
24. Паршук С. М. Образотворче мистецтво з методикою навчання: методичні рекомендації. 2020. 81 с.

25. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Т.: Навчальна книга – Богдан, 2003. 216 с.
26. Рожнова В. М. Проблема естетичного виховання особистості в науковій вітчизняній думці в добу Відродження. *Глухівські наукові читання – 2018. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук: матеріали VIII міжнародної інтернет-конференції молодих учених і студентів* (м. Глухів, 4–6 грудня 2018 р.) / відп. за випуск О. О. Вишник. Глухів, 2018. С. 397–399.
27. Рубля Т. Є, Щеглова Т. Л., Мед І. Л. Мистецтво 1 клас. Київ : Ранок, 2018. 143 с.
28. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. Навчальний посібник Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2005. 360 с.
29. Сучасні підходи до уроку образотворчого мистецтва: навч.-метод. посіб. для вчителів образотвор. мистецтва / Т. М. Артюшенко та ін.; за заг. ред. Л. В. Серих. 2-ге вид. Суми: НІКО, 2015. 110 с.
30. Яремків М.М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.
31. Kaynar Tanira, Ayse Cakir Ilhanb, Ayhan Ozerc, Zulfikar Denizd Teaching Visual Arts in Primary School Teaching Departments with Postmodern Art Education Approach. URL: <http://surl.li/iiugio> (дата звернення 1.10.2024).

Фізкультурна освітня галузь

Основна література

1. Нова українська школа: методика навчання фізичної культури у 1–4 класах закл. заг. сер. освіти : навч.-метод. посіб. А. А. Боляк, Г. А. Коломоець, А. А. Ребрина, Н. Л. Боляк. Київ. : Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.
2. Кельбас Я.О., Цись Д.І. Розвиток координаційних здібностей та рухових навичок в учнів засобами спортивних та рухливих ігор. Наука та освіта в умовах війни: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка»: збірник матеріалів звітної науково-практичної конференції здобувачів вищої та фахової перед вищої освіти. За заг. ред. Луценка Г.В. Глухів. 2024. Ч.2. С. 513-515.

3. Солощенко Д.Ф., Цись Д.І. Рівень фізичної підготовленості у дітей початкової школи засобом оздоровчої гімнастики. *Нова українська школа очима студентів : матеріали III Всеукр. Інтернет-конф.* (Глухів, 19 травня 2021 р.) / відп. за вип. І.В. Мозуль. Глухів, 2021. 129 с. С114-116.

4. Цись Д.І. Впровадження високоінтенсивних інтервальних тренувань під час уроків фізичної культури в початковій школі. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. 2024. № 13(41) 2024. С. 755-764. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/issue/archive> (дата звернення 1.10.2024).

DOI:[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13\(41\)-755-764](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13(41)-755-764)

5. Цись Д.І. Ефективність занять фізичного виховання з використанням сервісу Google у підготовці майбутніх вчителів початкових класів. Олімпійський та паралімпійський спорт. Суми: Сумський ДПУ ім. А.С. Макаренка. 2024. № 4. С. 69-74. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/sport> (дата звернення 1.10.2024).

6. Tsys D. Forming a healthy lifestyle for primary school children. European vector of modern education, science and production. Series of monographs Slovak Publishing House NES Nová Dubnica s.r.o., Slovenská Republika Monograph 2, 2024. P.128-142. (ISBN 988 – 963 – 8454 – 15 – 3 - 3S). URL: http://www.wydawnictwo.wst.pl/oferta_wydawnicza_-dostp_otwarty_oraz_zakup_publicacji/wydawnictwa/ (дата звернення 1.10.2024).

Додаткова література

1. Аксьонова О. П. Школа компетентностей на уроках з фізичної культури в початкових класах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. Випуск 3 К (97). С. 25–32.

2. Байрачна М.М.Віршовані фізкультхвилинки. *Розкажіть онуку*. 2003. № 10-11.с.16

3. Васьков Ю. В. Система фізичного виховання. 1-4 класи. Харків.: Вид-во «Ранок», 2009. 224 с.

4. Ващенко О.М, Люріна Т.І., Романенко Л.В. Фізкультхвилинки в початкових класах: навч.-метод.посіб. Київ.: Навч.кн., 2002. (Сер. «Здоров'ятко»)
5. Ващенко О.М. Години здоров'я в початковій школі: навч.-метод.посіб. Київ.: «Шкільний світ», 2007. с. 66 – 93
6. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання /За ред. Т.Ю.Круцевич. Київ.: Олімпійська література, 2008. Т.1., 428 с.
7. Огнистий А.В. Теоретико-методичні основи фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку (опорні конспекти лекцій). Тернопіль: ТДПУ, 2001. 60 с.
8. Цись Д.І. Використання комп'ютерних технологій під час навчання в початковій школі. *Наука та освіта в умовах війни*: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка з нагоди 150-ї річниці заснування університету: матеріали щорічної звітної науково-практичної конференції викладачів, докторантів, аспірантів, молодих учених та здобувачів вищої освіти (23-24 травня 2024 р.). Глухів. 2024. С. 198-200.
9. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Богдан Шиян. Ч. 1. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2001. 272 с.
10. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Богдан Шиян. Ч. 2. Тернопіль : Навчальна книга –Богдан, 2002. 248 с.

Інформаційні ресурси

1. Козачук В. К. Школа формування компетентностей школярів на уроках фізичної культури [Електронний ресурс] В. К. Козачук. URL: mga-sport.blogspot.com/p/blog-page_23.html (дата звернення 1.10.2024).
2. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти 1 – 2 класи, затверджені рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України від 22 лютого 2018 року. [Електронний ресурс], розробленої під керівництвом О. Савченко Київ, ТД «Освіта – Центр плюс», 2018р.-240с.
3. Фізична культура навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1 – 4 класи. Розробленої під керівництвом Круцевич Т.Ю., Л.І. Іванова [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni->

programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli (дата звернення 1.10.2024).

4. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derj-stand.html> (дата звернення 1.10.2024).

Інклюзивність

Основна література

1. Білецька Л. Інклюзивне навчання : перші кроки в Україні. *Дошкільне виховання*. 2007. № 4. С. 12–15.
2. Будник О.Б. Інклюзивна освіта: навч. посіб. для студентів спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ: ПП Бойчук А.Б., 2015. 152 с.
3. Будяк Л. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Л. Даниленко. Київ, 2007. 172 с.
4. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам. Книга/За ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. Київ: Науковий світ, 2006. 210 с.
5. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. Київ: Самміт-Книга. 2009. 272 с.
6. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади. Київ, 2007. 458 с.
7. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
8. Нагорна О.Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Рівне, 2016. 141с. Друге видання.
9. Пантюк Т.І., Невмержицька О.В., Пантюк М.П.. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник. 2-ге видання, доповнене і перероблене. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. 324 с.

10. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: Новий світ. 2000, 2019. 264 с.

Допоміжна

1. Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. *Рідна школа*. 2011. № 3. С. 10-14.

41. Бут Т., Ейнскоу М. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посібник / пер. з англ. Київ: Плеяди, 2015. 190 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/264> (дата звернення 1.10.2024).

2. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник. /Кол. упорядників: Патрикеева О.О., Дятленко Н.М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Київ: Тов. «Видавничий дім «Плеяди». 2011. 100 с.

3. Колупаєва А.А. Програма курсу «Основи інклюзивної освіти» для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра педагогічного спрямування). Київ: «А.С.К.», 2012. 31 с.

4. Колупаєва А.А. Реформування спеціальної освіти у країнах пострадянського простору. *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі*: Наук.-метод. зб. Випуск 6. Київ: Науковий світ, 2005 С. 33-39.

5. Компанець Н. Організація роботи асистента педагога в інклюзивному середовищі за допомогою програмово-методичного комплексу. *Дефектологія*. 2013. № 3. С. 21-25.

6. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Текст]. *Соціальний педагог*. 2010. № 4. С.3-6.

7. Корекційна педагогіка. *Вісник Української асоціації корекційних педагогів*. 2009. №.4.

8. Кузава І.Б. Інклюзивна освіта дошкільників, що потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і методика: монографія. Луцьк, ПП Іванюк В. П. 2013. 292 с.

9. Луговський А., Сварник М., Падалка О. Реабілітаційний супровід навчання неповносправних дітей. Луцьк: Колесо, 2008. С. 49–60.

10. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у 21 столітті. *Програма підтримки вироблення стратегії реформування освіти*. Міжн. Фонд „Відродження”, Київ, 2001.
11. Путівник для батьків дітей з особливими потребами : навчально-методичний посібник у 9 книгах /За заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ : ТОВ ВПЦ «Літопис-XX» 2010. (Серія «Інклюзивна освіта»).
12. Семак С. Інклюзивна освіта: сутність, поняття, термінологія. 2012. URL:<http://doshkilla.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>.
13. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні. *Дефектологія*. 2004. № 2. С. 6-11.
14. Loreman T., Deppeler J., and D. Harvey. Inclusive Education : Supporting Diversity in the Classroom / 2nd ed. [Інклюзивна освіта: збереження розмаїття в інклюзивному класі] [Текст]. Allen & Unwin, 2011. 301 p.
15. Pierangelo, R. & Giuliani, G.A. (2009). Assessment in special education: A practical approach. *Methods of Assessment and Testing Considerations* (Ch.3).

Інтернет-ресурси

1. Міністерство соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua> (дата звернення 1.10.2024).
2. Служба захисту дітей. URL: <https://www.children-ukraine.org> (дата звернення 1.10.2024).
3. Інклюзивне навчання. URL: <https://mon.gov.ua/tag/inklyuzivne-navchannya?&type=all&tag=inklyuzivne-navchannya> (дата звернення 1.10.2024).
4. Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами у 2024/2025 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-osib-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy-u-20242025-navchalnomu-rotsi> (дата звернення 1.10.2024).

МАТЕРІАЛИ

**ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК ДЛЯ
ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЗА ОСВІТНІМ СТУПЕНЕМ «БАКАЛАВР»**

А.1. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ

ДОКУМЕНТАЦІЯ
з педагогічної практики
в початкових класах закладів загальної середньої освіти
студента (ки) ___ групи ___ курсу
Навчально-наукового інституту педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

(прізвище, ім'я, по батькові),

який (яка) проходив (ла) практику
в загальноосвітній школі № _____ міста _____,
_____ району _____ області
з _____ по _____ 20__ р.

Груповий керівник:

A.2. ПРОГРАМА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ

(Результати фіксуються в індивідуальному графіку на окремих аркушах)

Тип навчального закладу:

заклад загальної середньої освіти,

початкова школа - заклад освіти I ступеня (або структурний підрозділ іншого закладу освіти), що забезпечує початкову освіту;

гімназія - заклад середньої освіти II ступеня (або структурний підрозділ іншого закладу освіти), що забезпечує базову середню освіту;

ліцей - заклад середньої освіти III ступеня (або структурний підрозділ іншого закладу освіти), що забезпечує профільну середню освіту.

Матеріальна база:

- споруда: типова; індивідуальний проект; приміщення, пристосоване під школу;
- пришкільна ділянка: дитячий майданчик, спортивно-фізкультурний блок, сад, дослідна ділянка, квітник, загальне озеленення;
- шкільні кабінети;
- спальні, місця відпочинку, ігрові кімнати;
- ТЗН, лінгафонні, дисплейні класи і класи інформатики;
- спортивний комплекс: зала, спортивне знаряддя та обладнання, тренажери, басейн, душ, роздягальня;
- кіно- та актові зали; зала ритміки та хореографії;
- бібліотека і читальна зала;
- майстерні для трудового навчання і творчої діяльності;
- медичний кабінет;
- їдальня;
- кабінет психологічної допомоги;
- оформлення та озеленення закладу в цілому і класів.

Навчальні плани і програми: які, скільки років за ними працює заклад освіти, їх оцінювання.

Основні напрями освітньої діяльності закладу.

Традиції закладу та їх оцінювання.

Новації в діяльності колективу.

Відомості про заклад, працівників; прізвище директора, завучів, організатора позакласної роботи, педагогів-організаторів, психолога, вихователя, керівника гуртка, вчителів, із класів яких діти відвідують гурток.

Розклад дзвінків, режим роботи гуртка, розклад уроків основного класу.

Аналіз результатів і висновок.

А.3. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ РОБОТИ

(Обкладинка – 1 сторінка)

“Затверджую” : учитель _____
груповий керівник _____

Індивідуальний план роботи студента – практиканта

(прізвище, ім'я, по батькові),
групи _____ курсу _____ ННІ Педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка,
яка(ий) проходила(ив) педагогічну практику
в _____ класі _____ школи
з ____ по ____ 20 ____ р.

Друга сторінка та інші:

Дата	Розділ 1. Індивідуальний план практиканта	Розділ 2. Результати науково-дослідної діяльності практиканта
	<i>Освітня діяльність практиканта</i>	<i>Результати освітньої діяльності практиканта</i>
18.10.22 р. Понеділок	1. Організаційна діяльність (ознайомлення). 2. Консультаційна діяльність (вчителі, викладачі, батьки, адміністрація). 3. Моделювальна діяльність (підготовча робота, написання конспектів). 4. Навчальна діяльність (проведення уроків). 5. Методична діяльність. 6. Виховна діяльність (проведення виховних заходів). 7. Науково-дослідна діяльність (анкетування, опитування, тестування, бесіди, контрольні роботи, робота в бібліотеці). 8. Аналітико-синтетична діяльність на основі результатів завершення формульовального етапу педагогічного експерименту (графіки, діаграми, таблиці).	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
19.10.22 Вівторок		
20.10.22 Середа		

А.4. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Тема виховного заходу.

Мета заходу.

Місце проведення.

Дата проведення.

Прізвище та ініціали вихователя.

Школа та клас.

Статеве співвідношення дітей у класі (спостереження відбувається за схемою, подану нижче на базі попереднього опрацювання прогностичної моделі – плану-конспекту, заздалегідь підготовленого учителем).

Етап заходу	Завдання	Методи, прийоми, засоби виховання	Результати (позитивні, негативні)	Висновки про ефективність форми, методів, етапів

Обов'язковими у виховному заході є етапи, завдання кожного, засоби, методи реалізації завдань: організаційний (етап емоційного стимулювання), мотиваційний, цільовий, реалізаційний, що за формою організації відрізняє один захід від іншого, та рефлексивний (із функціями соціально-педагогічної установки на використання позитивного досвіду).

Ефективність результатів виховного заходу залежить від міри відповідності завдань, засобів меті, а також від кількості позитивних побіжних перетворень у надбаннях учня.

Матеріал, що використовується для аналізу виховного заходу, повинен охоплювати таку інформацію.

Аналіз підготовчого етапу до проведення виховного заходу. Ініціатори та організатори виховного заходу (вчитель, учні, адміністрація школи тощо); врахування інтересів та ініціативи учнів під час вибору теми та форми заходу; особливості підготовки до виховного заходу із завданнями виховання, рівнем розвитку дитячого колективу, віковими особливостями школярів.

Аналіз гігієнічних, матеріально-технічних та естетичних умов. Підготовка приміщення (чистота, освітлення, температура та ін.); естетика оформлення (інтер'єр, відповідність оформлення формі та змісту виховного заходу, доступність його для сприйняття оточуючими та ін.); технічне обладнання

(якість аудіовізуальної апаратури та доцільність її використання).

Аналіз виховного заходу. Відповідність виховного заходу його меті та формі проведення; різноманітність та доцільність діяльності учнів (пізнавальна, трудова, ігрова, художня, спортивна та ін.) під час проведення виховного заходу; емоційний стан школярів на різних етапах проведення виховного заходу.

Аналіз комунікативної діяльності вихователя. Роль учителя у підготовчому процесі та проведенні виховного заходу; особливості стилю спілкування вчителя з вихованцями під час підготовки та проведення виховного заходу; особливості оцінних суджень вихователя та їх об'єктивність; зацікавленість вихователя у створенні емоційного клімату, активізації ініціативи учнів та їхньої уваги; стимулювання позитивних досягнень, створення в них перспективних прагнень.

Загальна оцінка виховного заходу. Вплив виховного заходу на становлення особистості школяра, зміцнення взаємовідносин у дитячому колективі; досягнення виховної мети; методичні помилки та недоліки педагога, їх причини та шляхи усунення; висновки та пропозиції.

Такий матеріал дає змогу зробити обґрунтований аналіз виховного заходу, переосмислити різні сторони педагогічної діяльності, накреслити подальші перспективи щодо її поліпшення, оцінити свою і чужу виховну майстерність.

Для здійснення психолого-педагогічного аналізу пропонується така **схема**, реалізація якої спирається на актуалізацію педагогом психологічних та педагогічних знань, які він отримав у ЗВО та шляхом самопідготовки.

Запис інформації, що відтворює стан заходу, може здійснюватися у такій формі:

СХЕМА АНАЛІЗУ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Дата "___" _____ року.

Прізвище та ініціали вихователя, класного керівника.

Мета відвідування (залежно від мети можуть бути скорочені чи розширені окремі пункти аналізу).

Тема заняття і форма проведення

№ з/п	Рекомендовані методичні вимоги до організації і проведення виховного заходу	Висновки, зауваження

У процесі аналізу заходу варто приділити увагу характеру його підготовки. При цьому його автор завчасно має отримати від педагога про наявність та доцільність плану чи програми проведення цього важливого

заходу; конкретність доручень учням: доведення до них кінцевої мети заходу, змісту організаторської діяльності в процесі підготовки, їхніх прав та обов'язків.

Обов'язково аналізуються:

1. Актуальність теми, її вмотивованість. Відповідність віковим особливостям, запитам та інтересам даного дитячого колективу. Участь школярів у її виборі та формулюванні.

2. Доцільність мети заходу, що передбачає переведення дитини на новий (вищий) рівень вихованості у визначеному аспекті, чіткість, конкретність, доступність усім учасникам виховного процесу.

3. Логічність та обґрунтованість виробленого педагогом цільового алгоритму, що полягає у правильно визначеній послідовності виховних задач, що забезпечує максимально короткий шлях досягнення мети.

4. Ефективність виховних засобів та їх доцільне поєднання, що забезпечує максимальне і посилене для учня виховне навантаження.

5. Ефективність, послідовність, взаємообумовленість та доцільність проведених педагогом етапів виховного заходу, відтворення в них структури процесу формування особистості.

6. Доцільність та ефективність дібраної виховної технології, яка має забезпечувати оптимальне поєднання методів та прийомів, що веде до максимально високого рівня досягнення мети.

Відповідність змістових, суттєвих, формальних та функціональних характеристик методів та прийомів виховання.

Ступінь традиційності та новизни методики, опора на існуючі в сучасній виховній практиці нормативні положення.

Дотримання та специфіка реалізації системи сучасних виховних принципів. Гуманність і демократичність взаємостосунків педагогів, активу з усіма учасниками заходу.

Достовірність, науковість та емоційна насиченість фактичного матеріалу, зв'язок із життям, опора на життєвий досвід учнів. Спрямованість заходу на розвиток особистості, загальнолюдських рис, на підвищення загальнокультурного рівня розвитку школярів. Упущення та недоліки. Дотримання існуючих в сучасній теорії та практиці вимог щодо застосування використаних методів виховання та визначених аналогічних форм педагогічної роботи.

7. Аналіз психолого-педагогічних умов, що визначили рівень отриманого результату (актуальність дібраної проблеми відповідно до моральних,

естетичних, екологічних, розумових потреб учнів тощо; забезпечення стійкого інтересу до удосконалення відповідної сфери життєдіяльності дитини, наявність емоційного відгуку на педагогічний вплив; точність та організованість початку; естетичність оформлення; підготовка учнів до активного сприйняття нової інформації; змістовність заходу; достатність та доступність використаної інформації; вмотивованість взаємодії зі сторони вчителя та учня; адаптивність запропонованих знань до рівня умінь; забезпечення кількісно-якісних перетворень за рахунок здійснення апробації елементів відповідного досвіду; авторитетність та професійна компетентність педагога; стиль спілкування вчителя та учнів; доцільність обраного місця проведення та його оформлення; доцільність співвідношення проведеної виховної роботи та затраченого на неї часу тощо).

8. Дотримання гігієнічних вимог до здійснення виховного процесу: свіже повітря та достатня кількість кисню в приміщенні; відсутність небезпечних та зайвих звуків і запахів; достатня освітленість та чистота місця проведення; прийнятне для всіх дітей поєднання кольорів; нормальний температурний режим; оптимальна скупченість дітей у місці проведення; відсутність хворих на інфекцію; дотримання вимог харчування та відпочинку перед проведенням заходу; оптимальне поєднання пасивних та рухливих форм діяльності; забезпечення специфічних правил безпеки (на воді, будівництві, виробництві тощо) тощо.

9. Загальні висновки: результативність досягнення мети, реалізація розвивальних, виховних, пізнавальних можливостей заходу; ставлення учнів до заходу, ступінь задоволення їхніх потреб; вплив виховного заходу на розвиток учнів, формування у них:

- а) громадянської позиції, власної гідності, морально-вольових якостей, уявлень, відповідальності за свої дії;
- б) естетичних почуттів та смаків;
- в) трудових навичок та шанобливого ставлення до людей праці;
- г) санітарно-гігієнічних, спортивних навичок;
- д) культури спілкування, поведінки тощо.

А.5. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ УРОКУ

Психологічний аналіз передбачає вивчення психологічних аспектів діяльності вчителя та учнів на уроці — спілкування з учнями, врахування особливостей психічного розвитку дітей.

Психологічний аналіз уроку передбачає розгляд таких факторів:

- а) цілепокладання, адекватне етапам і завданнями уроку — визначення психологічних завдань уроку і його етапів;
- б) психологічне обґрунтування етапів уроку і їх послідовності;
- в) психологічна характеристика діяльності вчителя й учнів на основі аналізу їх взаємодії на уроці, ефективності останнього;
- г) розкриття причин та умов позитивних і негативних результатів уроку;
- д) психологічно і методично виправдані пропозиції варіантів, способів і прийомів, що використовувалися вчителем на уроці.

Загальні вимоги

Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання – “За шириною”; міжрядковий інтервал “Полуторний” (1,5 Lines). Обсяг – 3-5 сторінок.

Орієнтовна схема аналізу уроку

Дата: _____ 20__ р. День тижня _____
Номер уроку _____ Клас _____
П.І.Б. вчителя _____
Предмет _____
Мета відвідування уроку: _____
Тема уроку: _____
Психологічна (розвивальна) мета уроку: _____
Тип уроку: _____

1. Якими методами та способами викликається увага учнів на початку уроку: вхід вчителя до класу, його зовнішній вигляд, підготовленість учителя І класу до уроку, оформлення і санітарно-гігієнічні умови роботи класу, уміння вчителя налагодити емоційний контакт з учнями, тримати в полі зору весь клас (розподіл, переключення, обсяг уваги), вимогливість, питання педагогічного такту.

2. Якими способами активізується пізнавальна діяльність учнів на уроці: уміння вчителя підтримувати увагу учнів протягом уроку, орієнтація учнів на труднощі і мобілізація волі на їх подолання, активізація мислення учнів —

організація проблемно-пошукової діяльності учнів - ідейний і науковий рівень матеріалу, повнота і точність наукових фактів, висновків, відповідність матеріалу віковим особливостям учнів і рівню їх розвитку, логічність і доказовість викладу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, залучення учнів до самостійної роботи і самостійного виведення правил і закономірностей, зв'язок навчального матеріалу з практикою і сучасністю, вправління у застосуванні набутих знань.

3. Якими способами учитель пробуджує в учнів допитливість та інтерес, формує потребу в знаннях: підготовленістю до уроку, оригінальною наочністю, роз'ясненням теоретичного і практичного значення даного матеріалу, цікавими фактами, емоційністю викладання тощо.

4. Організація запам'ятовування учнями навчального матеріалу: запис теми і плану уроку, важких слів, визначень, повторення найбільш важливих моментів, установка на запам'ятовування, різноманітність вправ на закріплення тощо.

5. Якими способами викликаються емоції учнів і як вони впливають на засвоєння знань: вміння учителя створити сприятливий психологічний клімат на уроці, викликати позитивні емоції, моральні, інтелектуальні та естетичні почуття, уникнути виникнення в учнів фрустрацій і стресових станів, засоби розв'язання конфліктних ситуацій.

6. Як учитель враховує вікові та індивідуальні особливості учнів, сприяє розвитку їх активності, самостійності, ініціативності і творчих здібностей.

7. Висновки і рекомендації: а) позитивне в роботі вчителя; б) недоліки в роботі вчителя; в) рекомендації для вчителя із метою підвищення психологічної ефективності уроку.

А.6. Структура узагальненого звіту

(підготовлений у формі електронної презентації та коментаря до неї під час звітної конференції)

1. ПІП студента, факультет, курс, група, форма навчання, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, груповий керівник,
2. Мета, завдання практики.
3. Коротка характеристика бази практики, посилання на сайт/блог освітньої установи.
4. Коротка характеристика групи вихованців.
5. Виконані завдання під час проходження практики (проведено заняття/заходи з теми, підготовлено пакет документів з аналізу ходу практики (щоденник)).
6. Загальні, фахові компетентності, сформовані під час проходження практики.
7. Проблеми, труднощі, що виникли у процесі практичної підготовки.
8. Допомога, поради, настанови академічної спільноти під час проходження педагогічної практики (*керівники, дирекція, учителі й ін.*).
9. Допомога, поради, настанови інших стейкхолдерів у процесі проходження педагогічної практики (*керівництво установ, батьки, учні, учителі, психологи, методичні працівники й ін.*).
10. Поради, побажання, пропозиції щодо змісту програм практики, організації й проведення практичної підготовки, підготовки звітності, процедур захисту в умовах дистанційного навчання.

**А.7. Зразок оформлення залікової заговоної
колективної творчої справи
(Обкладинка- перша стрінка)**

**Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
(Назва бази проходження практики)**

Кафедра педагогіки та психології початкової освіти

План-конспект колективної творчої справи
« _____ »,
проведеної студентом(кою) _____ групи, _____ курсу
Інституту/факультету _____
ПІБ
_____ червня 20_ року

Методист табору (старший педагог-організатор): _____

План-конспект колективної творчої справи

Повна назва справи: «*Стежками спортивного олімпу*».

Укладач сценарію: ПШ педагога-організатора.

Дата і час проведення: 27 червня 20_, 15.00.

Місце проведення: стадіон./Дистанційна технологія: Zoom

Вікова категорія цільової аудиторії: 9-17 років.

Мета справи: розширити та поглибити спортивні вміння та навички дітей.

Завдання:

- удосконалити спортивні навички ;
- розвинути гнучкість, спритність, швидкість;
- виховувати любов до спорту.

Оформлення, реквізити, обладнання: аудіоматеріали, тканина, банер з назвою справи, маршрутні листи, м'ячі, канат, кеглі, дартс.

План підготовки

1. Обрання форми та теми проведення.
2. Проведення ради справи.
3. Опрацювання методичної літератури, підбір вправ та ігор.
4. Написання сценарію.
5. Підготовка реквізитів, оформлення.
6. Репетиції.

Прогнозований хід справи

1. Оформлення, налаштування учасників на роботу;
2. Заспів;
3. Проходження станцій;
4. Оголошення результатів.

Хід справи

1. Організаційний етап

ТЕКСТ

2. Реалізаційний етап

ТЕКСТ

3. Підсумковий етап

ТЕКСТ

А.8. Зразок послідовності написання психолого-педагогічної характеристики особистості учня

I. Загальні відомості про сім'ю учня

1. Прізвище, ім'я дитини, вік.
2. Структура сім'ї (повна, неповна).
3. Склад сім'ї, вік батьків, фах, освіта.

(Описати, як впливають (впливали) на розвиток дитини і становлення її характеру, формування особистості структура сім'ї, вік, фах та освіта батьків, якщо є брати й сестри, то зазначте їхній вплив).

II. Загальний розвиток, обізнаність

1. Інформованість у різних галузях знань (Наведіть приклад).
2. Джерела отримання інформації:
 - а) школа;
 - б) сім'я;
 - в) позашкільні заклади;
 - г) самоосвіта.

3. Новоутворення вікового періоду (наявність, ступінь розвитку).

III. Пізнавальні процеси

1. Особливості пам'яті (хороша, середня, погана. Наведіть приклад, у чому це виявляється).
2. Мислення (який вид мислення є провідним; які форми та операції мислення актуалізуються під час вирішення різних завдань. Наведіть приклад, у чому це виявляється).

IV. Емоційно-вольова спрямованість

1. Вимогливість, цілеспрямованість, критичність. Схильність до навіювання, страху. (Навести приклад).
2. Емоційність та її вплив на створення позитивного (негативного) фону в групі (Навести приклад).

V. Особистісний розвиток

1. Самооцінка та її вплив на міжособистісні відносини з членами групи, мікрогрупи.
2. Особистість і прояви групового тиску. Конформність (неконформність), референтність (нереферентність).
3. Інтереси, ціннісні орієнтації в системі соціальної спрямованості класу.
4. Соціальні чекання групи від особистості:
 - а) ступінь прояву до дитини симпатії (антипатії);
 - б) чи має стійких друзів, чи обмежується ця дружба групою, чи виходить

за її межі;

- в) чи користується авторитетом;
- г) прояви конфліктності, компромісу (описати 1-2 ситуації).

5. Організаторські можливості дитини:

- а) ступінь прояву рис виконавця та керівника.
- б) тактовність.

6. Ступінь самоконтролю дитини. Рівень її моральної вихованості в системі соціальної спрямованості класу (запропоновані пункти проілюструвати прикладами або довести емпіричним шляхом).

7. Висновки, рекомендації.

У висновках Ви стисло викладаєте основні особливості дитячої особистості, з'ясовані в результаті спостережень і дослідження, в цілому. Рекомендації мають бути конкретними, придатними для застосування вчителем на практиці з метою корекції з'ясованих Вами поведінкових відхилень, недоліків характеру дитини тощо.

Вимоги до оформлення:

1. **Титульний лист**, у якому обов'язково вказано прізвище, ім'я, по батькові студента, який проходить практику, навчальний заклад та групу, в якій навчається, місце та час проходження практики, дані про учня, на якого складена характеристика (школа, клас), ПІБ консультанта з психології, який перевіряє роботу.

2. **Змістовна частина** психолого-педагогічної характеристики. Обсяг – 2-3 сторінки.

3. **Висновки та рекомендації**. Висновки можуть містити узагальнений психологічний портрет учня, загальне враження студента про хід виконання завдання, зокрема труднощі з якими він зіткнувся. На основі складеної психолого-педагогічної характеристики студент може розробити **рекомендації** для педагогів, батьків, членів колективу з метою оптимізації навчальної діяльності учня.

4. **Обсяг роботи** від 3 до 5 сторінок друкованого тексту (формат А-4, кегль 14, інтервал 1,5).

5. **Дотримання структурних елементів** та їх виділення напівжирним шрифтом.

6. **Робота повинна бути виконана згідно вимог українського правопису** (граматично та пунктуаційно правильно).

А.9. Зразок послідовності написання психолого-педагогічної характеристики на класний колектив

1. Структура класу. Кількість учнів, стать, соціальний стан батьків. Скільки учнів позбавлено одного з батьків унаслідок смерті або розлучення (відзначити, як особливості виховання в сім'ї позначилися на характері учня, його поведінці і як вони впливають на позицію в класі).

2. Характеристика класу як колективу. Взаємодопомога вимогливість у житті класу. Згуртованість класу в боротьбі за глибокі знання і високу дисциплінованість. Традиції колективу. Настрій, що переважає (мажорний, мінорний, спокійно-діловий). Роль учнів у житті класу (активісти, лідери, зірки, зневажені).

3. Загальні інтереси класу. Дружба та товаришування в класі. Взаємини між хлопчиками та дівчатками. Наявність угруповань та мотиви їх утворення. Відмінники та їх взаємовідносини з класом. Ставлення до дезорганізаторів та їх вплив на клас загалом і на певну особистість, зокрема (якщо таке явище існує).

4. Загальна характеристика навчальної діяльності. Характеристика успішності з окремих предметів. Улюблені уроки класу (чому?). поведінка класу під час різних уроків. Переважаючі мотиви навчання (інтерес до знань, прагнення проявити себе, прагнення вивести клас в число кращих по школі, підготовка до вибору професії, прагнення виконати свій обов'язок тощо). Негативні соціально-психологічні явища в класному колективі (списування, підказки, дезінформація, заздрість, замовчування негативних вчинків тощо). Ставлення учнів до цих явищ.

5. Дисципліна в класі. Дисципліна на уроках та перервах. Хто найчастіше порушую дисципліну? Які заходи виховання дисциплінованості вживають учителі?

6. Робота студента-практиканта в класі з метою підвищення суспільної активності учнів, прищеплення їм рис колективізму.

7. Висновки. Стисло викладаються з'ясовані позитивні й негативні сторони, притаманні досліджуваному класу. З висновків мають логічно випливати конкретні психолого-педагогічні **рекомендації** щодо поліпшення роботи з учнівським класом учителям, батькам, учнівським організаціям.

Вимоги до оформлення:

7. **Титульний лист**, у якому обов'язково вказано прізвище, ім'я, по батькові студента, який проходить практику, навчальний заклад та групу, в якій навчається, місце та час проходження практики, дані про клас, на який складена характеристика (школа, клас), ПБ консультанта з психології, який перевіряє роботу.

8. **Змістовну частину** психолого-педагогічної характеристики, яка охоплює психологічні особливості класу як малої соціальної групи, спосіб між особової взаємодії, психологічні характеристики групи. Обсяг змістовної частини 2-3 сторінки.

9. **Висновки та рекомендації**. Висновки можуть містити узагальнений психологічний портрет класу, характеристику його подальшої навчальної та життєвої перспективи, загальне враження студента про хід виконання завдання, зокрема труднощі з якими він зіткнувся. На основі складеної психолого-педагогічної характеристики студент може розробити **рекомендації** для педагогів, батьків, членів колективу з метою оптимізації навчальної діяльності та подальшого психологічного розвитку учнівського та студентського колективу.

10. **Обсяг роботи** від 3 до 5 сторінок друкованого тексту. (формат А-4, кегль 14, інтервал 1,5).

11. **Дотримання структурних елементів** та їх виділення напівжирним шрифтом.

12. **Робота повинна бути виконана згідно вимог українського правопису** (орфографічно та пунктуаційно правильно).

А.10. Схема звіту студента-практиканта

ЗВІТ

про навчальну і виховну роботу

студента ___ групи ___ курсу ННІ Педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові)

який проходив педагогічну практику
в ___ класі загальноосвітньої школи № _____ міста _____,
_____ району _____ області
з ___ по ___ 20__ року

Звіт пишеться відповідно до змісту діяльності студентів та результатів і особливостей виконання індивідуального плану роботи.

Вступ, у якому коротко розкривається роль, місце і мета проведеної практики в системі професійної підготовки майбутнього викладача (основні принципи організації практики; основні завдання практики; визначення професійних умінь і навичок, які повинні формуватися та вдосконалюватися під час практики).

Основна частина містить підрозділи з навчальної, методичної, науково-дослідної, виховної роботи магістранта-практиканта відповідно до конкретних завдань програми практики зі спеціальності. Розкриваються й такі позиції: місце проходження практики, вид навчальної дисципліни, прізвище методиста, термін проходження практики; аналіз науково-методичного забезпечення навчальної дисципліни; перелік тем проведених навчальних занять та оцінки за них; перелік відвіданих занять тощо.

Повідомляється, скільки відвідано уроків за період педагогічної практики, зокрема у свого вчителя та інших учителів, з яких предметів. Висвітлення свого ставлення до відвіданих уроків, визначення кращих із них (дати обґрунтування).

Участь у перевірці зошитів учнів, у проведенні додаткових занять з учнями, які потребують допомоги; виготовлення наочних посібників.

Участь у виховних заходах класу, школи (яку конкретну роботу виконано, ставлення до виховної роботи, труднощі).

Висновки узагальнюють і відображають систематизовані відомості про знання, уміння та навички, здобуті магістрантом під час виконання завдань практики, зауваження і пропозиції щодо удосконалення та покращення умов та організації виконання завдань педагогічної практики.

У висновках відмічають позитивні сторони практики (сприяла формуванню і закріпленню інтересу до професії вчителя, поглибленню знань із педагогіки, психології, спеціальності, формуванню педагогічних здібностей тощо; які недоліки у своїй підготовці виявлено в ході практики, які недоліки у виховній роботі вчителя-класовода, школи спостерігали тощо).

A.11. Орієнтовний план інтерв'ю з психологом

1. Яка специфіка роботи психолога в цьому закладі?
2. З якими труднощами ви стикаєтеся найчастіше і як ви їх подолали?
3. Які, на вашу думку, найважливіші професійні якості та уміння практичного психолога?
4. Можете навести приклад успішного вирішення професійної проблеми?
5. Дайте приклад проблеми, яку вам не вдалося вирішити повністю.
6. Які поради ви дали б студентам-психологам на основі свого досвіду?

A.12. Схема аналізу діяльності психолога в освітній установі

1. Соціально-педагогічна характеристика освітньої установи і контингенту учнів.

1.1. Назва установи, її тип (школа, гімназія, позашкільна освітня установа), адреса, П.І.П. директора.

1.2. Соціально-педагогічна характеристика контингенту учнів (соціально-професійний, освітній і матеріальний рівні сімей учнів): переважають повні або неповні, одно- або багатодітні сім'ї; професійний рівень і зайнятість батьків (висококваліфіковані, з високим професійним рівнем освіти, низькокваліфікована праця, висока зайнятість, непрацюючі); соціальне благополуччя; матеріальний рівень сімей учнів; участь батьків у вихованні дітей (високий нагляд, недоглянутість).

1.3. Рівень здоров'я і фізичного розвитку дітей: високий (спеціалізований спортивний клас); середній; діти з обмеженими можливостями.

1.4. Освітній рівень дітей (гімназія або ліцей для обдарованих дітей; загальноосвітня школа; корекційна школа та ін.). Зайнятість дітей в установах додаткової освіти: музичні, художні, спортивні школи, секції, гуртки. Додаткові заняття з приватними педагогами, репетиторами.

2. Соціально-професійна характеристика психолога установи.

Число психологів в установі, П.І.П. психолога, з яким безпосередньо працює студент-практикант. Освіта психолога: учбові заклади, додаткові курси які закінчив, підвищення спеціалізації. Досвід роботи, стаж.

3. Посадові обов'язки і режим роботи психолога.

Наявність письмових посадових інструкцій з вказівкою на укладачів. Зміст посадових обов'язків. Режим роботи психолога в установі. Наявність плану роботи, зміст рубрик. Умови роботи психолога. Кабінет, його

оформлення, оснащення. Контроль за діяльністю психолога. Форма контролю (письмові або усні звіти, інші форми звітності і контролю).

4. Зміст роботи психолога.

Види діяльності, які виконує психолог (діагностична, експертно-консультативна, корекційна, педагогічна, культурно-просвітницька). Зазначити, які з них переважають.

4.1. Діагностична діяльність. Ініціатор обстежень, що проводиться на вимогу адміністрації, за власною ініціативою психолога, на прохання учнів, батьків. Мета проведення обстеження (діагностика при наборі до школи, при комплектуванні класів, при проведенні профорієнтаційної роботи та ін.) Респонденти обстеження (вік, кількість, при діагностиці беруть участь усі учні чи здійснюється вибіркове обстеження); регулярність. Повідомлення і використання результатів психодіагностики.

4.2. Педагогічна діяльність. Викладання психологічних дисциплін, якщо психолог здійснює такий вид роботи (уроки, факультативи, гуртки та ін.). Вік, обсяг, кількість дітей, програма, зміст.

4.3. Консультативна діяльність. Обсяг (регулярно, іноді, не здійснюється зовсім). Адресати консультування (адміністрація, учні, батьки, педагоги). Основний зміст консультацій.

4.4. Корекційна діяльність. Обсяг цієї діяльності, зміст, контингент учасників, мішені корекції, корекційні програми і техніка.

4.5. Експертна діяльність. Залучення психолога до експертизи управлінських рішень, програм, методик навчання і виховання.

Описати один професійний захід, який відображає переважаючий вид діяльності психолога: урок, факультативне заняття, діагностичне обстеження, корекційно-розвивальне заняття.

5. Власні зауваження практиканта з приводу діяльності психолога, можливості і напрямки її вдосконалення.

А.12.1. РОЗДІЛИ ЩОДЕННИКА

1. Соціально-педагогічна характеристика освітньої установи і контингенту учнів.

П.І.Б. директора, практичного психолога; тип, профіль закладу; особливості контингенту учнів та організації навчально-виховного процесу тощо.

2. Індивідуальний план роботи студента-практиканта.

3. Аналіз кабінету психолога.

4. Аналіз нормативних документів роботи практичного психолога.

5. Щоденникові записи про зміст виконаної роботи.

У щоденнику мають бути відображені всі дні відвідування бази практики з наступним аналізом виконаної роботи.

6. Бесіда - інтерв'ю з психологом.

7. Аналіз виконання програми практики і труднощів, які виникли у процесі практики.

А.12.2. Зразок індивідуального плану

№	Дата	ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ	РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	Підпис керівника

А.12.2. Зразок ведення щоденника

Дата	Спостережувані факти	Професійна рефлексія

А.12.3. Схема аналізу кабінету психолога

1. Окремий кабінет (якщо немає, то де знаходиться робоче місце)

2. Загальний метраж

3. Час, тривалість
роботи _____
4. Робоче місце
психолога _____
5. Куточок
довіри _____
6. Психологічна
література _____
7. Наявність діагностичних
методик _____
8. Дидактичний матеріал, іграшки

9. План роботи та звітна документація психолога (Додаток 10)

А.12.6. ПРОТОКОЛ
індивідуальної психологічної діагностики

_____ (ПІБ здобувача освіти)

Дата (термін)

проведення: _____

Клас

(група): _____

Вік:

_____ Хто звернувся (ПІБ, статус):

_____ Причина звернення (запиту):

_____ Мета діагностики:

Зміст проведеної роботи (назви використаних методик, опис поведінки під час проведення дослідження, емоційні реакції, характер спілкування з дорослими тощо):

_____ Висновки:

_____ Рекомендації:

Практичний психолог

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (підпис)

А.12.7. ПРОТОКОЛ
групової психологічної діагностики

Дата (терміни) проведення: _____

Мета діагностики: _____

Проблема (зміст):

Діагностичний інструментарій:

Характеристика вибірки: (кількість, вік, гендерна характеристика тощо)

Результати діагностики:

Висновки:

Рекомендації:

Практичний психолог

(прізвище, ініціали)

(підпис)

МАТЕРІАЛИ

**ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК ДЛЯ
ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЗА ОСВІТНІМ СТУПЕНЕМ «МАГІСТР»**

Б.1. Оформлення плану-графіка виконання кваліфікаційної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Кафедра _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(науковий ступінь, учене звання)

(підпис) (ініціали, прізвище)
«__» _____ 20__ р.

ПЛАН-ГРАФІК
Виконання кваліфікаційної роботи

Тема: _____

Здобувач _____
(прізвище, ім'я, по батькові, спеціальність, освітня програма)

№ з/п	Розділи, підрозділи та їх зміст	Термін виконання	Відмітка наукового керівника про виконання

Підпис здобувача _____

Б.2. Оформлення завдань виконання кваліфікаційної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
Кафедра _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(науковий ступінь, учене звання)

(підпис) (ініціали, прізвище)

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ для виконання кваліфікаційної роботи

Здобувачеві

(прізвище, ім'я, по батькові, спеціальність, предметна спеціальність/ спеціалізація, освітня програма)

Науковий керівник

(прізвище, ім'я, по батькові)

(науковий ступінь, учене звання, посада)

1. Тема

2. Термін подання здобувачем виконаної роботи «__» _____ 20__ р.

3. Перелік основних джерел за темою дослідження, матеріалів практики (вихідні дані)

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, що підлягають опрацюванню)

5. Орієнтовний перелік графічного матеріалу (таблиці, графіки, діаграми, слайди тощо)

6. Консультанти з роботи (із визначенням консультантів з окремого питання теми)

Науковий керівник

(підпис)

Завдання отримав

«__» _____ 20__ р.

(підпис здобувача)

Б.3. ОРІЄНТОВНА СХЕМА ЗВІТУ СТУДЕНТА–ПРАКТИКАНТА

ЗВІТ

студента(ки) _____ групи, _____ курсу,
Навчально-наукового інституту педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

(прізвище, ім'я, по батькові)
який (а) проходив (ла) практику

(назва практики)
з ____ по ____ 20__ року

Звіт подається відповідно до індивідуального плану діяльності здобувача та його виконання.

I семестр

У звіті зазначається:

1. Зміст виконання індивідуального плану практики:
 - зміст виконаного за планом;
 - зміст невиконаного із зазначенням причин.
2. Опрацьовані літературні джерела за темою дослідження.

II семестр

У звіті зазначається:

1. Зміст виконання індивідуального плану практики:
 - зміст виконаного за планом;
 - зміст невиконаного із зазначенням причин.
2. Заходи, в межах яких були здійснено апробацію матеріалів досліджень (конференції, вебінари, семінари тощо, з підтвердженням участі).
3. Інформація про підготовку (проведення) експериментального дослідження, його результати (за наявності).

III семестр

У звіті зазначається:

1. Зміст виконання індивідуального плану практики:
 - зміст виконаного за планом;
 - зміст невиконаного із зазначенням причин.
2. Заходи, на яких було оприлюднено результати проведених досліджень (конференції, вебінари, семінари тощо, з підтвердженням участі).
3. Результати комп'ютерної перевірки на виявлення текстових запозичень.
4. Наукова новизна виконаного дослідження, його теоретичне та практичне значення.

**В.1. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ
ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

ДОКУМЕНТАЦІЯ
з виробничої практики
в початкових класах закладів загальної середньої освіти
студента (ки) ___ групи ___ курсу
Навчально-наукового інституту педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

(прізвище, ім'я, по батькові),

який (яка) проходив (ла) практику
в загальноосвітній школі № _____ міста _____,
_____ району _____ області
з _____ по _____ 20__ р.

Груповий керівник:

В.2. ПРОГРАМА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ

(Результати фіксуються в індивідуальному графіку на окремих аркушах)

Тип навчального закладу:

заклад загальної середньої освіти,

початкова школа - заклад освіти I ступеня (або структурний підрозділ іншого закладу освіти), що забезпечує початкову освіту;

гімназія - заклад середньої освіти II ступеня (або структурний підрозділ іншого закладу освіти), що забезпечує базову середню освіту;

ліцей - заклад середньої освіти III ступеня (або структурний підрозділ іншого закладу освіти), що забезпечує профільну середню освіту.

Матеріальна база:

- споруда: типова; індивідуальний проект; приміщення, пристосоване під школу;
- пришкільна ділянка: дитячий майданчик, спортивно-фізкультурний блок, сад, дослідна ділянка, квітник, загальне озеленення;
- шкільні кабінети;
- спальні, місця відпочинку, ігрові кімнати;
- ТЗН, лінгафонні, дисплейні класи і класи інформатики;
- спортивний комплекс: зала, спортивне знаряддя та обладнання, тренажери, басейн, душ, роздягальня;
- кіно- та актові зали; зала ритміки та хореографії;
- бібліотека і читальна зала;
- майстерні для трудового навчання і творчої діяльності;
- медичний кабінет;
- їдальня;
- кабінет психологічної допомоги;
- оформлення та озеленення закладу в цілому і класів.

Навчальні плани і програми: які, скільки років за ними працює заклад освіти, їх оцінювання.

Основні напрями освітньої діяльності закладу.

Традиції закладу та їх оцінювання.

Новації в діяльності колективу.

Відомості про заклад, працівників; прізвище директора, завучів, організатора позакласної роботи, педагогів-організаторів, психолога, вихователя, керівника гуртка, вчителів, із класів яких діти відвідують гурток.

Розклад дзвінків, режим роботи гуртка, розклад уроків основного класу.

Аналіз результатів і висновок.

В.3. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ РОБОТИ

(Обкладинка – 1 сторінка)

“Затверджую” : учитель _____
груповий керівник _____

Індивідуальний план роботи студента – практиканта

(прізвище, ім'я, по батькові),
групи _____ курсу _____ ННІ Педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка,
яка(ий) проходила(ив) педагогічну практику
в _____ класі _____ школи
з ___ по ___ 20 ___ р.

Друга сторінка та інші:

Дата	Розділ 1. Індивідуальний план практиканта	Розділ 2. Результати науково-дослідної діяльності практиканта
	<i>Освітня діяльність практиканта</i>	<i>Результати освітньої діяльності практиканта</i>
18.10.22 р. Понеділок	1. Організаційна діяльність (ознайомлення). 2. Консультаційна діяльність (вчителі, викладачі, батьки, адміністрація). 3. Моделювальна діяльність (підготовча робота, написання конспектів). 4. Навчальна діяльність (проведення уроків). 5. Методична діяльність. 6. Виховна діяльність (проведення виховних заходів). 7. Науково-дослідна діяльність (анкетування, опитування, тестування, бесіди, контрольні роботи, робота в бібліотеці). 8. Аналітико-синтетична діяльність на основі результатів завершення формульовального етапу педагогічного експерименту (графіки, діаграми, таблиці).	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
19.10.22 Вівторок		
20.10.22 Середа		

В.4. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Тема виховного заходу.

Мета заходу.

Місце проведення.

Дата проведення.

Прізвище та ініціали вихователя.

Школа та клас.

Статеве співвідношення дітей у класі (спостереження відбувається за схемою, подану нижче на базі попереднього опрацювання прогностичної моделі – плану-конспекту, заздалегідь підготовленого учителем).

Етап заходу	Завдання	Методи, прийоми, засоби виховання	Результати (позитивні, негативні)	Висновки про ефективність форми, методів, етапів

Обов'язковими у виховному заході є етапи, завдання кожного, засоби, методи реалізації завдань: організаційний (етап емоційного стимулювання), мотиваційний, цільовий, реалізаційний, що за формою організації відрізняє один захід від іншого, та рефлексивний (із функціями соціально-педагогічної установки на використання позитивного досвіду).

Ефективність результатів виховного заходу залежить від міри відповідності завдань, засобів меті, а також від кількості позитивних побіжних перетворень у надбаннях учня.

Матеріал, що використовується для аналізу виховного заходу, повинен охоплювати таку інформацію.

Аналіз підготовчого етапу до проведення виховного заходу. Ініціатори та організатори виховного заходу (вчитель, учні, адміністрація школи тощо); врахування інтересів та ініціативи учнів під час вибору теми та форми заходу; особливості підготовки до виховного заходу із завданнями виховання, рівнем розвитку дитячого колективу, віковими особливостями школярів.

Аналіз гігієнічних, матеріально-технічних та естетичних умов. Підготовка приміщення (чистота, освітлення, температура та ін.); естетика оформлення (інтер'єр, відповідність оформлення формі та змісту виховного заходу, доступність його для сприйняття оточуючими та ін.); технічне обладнання

(якість аудіовізуальної апаратури та доцільність її використання).

Аналіз виховного заходу. Відповідність виховного заходу його меті та формі проведення; різноманітність та доцільність діяльності учнів (пізнавальна, трудова, ігрова, художня, спортивна та ін.) під час проведення виховного заходу; емоційний стан школярів на різних етапах проведення виховного заходу.

Аналіз комунікативної діяльності вихователя. Роль учителя у підготовчому процесі та проведенні виховного заходу; особливості стилю спілкування вчителя з вихованцями під час підготовки та проведення виховного заходу; особливості оцінних суджень вихователя та їх об'єктивність; зацікавленість вихователя у створенні емоційного клімату, активізації ініціативи учнів та їхньої уваги; стимулювання позитивних досягнень, створення в них перспективних прагнень.

Загальна оцінка виховного заходу. Вплив виховного заходу на становлення особистості школяра, зміцнення взаємовідносин у дитячому колективі; досягнення виховної мети; методичні помилки та недоліки педагога, їх причини та шляхи усунення; висновки та пропозиції.

Такий матеріал дає змогу зробити обґрунтований аналіз виховного заходу, переосмислити різні сторони педагогічної діяльності, накреслити подальші перспективи щодо її поліпшення, оцінити свою і чужу виховну майстерність.

Для здійснення психолого-педагогічного аналізу пропонується така **схема**, реалізація якої спирається на актуалізацію педагогом психологічних та педагогічних знань, які він отримав у ЗВО та шляхом самопідготовки.

Запис інформації, що відтворює стан заходу, може здійснюватися у такій формі:

СХЕМА АНАЛІЗУ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Дата "___" _____ року.

Прізвище та ініціали вихователя, класного керівника.

Мета відвідування (залежно від мети можуть бути скорочені чи розширені окремі пункти аналізу).

Тема заняття і форма проведення

№ з/п	Рекомендовані методичні вимоги до організації і проведення виховного заходу	Висновки, зауваження

У процесі аналізу заходу варто приділити увагу характеру його підготовки. При цьому його автор завчасно має отримати від педагога про наявність та доцільність плану чи програми проведення цього важливого

заходу; конкретність доручень учням: доведення до них кінцевої мети заходу, змісту організаторської діяльності в процесі підготовки, їхніх прав та обов'язків.

Обов'язково аналізуються:

1. Актуальність теми, її вмотивованість. Відповідність віковим особливостям, запитам та інтересам даного дитячого колективу. Участь школярів у її виборі та формулюванні.

2. Доцільність мети заходу, що передбачає переведення дитини на новий (вищий) рівень вихованості у визначеному аспекті, чіткість, конкретність, доступність усім учасникам виховного процесу.

3. Логічність та обґрунтованість виробленого педагогом цільового алгоритму, що полягає у правильно визначеній послідовності виховних задач, що забезпечує максимально короткий шлях досягнення мети.

4. Ефективність виховних засобів та їх доцільне поєднання, що забезпечує максимальне і посилене для учня виховне навантаження.

5. Ефективність, послідовність, взаємообумовленість та доцільність проведених педагогом етапів виховного заходу, відтворення в них структури процесу формування особистості.

6. Доцільність та ефективність дібраної виховної технології, яка має забезпечувати оптимальне поєднання методів та прийомів, що веде до максимально високого рівня досягнення мети.

Відповідність змістових, суттєвих, формальних та функціональних характеристик методів та прийомів виховання.

Ступінь традиційності та новизни методики, опора на існуючі в сучасній виховній практиці нормативні положення.

Дотримання та специфіка реалізації системи сучасних виховних принципів. Гуманність і демократичність взаємостосунків педагогів, активу з усіма учасниками заходу.

Достовірність, науковість та емоційна насиченість фактичного матеріалу, зв'язок із життям, опора на життєвий досвід учнів. Спрямованість заходу на розвиток особистості, загальнолюдських рис, на підвищення загальнокультурного рівня розвитку школярів. Упущення та недоліки. Дотримання існуючих в сучасній теорії та практиці вимог щодо застосування використаних методів виховання та визначених аналогічних форм педагогічної роботи.

7. Аналіз психолого-педагогічних умов, що визначили рівень отриманого результату (актуальність дібраної проблеми відповідно до моральних,

естетичних, екологічних, розумових потреб учнів тощо; забезпечення стійкого інтересу до удосконалення відповідної сфери життєдіяльності дитини, наявність емоційного відгуку на педагогічний вплив; точність та організованість початку; естетичність оформлення; підготовка учнів до активного сприйняття нової інформації; змістовність заходу; достатність та доступність використаної інформації; вмотивованість взаємодії зі сторони вчителя та учня; адаптивність запропонованих знань до рівня умінь; забезпечення кількісно-якісних перетворень за рахунок здійснення апробації елементів відповідного досвіду; авторитетність та професійна компетентність педагога; стиль спілкування вчителя та учнів; доцільність обраного місця проведення та його оформлення; доцільність співвідношення проведеної виховної роботи та затраченого на неї часу тощо).

8. Дотримання гігієнічних вимог до здійснення виховного процесу: свіже повітря та достатня кількість кисню в приміщенні; відсутність небезпечних та зайвих звуків і запахів; достатня освітленість та чистота місця проведення; прийнятне для всіх дітей поєднання кольорів; нормальний температурний режим; оптимальна скупченість дітей у місці проведення; відсутність хворих на інфекцію; дотримання вимог харчування та відпочинку перед проведенням заходу; оптимальне поєднання пасивних та рухливих форм діяльності; забезпечення специфічних правил безпеки (на воді, будівництві, виробництві тощо) тощо.

9. Загальні висновки: результативність досягнення мети, реалізація розвивальних, виховних, пізнавальних можливостей заходу; ставлення учнів до заходу, ступінь задоволення їхніх потреб; вплив виховного заходу на розвиток учнів, формування у них:

- а) громадянської позиції, власної гідності, морально-вольових якостей, уявлень, відповідальності за свої дії;
- б) естетичних почуттів та смаків;
- в) трудових навичок та шанобливого ставлення до людей праці;
- г) санітарно-гігієнічних, спортивних навичок;
- д) культури спілкування, поведінки тощо.

В.5. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ УРОКУ

Психологічний аналіз передбачає вивчення психологічних аспектів діяльності вчителя та учнів на уроці — спілкування з учнями, врахування особливостей психічного розвитку дітей.

Психологічний аналіз уроку передбачає розгляд таких факторів:

- а) цілепокладання, адекватне етапам і завданнями уроку — визначення психологічних завдань уроку і його етапів;
- б) психологічне обґрунтування етапів уроку і їх послідовності;
- в) психологічна характеристика діяльності вчителя й учнів на основі аналізу їх взаємодії на уроці, ефективності останнього;
- г) розкриття причин та умов позитивних і негативних результатів уроку;
- д) психологічно і методично виправдані пропозиції варіантів, способів і прийомів, що використовувалися вчителем на уроці.

Загальні вимоги

Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання — “За шириною”; міжрядковий інтервал “Полуторний” (1,5 Lines). Обсяг — 3-5 сторінок.

Орієнтовна схема аналізу уроку

Дата: _____ 20__ р. День тижня _____
Номер уроку _____ Клас _____
П.І.Б. вчителя _____
Предмет _____
Мета відвідування уроку: _____
Тема уроку: _____
Психологічна (розвивальна) мета уроку: _____
Тип уроку: _____

1. Якими методами та способами викликається увага учнів на початку уроку: вхід вчителя до класу, його зовнішній вигляд, підготовленість учителя І класу до уроку, оформлення і санітарно-гігієнічні умови роботи класу, уміння вчителя налагодити емоційний контакт з учнями, тримати в полі зору весь клас (розподіл, переключення, обсяг уваги), вимогливість, питання педагогічного такту.

2. Якими способами активізується пізнавальна діяльність учнів на уроці: уміння вчителя підтримувати увагу учнів протягом уроку, орієнтація учнів на труднощі і мобілізація волі на їх подолання, активізація мислення учнів —

організація проблемно-пошукової діяльності учнів - ідейний і науковий рівень матеріалу, повнота і точність наукових фактів, висновків, відповідність матеріалу віковим особливостям учнів і рівню їх розвитку, логічність і доказовість викладу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, залучення учнів до самостійної роботи і самостійного виведення правил і закономірностей, зв'язок навчального матеріалу з практикою і сучасністю, вправлення у застосуванні набутих знань.

3. Якими способами учитель пробуджує в учнів допитливість та інтерес, формує потребу в знаннях: підготовленістю до уроку, оригінальною наочністю, роз'ясненням теоретичного і практичного значення даного матеріалу, цікавими фактами, емоційністю викладання тощо.

4. Організація запам'ятовування учнями навчального матеріалу: запис теми і плану уроку, важких слів, визначень, повторення найбільш важливих моментів, установка на запам'ятовування, різноманітність вправ на закріплення тощо.

5. Якими способами викликаються емоції учнів і як вони впливають на засвоєння знань: вміння учителя створити сприятливий психологічний клімат на уроці, викликати позитивні емоції, моральні, інтелектуальні та естетичні почуття, уникнути виникнення в учнів фрустрацій і стресових станів, засоби розв'язання конфліктних ситуацій.

6. Як учитель враховує вікові та індивідуальні особливості учнів, сприяє розвитку їх активності, самостійності, ініціативності і творчих здібностей.

7. Висновки і рекомендації: а) позитивне в роботі вчителя; б) недоліки в роботі вчителя; в) рекомендації для вчителя із метою підвищення психологічної ефективності уроку.

В.6. Структура узагальненого звіту

(підготовлений у формі електронної презентації та коментаря до неї під час звітної конференції)

11. ПІП студента, факультет, курс, група, форма навчання, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, груповий керівник,

12. Мета, завдання практики.

13. Коротка характеристика бази практики, посилання на сайт/блог освітньої установи.

14. Коротка характеристика групи вихованців.

15. Виконані завдання під час проходження практики (проведено заняття/заходи з теми, підготовлено пакет документів з аналізу ходу практики (щоденник)).

16. Загальні, фахові компетентності, сформовані під час проходження практики.

17. Проблеми, труднощі, що виникли у процесі практичної підготовки.

18. Допомога, поради, настанови академічної спільноти під час проходження педагогічної практики (*керівники, дирекція, учителі й ін.*).

19. Допомога, поради, настанови інших стейкхолдерів у процесі проходження педагогічної практики (*керівництво установ, батьки, учні, учителі, психологи, методичні працівники й ін.*).

20. Поради, побажання, пропозиції щодо змісту програм практики, організації й проведення практичної підготовки, підготовки звітності, процедур захисту в умовах дистанційного навчання.

Г.1.Схема плану-конспекту лекційного заняття

1. Мета:

Зазначити, виходячи зі змісту робочої програми навчальної дисципліни, конкретний результат, якого планується досягти.

Освітня мета передбачає формування в студентів:

- наукових (методологічних) знань про ...; розуміння понять (теорій тощо); осмислення закономірностей (теорій, підходів тощо);
- умінь дискусії (діалогу) з проблем ... ; ціннісних уявлень про ... ;
- особистісного ставлення до ... ;
- особистісних поглядів стосовно ... ;
- критичного ставлення до проблем ...

Освітня мета може містити декілька завдань як освітнього, так і виховного та розвивального напрямів.

2. Методи, прийоми, засоби:

Зазначити, які методи, прийоми, засоби навчання застосовуються під час лекції для досягнення визначених завдань.

Методи, прийоми передачі та обміну словесною інформацією:

- розповідь;
- бесіда (репродуктивна, пошукова, проблемна, аутентична – обговорення особистісних поглядів, життєвих міркувань студентів тощо);
- мозкова атака (брейнстормінг);
- дискусія;
- діалог;
- кейс-метод (розповідь про подію, що сталась у житті людини).

Методи, прийоми переконування:

- апеляція до висловлювань відомих людей;
- наведення доказів;
- висловлювання аргументів «за» і «проти»;
- апеляція до позитивних і негативних емоцій студентів;
- діагностичне запитання.

Методи, прийоми розвитку мисленнєвих дій:

- аналіз;
- синтез;
- порівняння;
- розрізнення;
- аналогія;

- узагальнення;
- екстраполяція;
- міркування (просте, складне, вільне, доказове);
- дедукція;
- індукція.

3. Наочність: презентації, таблиці, схеми, графіки, макети, приладдя тощо. **Технічні засоби навчання:** проектор, ноутбук тощо.

4. Основні питання лекції: (не більше чотирьох на одну лекцію).

5. Рекомендована література:

Основна (конкретно зазначити: автор, назва, рік видання, сторінки).

Додаткова

Перебіг лекції:

Розкрити зміст інформації, що висвітлюється під час лекції, описати дії викладача, застосування методів навчання та виховного впливу на студентів, зазначити питання для обговорення, дискусії, діалогу.

1. Вступна частина (до 10 хв)

- привітання викладача зі студентами;
- налагодження зв'язку із пройденим навчальним матеріалом і новою інформацією, визначення її місця й ролі у системі навчальної дисципліни, прогноз подальшого її розгляду;
- повідомлення теми лекції, створення в студентів позитивної установки на її вивчення;
- визначення основних питань лекції, повідомлення рекомендованої літератури;
- активізація уваги студентів, психологічна підготовка до розгляду основних питань лекції, виокремлення їх зв'язку з майбутньою професійною діяльністю (зазначити інформацію, методи, питання для обговорення).

2. Основна частина (70–75 хв)

- висвітлення кожного питання окремо;
- показ логічного переходу від одного питання до іншого;
- підсумовування після кожного етапу;
- опис шляху обґрунтування понять, термінів, теорій, концепцій тощо, виокремлення критеріальних ознак, складових, основних елементів;
- показ логіки пояснення, інтерпретації явищ;
- опис дій викладача з метою забезпечення розуміння, осмислення студентами змісту;

- розкриття кожного методу, прийому формування мисленнєвих дій, що застосовуються під час лекції;
- окреслення міжпредметних зв'язків, наведення практичних прикладів, простеження спрямованості навчальної інформації на професійну діяльність студентів;
- виокремлення питань для бесіди, дискусії чи діалогу, отримання зворотного зв'язку;
- опис дій викладача для розвитку інтересу до змісту лекції.

3. Завершальна частина (5–10 хв)

- формулювання логічних висновків про основні поняття, положення, що розглядаються;
- повідомлення про досягнення запланованої мети, завдань лекції, оцінювання взаємодії зі студентами;
- визначення змісту підготовки до семінарського заняття й обговорення зазначених питань, положень на занятті;
- коротке повідомлення питань, проблем, що будуть розглядатися на наступній лекції у взаємозв'язку з висвітленими, створення позитивних очікувань;
- подяка студентам за увагу.

Г.2. Практичне заняття

Практичне заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організує детальне закріплення студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, в результаті чого формуються уміння і навички практичного застосування знань теоретичного матеріалу шляхом індивідуального виконання студентами відповідних завдань.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі (тестах для виявлення рівня знань студентів), практичних завданнях різної складності; наочному матеріалі; методичних вказівках; засобах оргтехніки. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення, рішення завдань з їх обговоренням і оцінюванням результатів. Оцінки, отримані студентом на окремих практичних заняттях, враховуються при виставлянні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Практичне заняття може проводитися у вигляді розрахункової роботи, ділової або дидактичної гри, аналізу виробничих ситуацій, роботи з документами, колоквиуму, дискусії, контрольної роботи. Нижче наведено форму плану-конспекту практичного заняття, яку викладач може використовувати для його підготовки.

Схема плану-конспекту практичного заняття

Тема заняття: _____

Дата проведення: _____

Цілі заняття: _____

Головна проблема заняття: _____

Обладнання (перелік наочних посібників, ТЗН, плакатів та ін.):

План заняття (перелік основних пунктів і час, який відводиться на їх реалізацію):

Хід заняття (докладний конспект):

- етапи і види діяльності студентів із щохвилинною структурою;
- формулювання завдань студентам на кожному етапі заняття;
- результати виконання завдань, що передбачаються;
- посилання на матеріали за темою заняття (нумерація сторінок навчальних посібників тощо);
- рисунки, задачі (з розв'язанням), схеми, таблиці та ін.

Завдання студентам з рефлексії їх діяльності: _____

Форми контролю і оцінювання результатів заняття:

Домашнє завдання: _____

Список використаної літератури: _____

Форма аналізу проведеного заняття, підсумки його обговорення з колегами і викладачами.

Г.3. Тренінгове заняття

Ведучий-початківець повинен мати чітке уявлення про структуру тренінгового заняття (тренінгу в цілому), яке у нього повинно сформуватися на основі різних підходів, то корисним буде подати різні підходи (схеми) щодо побудови тренінгового заняття (тренінгу).

На початку занять ведучий формулює мету, завдання тренінгу і допомагає учасникам визначити власні цілі. Вони можуть бути:

- усвідомленими і вербалізованими (тобто вираженими у словах - в усній чи писемній формі);
- усвідомленими, але невербалізованими (не висловленими ні у письмовій формі, ні в усній);
- неусвідомленими і невербалізованими (на цьому фоні, як правило, народжується опір);
- неусвідомленими, але вербалізованими (обмовки).

Цілі бувають довгостроковими або стратегічними, середньостроковими або тактичними і короткостроковими - у процесі тренінгу.

Проведення тренінгу відбувається за чітко визначеною структурою. Типова структура, мета та завдання тренінгу разом слугують основою для складання плану його проведення. Такий план може мати різні форми (таблиця, перелік послідовних дій, схема та ін.), але принциповим є те, і це добре варто засвоїти майбутньому ведучому, що план тренінгу потрібно скласти обов'язково. План допоможе тренеру дотримуватися основних питань, які мають бути опрацьовані в ході роботи групи, інакше неможливо досягти поставленої мети тренінгу.

У тренінговій практиці склалася структура заняття, яка в різних авторів має свої незначні відмінності. Подамо різні трактування структури (схеми, етапів, частин, фаз) тренінгового заняття, яке складається з таких частин:

- ритуал привітання дозволяє об'єднувати учасників групи, створювати атмосферу групової довіри і прийняття;
- розминка налаштовує учасників на продуктивну групову діяльність, дозволяє встановити контакт, активізувати членів групи, підняти настрій, зняти емоційне напруження. Розминка проводиться не лише на початку заняття, але і між окремими вправами у випадку, коли виникає необхідність якимось змінити емоційний стан учасників. Вправи розминок вибираються з урахуванням актуального стану групи і завдань майбутньої діяльності;
- основним змістом заняття є сукупність вправ і прийомів, спрямованих на розвиток пізнавальних процесів, формування соціальних навичок, встановлення взаємин між учасниками групи;

- рефлексія припускає обмін думками і почуттями про проведене заняття;
- ритуал прощання сприяє завершенню заняття і зміцненню почуття єдності в групі.

Схема тренінгового заняття

Частина тренінгу	Завдання
Вступна	Оцінювання рівня засвоєння матеріалу попереднього тренінгу (отримання зворотного зв'язку).
	Актуалізація теми поточного тренінгу і виявлення очікувань
	Створення доброзичливої і продуктивної атмосфери (цей етап називають загальним терміном «знайомство»)
	Підтримання демократичної дисципліни у формі прийняття, уточнення або повторення правил групи
Основна	Тематичні завдання в поєднанні з вправами на зняття м'язового і психологічного напруження
Завершальна	Підбиття підсумків
	Отримання зворотного зв'язку за тематикою поточного тренінгу
	Релаксація і процедура завершення тренінгу

Організація групової роботи здійснюється поетапно, етапи взаємопов'язані. Р. Смід групову роботу поділив на три етапи:

Етапи групової роботи

Етап	Зміст
Попередня підготовка	оцінка потреб, можливостей клієнта
	підготовка проєкту групової роботи
	реклама групи
	вибір методів оцінювання роботи групи
	процедура відбору учасників групи
	підготовка матеріалів
Проведення групових занять	проведення занять
Завершення роботи	проведення підсумкового анкетування
	підсумкове оцінювання результатів
	підбиття підсумків зустрічі групи

Тренінгу притаманні певні **атрибути**. До них належать:

- тренінгова група;
- тренінгове коло;
- спеціально обладнане приміщення та приладдя для тренінгу (фліпчарт, маркери тощо);
- ведучий;
- правила групи;
- атмосфера взаємодії та спілкування;
- інтерактивні методи навчання;
- структура тренінгового заняття;
- оцінювання ефективності тренінгу.

Структура тренінгового заняття найбільш інформативно розкрита в поданих нижче фазах, яких слід дотримуватися в роботі.

1. Фаза знайомства

Мета фази: знайомство учасників один з одним, з ведучими, а також з метою тренінгу, правилами роботи групи.

Основні елементи першої фази

1	Схвалення вправи	Група пропонує і після схвалення використовує на всіх заняттях.
2	Знайомство	Зазвичай тренінг розпочинається зі знайомства. Ведучий будує роботу так, щоб група сама (з мінімальною участю тренера) приходила до того чи іншого рішення.
3	Введення групових норм	Норми поведінки вводити не обов'язково. Про те в поведінковому тренінгу вони вводяться майже завжди.
4	Повідомлення про самопочуття	Варто розповісти про своє самопочуття, якщо тренер відчуває, що більшість учасників групи напружена. Є сенс починати з найщирішої людини в групі: вона задає норму щирості, в руслі якої й тривають подальші повідомлення.

5	<i>Повідомлення про очікування</i>	Це не обов'язкова процедура. У деяких ситуаціях можна попросити, щоб усі встали, заплющили очі й кожен уявив собі, що він хоче досягти цього дня.
6	<i>Збирання проблем</i>	Досить важливою процедурою є збирання проблем кожного з учасників групи. Залежно від складу групи і вибору моменту, коли було запропоновано подумати над своїми проблемами, а також форми цієї пропозиції проблеми можуть істотно розрізнятися за видами: виробничі, особисті тощо.

2. Фаза розігрівання

Мета фази: встановлення сприятливого психологічного клімату в групі, розігрівання.

Ця фаза за часом коротка, не дуже насичена вправами і технікою. Зазвичай рекомендується використати рухові вправи, тілесні контакти, вправи на використання дистанції та безпосередню взаємодію – динамічні вправи, під час яких ведучий стежить за виконанням групових норм, а учасники групи навчаються мови тренінгу.

3. Фаза лабілізації

Мета фази: формування активного робочого настрою, діагностика психологічної атмосфери в групі. «Лабілізація – це переживання особистістю неефективності звичних форм поведінки».

Основні етапи фази лабілізації

Етап	Характеристика
Початковий етап	Стосунки регулюються суто емоційними і суб'єктивними враженнями один про одного. Група поляризується на тих, кому надають перевагу, і тих, кому не надають переваги. Тут працюють усі механізми формування першого враження про людину (значення мають зовнішній вигляд, ступінь привабливості тощо).
Другий етап	Тренер, створюючи ситуацію спілкування, вносить елемент регуляції в групу. Це дозволяє учасникам групи усвідомити своє становище в ній. Емоційна поляризація залишається в силі, але намічається дивергенція (злиття) позицій під впливом групових норм. Тренерські оцінки досить значущі, тому їх використання можливе в крайньому разі: наприклад, можна похвалити, щоб підвищити статус зовсім ізольованого учасника.
Третій етап	Формується нова групова поляризація і створюється певна ієрархія, яку очолюють найбільш успішні учасники. Йде перерозподіл статусів у групі. Таке зміщення ієрархії є хорошим діагностичним моментом. На цьому етапі також відбувається вибух критичності: учасники спостерігають за собою, шукають помилки один в одного, тобто група намагається знайти джерело роздратування, іноді ним виявляється тренер. Необхідно, щоб цей процес переріс у груповий

	катарсис і групову самокритику. Саме роздратування і агресія стають об'єднувальним і стимулювальним механізмом.
Четвертий етап	У членів групи з'являється здатність спокійно вислуховувати критичні зауваження на свою адресу, ґрунтовно уточнювати критику. Зростає розуміння себе й інших людей, відбувається корекція самооцінки. Ця ознака є показником успішності фази і тренінгу в цілому.

4. Фаза навчання

Мета фази: оволодіння навичками, що допоможуть об'єднати групу, розвинути вміння взаємодіяти в команді, знаходити спільне між учасниками.

5. Завершальна фаза

Мета фази: Підбиття підсумків, зняття напруження. Тут кожен має можливість говорити про те, як він оцінює себе й інших у процесі роботи групи. Тренер проводить аналіз загальних позитивних досягнень групи і просить зробити те саме кожного члена групи.

Велике значення мають процеси рефлексії. Особлива увага приділяється індивідуальним особливостям поведінки і реакціям кожного учасника групи.

Ефективність тренінгу для кожного члена групи полягає в його готовності приймати як позитивну, так і негативну інформацію про себе.

Фаза характеризується високим об'єднанням групи, виявленням бажання інтеграції з кожним учасником групи.

Крім того, обов'язковим атрибутом завершення тренінгового заняття є ритуал його завершення. Ритуал група пропонує, колективно обговорює і потім приймає рішення ним завершувати кожне тренінгове заняття. Ритуал – своєрідна крапка в тривалому груповому процесі.

Г.4. Титульний аркуш плану-конспекту заняття

Міністерство освіти і науки України

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Навчально-науковий інститут психології і педагогіки
Кафедра педагогіки і психології початкової освіти

ПЛАН-КОНСПЕКТ

лекції з дисципліни _____

на тему: «_____»,

проведеної в групі _____

(дата, місяць) 20__ року

Склав (склала)
аспірант (ка) _____ групи
(прізвище, ініціали)

Керівник практики :

Г.5. Схеми розгорнутого аналізу лекції

Кафедра _____

Лектор _____

Навчальна дисципліна _____

Тема лекції _____

Критерії оцінювання	Зміст критерію
<i>Змістовність лекції</i>	1. Науковий рівень, відповідність новітнім досягненням науки і практики
	2. Наявність узагальнень, переконливість
	3. Відображення дискусійних питань, постановка наукових проблем
	4. Відповідність лекції змісту програми і навчальному плану
	5. Виховна роль
<i>Професійна спрямованість</i>	1. Формування професійного світогляду студентів на лекції
	2. Розширення соціальної сутності проблемних питань
	3. Зв'язок лекційного матеріалу з професійними інтересами підготовки спеціалістів
<i>Методичний рівень</i>	1. Застосування методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності студентів
	2. Використання елементів зворотного зв'язку
	3. Наявність міжпредметних і міжтематичних зв'язків при викладанні лекційного матеріалу
<i>Структура лекції</i>	1. Формулювання мети
	2. Наявність плану
	3. Наявність літературних джерел
	4. Чітка композиційна побудова (вступ, основна частина, закінчення)
	5. Логічна послідовність і взаємозв'язок окремих частин лекції
	6. Відокремлення кожного питання плану при послідовному викладенні лекції
	7. Виділення головних ідей і моментів
<i>Стиль лекції</i>	1. Ясність, чіткість і доступність викладення думок
	2. Темп викладення матеріалу
	3. Наочність інформації (плакати, таблиці)
	4. Оптимальне використання дошки
	5. Застосування технічних засобів навчання
	6. Наявність мовного контакту з аудиторією
<i>Майстерність лектора</i>	1. Рівень вільного володіння лекційним матеріалом
	2. Емоційність, культура мовлення
	3. Зовнішній вигляд
	4. Поважне і тактовне ставлення до студентів
	5. Уміння зняти напруження і втому аудиторії

Г.6. Схема розгорнутого аналізу практичного (семінарського) заняття

Кафедра _____ Викладач _____

Навчальна дисципліна _____

Тема заняття _____

Критерії оцінювання	Зміст критерію
<i>Змістовність практичного заняття</i>	1. Відповідність теми практичного заняття змісту програми і навчальному плану
	2. Відповідність змісту практичного заняття сучасним проблемам теорії і практики в певній галузі
	3. Рівень досягнення мети практичного заняття
	4. Рівень повноти розкриття тематичних питань
<i>Структура практичного заняття</i>	1. Визначення теми практичного заняття
	2. Визначення мети діяльності
	3. Надання методичних вказівок для самостійного виконання практичного завдання
	4. Надання переліку рекомендованої літератури для поглибленого вивчення окремих питань
	5. Організація процесу навчання студентів
	6. Організація зворотного зв'язку на етапах закріплення певного навчального досвіду
	7. Організація об'єктивного контролю навчальної діяльності студентів у кінці практичного заняття
<i>Методичний рівень</i>	1. Застосування методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності студентів
	2. Роз'яснення складних місць навчального матеріалу
	3. Надання наочної інформації і засобів оргтехніки
	4. Наявність елементів управління ходом проведення практичного заняття
	5. Використання елементів зворотного зв'язку на всіх етапах засвоєння навчальної інформації
	6. Наявність методичних вказівок до самостійного виконання практичного завдання
	7. Наявність тестів для самоконтролю знань
<i>Професійна спрямованість</i>	1. Формування професійного світогляду студентів на занятті
	2. Розширення соціальної сутності проблемних питань
	3. Зв'язок практичного матеріалу з професійними інтересами підготовки спеціалістів народного господарства
<i>Майстерність викладача</i>	1. Рівень вільного володіння практичним матеріалом
	2. Уміння заохотити студентів до більш якісної навчальної діяльності
	3. Уміння організувати дискусію та обговорення навчального матеріалу
	4. Культура мовлення
	5. Поважне і тактовне ставлення до студента
	6. Уміння зняти напруження і втому аудиторії

Г.7. Схема звіту з практики

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Звіт

про проходження практики «Педагогічна практика у ЗВО»

аспіранта спеціальності _____

ОНП _____

_____ прізвище, ім'я, по батькові _____,

який проходив практику

з _____ по _____

Науковий керівник

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Гарант ОНП

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Змістовий модуль 1. Навчальна робота

Зазначити обсяг виконання з елементами самоаналізу

Сітка проведених занять

Дата і час проведення	Група	Тема заняття	Вид занять

Змістовий модуль 2. Методична робота

Зазначити обсяг виконання з елементами самоаналізу

Змістовий модуль 3. Науково-дослідна робота

Зазначити обсяг виконання з елементами самоаналізу

Змістовий модуль 4. Організаційна робота

Зазначити обсяг виконання з елементами самоаналізу

Г.8. Зразки опитувальників

ОПИТУВАЛЬНИК (зразок)

*на визначення рівня сформованості
уміння співпрацювати з людьми у молодших школярів*

Дорогий друже!

Ми проводимо опитування серед молодших школярів щодо рівня сформованості уміння співпрацювати з людьми. Опитування анонімне. Всі дані будуть використані в узагальненому викладі. Твої відповіді для нас важливі.

Щиро вдячні за допомогу!

Інструкція. Тобі потрібно відповісти на кілька тверджень опитувальника. У бланку відповідей напроти питання простав, будь ласка, позначку в колонці «так», якщо твердження збігається з думкою про тебе, або «ні», якщо не збігається.

№	Питання	Так	Ні
1.	Чи багато в тебе друзів?		
2.	Чи довго тебе бентежить почуття кривди, якої тобі завдали?		
3.	Чи прагнеш ти до нових знайомств із різними людьми?		
4.	Чи правда, що тобі приємніше читати книгу, ніж займатися будь-яким іншим заняттям, наприклад спілкуватися з людьми?		
5.	Чи легко ти встановлюєш контакт з людьми, значно старшими за віком?		
6.	Чи важко тобі спілкуватися у новому колективі?		
7.	Чи легко ти встановлюєш контакти з незнайомими людьми?		
8.	Чи легко ти освоюєшся в новому колективі?		
9.	Чи подобається тобі знайомитися з новими людьми?		
10.	Чи дратують тебе оточуючі, чи часто прагнеш побути на самоті?		
11.	Чи подобається тобі постійно бути серед людей?		
12.	Чи відчуваєш ти себе незручно, якщо доводиться виявляти ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?		
13.	Чи любиш ти брати участь у колективних іграх?		
14.	Чи справді відчуваєшся незручно серед незнайомих людей?		
15.	Чи вважаєш ти, що не завдаси особливого клопоту, якщо створиш конфліктну атмосферу в малознайомій для тебе компанії?		
16.	Чи прагнеш обмежити коло знайомих невеликою кількістю людей?		
17.	Почуваєш ти себе невимушено, коли потрапляєш у незнайому компанію?		
18.	Чи правда, що ти відчуваєшся досить впевнено і спокійно, коли доводиться говорити що-небудь невеликій групі людей?		
19.	Чи багато у тебе друзів?		
20.	Чи ти бентежишся, коли до тебе звертаються малознайомі люди?		

Дякуємо за співпрацю!!!

ОПИТУВАЛЬНИК (зразок)

на визначення рівня сформованості творчості у молодших школярів

Дорогий друже!

Ми проводимо опитування серед молодших школярів щодо рівня сформованості творчості. Опитування анонімне. Всі дані будуть використані в узагальненому викладі. Твої відповіді для нас важливі.

Щиро вдячні за допомогу!

Інструкція. Тобі потрібно відповісти на кілька тверджень опитувальника. У бланку відповідей напроти питання простав, будь ласка, позначку в колонці «так», якщо твердження збігається з думкою про тебе, або «ні», якщо не збігається.

№	Питання	Так	Ні
1.	Як правило, я легко пристосовуюся до людей, ідей і умов.		
2.	Мені подобається розв'язувати типові, стандартні задачі.		
3.	Я з більшим бажанням створюю і конструюю нове, аніж поліпшую чи удосконалюю старе.		
4.	У більшості випадків я дію самостійно, без допомоги та підказок друзів чи старших.		
5.	Я поміркований, коли маю справу з колективом.		
6.	Намагаюся ніколи не змінювати взаєностосунки з товаришами .		
7.	Я часто утримуюся від висування ідей, пропозицій, хоч маю їх.		
8.	Мені часто вдається знайти нестандартні, оригінальні рішення задач.		
9.	Мені подобається, коли відбувається швидка зміна різних видів діяльності.		
10.	Для мене характерне прагнення реалізувати одночасно кілька ідей, вирішувати разом кілька проблем.		
11.	Нерідко я вступаю в суперечку з ровесниками або старшими.		
12.	Як правило, я легко згоджуюся і підкоряюся колективній думці.		
13.	У мене часто виникають оригінальні ідеї.		
14.	Мені подобається виконувати роботу за розробленим планом, схемою, інструкцією.		
15.	Я завжди охоче поширюю, пропагую нові ідеї.		
16.	Я буду виконувати роботу по-новому, хоча знаю, що мене можуть не зрозуміти товариші, старші.		
17.	Зазвичай, я працюю згідно інструкцій і рекомендацій, що дають учителі, батьки.		
18.	Мені нерідко доводилося виправдовувати свої дії інструкціями, правилами, рекомендаціями, авторитетами.		
19.	Мені подобається виконувати завдання дослідницького характеру.		
20.	Я завжди відстоюю свою точку зору.		

Дякуємо за співпрацю!!!

Ключ та інтерпретація. Номери запитань анкети записуються у вигляді двох стовпчиків. За кожну відповідь «так» на запитання 3,5,8,9,10,11,13,15,16,19 і відповідь «ні» на запитання 1,2,4,6,7,12,14,17,18,20 виставляють 2 бали. Результати додаються. Ступінь сформованості креативності визначається так: *високий* - 40-32 бали; *достатній* - 32-26 бали; *середній* - 26-12 бали; *початковий* - 12-0 бали.

ДІАГНОСТИЧНА АНКЕТА (зразок)

на виявлення стану загальної обізнаності вчителів початкових класів щодо формування наскрізних умінь молодших школярів

Шановні вчителі!

Просимо Вас взяти участь у дослідженні формування наскрізних умінь молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Анкета анонімна. Відповіді будуть використані в узагальненому викладі.

Щиро вдячні за співпрацю!

1. Стаж роботи у ЗЗСО _____
2. Що таке «наскрізні уміння»?
 - а) набуті гнучкі уміння (soft skills)
 - б) вроджені навички
 - в) не знаю
 - г) Ваша відповідь:
3. Назвіть відомі Вам наскрізні уміння.
4. Де формуються наскрізні уміння?
 - а) під час виховної діяльності
 - б) в позанавчальній роботі
 - в) у процесі опанування навчальними предметами
 - г) у перебігу соціального життя
5. Яке місце наскрізних умінь у підготовці учнів початкових класів до життя?
 - а) найважливіші у навчально-виховному процесі
 - б) однаково важливі, як і загальнонавчальні уміння і навички
 - в) не важливі, краще їх замінити іншими навчальними уміннями і навичками
6. Чи формуєте Ви наскрізні уміння на уроках? Як саме?
7. Які підходи, технології, вправи застосовуєте з метою формування наскрізних умінь молодших школярів?
8. Чому саме ці технології, стратегії, завдання Ви використовуєте?
9. Які труднощі формування наскрізних умінь у молодших школярів Ви можете відмітити?
10. Чи необхідна Вам допомога методичного характеру щодо формування наскрізних умінь молодших школярів? Якщо так, то яка саме?

Дякуємо за співпрацю!!!

Г.9. ОРІЄНТОВНА ПОСЛІДОВНІСТЬ НАПИСАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ

1. **Структура класу.** Кількість учнів, стать, соціальний стан батьків. Скільки учнів позбавлено одного з батьків унаслідок смерті або розлучення (відзначити, як особливості виховання в сім'ї позначилися на характері учня, його поведінці і як вони впливають на позицію в класі).

2. **Характеристика класу як колективу.** Взаємодопомога вимогливість у житті класу. Згуртованість класу в боротьбі за глибокі знання і високу дисциплінованість. Традиції колективу. Настрій, що переважає (мажорний, мінорний, спокійно-діловий). Роль учнів у житті класу (активісти, лідери, зірки, зневажені).

3. **Загальні інтереси класу.** Дружба та товаришування в класі. Взаємини між хлопчиками та дівчатками. Наявність угруповань та мотиви їх утворення. Відмінники та їх взаємовідносини з класом. Ставлення до дезорганізаторів та їх вплив на клас загалом і на певну особистість, зокрема (якщо таке явище існує).

4. **Загальна характеристика навчальної діяльності.** Характеристика успішності з окремих предметів. Улюблені уроки класу (чому?). поведінка класу під час різних уроків. Переважаючі мотиви навчання (інтерес до знань, прагнення проявити себе, прагнення вивести клас в число кращих по школі, підготовка до вибору професії, прагнення виконати свій обов'язок тощо). Негативні соціально-психологічні явища в класному колективі (списування, підказки, дезінформація, заздрість, замовчування негативних вчинків тощо). Ставлення учнів до цих явищ.

5. **Дисципліна в класі.** Дисципліна на уроках та перервах. Хто найчастіше порушують дисципліну? Які заходи виховання дисциплінованості вживають учителі?

6. **Робота студента-практиканта в класі з метою підвищення суспільної активності учнів, прищеплення їм рис колективізму.**

7. **Висновки.** Стисло викладаються з'ясовані позитивні й негативні сторони, притаманні досліджуваному класу. З висновків мають логічно випливати конкретні психолого-педагогічні **рекомендації** щодо поліпшення роботи з учнівським класом учителям, батькам, учнівським організаціям.

Вимоги до оформлення:

1. **Титульний лист**, у якому обов'язково вказано прізвище, ім'я, по батькові студента, який проходить практику, навчальний заклад та групу, в

якій навчається, місце та час проходження практики, дані про клас, на який складена характеристика (школа, клас), ППБ консультанта з психології, який перевіряє роботу.

2. **Змістовну частину** психолого-педагогічної характеристики, яка охоплює психологічні особливості класу як малої соціальної групи, спосіб між особової взаємодії, психологічні характеристики групи. Обсяг змістовної частини 2-3 сторінки.

3. **Висновки та рекомендації.** Висновки можуть містити узагальнений психологічний портрет класу, характеристику його подальшої навчальної та життєвої перспективи, загальне враження студента про хід виконання завдання, зокрема труднощі з якими він зіткнувся. На основі складеної психолого-педагогічної характеристики студент може розробити **рекомендації** для педагогів, батьків, членів колективу з метою оптимізації навчальної діяльності та подальшого психологічного розвитку учнівського та студентського колективу.

4. **Обсяг роботи** від 3 до 5 сторінок друкованого тексту (формат А-4, кегль 14, інтервал 1,5).

5. **Дотримання структурних елементів** та їх виділення напівжирним шрифтом.

6. **Робота повинна бути виконана згідно з вимогами українського правопису** (граматично та пунктуаційно правильно).

Електронне видання

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ**

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (А Освіта),
спеціальності 013 Початкова освіта (А3 Початкова освіта),
освітніх рівнів - **перший (бакалаврський),
другий (магістерський),
третій (освітньо-науковий)**

Підп. до розповсюдження 27.11.2024

Формат 60x84/8. Умов. друк. арк. 6,86. Зам. No 3454

Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка

41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24

тел/факс (05444) 2-33-06.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи СМв №046 від 16 червня 2014 року